

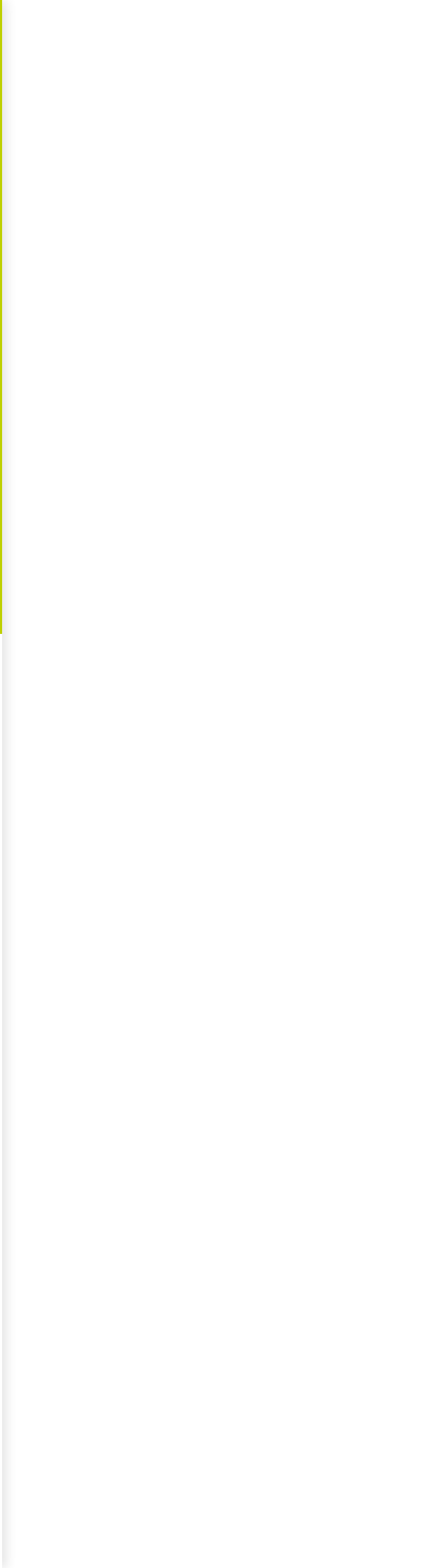
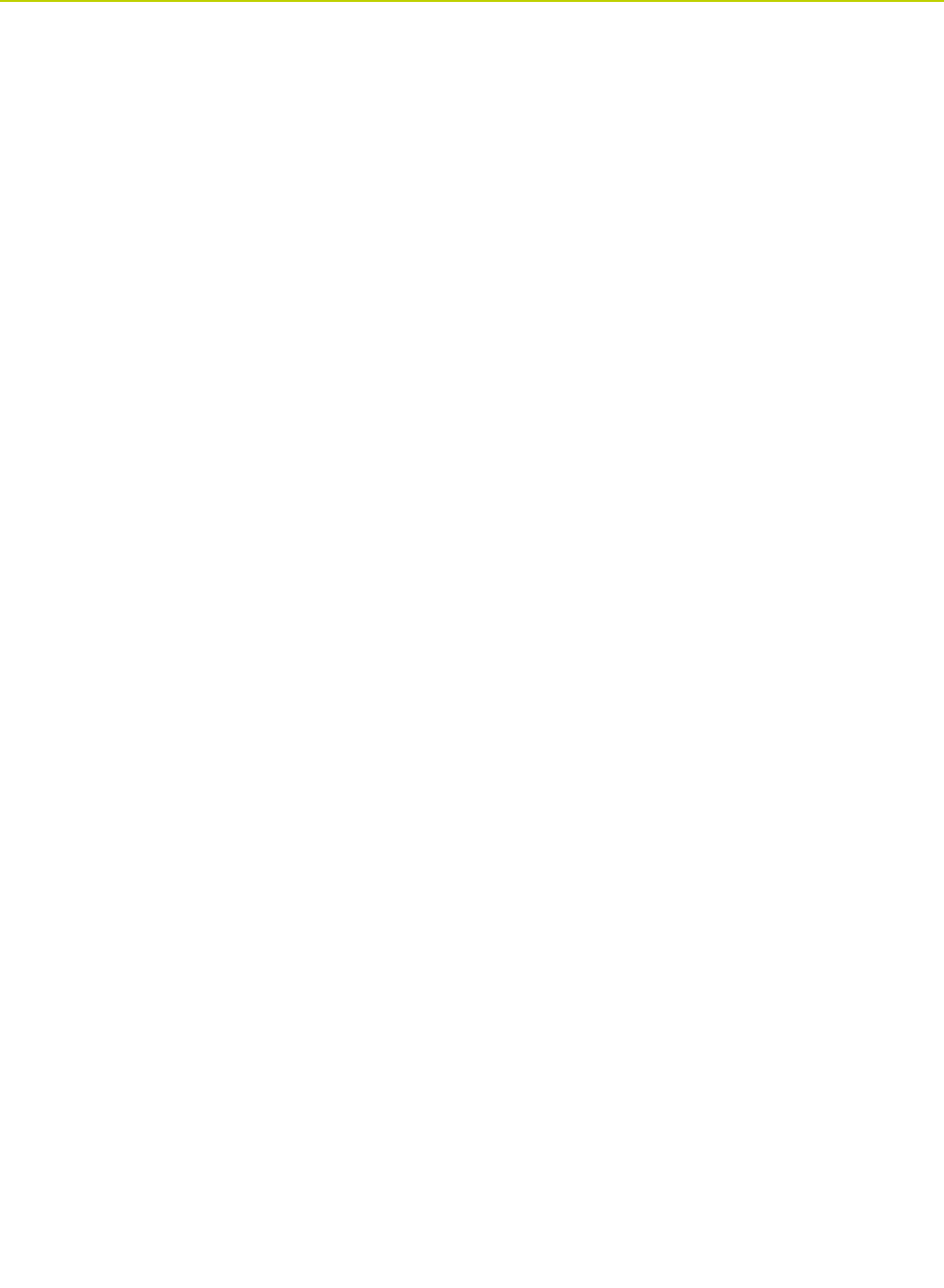
JAARVERSLAG 2019

FSMA

AUTORITEIT
VOOR
FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

JAARVERSLAG 2019

INHOUD

Voorwoord	4
Missie en visie	11
De bevoegdheden van de FSMA	12
De FSMA in 2019	14
Begrijpelijke en betrouwbare financiële producten	21
Gedragsregels beschermen consumenten	49
Actie tegen onregelmatige activiteiten	57
Transparantie van de financiële markten	67
Degelijkheid en integriteit van de financiële sector	85
Bescherming van het aanvullend pensioen	111
Bestrijding van financiële inbreuken	131
Financiële educatie voor iedereen	139
Internationale activiteiten	149
Nieuwe evoluties en uitdagingen	161
Wetgeving en regelgeving	167
De organisatie van de FSMA	175
Jaarrekening van het boekjaar 2019	193
Lijst van de afkortingen	206

VOORWOORD

Geachte lezer,

Dit jaarverslag heeft betrekking op een periode waarin het coronavirus het openbare leven nog niet overheerste. In die zin is het een verslag over een andere tijd, ook al blijft het nuttige lectuur omdat het toelichting geeft over de aanpak en de doctrine van de FSMA in haar verschillende bevoegdheidsdomeinen. De bestrijding van het virus en het beperken van de economische gevolgen van de pandemie voor de financiële sector en voor de consumenten krijgen nu alle prioriteit. Het lijkt me dan ook evident om in dit voorwoord in te gaan op deze coronacrisis, die vanzelfsprekend een impact heeft op de financiële sector, op de spelers onder toezicht van de FSMA en op de consumenten.

Het optreden van de FSMA in het kader van deze crisis steunt op drie grote pijlers. Ten eerste: toezien op en bijdragen tot de blijvende goede werking van de markten en van de entiteiten onder toezicht van de FSMA. Ten tweede: waken over de bescherming van en correcte informatie voor de financiële consumenten. En ten derde: het vrijwaren van zowel de continuïteit van de werking van de FSMA als de veiligheid en gezondheid van haar medewerkers. Hieronder kunt u vernemen hoe de FSMA aan deze drie pijlers invulling heeft gegeven.

Goede werking van de financiële markten

De coronacrisis heeft een impact van betekenis op de financiële markten. De beurzen kwamen wereldwijd in een periode van grote onzekerheid en hoge volatiliteit terecht. Het optreden van de FSMA in deze omstandigheden is er steeds op gericht geweest toe te zien op een continue, goede werking van de markten zodat die ook konden open blijven en hun rol blijven spelen als financieringskanaal voor de ondernemingen en de reële economie.

Net zoals in andere Europese landen voerde de FSMA op 18 maart 2020 een tijdelijk verbod in op nieuwe netto-shortposities op Belgische aandelen. De FSMA nam deze uitzonderlijke maatregel nadat zij grote prijschommelingen op de markt had vastgesteld. Die hoge marktvolatiliteit wees erop dat de markt het moeilijk had om de impact van de crisis op de genoteerde ondernemingen correct te beoordelen. De situatie was op dat moment immers erg onduidelijk en de gevolgen ervan konden moeilijk worden ingeschat. Bedoeling van de maatregel was te voorkomen dat de situatie zou verergeren en een potentieel nefaste impact zou hebben op de betrokken ondernemingen en op het marktvertrouwen in het algemeen. Deze ingreep heeft het gewenste effect gehad: de netto-shortposities werden bevroren of afgebouwd. Op 19 mei 2020 werd de maatregel opgeheven.

De crisis zet ook de genoteerde vennootschappen zelf voor grote uitdagingen, onder meer inzake de naleving van hun informatieverplichtingen. De FSMA heeft deze vennootschappen de nodige *guidance* gegeven over onder meer de publicatie van voorwetenschap in verband met de impact van de coronacrisis op de vennootschap, de timing van publicatie van het jaarlijks financieel verslag en de organisatie van algemene aandeelhoudersvergaderingen in de periode van lockdown. De publicatie van de resultaten over het eerste kwartaal van 2020 heeft de markt een belangrijke indicatie gegeven van de impact van de crisis op de genoteerde vennootschappen.

Guidance voor en strikte opvolging van de spelers in de financiële sector

Periodes van grote volatiliteit en onzekerheid op de financiële markten brengen potentieel ook risico's met zich mee voor de beleggings- en pensioenfondsen onder toezicht van de FSMA. Daarom heeft de FSMA een verscherpte opvolging van deze fondsen opgezet om in het bijzonder de liquiditeit van de beleggingsfondsen en de dekkingsgraden van de pensioenfondsen van erg nabij op te volgen. Voor deze opvolging heeft de FSMA al sinds geruime tijd de nodige tools ontwikkeld die haar in staat stellen een duidelijk zicht te krijgen op de situatie van de fondsen.

De FSMA heeft over deze opvolging en over de toestand op de financiële markten, op wekelijkse basis rapporten overgemaakt aan de bevoegde ministers. De FSMA werkte ook op technisch niveau mee aan een aantal regelgevende teksten die de regering goedkeurde met maatregelen in het kader van de coronacrisis.

Ook voor de grote groep tussenpersonen onder toezicht van de FSMA bracht de coronacrisis heel wat vraagtekens met zich mee. In overleg met de beroepsorganisaties van deze belangrijke populatie van tussenpersonen, leverde de FSMA de nodige toelichting. Dat gebeurde via een reeks newsflashes die naar alle tussenpersonen verstuurd werden. Deze newsflashes hadden onder meer betrekking op het uitstel van het nieuwe examensysteem en de termijnen voor de bijscholingsverplichtingen.

De lockdown-maatregelen hebben ondernemingen ertoe genoopt om nieuwe methodes in te voeren om werken op afstand op algemene wijze mogelijk te maken. Deze evolutie verhoogt echter de kwetsbaarheid van de financiële sector voor cyberveiligheidsrisico's. Dit soort risico's kan grote gevolgen hebben voor de bedrijfscontinuïteit. Daarom heeft de FSMA de beheervenootschappen van (A)ICB's, de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies en de crowdfundingplatformen een checklist inzake cyberveiligheid gestuurd om na te gaan of hier de nodige aandacht aan werd besteed.

Deelname aan internationaal overleg

De FSMA heeft ook actief deelgenomen aan de werkzaamheden op Europees en internationaal niveau die verband houden met de coronacrisis. Dit internationaal overleg laat toe om goede praktijken en informatie uit te wisselen en een gezamenlijke aanpak uit te werken voor gemeenschappelijke uitdagingen.

De FSMA nam in die context deel aan vergaderingen op afstand van de Europese toezichthouders ESMA en EIOPA, van de *European Systemic Risk Board* en de *Financial Stability Board* en van de wereldwijde organisatie van beurstoezichthouders IOSCO. IOSCO en haar leden coördineren de mondiale respons van de markttoezichthouders ten aanzien van de impact van de crisis op de kapitaalmarkten. IOSCO werkt in dit kader nauw samen met de *Financial Stability Board* via de *IOSCO Financial Stability Engagement Group*, waarvan de FSMA een actief lid is.

Consumenten waarschuwen voor fraude

Als toezichthouder wiens missie het consumentenbelang centraal stelt, heeft de FSMA in deze crisisperiode vanzelfsprekend extra aandacht gehad voor de bescherming van en de informatie voor de consument.

Fraudeurs aarzelen niet om munt te slaan uit de actualiteit rond de Covid-19-pandemie. Het risico om met pogingen tot online-beleggingsfraude geconfronteerd te worden, was tijdens de crisis groter geworden omdat meer mensen online actief waren, ofwel omdat ze vanop afstand werken, ofwel omdat ze via die weg hun sociale contacten onderhouden. Bovendien zou de impact van de crisis op de financiële markten ervoor kunnen zorgen dat consumenten extra aangetrokken worden door de beloftes van 'mirakelbeleggingen' die de fraudeurs voorstellen als alternatief voor 'klassieke' beleggingen.

De FSMA heeft dan ook meerdere waarschuwingen gepubliceerd voor frauduleuze aanbiedingen die verband houden met de coronacrisis. Deze waarschuwingen worden ook verspreid via de sociale media en de informatie over dergelijke fraude-aanbiedingen wordt telkens overgemaakt aan de gerechtelijke autoriteiten, die de toegang via België tot de frauduleuze sites kunnen blokkeren.

Een nieuw callcenter beantwoordt vragen van consumenten

Om de impact van de coronacrisis op consumenten, zelfstandigen en bedrijven te helpen opvangen, werden verschillende maatregelen genomen door zowel de overheid als de bank- en verzekeringssector. Deze maatregelen zijn bestemd voor wie financieel getroffen wordt door de coronacrisis en hebben bijvoorbeeld betrekking op een uitstel van betaling voor hypotheekleningen, een uitstel van betaling van belastingen en een uitstel van betaling van verzekeringspremies en van bijdragen voor tweedepijlerpensioenen.

In het kader van haar missie inzake consumentenbescherming, heeft de FSMA de nodige informatie over deze maatregelen ter beschikking gesteld op haar website en heeft ze, op eigen initiatief, een callcenter geopend voor wie vragen heeft over deze maatregelen. Het callcenter biedt zelf antwoorden op een aantal vragen en verwijst door naar de instanties die over een bepaald onderwerp meer gedetailleerde informatie ter beschikking stellen. De lancering van het callcenter verliep succesvol, ondanks de verschillende praktische uitdagingen als gevolg van het feit dat alle medewerkers die het callcenter bemannen, permanent van thuis uit werkten.

Onderzoek naar gewijzigde voorwaarden van reisannulatieverzekeringen

De FSMA heeft vastgesteld dat, als gevolg van de coronacrisis, de algemene voorwaarden van bepaalde reisannulatieverzekeringen aangepast werden. Op basis van een eerste screening van de voorwaarden op een aantal websites bleek dat meerdere verzekeraars melding maken van een uitsluiting van de dekking van schadegevallen ten gevolge van een epidemie, een pandemie of quarantaine. Aangezien duidelijk bleek dat deze uitsluitingen zeer recent werden toegevoegd, gaat de FSMA dit nader onderzoeken. Dat zal gebeuren door de betrokken verzekeringsondernemingen te contacteren en ook een ruimer sectoronderzoek te lanceren.

Studie naar de impact van de crisis op particuliere beleggingen

De coronacrisis zorgde voor grote koersschommelingen op de beurs. Naar aanleiding van die schommelingen, voerde de FSMA een kwantitatieve studie uit over het gedrag van de Belgische particuliere beleggers. Ze onderzocht of particuliere beleggers meer of minder Bel20-aandelen aan-en verkochten tijdens de crisis. Ze analyseerde of het gedrag van de beleggers verschilde in functie van hun leeftijd en beleggingsfrequentie. Om deze studie uit te voeren, gebruikte de FSMA de transactierapportering die zij ontvangt op basis van de Europese verordening inzake markttransacties.

Uit deze studie bleek dat de Belgen tijdens de coronacrisis tot vijfmaal meer Bel20-aandelen verhandelden dan in de periode voor de crisis. Er werden ook veel meer aandelen gekocht dan verkocht. Bovendien bleek dat jonge en niet-frequente beleggers tijdens de crisisperiode veel actiever waren op de beurs.

Continuïteit van de werking in een veilige omgeving

De derde pijler van de actie van de FSMA heeft betrekking op haar eigen werking. De FSMA is al vroeg preventieve maatregelen beginnen nemen in het kader van de coronacrisis. Eind februari was ikzelf als ondervoorzitter van IOSCO, de wereldwijde organisatie van beurstoezichthouders, in Madrid voor een vergadering van de *Board*. Aangezien die vergadering werd bijgewoond door toezichthouders uit alle continenten, waren er daar toen al zeer strenge maatregelen van kracht om een eventuele besmetting met het coronavirus te voorkomen.

Toen heeft ook de FSMA pro-actief alle maatregelen genomen die nuttig werden geacht, zoals het stopzetten van verplaatsingen naar het buitenland, het organiseren van teleconferenties voor vergaderingen met externen en het opleggen van afstandsregels tussen medewerkers. Voor medewerkers die op reis waren tijdens de krokusvakantie, werd de alarmprocedure gereactiveerd die naar aanleiding van de terroristische aanslagen van 2016 was ingesteld om hen tijdig te kunnen informeren over de geldende veiligheidsmaatregelen.

De FSMA schakelde vóór de aankondiging van de Nationale Veiligheidsraad op 12 maart 2020 over op een veralgemeend thuiswerk. Dankzij de investeringen in de IT-omgeving van de voorbije jaren, is die overgang van de ene op de andere dag op een heel soepele manier kunnen gebeuren. Onze externe contactpersonen hebben amper gemerkt dat zo goed als alle FSMA-medewerkers van thuis uit opereerden. En dat is belangrijk. Want ook en zeker in crisistijden is een continue en efficiënte werking van de toezichthouder essentieel.

Blijvende veiligheid en gezondheid van de medewerkers staan centraal

Aangezien de experts verwachten dat onze samenleving nog een tijd met het virus zal moeten leven, heeft de FSMA maatregelen genomen om ook na het einde van de lockdown blijvend te waken over de veiligheid en de gezondheid van haar werknemers. Zo blijft telewerk nog een zekere tijd de regel. Voor medewerkers die toch in het gebouw van de FSMA aanwezig moeten zijn, gelden strikte regels om het risico op besmetting te voorkomen.

Deze pro-actieve houding en strikte maatregelen inzake veiligheid en gezondheid van de medewerkers, worden sterk gewaardeerd door de personeelsvertegenwoordigers binnen de ondernemingsraad. Ik zou op mijn beurt en ook in naam van het directiecomité alle medewerkers van de FSMA willen bedanken voor hun blijvende grote inzet en flexibiliteit in omstandigheden die niet steeds optimaal zijn om in te werken.

Het Wikifin Lab, een nieuw financieel educatief centrum

De coronacrisis heeft jammer genoeg geleid tot het uitstel van de lancering van het Wikifin Lab, het nieuwe financieel educatief centrum. Het Wikifin Lab is nochtans volledig klaar om de eerste leerlingen van het middelbaar onderwijs te ontvangen. Om u toch al een voorproefje te geven van het Lab, is dit verslag geïllustreerd met foto's die daar genomen zijn.

De creatie van een financieel educatief centrum past in het kader van de opdracht die de wetgever aan de FSMA gaf om een bijdrage te leveren tot financiële vorming. Daarvoor startte de FSMA begin 2013 een specifiek programma inzake financiële educatie op, dat Wikifin gedoopt werd. Het programma omvat drie grote pijlers: algemene informatievoorziening via de portaal-site Wikifin.be, samenwerking met het onderwijs en het Wikifin Lab.

De eerste pijler van het Wikifin-programma is de portaal-site Wikifin.be. Deze stelt neutrale, betrouwbare en praktische informatie over geldzaken ter beschikking en omvat een aantal praktische tools, zoals de in 2019 toegevoegde vergelijkingstool voor zichtrekeningen. Sinds zijn lancering is de website al meer dan 11 miljoen keer bezocht. De tweede pijler is de samenwerking met het onderwijs, waarvoor een schat aan pedagogisch materiaal ontwikkeld werd.

Het idee om een Wikifin Lab te creëren vloeit voort uit de overtuiging van de FSMA dat een kwalitatief programma rond financiële educatie pas compleet is als het een fysieke verankering heeft. Het onderzoek van de haalbaarheid en de aanpak van een Belgisch financieel educatief centrum werd onder meer gevoed door talrijke internationale ontmoetingen en bezoeken aan buitenlandse centra. Zo was het digitaal centrum *Financial Life Park* (FLIP) in Wenen bijvoorbeeld een belangrijke inspiratiebron.

Een volledig digitaal parcours, individueel en in groep

Het Wikifin Lab is volledig digitaal en interactief opgezet. De keuze voor een volledig digitaal parcours is ingegeven door de wens om de leerlingen te boeien via een medium dat zij erg waarderen. Bovendien heeft onderzoek aangetoond dat digitale tools een positieve impact hebben op het leerproces van leerlingen.

In het Wikifin Lab leggen bezoekers een parcours af waarbij ze experimenteren met verschillende situaties uit het dagelijks leven. Dat gebeurt zowel in beperkte groep als individueel. De bezoekers kunnen het parcours afleggen met inachtneming van de gezondheidsmaatregelen die zijn afgekondigd ter bestrijding van het coronavirus. Animatoren begeleiden de groepen en staan in voor een aantal pedagogische momenten tijdens het parcours.

Het Wikifin Lab zet de bezoekers ertoe aan hun kritische geest aan te scherpen en confronteert hen met hun persoonlijke keuzes en hun keuzes als burger. Verder helpt het de bezoekers om hun kennis te verbeteren en inzicht te verwerven in de financiële basismechanismen. De uiteindelijke bedoeling is hen te helpen om met kennis van zaken keuzes te maken in hun dagelijks leven.

Vier centrale maatschappelijke thema's

De thema's die aan bod komen in het Wikifin Lab staan centraal in financiële educatie en weerspiegelen ook de huidige maatschappelijke uitdagingen. Zij spelen ook in op de punten die aan beide kanten van de taalgrens in het curriculum van het secundair onderwijs zijn ingeschreven. Deze vier thema's zijn de invloeden bij consumptie; de keuzemogelijkheden met spaargeld; de impact van keuzes op de maatschappij en de omgeving; en een evenwichtig budgetbeheer.

Voor de invulling van die thema's deed de FSMA een beroep op externe specialisten, zoals wetenschappers gespecialiseerd in gedragseconomie en gaming. Ook economen en deskundigen op het vlak van financiële educatie hebben de FSMA bijgestaan, net zoals pedagogen die hielpen bij de invulling van de pedagogische momenten en de uitbouw van de animaties.

Het lijkt me niet overdreven te stellen dat, met de lancering van het Wikifin Lab, het aanbod van de FSMA inzake financiële educatie voortaan als volledig beschouwd kan worden. Het is een programma met heel veel facetten en mogelijkheden dat voor een toezichthouder als de FSMA uniek is in de wereld.

Verder in dit verslag vindt u een hoofdstuk dat gewijd is aan alle acties van de FSMA inzake financiële educatie. Ik wens u een interessante lectuur van dit verslag en nodig u ook uit te foto's van het Wikifin Lab te bewonderen, in afwachting van er in de loop van het tweede halfjaar van 2020 de eerste klassen te mogen ontvangen.

Jean-Paul SERVAIS
Voorzitter

Een van de architecturale blikvangers van het Wikifin Lab, is het auditorium. Het dak ervan beeldt reusachtige euromunten uit.

MISSIE EN VISIE

De FSMA streeft naar een financieel systeem waarin consumenten kunnen vertrouwen op correcte financiële dienstverlening en op transparante en open markten, waarin consumenten financiële producten kopen die afgestemd zijn op hun noden en wensen, en waarin de financiële actoren ten dienste staan van de samenleving en bijdragen tot een gezonde financiering van de reële economie. De FSMA stelt het belang van de consument centraal. Daarom identificeert ze voortdurend trends en risico's en zet ze maximaal in op toezichtstaken. Ze spant zich ook in om de financiële geletterdheid te vergroten. Op die manier wil ze bij consumenten een kritisch vertrouwen in de financiële sector ontwikkelen.

Om haar missie te vervullen, identificeerde de FSMA vijf prioriteiten als organisatie:

- het engagement ten aanzien van de financiële consument versterken, onder meer door bij te dragen tot financiële educatie;
- zoveel mogelijk middelen inzetten op toezichtstaken;
- de risico's sneller detecteren, de prioriteiten scherper stellen en de uitvoering en resultaten opvolgen;
- een moderne organisatie uitbouwen;
- het beheer en gebruik van de beschikbare informatie optimaliseren.

Jaarlijks legt de FSMA in een actieplan vast op welke manier ze deze organisatie-prioriteiten ten uitvoer gaat brengen. Het actieplan wordt goedgekeurd door de raad van toezicht en bepaalt de focus voor het komende jaar. De FSMA brengt in haar jaarverslag ook verslag uit over haar activiteiten.

DE BEVOEGDHEDEN VAN DE FSMA

Toezicht op
de financiële
producten

Toezicht op de
financiële markten
en de informatie van
vennootschappen

Toezicht op de
gedragsregels

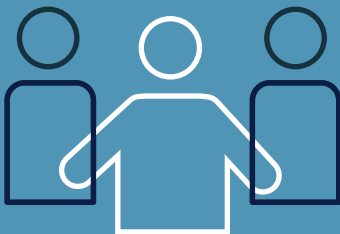
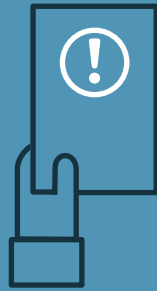

Toezicht op
de financiële
dienstverleners
en tussen-
personen

Actie tegen
onregelmatige
activiteiten

Toezicht op
de aanvullende
pensioenen

Financiële
educatie

DE FSMA IN 2019

Toezicht

116

kredietinstellingen, verzekerings-
ondernemingen en beursvennootschappen
naar Belgisch recht

190

genoteerde vennootschappen

23.304

ingeschreven **tussenpersonen**

188

pensioenfondsen

3,75 miljoen

werknemers en zelfstandigen, aangesloten
bij een Belgisch pensioenplan

Financieel landschap

670,7
miljard euro

deposito's bij kredietinstellingen
naar Belgisch recht¹

165
miljard euro

bedrag onder beheer bij fondsen
naar Belgisch recht

1.079,5
miljard euro

balanstotaal van de kredietinstellingen²

39,8
miljard euro

balanstotaal van de pensioenfondsen

455
miljard euro

marktwaarde van Euronext Brussels

28,3
miljard euro

bedragen van de ontvangen premies
op de Belgische verzekeringsmarkt³

1 September 2019.
2 September 2019.
3 31 december 2018.

DE FSMA IN 2019

Enkele kerndata

2

26 februari: De FSMA lanceert een nieuwe vergelijkingstool voor zichtrekeningen, die beschikbaar is op Wikifin.be. Met die tool kunnen consumenten de kosten van verschillende zichtrekeningen gemakkelijker met elkaar vergelijken, in functie van de diensten die zij wensen.

3

25-31 maart: De FSMA organiseert de jongste editie van de Geldweek. Tijdens deze themaweek spelen meer dan 40.000 leerlingen uit het lager onderwijs 'budgetPRET' en 'Just'in Budget', de twee Wikifin-budgetspellen.

6

19 juni: De FSMA waarschuwt dat de aandeelhouders van Nyrstar over onvoldoende informatie beschikken om de jaarrekening van deze vennootschap goed te keuren.

8

6 augustus: De FSMA publiceert een waarschuwing met betrekking tot de vennootschap Picanol. Zij vermeldt tot de conclusie te zijn gekomen dat Picanol sinds 2017 zeggenschap uitoefende over Tessenderlo Group en dat zij Tessenderlo integraal had moeten consolideren in plaats van volgens de 'equity'-methode te verwerken.

9

1 september: Financiële educatie doet officieel haar intrede in de eindtermen van de eerste graad van het Vlaams secundair onderwijs, na een jarenlange intensieve samenwerking tussen de FSMA en haar partners om concreet gestalte te geven aan de financiële educatie in de klas.

10

25 oktober: De FSMA keurt het prospectus goed van NewB, een coöperatieve vennootschap die van plan is een nieuwe bank op te richten in België.

7

2 juli: De FSMA kent een vergunning toe aan het *European Money Markets Institute* voor het beheer van de Euribor-benchmark.

21 juli: De prospectusverordening treedt in werking. De verordening introduceert nieuwe regels voor de uitgifte van beleggingsinstrumenten. Voor bepaalde uitgiften volstaat de publicatie van een informatienota.

31 juli: De FSMA aanvaardt een minnelijke schikking in een dossier rond marktmisbruik. Het totaalbedrag van de minnelijke schikking met verschillende partijen die betrokken blijken bij misbruik van voorkennis loopt op tot 1,4 miljoen euro. Dit is de zwaarste geldboete die ooit bij een dergelijke minnelijke schikking is opgelegd.

11

21 november (en 9 december): De FSMA organiseert in haar kantoren een seminarie voor de emittenten van Belgische genoteerde vennootschappen. Zij geeft er praktische toelichting bij de toepassing van de regelgeving inzake marktmisbruik.

12

10 december: Het *European Money Markets Institute* ontvangt een vergunning voor het beheer van de Eonia-benchmark.

17 december: Belgische pensioenfondsen zijn in staat om negatieve financiële schokken op te vangen. Dat blijkt uit de resultaten van een Europese stresstest.

DE FSMA IN 2019

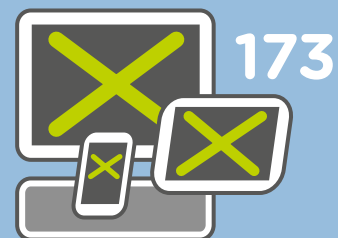
Kort overzicht

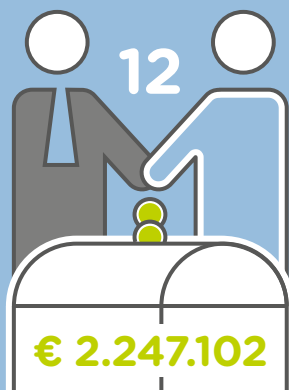
De FSMA onderwierp **35 gestructureerde producten met nieuwe kenmerken** aan een grondig onderzoek. De FSMA oordeelde dat 10 producten bijzonder complex waren. Deze producten werden bijgevolg niet op de retailmarkt verkocht. Sinds de lancering van het moratorium in 2011 werden in België 5.409 gestructureerde producten gecommercialiseerd.

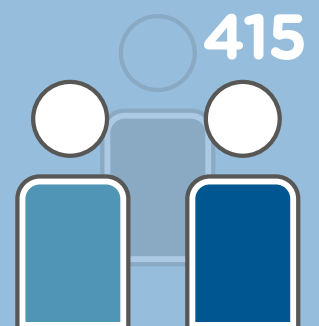
De publiciteitsdossiers in verband met fondsen, gereguleerde spaarrekeningen en verzekeringsproducten hadden betrekking op **2.545 reclame-uitingen**.

173 frauduleuze websites die onwettige beleggingsdiensten aanbieden, zijn door de gerechtelijke autoriteiten geblokkeerd op verzoek van de FSMA.

De FSMA heeft **12 minnelijke schikkingen** aanvaard in het kader van administratieve sanctieprocedures. Deze schikkingen voorzien in de betaling van een geldboete en een nominatieve bekendmaking op de website van de FSMA. De minnelijke schikkingen brachten in totaal **2.247.102 euro** op voor de Schatkist.

De FSMA startte **69 (pre-) analyses** op over mogelijk marktmisbruik. Ze legde 45 maal de handel in een aandeel stil.

In 2019 is de portaal-site voor financiële educatie van de FSMA, www.wikifin.be, ruim **3 miljoen keer bezocht**. Sinds zijn lancering in 2013 telt de website meer dan 11 miljoen bezoekers.

De FSMA verwerkte **1.573 meldingen** van transacties van bedrijfsleiders.

De FSMA publiceerde **138 waarschuwingen**. Die publicaties waarschuwen het publiek voor de gevaren van (mogelijk) onwettige aanbiedingen.

De FSMA schraptte de inschrijving van **415 tussenpersonen**.

De FSMA ontving **2.456 meldingen** van consumenten over diverse financiële onderwerpen. De helft van de meldingen ging over fraude en onregelmatige aanbiedingen van financiële producten en diensten. Een op de zeven meldingen ging over pensioenen. Bijna één op de tien betrof beleggingen.

Leerlingen die in het Wikifin Lab aankomen, krijgen eerst een briefing en een persoonlijke tablet, die hen onder meer wegwijs gaat maken doorheen het Lab.

BEGRIJPELIJKE EN BETROUWBARE FINANCIËLE PRODUCTEN

Om te vermijden dat consumenten het moeilijk hebben om financiële producten te begrijpen en zich daardoor niet bewust zijn van de financiële risico's die ze nemen, controleert de FSMA financiële producten. Ze neemt initiatieven om problemen te voorkomen en het vertrouwen van de consument in financiële producten te vergroten. Haar toezicht wil ertoe bijdragen dat de aangeboden producten begrijpelijk, veilig, nuttig en kostentransparant zijn.

Publiciteitstoezicht	22
Informatie moet correct, duidelijk, evenwichtig en begrijpelijk zijn	22
Verzekeraars laten reclame vaker op voorhand controleren	23
Reclameregels evolueren als gevolg van de prospectusverordening	24
Toezicht op beleggingsproducten	25
Het moratorium zorgt voor minder complexe producten	25
Ruim 700 essentiële-informatiedocumenten aangemeld	28
Consultatie geeft aanzet tot aanpassing PRIIP's-reglementering	28
Toezicht op fondsen	30
Gemeenschappelijke beleggingsfondsen, beveks en pensioenspaarfondsen	30
Belgische en buitenlandse ICB's	32
Belgische ICB's	33
Circulaire over interne controle bij de zelfbeheerde beveks	37
Kapitaalbescherming strookt met de regels	38
Nieuwe rapportering verbetert risico-inschatting	39
Duidelijkheid nodig over actief of passief beheer	39
Stresstests moeten liquiditeitsrisico's bij fondsen blootleggen	40
Toezicht op verzekeringsproducten	41
Thematische onderzoeken	41
Probleemgerichte controle	44
Advies, informatie en regelgeving	46

Publiciteitstoezicht

Informatie moet correct, duidelijk, evenwichtig en begrijpelijk zijn

De FSMA ziet toe op de reclame voor financiële producten. Die controle is belangrijk omdat consumenten meestal via reclame kennisnemen van financiële producten. Opdat de consument met kennis van zaken financiële producten zou kunnen beoordelen, moeten reclameboodschappen juist en leesbaar zijn.

De Belgische wetgeving legt de regels vast voor de reclame die voor financiële producten wordt gemaakt. De informatie moet correct en begrijpelijk zijn en verduidelijkingen geven over risico's en kosten die verbonden zijn aan het product. De aandacht moet gevestigd worden op de voor- en nadelen van een product, die op een evenwichtige manier voorgesteld moeten worden. Misleidende informatie is verboden.

Reclame voor bepaalde financiële producten moet vooraf aan de FSMA voorgelegd worden. Dat is het geval voor reclame voor openbare fondsen, gereguleerde spaarrekeningen en bepaalde beleggingsinstrumenten. Die voorafgaande controle laat de FSMA toe om op te treden op een nuttig moment, namelijk vóór de belegger zou kunnen intekenen op basis van onjuiste, onvolledige of misleidende informatie of reclame. Zo kan de FSMA schade vermijden.

In 2019 heeft de FSMA 2.545 reclame-uitingen geanalyseerd voor fondsen, spaarrekeningen en verzekeringsproducten. Een reclame-uiting is elke vorm van informatieverstrekking met een wervend karakter voor een financieel product. De FSMA verzond 1.665 mails met opmerkingen over publiciteit voor fondsen, gereguleerde spaarrekeningen en verzekeringsproducten. Deze opmerkingen gaan veelal over de verplichte minimale inhoud van publiciteit en de voorstelling van historische rendementen. Het aantal publiciteitsdossiers voor fondsen, gereguleerde spaarrekeningen, verzekeringsproducten en gestructureerde schuldinstrumenten en derivaten bedroeg 1.134 in 2019. Het gros van de publiciteitsdossiers betrof fondsen. De FSMA screende in die categorie 598 dossiers.

De regelgeving laat de FSMA toe een 'template' of 'stramien' goed te keuren voor bepaalde publicitaire documenten die geactualiseerd worden en regelmatig verspreid worden. In dat geval wordt het document slechts eenmaal ter goedkeuring voorgelegd aan de FSMA. De later aangepaste documenten worden voor hun verspreiding niet opnieuw voorgelegd, op voorwaarde dat de wijzigingen alleen betrekking hebben op een actualisering van cijfers of van gegevens die geen enkele appreciatie inhouden. De dossiers voor de goedkeuring van een 'template' of 'stramien' maken meer dan een vierde uit van de dossiers met betrekking tot fondsen en gereguleerde spaarrekeningen.

Tabel 1: Publiciteitstoezicht in cijfers in 2019

	Aantal dossiers	Dossiers over internetsites	Aantal reclame- uitingen	Aantal mails met opmer- kingen van de FSMA
Fondsen	598	134	2.042	1.371
Gereguleerde spaarrekeningen	56	36	118	81
Verzekeringsproducten	152	77	385	213
Gestructureerde schuld- instrumenten en derivaten	328	niet beschikbaar	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Totaal	1.134	247	2.545	1.665

Verzekeraars laten reclame vaker op voorhand controleren

Voor verzekeringsproducten voorziet de wet geen verplichte voorafgaande goedkeuring van reclameboodschappen. De FSMA kan de reclame wel controleren eens ze effectief gebruikt wordt. Bij zo'n controles worden alle publicitaire dragers gescreend. Het gaat onder meer om websites, infofiches, brochures, radio- en tv-spots, ... De controles gebeuren gericht, op basis van onder meer eigen opzoekingen, klachten of inspecties.

In 2019 werd de tendens vastgesteld dat verzekeraars en tussenpersonen er steeds vaker voor kiezen om proactief, voorafgaandelijk en vrijwillig hun publiciteit ter nazicht over te maken aan de FSMA, ook al is dat wettelijk niet verplicht. Dankzij deze dialoog is het mogelijk voor de sector om publiciteit op voorhand af te toetsen met de FSMA. De FSMA juicht deze praktijk toe aangezien ze op deze wijze vóór de publicatie van publicitaire documenten in dialoog kan treden met de verschillende partijen die reclame wensen te maken, wat de kwaliteit van de publiciteit verhoogt.

De FSMA voerde in 2019 grondige analyses uit van 152 dossiers van voornamelijk verzekeraars en tussenpersonen. Ze analyseerde in totaal 270 webpagina's en 115 andere publicitaire documenten zoals brochures, e-mails, artikelen en radio- en tv-spots. In 49 procent van de dossiers stelde ze tekortkomingen vast. Deze tekortkomingen maken veelal een inbreuk uit op de bepalingen van het KB Pub⁴.

De publiciteit bevat dikwijls onvoldoende informatie. In heel wat publicitaire documenten zijn subjectieve beoordelingen opgenomen, die bedoeld zijn om bij consumenten een positief gevoel te creëren. De mogelijke voordelen van het verzekeringsproduct worden benadrukt zonder dat een correcte, duidelijke en evenwichtige indicatie van de risico's, beperkingen of voorwaarden wordt gegeven.

4 Koninklijk besluit van 25 april 2014 betreffende bepaalde informatieverplichtingen bij de commercialisering van financiële producten bij niet-professionele cliënten.

De betrokken verzekeraars en tussenpersonen hebben na tussenkomst van de FSMA hun publiciteit aangepast aan de bepalingen van het KB Pub.

In het tweede semester van 2019 heeft de FSMA een tekst gepubliceerd in een 'Nieuwsbrief aan de tussenpersonen' over het KB Pub. Deze tekst bevatte een overzicht van de regels die gelden bij het opstellen van publiciteit voor verzekeringsproducten en gaf een overzicht van de belangrijkste tekortkomingen die de FSMA heeft vastgesteld. Ook dit initiatief heeft wellicht bijgedragen aan een verbetering van de kwaliteit van de publiciteit die verzekeraars en tussenpersonen verspreiden.

Reclameregels evolueren als gevolg van de prospectusverordening

Op 21 juli 2019 is de prospectusverordening⁵ in werking getreden. Deze verordening bevat het algemeen kader van de reclamebepalingen, dat verder verduidelijkt wordt in de Gedelegeerde Verordening⁶. Als gevolg van de inwerkingtreding van de prospectusverordening werd op 21 juli 2019 de wet van 16 juni 2006 op de openbare aanbidding van beleggingsinstrumenten en de toelating van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereguleerde markt opgeheven en vervangen door de wet van 11 juli 2018⁷.

De wet van 11 juli 2018 verklaart de reclamevereisten van de prospectusverordening en de gedelegeerde verordening van toepassing op reclame en andere documenten en berichten die betrekking hebben op aanbiedingen van beleggingsinstrumenten aan het publiek in België. Dat geldt eveneens voor toelatingen van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een Belgische gereguleerde markt of MTF⁸, voor zover de reclame wordt verspreid door de uitgevende instelling, aanbieder, aanvrager van de toelating tot de verhandeling of de door hen aangestelde tussenpersonen.

De prospectusverordening en de gedelegeerde verordening voeren een maximale harmonisering in van de reclamebepalingen. Daarom werden de regels over de inhoud van de reclame die waren opgenomen in het KB Pub⁹, buiten toepassing verklaard voor de reclame die op het Belgische grondgebied bij niet-professionele klanten wordt verspreid bij de beroepsmatige commercialisering van beleggingsinstrumenten. Daardoor kan ook de circulaire¹⁰ over dit koninklijk besluit sinds 21 juli 2019 niet meer toegepast worden op de beroepsmatige commercialisering van beleggingsinstrumenten bij niet-professionele klanten op het Belgisch grondgebied.

5 Verordening (EU) 2017/1129 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2017 betreffende het prospectus dat moet worden gepubliceerd wanneer effecten aan het publiek worden aangeboden of tot de handel op een gereguleerde markt worden toegelaten en tot intrekking van Richtlijn 2003/71/EG.

6 Gedelegeerde verordening (EU) 2019/979 van de Commissie van 14 maart 2019 houdende aanvulling van Verordening (EU) 2017/1129 van het Europees Parlement en de Raad met technische reguleringsnormen betreffende essentiële financiële informatie in de samenvatting van een prospectus, de publicatie en classificatie van prospectussen, reclame voor effecten, aanvullingen van een prospectus, en het kennisgevingsportaal, en tot intrekking van Gedelegeerde Verordening (EU) nr. 382/2014 van de Commissie en Gedelegeerde Verordening (EU) 2016/301 van de Commissie.

7 Wet van 11 juli 2018 op de aanbidding van beleggingsinstrumenten aan het publiek en de toelating van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereguleerde markt.

8 Dit betreft Alternext of de Vrije Markt (artikel 1 van het Koninklijk besluit van 23 september 2018 over de publicatie van een informatienota bij de aanbidding aan het publiek of een toelating tot de verhandeling op een MTF en houdende diverse bepalingen).

9 Koninklijk Besluit van 25 april 2014 betreffende bepaalde informatieverplichtingen bij de commercialisering van financiële producten bij niet-professionele cliënten.

10 Circulaire FSMA_2015_16 van 27 oktober 2015 betreffende de geldende regels voor de reclame bij de commercialisering van financiële producten bij niet-professionele cliënten.

De vereisten van de prospectusverordening zijn in bepaalde gevallen algemeen van aard. Het gaat met name om de regel dat de informatie in de reclame niet inaccuraat of misleidend mag zijn, alsook de regel dat de informatie geen materieel onevenwichtig beeld mag geven van de informatie in het prospectus. Daarom acht de FSMA het nuttig een aantal vragen en antwoorden te publiceren om duiding te geven bij de wijze waarop de Europeesrechtelijke bepalingen over reclame in de praktijk toegepast kunnen worden. Deze vragen en antwoorden zijn in voorbereiding.

Deze vragen en antwoorden zijn ook relevant voor de commercialisering van beleggingsinstrumenten bij niet-professionele klanten in het kader van bepaalde aanbiedingen aan het publiek die zijn vrijgesteld van de verplichting om een prospectus of een informatienota op te stellen¹¹.

Toezicht op beleggingsproducten

Het moratorium zorgt voor minder complexe producten

Gestructureerde producten zijn complexe beleggingsproducten. Ze zijn, via afgeleide producten zoals opties, onrechtstreeks aan een of meerdere activa gekoppeld. Gestructureerde producten verschillen van klassieke beleggingsproducten omdat ze de koersbewegingen van de onderliggende activa niet altijd volgen. Zij reageren soms heftig of soms zwak op een koersbeweging. Dat maakt gestructureerde producten moeilijk te begrijpen voor retailbeleggers, waardoor ze risico's slecht inschatten.

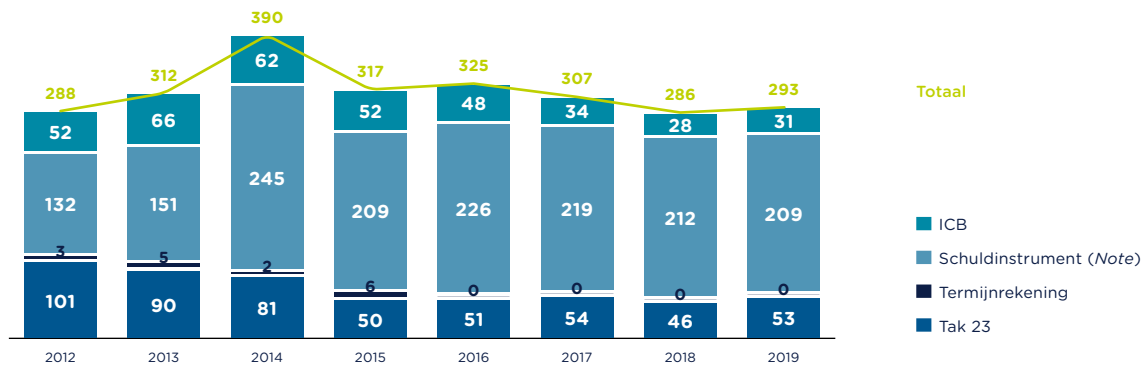
Om de beleggers te beschermen heeft de FSMA in 2011 een moratorium op de commercialisering van bijzonder ingewikkelde gestructureerde producten gelanceerd. Dit moratorium definieert de door de distributeurs in aanmerking te nemen criteria om te vermijden dat te complexe gestructureerde producten worden gecommmercialiseerd. Daarnaast wil het moratorium beleggers een beter inzicht bieden in de kosten, het kredietrisico en de marktwaarde van gestructureerde producten.

In België hebben bijna alle distributeurs van gestructureerde producten het moratorium onderschreven. Daarmee hebben zij zich ertoe verbonden om aan retailbeleggers geen producten te commercialiseren die, volgens de criteria van het moratorium, als bijzonder complex worden beschouwd. De FSMA screent de markt voortdurend om te zien of die distributeurs zich aan het moratorium houden.

Als er twijfels bestaan over de vraag of een gestructureerd product al dan niet als bijzonder complex moet worden beschouwd, wordt dit product grondig geanalyseerd.

¹¹ Het gaat om aanbiedingen aan het publiek als bedoeld in artikel 1, lid 2, van de prospectusverordening of artikel 10, §§ 2 en 3 van de wet.

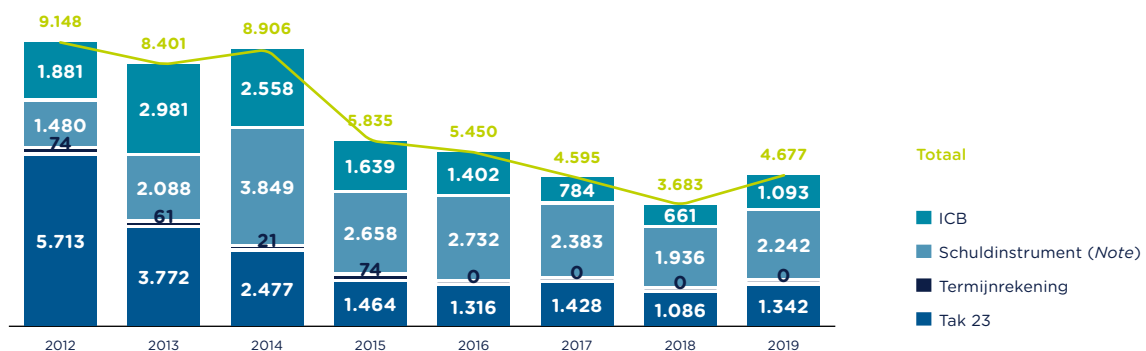
Grafiek 1: Evolutie van het aantal gecommmercialiseerde gestructureerde producten

In 2019 vond zo'n grondige analyse plaats voor 35 producten die nieuwe kenmerken omvatten en waarvan de berekeningsformule veelal op grond van een zogenaamde huisindex¹² werd bepaald. Uiteindelijk werden 10 van die producten als bijzonder complex beoordeeld. Deze producten werden dus niet op de retailmarkt gebracht. In het kader van die analyse is de toegankelijkheid van 11 nieuwe huisindexen onderzocht.

In België zijn, sinds de lancering van het moratorium in 2011, 5.409 gestructureerde producten gecommmercialiseerd (zie tabel 2). Iets meer dan de helft daarvan - 2.786 gestructureerde producten - vallen onder het moratorium. De overige - 2.623 gestructureerde producten - vallen onder de opt-outregeling¹³.

Grafiek 2: Evolutie van het uitgiftevolume van gecommmercialiseerde gestructureerde producten (in miljoen euro)

12 'Huisindex' verwijst doorgaans naar een index die niet aan de volgende cumulatieve voorwaarden voldoet: 1° hij bestaat sinds minstens één jaar, 2° zijn koers kan via een toegankelijke bron worden geconsulteerd, en zijn berekeningswijze en samenstelling worden op passende wijze bekendgemaakt, 3° hij wordt door meerdere andere professionele en niet-verwante marktpartijen gebruikt, 4° hij heeft één duidelijke beleggingsdoelstelling om voldoende representatief te zijn voor de markt waarop hij betrekking heeft, 5° hij is voldoende gediversifieerd, 6° zijn herijkingfrequentie is maximum driemaandelijks.

13 De opt-outregeling biedt aanbieders de mogelijkheid om het moratorium niet toe te passen op klanten van wie de deposito's en de financiële instrumenten bij die aanbieders, op het moment van de commercialisering, een roerend vermogen van minstens 500.000 euro vertegenwoordigen. De opt-out geldt enkel voor het deel van het vermogen boven de drempel van 500.000 euro.

Tabel 2: Sinds de lancering van het moratorium gecommmercialiseerde gestructureerde producten (1 augustus 2011 – 31 december 2019)

	Aantal producten uitgegeven sinds de lancering van het moratorium	Uitgiftevolume (in miljoen euro)
Tak 23	540	18.727,57
Conform het moratorium	539	18.727,57
Opt-out	1	niet beschikbaar
Schuldinstrument (Note)	1.732	19.979,33
Conform het moratorium	1.658	19.979,33
Opt-out	74	niet beschikbaar
Termijnrekening	18	245,48
Conform het moratorium	18	245,48
ICB	414	13.391,01
Conform het moratorium	401	13.391,01
Opt-out	13	niet beschikbaar
Private Note	2.705	niet beschikbaar
Conform het moratorium	170	niet beschikbaar
Opt-out	2.535	niet beschikbaar
Totaal	5.409	52.343,39

In de tweede helft van 2019 werden minder producten gecommmercialiseerd die recht geven op volledige terugbetaling van het kapitaal op vervaldag. Er werden meer producten uitgegeven die recht geven op terugbetaling van minstens 90 procent van het kapitaal. Dezelfde evolutie doet zich voor in het uitgiftevolume van dergelijke producten.

Niettegenstaande de erg lage intrestvoeten in de eurozone in 2017, is het aandeel van producten dat uitgegeven werd in Amerikaanse dollar, gemeten naar uitgiftevolume, gedaald tussen 2016 en 2017. In 2018 is dat aandeel ongeveer gelijk gebleven ten opzichte van 2017. Tussen 2018 en 2019 werden meer producten uitgegeven in Amerikaanse dollar en in Noorse kroon.

Het moratorium bepaalt onder meer dat de waarde van de onderliggende activa van een gestructureerd product toegankelijk moet zijn. Dat betekent dat een retailbelegger de gegevens over de waarde van die activa via de gebruikelijke kanalen, zoals het internet of de geschreven pers, moet kunnen terugvinden. Sommige activa zijn daardoor uitgesloten. De meest voorkomende onderliggende activa zijn aandelenkorven, rentevoeten en indexen. Ook valuta's, ICB's of een combinatie van verschillende activa komen voor.

Sinds 2013 hebben aanbieders meer gestructureerde producten met een huisindex als onderliggend actief gecommmercialiseerd. Tussen 2018 en 2019 is het aandeel van producten met een huisindex als onderliggend actief, gemeten naar uitgiftevolume, voor het eerste gedaald. Deze trend doet zich eveneens voor gemeten naar het aantal uitgegeven producten.

Ruim 700 essentiële-informatiedocumenten aangemeld

Aanbieders van verpakte retail- en verzekeringsgebaseerde beleggingsproducten (PRIIP's) moeten een document met essentiële informatie ter beschikking stellen van niet-professionele klanten. Dit informatiedocument heet KID (*Key Information Document*) en werd op 1 januari 2018 ingevoerd als gevolg van een Europese verordening.

Het KID is een kort document dat de essentiële informatie van een PRIIP in een begrijpelijke taal moet uiteenzetten. Naast informatie over de aard en kenmerken van de PRIIP bevat het KID onder meer verschillende prestatiescenario's en informatie over de risico's en kosten ervan. De inhoud en vorm van het KID moeten op uniforme wijze worden vastgelegd. Dat biedt consumenten de mogelijkheid om de KID's van verschillende PRIIP's te vergelijken.

Om een PRIIP in België te commercialiseren, moet het KID op voorhand gemeld worden aan de FSMA. In 2019 ontving de FSMA 292 meldingen van KID's voor verpakte retailbeleggingsproducten. Het leeuwendeel van deze KID's betrof gestructureerde producten (220). De meldingen kwamen uit België (126), het Groothertogdom Luxemburg (59), het Verenigd Koninkrijk (42), Frankrijk (40), Duitsland (15) en Zwitserland (10).

Er werden 413 KID's aangemeld over verzekeringsproducten. Deze documenten hebben betrekking op 126 verschillende contracten die werden gecommmercialiseerd in België door 14 Belgische en 7 Luxemburgse verzekeraars.

Om na te gaan of de verzekeringssector de PRIIP's-reglementering correct heeft toegepast, voerde de FSMA een eerste verkennend onderzoek van een representatief staal KID's van tak 21-, tak 23-, tak 26- en tak 44-verzekeringsproducten. Hierbij werden KID's van zowel Belgische als buitenlandse ontwikkelaars gecontroleerd. De FSMA stelde tijdens dit onderzoek verschillende tekortkomingen op de PRIIP's-reglementering vast. Het ging zowel over inhoudelijke tekortkomingen als inbreuken tegen het verplicht te gebruiken *format* van het KID. De FSMA heeft de ontwikkelaars met tekortkomingen gecontacteerd en gewezen op deze tekortkomingen. De FSMA zal in de toekomst gerichte controles op de KID's blijven voeren.

Consultatie geeft aanzet tot aanpassing PRIIP's-reglementering

De KID's die ter beschikking gesteld moeten worden bij de commercialisering van PRIIP's, omvatten een sectie over de risico's en de mogelijke opbrengsten van het product. De doelstelling is de belegger een idee te geven van het rendement dat het product zou kunnen leveren.

Na de inwerkingtreding van de PRIIP's-verordening is de problematiek gerezen van de methodologie die gehanteerd wordt om het toekomstige rendement te berekenen. Deze methodologieën zijn immers gebaseerd op de historische rendementen, terwijl de financiële theorie net aantoonde dat er na een opgaande cyclus vaak een neergaande cyclus volgt. Door zich te baseren op historische rendementen, kan het toekomstige rendement dus over- of onderschat worden.

Nieuwe regels voor de vermelding van risicofactoren in prospectussen

Op 21 juli 2019 is de prospectusverordening¹⁴ in werking getreden. Deze nieuwe verordening is een belangrijke stap in de voltooiing van de kapitaalmarktunie. Het doel van deze unie is ondernemingen te helpen om voldoende diverse kapitaalbronnen aan te boren, de markten efficiënter te maken en de beleggersbescherming te verzekeren. De prospectusverordening beoogt een vereenvoudigde en meer efficiënte prospectusregeling door in een rechtstreeks toepasbaar eengemaakt regime van inhoud, formaat, goedkeuring en publicatie van het prospectus te voorzien.

Deze verordening bepaalt dat de risico's die in een prospectus opgenomen worden, beperkt moeten zijn tot risico's die:

- specifiek zijn voor de uitgevende instelling of voor de effecten,
- van materieel belang zijn om een geïnformeerde beleggingsbeslissing te nemen, en
- worden bevestigd door de inhoud van het registratiedocument en de verrichtingsnota.

Elke risicofactor moet naar behoren beschreven worden. Er moet uitgelegd worden hoe hij de uitgevende instelling of de betrokken effecten beïnvloedt. De risicofactoren moeten in een beperkt aantal categorieën ingedeeld worden. In elke categorie moeten de belangrijkste risicofactoren het eerst vermeld worden. De relevantie van de risicofactoren moet worden beoordeeld op basis van de waarschijnlijkheid dat deze risicofactoren zich voordoen en van de verwachte omvang van hun negatief effect. De beoordeling van de relevantie van de risicofactoren kan ook bekendgemaakt worden via een kwalitatieve schaal met de indelingen laag, gemiddeld en hoog.

Deze aanpak streeft naar een passende, gerichte en meer gestroomlijnde openbaarmaking van risicofactoren in een makkelijk te analyseren, bondige en begrijpelijke vorm.

De Europese autoriteit ESMA heeft richtsnoeren ontwikkeld om de bevoegde autoriteiten te helpen bij hun toetsing van de specificiteit en materialiteit van risicofactoren en van de indeling van risicofactoren in categorieën. De richtsnoeren¹⁵ zijn van kracht geworden op 4 december 2019. De FSMA heeft deze richtsnoeren, waar nodig, in haar toezicht verwerkt en neemt ze in overweging bij de uitvoering van haar prospectuscontrole¹⁶. ESMA beveelt aan rekening te houden met haar richtsnoeren bij het opstellen van een prospectus om de goedkeuringsprocedure ervan door de bevoegde autoriteiten te bespoedigen.

De FSMA besteedt bij de prospectuscontrole bijzondere aandacht aan de risicofactoren en de naleving van de prospectusverordening. Zij bevraagt de indiener dan ook over de specificiteit en materialiteit van de risicofactoren, kijkt na of de specificiteit en materialiteit duidelijk blijken uit de beschrijving ervan en of de vermelde risicofactoren bevestigd worden door het globaal beeld dat geschetst wordt in het prospectus. Zij gaat tevens na of de vermelde risicofactoren naar behoren worden beschreven zoals uiteengezet in de prospectusverordening.

Bovendien gaat de FSMA na of de risicofactoren wel degelijk in een beperkt aantal categorieën zijn ingedeeld naargelang de aard ervan en of het aanneemelijk lijkt dat de in elke categorie eerst vermelde risicofactoren de belangrijkste zijn.

14 Verordening (EU) 2017/1129 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2017 betreffende het prospectus dat moet worden gepubliceerd wanneer effecten aan het publiek worden aangeboden of tot de handel op een gereglementeerde markt worden toegelaten en tot intrekking van Richtlijn 2003/71/EG.

15 *Final Report ESMA Guidelines on risk factors under the Prospectus Regulation of 29 March 2019*, https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma31-62-1217_final_report_on_guidelines_on_risk_factors.pdf. De vertaling van deze richtsnoeren is bekendgemaakt op 1 oktober 2019 (<https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/esma-publishes-translations-prospectus-guidelines-risk-factors>).

16 Mededeling FSMA 2019_29 van 12 november 2019 getiteld 'Richtsnoeren betreffende risicofactoren in het kader van de prospectusverordening: tenuitvoerlegging door de FSMA'.

De Europese toezichthouders (ESA's) beschouwen deze problematiek als kritiek en hebben een consultatie opgestart over de problematiek. De consultatie stelt onder meer een nieuwe methodologie voor om het gebruik van historische rendementen te vervangen. Het consultatiedocument stelt eveneens voor om de berekeningswijze van de kosten aan te passen en stelt wijzigingen voor om rekening te houden met het feit dat beleggingsvennootschappen met veranderlijk kapitaal in het toepassingsgebied van PRIIP's zullen vallen. Het document gaat ook in op de wijze waarop informatie gegeven moet worden over PRIIP's die verschillende beleggingsmogelijkheden bieden.

Op basis van deze consultatie zullen de ESA's wijzigingen voorstellen aan de gedelegeerde verordening van PRIIP's, die deze aspecten behandelt.

Toezicht op fondsen

Gemeenschappelijke beleggingsfondsen, beveks en pensioenspaarfondsen

Beleggingsfondsen of Instellingen voor collectieve belegging (ICB's) zijn instellingen die kapitaal verzamelen bij beleggers en dat geld collectief beheren volgens een vastgelegd beleggingsbeleid. De FSMA houdt toezicht op openbare ICB's. Deze onderscheiden zich van institutionele en private ICB's doordat zij een openbaar aanbod doen aan voornamelijk particuliere beleggers.

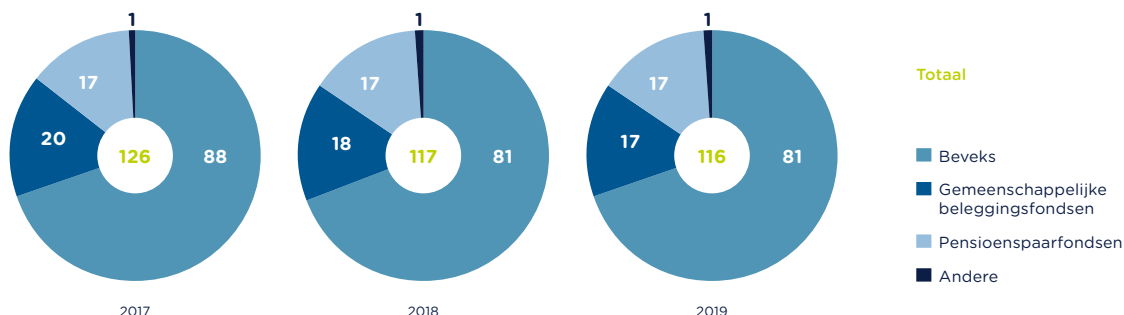
De FSMA controleert de kwaliteit van informatie die ICB's aan beleggers verstrekken wanneer zij een openbaar aanbod doen. Het gaat bijvoorbeeld om het prospectus, de essentiële beleggersinformatie en publiciteit. De goedkeuring van het merendeel van deze informatie door de FSMA is een voorwaarde voor de commercialisering van de ICB's. Ook de organisatie en werking van de Belgische openbare ICB's valt onder FSMA-toezicht.

Belgische openbare ICB's hebben bijna allemaal een veranderlijk aantal rechten van deelneming. Dat betekent dat hun eigen vermogen hoger of lager wordt naarmate beleggers toetreden of uittreden. Deze ICB's komen hoofdzakelijk voor in de vorm van gemeenschappelijke beleggingsfondsen en van beleggingsvennootschappen met veranderlijk kapitaal, ook wel beveks genoemd¹⁷ (zie grafiek 3).

Pensioenspaarfondsen zijn een specifiek type van openbaar gemeenschappelijk beleggingsfonds. Via een pensioenspaarfonds wordt individueel een aanvullend pensioen opgebouwd, de zogenaamde derde pijler. Beleggingen in een pensioenspaarfonds genieten bepaalde fiscale voordelen om het individueel pensioensparen aan te moedigen.

¹⁷ De statistieken over de ICB's kunnen in de toekomst wijzigen wanneer een ICB of een compartiment van een ICB op een bepaalde datum wordt geschrapt, met ingang van deze schrapping op een eerdere datum of wanneer een ICB aan de FSMA op een latere datum een correctie van bepaalde statistieken bezorgt.

Grafiek 3: Evolutie van het aantal openbare Belgische instellingen voor collectieve belegging opgedeeld volgens juridische vorm

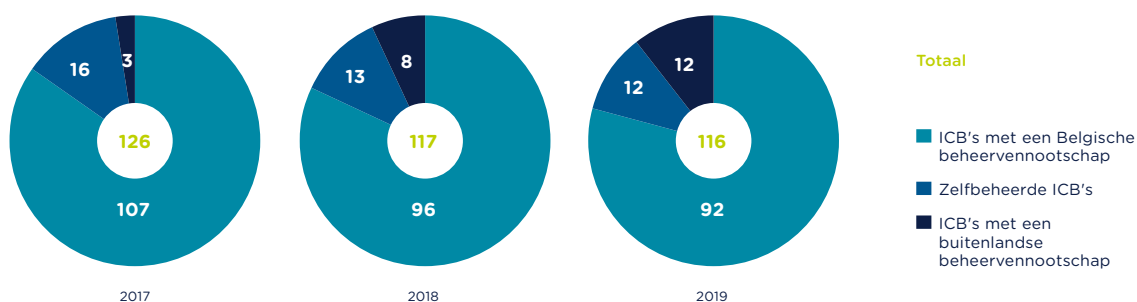

Aantal ICB's met Belgische beheerverenootschap daalt

De grote meerderheid van de Belgische openbare ICB's wordt beheerd door een beheerverenootschap. Dat is altijd het geval voor gemeenschappelijke beleggingsfondsen, die geen rechtspersoonlijkheid hebben. Ook ICB's onder de vorm van een beleggingsvenootschap kunnen een beheerverenootschap aanstellen. In dat geval neemt de beheerverenootschap het beheer van de beleggingsportefeuille, de administratie en de verhandeling van de rechten van deelneming waar. Beleggingsvenootschappen die geen beheerverenootschap aanstellen, zijn zelfbeheerde ICB's. Zij moeten zelf beschikken over een beleidsstructuur die past bij hun werkzaamheden.

Belgische ICB's kunnen zowel een Belgische als een buitenlandse beheerverenootschap hebben. Het aantal ICB's met een Belgische beheerverenootschap en het aantal zelfbeheerde ICB's is in dalende lijn (zie grafiek 4). Een duidelijke trend de laatste jaren is de toename van het aantal ICB's met een buitenlandse beheerverenootschap. In 2018 en in 2019 kwamen er negen ICB's met een buitenlandse beheerverenootschap bij. Vijf daarvan werden nieuw opgericht.

Grafiek 4: Evolutie van het aantal openbare Belgische instellingen voor collectieve belegging opgedeeld volgens het beheertype en de nationaliteit van de beheerverenootschap

Belgische en buitenlandse ICB's

Aantal compartimenten neemt toe

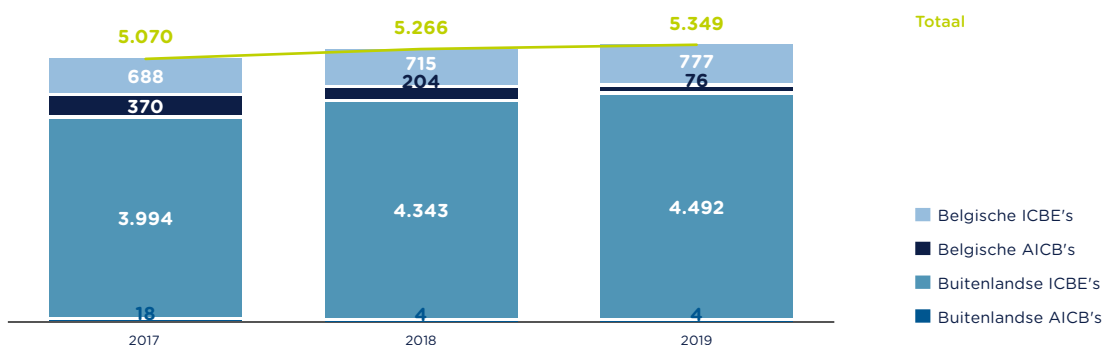
De meeste openbare ICB's bestaan uit verschillende compartimenten. Dit zijn afgescheiden gedeeltes van een ICB met een eigen beleggingsbeleid. De rechten van deelneming in compartimenten kunnen worden beschouwd als de feitelijke 'producten' die worden aangeboden aan de beleggers¹⁸.

Eind 2019 waren er bij de FSMA 5.349 compartimenten van openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming geregistreerd. Er waren daarbij 4.496 compartimenten van buitenlandse ICB's en 853 compartimenten van Belgische openbare ICB's¹⁹ (zie grafiek 5).

Zo goed als alle buitenlandse compartimenten die in België openbaar aangeboden kunnen worden, zijn compartimenten van ICB's die voldoen aan de voorwaarden van de UCITS-richtlijn. Ze worden ook wel instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) genoemd. Deze ICBE's beschikken over een Europees paspoort, waardoor ze binnen de Europese Economische Ruimte (EER) vrij verhandeld kunnen worden.

Er zijn daarnaast ook openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB's), waarvoor geen geharmoniseerd Europees toezichtsregime en paspoortregeling bestaat. Buitenlandse AICB's die in België openbaar worden aangeboden, worden door de bevoegde autoriteit van hun land van herkomst en door de FSMA gecontroleerd.

Grafiek 5: Evolutie van het aantal compartimenten van openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming

¹⁸ Binnen een ICB of een compartiment kunnen, onder voorwaarden, ook zogenaamde klassen van rechten van deelneming worden gecreëerd, die bijvoorbeeld zijn uitgedrukt in verschillende munten, of waarop verschillende kosten van toepassing kunnen zijn. De verschillende klassen van rechten van deelneming kunnen worden aangeboden aan een verschillend doelpubliek.

¹⁹ Sommige van deze Belgische of buitenlandse ICB's zijn niet ingedeeld in compartimenten. Voor deze ICB's wordt de ICB zelf als een compartiment beschouwd voor deze statistieken.

In 2019 is het aantal geregistreerde compartimenten van ICBE's verder gestegen, zowel bij de Belgische als buitenlandse ICBE's. Het aantal compartimenten van Belgische ICBE's groeide aan tot 777. Het aantal geregistreerde compartimenten van Belgische AICB's is opnieuw sterk gedaald, tot 76 compartimenten. Deze evolutie vloeit enerzijds voort uit het feit dat er de laatste jaren diverse gestructureerde compartimenten van AICB's op eindvervaldag kwamen, terwijl er in deze periode geen nieuwe gestructureerde compartimenten van AICB's gecommmercialiseerd werden, en anderzijds uit het feit dat een aantal voormalige AICB's werden vergund als ICBE.

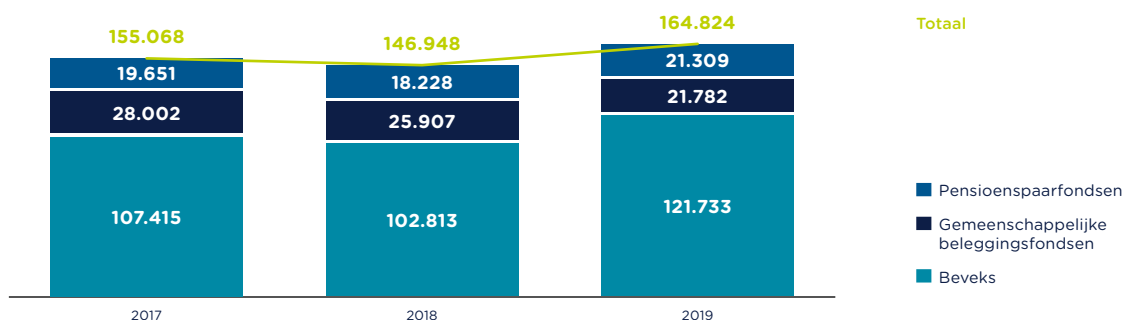
Belgische ICB's

Positief rendement van beleggingen doet fondsensector in waarde stijgen

De totale waarde van het netto-actief²⁰ van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming groeide in 2019 aan tot 165 miljard euro. Deze groei is toe te schrijven aan het positieve rendement van de financiële instrumenten die de ICB's in portefeuille hadden. Eind 2018 was er nog sprake van een daling van het totale netto-actief ten opzichte van het voorgaande jaar (zie grafiek 6).

Het beleggingsbeleid bepaalt onder meer het soort activa waarin de ICB's kunnen beleggen en op welke wijze ze een rendement nastreven. Op basis van het beleggingsbeleid telt de Belgische fondsensector zeven verschillende categorieën: aandelenfondsen, obligatiefondsen, gemengde fondsen, gestructureerde fondsen, geldmarktfondsen, pensioenspaarfondsen en de overige fondsen²¹ (zie grafiek 7).

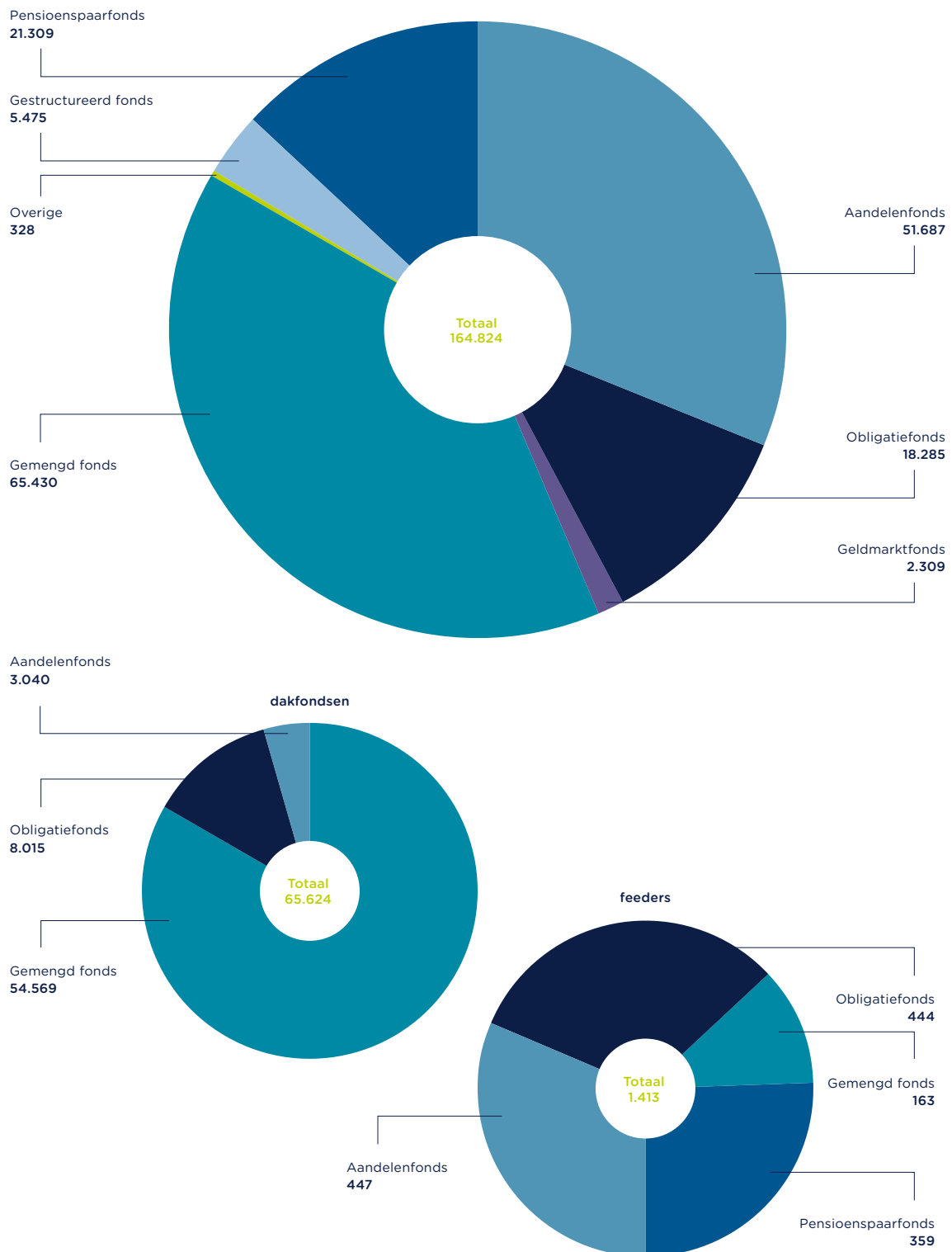
Grafiek 6: Evolutie van het totaal netto-actief van de Belgische openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming (in miljoen euro)

²⁰ Het totaal netto-actief is de waarde van de activa van de ICB's na aftrek van hun eventuele schulden.

²¹ Merk op dat de indeling hierbij gebeurt op het niveau van de compartimenten. Hier verwijst de term 'fonds' dan ook naar een compartiment van een instelling voor collectieve belegging, voor zover deze is ingedeeld in meerdere compartimenten.

Grafiek 7: Totaal netto-actief van de Belgische openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming per beleggingsbeleid (in miljoen euro)

De gemengde fondsen zijn veruit de grootste categorie in de Belgische fondsensector, goed voor 40 procent van het totale netto-actief. Hun relatieve belang bleef de laatste jaren stabiel. Gemengde fondsen beleggen voornamelijk in zowel aandelen als obligaties²².

De tweede grootste categorie is deze van de aandelenfondsen. Deze categorie vertegenwoordigt 31 procent van het totale netto-actief van de sector. De waarde van de activa van de aandelenfondsen en hun belang groeiden sterk in 2019. Eind 2018 waren de aandelenfondsen nog maar goed voor 23 procent van de sector. De groei van hun relatieve belang in 2019 is een gevolg van zowel hun positieve resultaat als het groter aantal inschrijvingen.

De pensioenspaarfondsen vormen de derde grootste categorie, goed voor 13 procent van het totale netto-actief van de sector. Hun netto-actief groeide in 2019 van 18,2 miljard euro tot 21,3 miljard euro. Deze stijging is voornamelijk een gevolg van het positieve rendement van de beleggingsportefeuille. Bij de inschrijvingen en uittredingen werd ook een netto-surplus opgetekend.

Belang van obligatiefondsen en geldmarktfondsen daalde

Het netto-actief van de obligatiefondsen is in 2019 gegroeid, terwijl hun relatieve belang licht gedaald is tot 11 procent. Zij blijven de vierde grootste categorie.

Het netto-actief van de geldmarktfondsen daalde tijdens het verslagjaar sterk. Eind 2019 waren de geldmarktfondsen goed voor 1,4 procent van het totale netto-actief van de sector. Eind 2018 was dat nog bijna 8 procent. Geldmarktfondsen trachten een rendement te bieden dat dicht bij het rendement van de geldmarkt aanleunt en beleggen overwegend in geldmarktinstrumenten. Geldmarktfondsen trekken beleggers aan die waarde hechten aan een relatief stabiele belegging en aan de mogelijkheid om dagelijks uit te treden.

De sterke daling van het netto-actief van de geldmarktfondsen is bijna volledig te verklaren door een verhoogd aantal uittredingen uit deze fondsen.

Aantal gestructureerde fondsen daalt

Gestructureerde fondsen bieden beleggers op vooraf bepaalde data, op basis van een formule, een rendement dat verband houdt met de evolutie van bepaalde onderliggende financiële activa, indexen of referentieportefeuilles. Onder deze categorie vallen onder meer de fondsen die een kapitaalbescherming vooropstellen. Zowel het aantal gestructureerde fondsen als hun netto-actief zijn de jongste jaren gedaald. Dat komt omdat er gedurende deze periode meer gestructureerde fondsen op vervalddag kwamen dan dat er nieuwe fondsen gelanceerd werden. De gestructureerde fondsen waren eind 2019 goed voor 3,3 procent van het totale netto-actief van de sector.

22 Ook de pensioenspaarfondsen zijn in wezen gemengde fondsen, maar door hun specifieke beleggingsbeleid en toegelaten activa worden zij als een aparte categorie ingedeeld.

Onderzoek naar de kosten van pensioenspaarfondsen

De pensioenspaarfondsen zijn een belangrijk onderdeel van de sector van de Belgische openbare instellingen voor collectieve belegging (ICB's). Met een omvang van 21,3 miljard euro netto-activa eind 2019 vertegenwoordigen zij 13 procent van deze sector. Als belegging kennen de pensioenspaarfondsen een relatief grote verspreiding bij het Belgische publiek. Sectorvereniging BEAMA schat het aantal deelnemers in pensioenspaarfondsen op meer dan 1,6 miljoen personen.

De FSMA heeft in 2019 een beperkt onderzoek gevoerd naar de omvang van bepaalde kosten bij de pensioenspaarfondsen. Dit onderzoek gebeurde op basis van gegevens uit de statistische rapportering die de FSMA ontvangt en de documenten met essentiële beleggersinformatie over de pensioenspaarfondsen.

Het onderzoek maakt een raming van de totale instapkosten die pensioenspaarders betalen bij de inschrijving op rechten van deelneming van een pensioenspaarfonds. Deze instapkosten bestaan uit de provisies die de financiële instellingen aanrekenen voor het verhandelen van de rechten van deelneming van de pensioenspaarfondsen.

De totale instapkosten voor alle pensioenspaarfondsen worden voor 2018 geraamd op 27 miljoen euro. De gewogen gemiddelde instapkosten worden geraamd op 2,13 procent van het inschrijvingsbedrag²³. Deze kosten worden afgehouden van de stortingen van de pensioenspaarders op de individuele pensioenspaarrekening en worden dus niet belegd in de pensioenspaarfondsen. Het bedrag van

de instapkosten maakt wel deel uit van het totale gestorte bedrag dat in aanmerking komt voor een belastingvermindering.

Het onderzoek maakt ook een raming van de provisies en kosten die jaarlijks worden onttrokken aan de pensioenspaarfondsen en dus onrechtstreeks worden gedragen door de pensioenspaarders. Deze kosten bestaan onder meer uit de vergoeding voor het beheer van de pensioenspaarfondsen en de vergoeding van andere dienstverleners, zoals de bewaarder en de commissaris.

De totale exploitatiekosten worden voor 2018 geraamd op 246 miljoen euro. De gewogen gemiddelde lopende kosten worden geraamd op 1,24 procent van de netto-activa²⁴. De lopende kosten van de pensioenspaarfondsen zijn lager dan het Europese gemiddelde van de lopende kosten voor gemengde ICBE's voor dezelfde periode (1,62 procent)²⁵. Het aanrekenen van deze kosten leidt tot een vermindering van het belegde bedrag en weegt op het potentiële rendement van de pensioenspaarders.

Voor 2017 liggen de geraamde bedragen in lijn met deze voor 2018. De totale instapkosten worden geraamd op 26 miljoen euro (2,11 procent gewogen gemiddelde instapkosten). De totale exploitatiekosten worden geraamd op 242 miljoen euro (1,24 procent gewogen gemiddelde lopende kosten). Zowel de instapkosten als (een deel van) de provisies en kosten die jaarlijks worden onttrokken aan de pensioenspaarfondsen lijken dan ook een stabiele bron van inkomsten te vormen voor zowel de beheervenootschappen als de instellingen die de rechten van deelneming van de pensioenspaarfondsen verhandelen.

23 Deze raming moet geïnterpreteerd worden als een bovengrens, aangezien het mogelijk is dat de werkelijke instapkosten lager zijn. Dit kan bijvoorbeeld indien de verhandelingsprovisie als een maximum vermeld wordt in het prospectus en de distributeur om commerciële redenen een lager bedrag aanrekent.

24 De berekeningsbasis van de lopende kosten stemt niet helemaal overeen met de exploitatiekosten die aan de FSMA worden gerapporteerd. Om die reden is er een licht verschil tussen de raming van de lopende kosten en de raming van de totale exploitatiekosten, indien zij op dezelfde basis zouden worden uitgedrukt.

25 *ESMA Annual Statistical Report 'Performance and costs of retail investment products in the EU'*.

Dakfondsen populair bij gemengde fondsen

De ICB's of hun compartimenten kunnen ervoor opteren om rechtstreeks in bepaalde activa te beleggen. Ze kunnen dat ook onrechtstreeks doen door te beleggen in andere ICB's. De ICB's of compartimenten van ICB's die ervoor opteren om voornamelijk in andere ICB's te beleggen, worden dakfondsen genoemd. De Belgische dakfondsen waren eind 2019 goed voor 40 procent van het totale netto-actief van de sector en behoren voornamelijk tot de categorie van de gemengde fondsen (zie grafiek 7). Hun relatieve belang bleef stabiel.

Daarnaast kunnen ICB's of hun compartimenten ook een zogenaamde 'master-feeder'-structuur opzetten. Feeders zijn ICB's of compartimenten die minstens 85 procent van hun activa in een master beleggen. Een master is een andere ICB of een compartiment ervan. In 2019 daalde het netto-actief van de feeders tot 1,4 miljard euro (zie grafiek 7).

Circulaire over interne controle bij de zelfbeheerde beveks

De effectieve leiding van zelfbeheerde beveks moet elk jaar aan de FSMA verslag uitbrengen over de interne controle. De FSMA had vastgesteld dat de jaarlijkse verslaggeving te vaak beperkt blijft tot een beschrijving van de organisatie van de interne controle. Ze bevat te weinig informatie over de daadwerkelijk uitgevoerde controles, hun resultaten en de maatregelen om tekortkomingen te verhelpen.

Daarom publiceerde de FSMA een circulaire²⁶ met een update van haar verwachtingen inzake interne controle en het jaarlijkse verslag van de effectieve leiding. De circulaire houdt rekening met recente evoluties, onder meer wat betreft de strijd tegen witwassen en de financiering van terrorisme.

Een correcte en geregeld geüpdatete beschrijving van de interne controle is belangrijk, zowel voor de bevek als voor de FSMA. Om een goed beeld te krijgen van de interne controle vraagt de FSMA voortaan aan de effectieve leiding om jaarlijks een concrete vragenlijst te beantwoorden. De antwoorden op deze vragen vormen het verslag van de effectieve leiding over de interne controle.

Een belangrijk luik van de interne controle bij de zelfbeheerde fondsen heeft betrekking op de significante interne controleprocessen. Om een beter inzicht te verwerven in de specifieke activiteiten van deze fondsen, vraagt de FSMA om de significante interne controleprocessen te beschrijven en om informatie te geven over de controles die binnen die processen werden uitgevoerd.

26 Circulaire FSMA_2019_23 van 5 augustus 2019 getiteld 'Het verslag van de effectieve leiding over de interne controle bij de zelfbeheerde beveks'.

Deze significante interne controleprocessen hebben vooral betrekking op volgende elementen:

- foutieve berekeningen van de netto-inventariswaarde;
- reconstructie of reconciliatie van transacties;
- waardering van OTC-derivaten;
- naleving van het statutaire beleggingsbeleid en van de wettelijke en reglementaire beleggingsregels en -limieten;
- informatieverstrekking ten aanzien van beleggers en de FSMA;
- liquiditeitsinstrumenten;
- uitoefening van stemrechten verbonden aan financiële instrumenten in de beleggingsportefeuille en de effectenleningen.

Naar analogie met de aanpak van de zelfbeheerde fondsen, heeft de FSMA ook een vragenlijst opgesteld voor de fondsen met een aangestelde beheerverenootschap. De FSMA staat immers in voor het permanente toezicht op dergelijke fondsen. Om dit toezicht zo performant mogelijk te laten verlopen, wenst de FSMA bepaalde informatie op periodieke basis te ontvangen. Daarom werd een vragenlijst opgesteld, die jaarlijks zal worden voorgelegd aan deze fondsen met aangestelde beheerverenootschap. De FSMA publiceerde hierover een aanbeveling²⁷.

Kapitaalbescherming strookt met de regels

In 2019 rondde de FSMA een onderzoek af naar de organisatie en werking van gestructureerde compartimenten van Belgische openbare ICB's. De aandacht ging daarbij in het bijzonder uit naar de compartimenten die een kapitaalbescherming vooropstellen.

De wetgeving laat ICB's of hun compartimenten slechts toe om de term kapitaalbescherming te gebruiken indien zij voldoen aan bepaalde voorwaarden. Zo moet, om de bescherming te verlenen, een bepaalde strategie zijn vastgelegd waarbij enkel belegd kan worden in activa die door de wetgeving toegelaten zijn.

Het onderzoek van de FSMA richtte zich voornamelijk op de vastgelegde strategieën en de aard en kwaliteit van de activa. De FSMA vond daarbij geen aanwijzingen dat de strategieën of de activa niet zouden volstaan om de kapitaalbescherming te bieden die de compartimenten vooropstellen.

27 Aanbeveling FSMA_2019_25 van 5 augustus 2019 getiteld 'Periodieke vragenlijst voor openbare instellingen voor collectieve belegging met een aangestelde beheerverenootschap'.

Nieuwe rapportering verbetert risico-inschatting

Sinds eind 2017 zijn voor bepaalde openbare ICB's nieuwe vereisten voor de rapportering van statistieken aan de FSMA van kracht. Deze laten de FSMA toe om meer informatie over potentiële risico's bij ICB's te verzamelen. De inhoud van de rapportering werd geharmoniseerd met de rapportering die bestaat op het Europese niveau voor beheerders van alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB's) en bevat nu meer risico-georiënteerde gegevens dan voorheen.

Zo worden er bijvoorbeeld gegevens gerapporteerd over:

- het gebruik van hefboomfinanciering;
- het totale risico met betrekking tot het gebruik van derivaten;
- het liquiditeitsprofiel van de activa en van de passiva;
- tegenpartijrisico's;
- maatstaven van het marktrisico;
- de belangrijkste blootstellingen van de ICB.

Deze nieuwe gegevens dragen bij tot de verdere uitbouw van een risico-gebaseerd toezicht door de FSMA. De FSMA stelde echter vast dat voor diverse ICB's de gerapporteerde gegevens niet beantwoordden aan de inhoudelijke vereisten vooropgesteld door de FSMA of door ESMA. Daarom organiseerde de FSMA reeds in 2018 een aantal workshops voor vertegenwoordigers van de ICB-sector. Tijdens die workshops werden de principes van de rapportering herhaald, werden de bevindingen van de FSMA over de gerapporteerde gegevens meegedeeld en ook goede praktijken aangereikt.

Ondanks het organiseren van deze workshops, bleef de kwaliteit van de gerapporteerde gegevens in 2019 onvoldoende. De FSMA heeft dan ook contact opgenomen met een aantal ICB's, of hun beheervenootschappen, over de gerapporteerde gegevens. De onderzochte gegevens hadden voornamelijk betrekking op de liquiditeit en het gebruik van derivaten en hefboomfinanciering. De FSMA heeft daarbij om een verklaring gevraagd voor bepaalde gegevens. Voor gegevens die niet conform de inhoudelijke vereisten waren, heeft de FSMA in een aantal gevallen om een aangepaste rapportering gevraagd.

De FSMA verwacht dat zij in 2020 opnieuw ICB's en beheervenootschappen zal contacteren over de inhoud van de statistische rapportering.

Duidelijkheid nodig over actief of passief beheer

Een groot deel van de Belgische fondsen wordt actief beheerd. In tegenstelling tot passieve fondsen zullen actieve fondsen niet louter de samenstelling van een index volgen, maar kan hun beheerder, binnen de grenzen van het beleggingsbeleid, discretionaire keuzes maken bij de samenstelling van de portefeuille. Dit neemt niet weg dat bij het beheer van actieve fondsen benchmarks een rol kunnen spelen. Zo kan een benchmark onder meer gebruikt worden om de prestaties van het fonds op te volgen, om de hoogte van een eventuele prestatievergoeding te bepalen of om het beleggersuniversum van het fonds te definiëren.

In de praktijk is gebleken dat veel actieve fondsen een benchmark gebruiken bij het beheer, maar dat zij hier niet steeds informatie over meedelen aan hun beleggers. Dit is nochtans nuttige informatie: het laat beleggers toe om te zien hoe actief het fonds wordt beheerd en welke rendementen het daarbij haalt in vergelijking met de benchmark. Daarom heeft ESMA in de loop van 2019 meer duidelijkheid gebracht over de informatie die in het document met essentiële beleggersinformatie (de KIID) van elk fonds moet worden opgenomen.

Zo raadt ESMA aan dat de KIID van ieder fonds expliciet vermeldt of het een actief dan wel een passief fonds is. Ook preciseert ESMA welke verdere informatie moet worden opgenomen in de KIID van de actieve fondsen waarvan het beheer een verwijzing naar een benchmark impliceert. Hun KIID moet informatie bevatten over de benchmark en over de graad van vrijheid die de beheerder heeft tegenover deze benchmark. De rendementen van deze fondsen moeten worden vergeleken met de rendementen van hun benchmark. In dit kader heeft ESMA ook verduidelijkt in welke gevallen het beheer van een fonds een verwijzing naar een benchmark impliceert.

Stresstests moeten liquiditeitsrisico's bij fondsen blootleggen

Na een aanbeveling van de *European Systemic Risk Board* (ESRB), heeft ESMA richtsnoeren²⁸ opgesteld voor stresstests van de liquiditeit van fondsen. Deze richtsnoeren worden van kracht op 30 september 2020.

De richtsnoeren bepalen dat fondsbeheerders regelmatig stresstests moeten uitvoeren op de ICBE's en AICB's die ze onder beheer hebben. Dit moet toelaten te evalueren in welke mate hun fondsen bestand zijn tegen verschillende types van risico's, onder meer inzake liquiditeit.

De stresstests worden beschouwd als een belangrijk onderdeel van het beheer van het liquiditeitsrisico. Ze worden toegepast van bij de start van het fonds en opgenomen in alle fasen van de levenscyclus van het fonds. De tests stellen de beheerders in staat om de belangrijkste bronnen van liquiditeitsrisico's te identificeren. Het laat hen ook toe de nodige corrigerende maatregelen te nemen en zich voor te bereiden op het effectief ontstaan van een liquiditeitsrisico.

De richtsnoeren van ESMA bevatten een reeks richtlijnen voor het organiseren van de stresstests. Die richtlijnen gaan onder meer over het opstellen van stress-scenario's, de frequentie van de tests en de aanpak inzake minder liquide activa.

De ESMA-richtsnoeren bevelen ook aan dat de fondsbeheerders de bevoegde nationale autoriteiten op de hoogte brengen van de vastgestelde risico's en van de maatregelen die zijn genomen om deze aan te pakken.

De richtsnoeren van ESMA zijn ook gericht tot de bewaarders. Zij vereisen dat de bewaarder zich ervan vergewist dat de beheerder over gedocumenteerde procedures beschikt voor de simulatie van liquiditeitsstress.

28 *Guidance on liquidity stress testing in UCITS and AIFs, 2 september 2019.*

Toezicht op verzekeringsproducten

De FSMA ziet erop toe dat verzekeringsproducten die aan Belgisch recht onderworpen zijn, in overeenstemming zijn met de wet. Het toezicht heeft zowel betrekking op de productvoorwaarden als op de precontractuele en contractuele informatieverstrekking over deze producten. Daarnaast streeft de FSMA ernaar om bij te dragen tot de bescherming van de verzekeringsnemers, onder meer door bepaalde thema's toe te lichten of voor bepaalde risico's te waarschuwen.

Het toezicht op verzekeringsproducten is risicogericht en omvat twee pijlers. De eerste pijler zijn onderzoeken rond een bepaald thema. De tweede pijler is reactief toezicht, dat wordt opgestart naar aanleiding van een bepaalde gebeurtenis of de vaststelling van een probleem.

Thematische onderzoeken

Bijkomende opmerkingen over tak 23-verslagen

De FSMA rondde in 2015 een thematisch onderzoek af naar de kwaliteit van de financiële verslagen van tak 23-producten. Deze verslagen dienen om de consumenten te informeren over de onderliggende beleggingsfondsen waarin geïnvesteerd wordt. Dit onderzoek wees uit dat er weinig belang werd gehecht aan deze verslaggeving en dat deze in bepaalde gevallen zelfs ontbrak. De FSMA heeft toen de gecontroleerde verzekeringsondernemingen gewezen op de tekortkomingen.

In 2019 deed de FSMA een opvolgingsonderzoek bij een aantal verzekeringsondernemingen om na te gaan of de kwaliteit van de verslagen verbeterd was. Uit de analyse van de verslagen is gebleken dat het merendeel nu wel voldoet aan de minimale wettelijke vereisten. Niettemin heeft de FSMA in meerdere onderzochte verslagen nog tekortkomingen vastgesteld. Deze tekortkomingen hadden betrekking op:

- het verstrekken van onvoldoende duidelijke informatie over de samenstelling van het beleggingsfonds en over de bewegingen die hebben plaatsgevonden in de samenstelling van de effectenportefeuille van het fonds;
- een te beknopte of zelfs onbegrijpelijke omschrijving van het beleggingsbeleid van het fonds;
- een veel te algemene en gestandaardiseerde beschrijving van de risico's, die niet specifiek betrekking heeft op het fonds waarover het verslag gaat.

De FSMA heeft op basis van deze vaststellingen opmerkingen en aanbevelingen geformuleerd om de kwaliteit van de verslagen verder te verbeteren.

GSM-verzekeringen vertonen nog tekortkomingen

De FSMA deed in 2019 een nieuw onderzoek naar diefstal- en garantieverzekeringen (de zogenaamde 'GSM-verzekeringen'). Een eerste dergelijk onderzoek in 2015 stelde een aantal problemen vast. Het nieuwe onderzoek ging na in welke mate deze problemen werden verholpen. Dat gebeurde door na te gaan of de documenten die worden gebruikt bij de commercialisering van dergelijke verzekeringen waren opgesteld overeenkomstig de wetgeving inzake verzekeringen en inzake informatieverplichtingen.

Het onderzoek wees uit dat de algemene voorwaarden niet altijd even duidelijk en begrijpelijk zijn opgesteld. Bepaalde begrippen zijn zo ingewikkeld uitgelegd dat het voor de consument niet mogelijk is te achterhalen welke schadegevallen al dan niet gedekt zijn. Zo levert bijvoorbeeld het veel gehanteerde begrip 'diefstal met geweld' vaak problemen op wegens de ingewikkelde definitie die wordt gebruikt om het begrip uit te leggen. Daarnaast werden inconsistenties en onduidelijkheden vastgesteld tussen de verschillende begrippen.

Daarnaast stelde de FSMA vast dat bepaalde contracten voorzien dat de verzekeringnemer niet alleen moet bewijzen dat zijn schadegeval gedekt wordt door de overeenkomst maar ook moet bewijzen dat de uitsluitingsgronden niet gelden. De FSMA is van oordeel dat de bewijslast van uitsluitingsgronden in principe bij de verzekeraar ligt en ze heeft daar ook een standpunt²⁹ over gepubliceerd.

Bepaalde praktijken die bij het vorige onderzoek waren vastgesteld, zijn nog niet volledig verdwenen. Zo leggen bepaalde verzekeraars nog steeds op dat de overeenkomst van rechtswege een einde neemt na het verstrijken van een termijn die meer bedraagt dan één jaar. De wet bepaalt echter dat de duurtijd van een verzekeringsovereenkomst niet langer mag zijn dan één jaar. Dergelijke overeenkomsten worden na afloop van deze termijn stilzwijgend verlengd voor een duurtijd van één jaar indien één van beide partijen zich niet tegen deze verlenging verzet op de wijze die in de wet voorzien is³⁰.

Er is ook gebleken dat de publiciteit de voordelen van de verzekering al te zeer benadrukt zonder dat ook een correcte, duidelijke en evenwichtige indicatie van de risico's, beperkingen of voorwaarden wordt gegeven. Dit is een duidelijke inbreuk op de bepalingen inzake informatieverplichtingen.

Na tussenkomst van de FSMA hebben de gecontroleerde verzekeraars hun contracten en andere documenten aangepast om te verhelpen aan de tekortkomingen.

²⁹ FSMA_STANDPUNT_2018_09 van 20 september 2018 getiteld 'Bewijslast in verzekeringscontracten'.

³⁰ Artikel 85 van de wet van 4 april 2014 bepaalt dat een van de partijen zich ten minste drie maanden voor de jaarlijkse vervaldag tegen de stilzwijgende verlenging kan verzetten volgens de in artikel 84 voorgeschreven wijzen.

Acties van verzekeringsondernemingen tot aanpassing van hun rechtsbijstand-verzekeringsproducten aan de wet Geens

In 2007 nam de wetgever het initiatief om de toegang tot Justitie te bevorderen door de consumenten ertoe aan te zetten een verzekeringsovereenkomst rechtsbijstand te onderschrijven. Er kwam een fiscale stimulans via de afschaffing van de taks op verzekeringspremies voor dergelijke overeenkomsten. Die vrijstelling van de taks gold enkel voor de verzekeringsovereenkomsten rechtsbijstand die voldeden aan de voorwaarden bepaald in het koninklijk besluit van 15 januari 2007³¹. Dit fiscale voordeel was echter beperkt tot iets meer dan 13 euro.

In 2019 nam de wetgever een nieuw initiatief om het fiscale voordeel te vergroten. Dat gebeurde via de zogenaamde 'wet Geens'. Deze wet vervangt de vrijstelling van de premietaks door een belastingvermindering voor de premies voor rechtsbijstandsverzekeringen die aan een aantal strikte voorwaarden voldoen inzake gedekte risico's, minimale dekking en waarborg en wachttermijnen. De wet heft ook het koninklijk besluit van 15 januari 2007 op.

De voorwaarden die de wet Geens oplegt, hebben tot gevolg dat de verzekeringnemers die kiezen voor een overeenkomst conform de wet Geens, een hogere premie betalen, maar zij genieten van een ruimere dekking met een hogere maximumwaarborg. Ook het fiscale voordeel wordt aanzienlijk groter dan het voordeel als gevolg van de vrijstelling van de premietaks. Voor het aanslagjaar 2020 bedraagt het fiscaal voordeel maximaal 124 euro.

Meerdere verzekeringsondernemingen hebben hun bestaande overeenkomsten aangepast zodat ze beantwoorden aan de voorwaarden van de wet Geens. Sommigen ontwikkelden zelfs nieuwe producten. Deze gewijzigde of nieuwe producten werden aangeprezen aan de bestaande klanten, die werden uitgenodigd in te schrijven op deze nieuwe verzekering.

FOCUS 2020

Omniumverzekeringen voor auto's (tak 3) en de verzekering voor burgerlijke aansprakelijkheid motorrijtuigen (tak 10) zijn in België veel gecommercialiseerde verzekeringen.

Voor de burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen bepaalt de wetgeving minimumvoorwaarden waaraan deze verzekeringsovereenkomst moet voldoen.

Voor de omniumverzekering bestaan dergelijke minimumvoorwaarden echter niet. Dit houdt onder meer in dat verzekeraars vrij zijn om te bepalen wat de omvang van de dekking is en welke uitsluitingen er bestaan. De verzekeraars hebben dus een grote vrijheid bij het opstellen van de algemene voorwaarden.

In 2020 zal de FSMA een sectoraal onderzoek voeren naar deze contracten. Ze zal voornamelijk nagaan of alle contractuele en publicitaire documenten stroken met de wetgeving en of deze documenten in een begrijpelijke taal zijn opgesteld. Het onderzoek zal ook nagaan of de draagwijdte van de dekking duidelijk wordt bepaald en of het contract bijvoorbeeld verduidelijkt welke franchise geldt bij een schadegeval en wat het niveau van schadevergoeding is bij onherstelbare schade aan een voertuig.

31 Koninklijk besluit van 15 januari 2007 tot vaststelling van de voorwaarden waaraan een verzekeringsovereenkomst rechtsbijstand moet voldoen om te worden vrijgesteld van de jaarlijkse taks op de verzekeringsverrichtingen bedoeld in artikel 173 van het Wetboek diverse rechten en taksen.

Dergelijke acties kunnen echter alleen gebeuren onder strikte voorwaarden, die de belangen van de consument zoveel mogelijk moeten vrijwaren. Zo kan een consument er niet toe worden aangezet een nieuw product te kopen of de wijzigingen aan een bestaand product te aanvaarden vooraleer de verzekeraar heeft nagegaan of dit nieuwe of gewijzigde product beantwoordt aan een reële behoefte van elke individuele consument. Bovendien moeten te allen tijde de publiciteitsregels worden gerespecteerd³².

De FSMA heeft meerdere van dergelijke acties aan een controle onderworpen. Waar nodig, nam ze de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de betrokken verzekeraars de regels respecteerden.

Probleemgerichte controle

Transparante en volledige informatie bij afkoop van tak 21-contracten

Door de aanhoudend lage rente ligt de commerciële focus van verzekeraars de afgelopen jaren eerder op de verkoop van tak 23-producten dan tak 21-producten. Ook wordt soms de gewaarborgde rentevoet voor de nieuwe tak 21-producten en voor de nieuwe premies die binnen bestaande overeenkomsten worden betaald, naar beneden bijgesteld.

Verschillende verzekeraars hebben de jongste jaren acties ondernomen om de bestaande portefeuilles tak 21-producten verder af te bouwen. Deze portefeuilles bevatten nog heel wat contracten waarvoor hoge intresten betaald worden en wegen dus zwaar door voor de betrokken verzekeraars. Deze acties bieden de consument meestal de mogelijkheid om uit het tak 21-contract te stappen in ruil voor het ontvangen van een belangrijke premie op de afkoopwaarde van het contract.

Ook in 2019 heeft een verzekeraar een dergelijke commerciële actie opgezet om levensverzekeringsovereenkomsten vervroegd af te kopen. Verzekeringssnemers die hun verzekeringsovereenkomst vervroegd beëindigden, kregen een tijdelijke 'uittredingspremie' van 30 procent op de afkoopwaarde van het contract.

De FSMA heeft erop toegezien dat berichten die in het kader van deze actie verspreid werden, aan alle voorwaarden voldeden voor een efficiënte en heldere informatieverstrekking. De betrokken verzekeringssnemers moeten immers transparant en volledig worden geïnformeerd over de redenen waarom verzekeraars dergelijke acties opzetten, de keuzemogelijkheden die zij hun klanten bieden, en de gevolgen van de actie. Enkel dan kunnen de verzekeringssnemers met kennis van zaken een beslissing nemen.

³² Zoals bepaald in het koninklijk besluit van 25 april 2014 betreffende bepaalde informatieverplichtingen bij de commercialisering van financiële producten bij niet-professionele cliënten.

Verzekeraar laat eis om bijkomende premiebetalingen vallen

De FSMA heeft in 2019 een verzekeringsonderneming in gebreke gesteld die de betaling van bijkomende premies had geëist. Deze verzekeraar had sommige van zijn verzekeringsnemers aangemaand binnen 30 dagen een bijkomende premie te betalen. Bij niet-betaling zou hun verzekeringscontract beëindigd worden.

Het ging om levensverzekeringen verbonden aan een beleggingsfonds (tak 23) met een verplichte overlijdensdekking. De premies voor deze overlijdensdekking werden afgehouden van de afkoopwaarde van het contract. Maar de afkoopwaarde van een tak 23-verzekeringscontract kan schommelen in functie van de evolutie van de waarde van de onderliggende activa.

De bijkomende premie die van de verzekeringsnemers geëist werd, diende hoofdzakelijk voor de betaling van de premies voor de overlijdensdekking. De premies voor deze dekking konden immers niet meer afgehouden worden van de contractwaarde als gevolg van het waardeverlies of het gebrek aan liquiditeit van de onderliggende activa van de beleggingsfondsen.

De FSMA heeft echter geoordeeld dat het niet toegelaten was – noch wettelijk noch op basis van het verzekeringscontract – om de verzekeringsnemers te dwingen een bijkomende premie te betalen. Het is evenmin toegelaten de niet-betaling te bestraffen met een beëindiging van het verzekeringscontract, de overlijdensdekking inbegrepen.

Nadat ze de ingebrekestelling van de FSMA had ontvangen, heeft de verzekeringsonderneming een brief gestuurd naar de verzekeringsnemers waarin ze haar aanmaning tot de betaling van een bijkomende premie annuleert. De verzekeraar heeft de verzekeringsnemers ook bevestigd dat ze recht blijven hebben op hun overlijdensdekking, zonder de bijkomende premie te moeten betalen.

Beheer van extralegale pensioenen onder KB 69

De FSMA heeft twee dossiers behandeld over het zogenaamde ‘KB 69/2003’³³. Dit koninklijk besluit bevat vooral regels voor het beheer van extralegale pensioenen, uitgaande van het beginsel van billijkheid en gelijke behandeling.

Kenmerkend voor de regeling in KB 69/2003 zijn de solidariteitselementen. Zo stelt het KB onder meer dat verzekeringsinstellingen zich ertoe moeten verbinden om elke aanvraag tot aansluiting te aanvaarden, om voor alle verzekerden dezelfde technische grondslagen³⁴ te hanteren, om de kosten te beperken en de eventuele totale winst uit de activiteit bedoeld in KB 69/2003 toe te wijzen aan de overeenkomsten die in dat kader zijn afgesloten.

33 Koninklijk besluit van 14 november 2003 betreffende de toekenning van buitenwettelijke voordelen aan de werknemers bedoeld bij koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers en aan de personen bedoeld in artikel 32, eerste lid, 1°, en 2°, van het Wetboek van Inkomstenbelastingen 1992, tewerkgesteld buiten een arbeidsovereenkomst.

34 Conform artikel 213 van de wet van 13 maart 2016 op het statuut van en het toezicht op verzekerings- of herverzekeringsondernemingen (‘wet NBB’) wordt onder ‘technische grondslagen’ het geheel verstaan van de technische rentevoeten, de voorvalswetten en de toeslagen waarmee rekening wordt gehouden bij de opstelling van de tarieven of de vorming van de reserves. Met de voorvalswetten (van een verzekerde gebeurtenis) worden de wetten bedoeld met betrekking tot de waarschijnlijkheid dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. De toeslagen zijn de tarifieringselementen aan de hand waarvan de premie kan worden vastgesteld in functie van de prestaties die de verzekeraar moet verlenen.

Naar aanleiding van het eerste behandelde dossier is de FSMA bij alle verzekeraars die een verzekeringsactiviteit uitoefenen als bedoeld in KB 69/2003 nagegaan of zij zich houden aan het beginsel dat dezelfde technische grondslagen moeten worden toegepast voor alle verzekerden. Daarbij heeft de FSMA vastgesteld dat één verzekeraar handelde in strijd met KB 69/2003 door een verschillende toeslag te hanteren naargelang de betrokken sector³⁵. Sinds de tussenkomst van de FSMA past deze verzekeraar dezelfde tariefgrondslagen toe voor alle betrokken sectoren.

De FSMA werd in een tweede dossier geraadpleegd over een geplande overdracht van een KB 69/2003-portefeuille. Allereerst heeft de FSMA de beginselen van het KB in herinnering gebracht. Vervolgens heeft zij toegelicht dat de overnemer, conform het 'KB Erkenning'³⁶ erkende verzekeraar, deze portefeuille in principe moet beheren in het kader van zijn KB 69/2003-activiteit. Zo moet hij kunnen aantonen dat hij beschikt over een afzonderlijke boekhouding voor zijn KB 69/2003-activiteit zodat hij de eventuele totale winst van deze afzonderlijk beheerde activa kan toewijzen aan de overeenkomsten die zijn afgesloten in het kader van de KB 69/2003-activiteit.

Advies, informatie en regelgeving

Verzekeringnemers krijgen het recht om vergeten te worden

De zogenaamde Partykawet³⁷ beoogt een oplossing te bieden voor chronisch zieken of personen die een zware operatie ondergingen en daardoor problemen ondervinden om een - betaalbare - schuldsaldoverzekering af te sluiten. De wet bevat een regeling om schuldsaldoverzekeringen toegankelijker en betaalbaarder te maken voor deze mensen.

De wet creëert geen absoluut recht op een schuldsaldoverzekering maar legt wel regels op die het aangaan van een dergelijke verzekering transparanter maken. Tegelijk is een solidariteitsmechanisme tussen verzekeraars en kredietgevers gecreëerd. Daardoor worden de extra kosten voor hogere risico's gemeenschappelijk gedragen. Dit nieuwe regime is sinds 2015 in voege.

Om na te gaan of dit regime goed werkt, heeft de Commissie voor Verzekeringen³⁸ in 2018 een eerste evaluatieverslag³⁹ opgesteld over deze reglementering. In de marge van dit evaluatieverslag werd eveneens voorgesteld om, naast het verder verbeteren van de toegang tot het systeem, een bijkomende regeling in te voeren: het 'recht om vergeten te worden'.

35 Vele van de zogenaamde 'KB 69/2003'-overeenkomsten zijn overeenkomsten van de tweede pijler, dus groepsverzekeringsovereenkomsten. Die zijn afgesloten door een onderneming of een sector, ten behoeve van de werknemers van de onderneming of van de betrokken sector. Deze werknemers zijn aangesloten bij de overeenkomst die door de onderneming of de sector is afgesloten. In dat geval gaat het om een collectieve overeenkomst.

36 Koninklijk besluit van 14 november 2003 tot vaststelling van de erkenningsvoorwaarden van de verzekeringsondernemingen en -instellingen met het oog op het uitoefenen van de verzekeringsverrichtingen bedoeld in het koninklijk besluit van 14 november 2003 betreffende de toekenning van buitenwettelijke voordelen aan de werknemers bedoeld bij het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers en aan de personen bedoeld in artikel 32, eerste lid, 1° en 2°, van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992, tewerkgesteld buiten een arbeidsovereenkomst.

37 Wet van 21 januari 2010 tot wijziging van de wet op de landverzekeringsovereenkomst wat de schuldsaldoverzekeringen voor personen met een verhoogd gezondheidsrisico betreft.

38 Een adviesorgaan met opdracht overleg te plegen omtrent alle vragen die haar door de minister of de FSMA worden voorgelegd.

39 In uitvoering van artikel 218 van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

Dit 'recht om vergeten te worden' bestaat al in Frankrijk. Het houdt in dat een verzekeraar bij het beoordelen van de gezondheidstoestand van de kandidaat-verzekeringnemer geen rekening mag houden met bepaalde gezondheidsproblemen uit het verleden. De gezondheidstoestand van een kandidaat-verzekeringnemer bepaalt in grote mate of hij toegang krijgt tot een schuldsaldo-verzekering en beïnvloedt ook de hoogte van de premie. Het kan dus belangrijk zijn dat bepaalde 'oude' gezondheidsproblemen niet mee in rekening worden gebracht.

De regeling bepaalt dat een verzekeraar geen rekening mag houden met het feit dat de kandidaat-verzekeringnemer een kanker heeft overwonnen indien minstens tien jaar is verstreken vanaf de succesvolle beëindiging van de behandeling. Voor bepaalde kankers wordt deze termijn van tien jaar verkort. De Franse regeling somt ook een lijst op van chronische aandoeningen die, volgens bepaalde regels en na een bepaalde termijn, kunnen worden verzekerd met een geplafonneerde bijpremie.

In 2019 werd de Belgische verzekeringswet gewijzigd door de wet van 4 april 2019 tot wijziging van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen. Deze wijziging voerde voor bepaalde persoonsverzekeringen een soortgelijk 'recht om vergeten te worden' in. Daarnaast voorzag de wet in de mogelijkheid voor de Koning om lijsten op te stellen van kankeraandoeningen met verkorte termijn voor het 'recht om vergeten te worden' en van chronische ziektes waarvoor onder bepaalde voorwaarden een verzekeraar een bijpremie kan aanrekenen die medisch en technisch verantwoord is.

In 2019 heeft de FSMA, op verzoek van de Minister van Economie, een advies verleend bij het ontwerp van koninklijk besluit waarbij deze lijsten worden vastgelegd.

Het Wikifin Lab is gevestigd in een historisch gebouw in de
Congresstraat 18 in Brussel, vlak naast het gebouw van de FSMA.

GEDRAGSREGELS BESCHERMEN CONSUMENTEN

Ondernemingen onder toezicht van de FSMA moeten consumenten op loyale, billijke en professionele wijze behandelen. Ze moeten beschikken over een passende organisatie en volgen bepaalde procedures zodat ze consumenten een correcte en zorgvuldige behandeling kunnen verzekeren bij het verlenen van financiële diensten. De FSMA doet onder meer inspecties om te controleren of de ondernemingen onder haar toezicht deze gedragsregels naleven.

Naleving van de gedragsregels	50
Gedragsregels in de banksector: grote vooruitgang maar vele aanhoudende problemen	50
Gedragsregels in de verzekeringssector: lancering van inspecties ter plaatse na de omzetting van de IDD-richtlijn	52
De erkende complianceofficers vervullen een sleutelfunctie bij de toepassing van de gedragsregels	53
De inspecties ter plaatse in 2019	55

Naleving van de gedragsregels

Gedragsregels beschermen consumenten door te voorkomen dat ze financiële producten kopen die niet passen bij hun risicoprofiel of beleggingsdoelstellingen en door te vermijden dat de belangen van financiële ondernemingen boven die van consumenten gaan.

Gedragsregels zijn er niet enkel om consumenten te beschermen. Bepaalde gedragsregels gelden ook voor professionele klanten van ondernemingen.

Afhankelijk van de activiteiten zijn er verschillende gedragsregels. Voor banken en beleggingsdiensten zijn er de MiFID-gedragsregels. Voor het verzekeringswezen zijn er de IDD-gedragsregels. Andere gedragsregels zijn van toepassing voor activiteiten op het vlak van crowdfunding⁴⁰, financiële planning⁴¹ en kredietverlening aan kleine en middelgrote ondernemingen⁴².

Bij iedere aanvraag voor het bekomen van een vergunning of een bijkomende vergunning controleert de FSMA of ondernemingen beschikken over een passende organisatie en duidelijke beleidslijnen hebben om de naleving van de gedragsregels te verzekeren.

Daarnaast doet de FSMA inspecties om na te gaan of ondernemingen de voor hun geldende gedragsregels naleven. Bij die inspecties controleert ze ook of de ondernemingen passend georganiseerd zijn om deze regels na te leven. Als de FSMA overtredingen op de gedragsregels vaststelt, pakt ze die aan zodat zwakke punten of tekortkomingen in de organisatie van ondernemingen worden weggewerkt.

Gedragsregels in de banksector: grote vooruitgang maar vele aanhoudende problemen

Inzake MiFID-gedragsregels zette de FSMA in 2019 haar inspecties ter plaatse naar de naleving van de zorgplicht voort en voerde zij een inspectie uit naar het beleggingsbeleid. Verder beëindigde zij de in 2018 gestarte transversale inspectie naar de correcte naleving, door de ondernemingen, van hun rapporteringsverplichtingen aan klanten.

40 Zie hoofdstuk 3 van de wet van 18 december 2016 tot regeling van de erkenning en de afbakening van crowdfunding en houdende diverse bepalingen inzake financiën.

41 Zie hoofdstuk 3 van de wet van 25 april 2014 inzake het statuut van en het toezicht op de onafhankelijk financieel planners en inzake het verstrekken van raad over financiële planning door gereguleerde ondernemingen en tot wijziging van het Wetboek van vennootschappen en van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

42 Zie de wet van 21 december 2013 betreffende diverse bepalingen inzake de financiering voor kleine en middelgrote ondernemingen.

In 2019 controleerde de FSMA ter plaatse of de betrokken ondernemingen de gedragsregels naleven die uit de omzetting van de MiFID II-richtlijn en van de IDD-richtlijn voortvloeien.

Naast deze *on site*-controles voerde de FSMA ook controles op afstand (of *off site*-controles) uit. Dat gebeurde onder meer bij aanvragen van een vergunning of van een uitbreiding van een vergunning of bij de ontwikkeling van partnerschappen tussen gereguleerde ondernemingen, als die een impact konden hebben op de naleving van de gedragsregels.

Verder zette de FSMA zich in voor een grotere convergentie bij de interpretatie van de gedragsregels. Zij voerde zowel op Europees als op Belgisch niveau gesprekken over de interpretatie van sommige bepalingen van de richtlijnen. Zo werd onder meer ingegaan op de transparantie over de kosten en lasten in zowel de bank- als de verzekeringssector⁴³.

⁴³ In de banksector bijvoorbeeld heeft Febelfin, in overleg met de FSMA, een circulaire opgesteld inzake 'de MiFID II ex-ante kostentransparantie voor retailklanten'.

In 2019 startte de FSMA ook een transversale inspectie in het kader van een gezamenlijke actie op initiatief van ESMA. Bedoeling was te controleren of de ondernemingen die orders uitvoeren of die orders ontvangen en voor uitvoering aan een derde doorgeven, hun verplichtingen inzake het toezicht op de geschiktheid van transacties in complexe financiële instrumenten naleefden. De FSMA stelde haar steekproefgroep zo samen dat deze 62 procent van het betrokken segment van de Belgische markt dekte.

De FSMA legde bij haar selectie van ondernemingen de focus op internetbanken en websites voor het invoeren van beursorders gezien daar de situaties zich voordoen waarbij een passendheidstest het meest voorkomt in België. Zij identificeerde een aantal goede en te verbeteren praktijken die in een sectorrapport worden toegelicht. Algemeen gesteld zijn de resultaten van de controleactie positief en kon de FSMA bij een aantal ondernemingen een duidelijke verbetering vaststellen op het vlak van de toepassing van de gedragsregels. Zo zijn er bijvoorbeeld belangrijke stappen gezet door de bancaire sector inzake inwinning van informatie over de kennis van de klant over verschillende productcategorieën en over zijn ervaring ter zake. De gedetailleerde resultaten worden in 2020 bekendgemaakt.

Bovendien voerde de FSMA in 2019 bepaalde inspecties rond MiFID-gerelateerde thema's uit bij gereguleerde ondernemingen waar zij eerder al inspecties had uitgevoerd. Doelstelling was de efficiëntie van hun eerder uitgevoerde actieplan te controleren. Door de ernst van sommige inspectiebevindingen zag het directiecomité van de FSMA zich genoodzaakt om aan de auditeur bepaalde ernstige aanwijzingen voor te leggen van inbreuken op de gedragsregels die aanleiding konden geven tot de oplegging van administratieve geldboetes.

De vaststellingen in verband met de gedragsregels blijven in het algemeen genuanceerd: ruim 10 jaar na de invoering van de MiFID-gedragsregels is een grote vooruitgang geboekt. Bovendien blijkt de sector zich ook echt bewust te zijn geworden van het belang en de relevantie van de gedragsregels. Toch blijven er nog steeds tal van problemen. Die betreffen zowel de passendheid of geschiktheid van de transacties in het licht van het klantenprofiel, als andere gedragsregels, zoals de gegevensbewaring door ondernemingen of de organisatie van controlefuncties.

Bovendien blijkt dat bepaalde ondernemingen twee jaar na de inwerkingtreding van MiFID II nog steeds problemen hebben met de naleving van sommige nieuwe bepalingen.

Gedragsregels in de verzekeringssector: lancering van inspecties ter plaatse na de omzetting van de IDD-richtlijn

In de verzekeringssector startte in 2019 een inspectieronde naar de naleving van de wetgeving die voortvloeit uit de omzetting van de IDD-richtlijn in Belgisch recht⁴⁴.

De tenuitvoerlegging van de gedragsregels die uit de IDD-richtlijn voortvloeien, houdt geen ingrijpende verandering in voor de ondernemingen die actief zijn op Belgisch grondgebied. Het is eerder een voortzetting van een evolutie die met de vaststelling van de AssurMiFID-gedragsregels werd ingezet. Die regels strekken ertoe de klanten nog beter te beschermen en voor een zeer sterke integriteits- en compliancecultuur te zorgen binnen de verzekeringssector.

AssurMiFID breidde in 2015 de MiFID-gedragsregels die van toepassing zijn in de banksector uit naar de verzekeringssector. Op die manier zette België een belangrijke stap in het creëren van een gelijk speelveld tussen de banksector en de verzekeringssector. Bepaalde bank- en verzekeringsproducten hebben immers dezelfde kenmerken. De FSMA kreeg de opdracht om toe te zien op de naleving van de gedragsregels in de verzekeringssector.

België liep met AssurMiFID vooruit op de invoering van IDD. Ons land gaf met deze wetgeving een krachtig signaal aan consumenten. Ook gebruikers van verzekeringsproducten worden beter beschermd. Op die manier droeg België bij tot het herstel van het vertrouwen in de financiële sector. België speelde met de invoering van de AssurMiFID-wetgeving een pioniersrol in Europa.

De zorgplicht is een sleutelement van de gedragsregels in de verzekeringssector, net als in de banksector. De FSMA zette in 2019 dus de eerder gestarte inspecties rond dat thema voort. Zij controleerde daarbij of de geschiktheidstest correct werd uitgevoerd bij de adviesverstrekking over spaar- of beleggingsverzekeringen. Ook voerde zij gerichte acties uit bij ondernemingen die hun klanten schadeverzekeringsproducten aanbieden zonder vooraf te controleren of die wel bij hun verlangens en behoeften aansluiten. In verband met de distributie van niet-levensverzekeringen stelde de FSMA meer algemeen vast dat bepaalde ondernemingen die test te formeel uitvoeren, terwijl andere ondernemingen de test helemaal niet uitvoeren.

In 2019 rondde de FSMA bij verschillende verzekeringsondernemingen ook de in 2018 gestarte transversale inspectie rond de thema's belangenconflicten en *inducements*⁴⁵ af. Naar aanleiding van die inspectie is een rapport met diverse goede praktijken opgesteld, dat op de FSMA-website is gepubliceerd. Tijdens dezelfde periode en in aansluiting op die inspectie hebben de beroepsverenigingen uit de verzekeringssector een gedragscode voor *inducements* ingevoerd⁴⁶, met daarin specifieke regels voor niet-monetaire *inducements*. Met die gedragscode⁴⁷ komt onder meer een einde aan de praktijk waarbij verzekeringsondernemingen reizen aanbieden aan tussenpersonen die bepaalde drempels bereiken bij de distributie van producten. Die praktijk zorgde immers voor grote belangenconflicten.

44 Zie het jaarverslag van de FSMA 2018, p. 158.

45 De inspecties betroffen enkel belangenconflicten en *inducements* die gepaard gaan met tak 23-verzekeringen voor retailklanten.

46 Die gedragscode werd goedgekeurd bij koninklijk besluit (koninklijk besluit van 17 juni 2019 tot goedkeuring van de gedragscode voor *inducements* voor levens- en niet-levensverzekeringen).

47 Deze gedragscode is aangenomen op grond van artikel 287 van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

Bij de inspecties die de FSMA na de omzetting van de IDD-richtlijn in Belgisch recht uitvoerde, stelde zij verschillende inbreuken vast. Naar aanleiding daarvan heeft zij bepaalde maatregelen genomen ten aanzien van de betrokken ondernemingen. Voortaan hanteert zij ter zake dezelfde methodologie als in de banksector. Dit betekent dat, wanneer de FSMA een inbreuk vaststelt, zij de betrokken onderneming het bevel geeft om de vastgestelde toestand binnen een bepaalde termijn te verhelpen. In bepaalde gevallen stuurt de FSMA de onderneming aanbevelingen of aandachtspunten. Als de door de ondernemingen genomen maatregelen naar aanleiding van de bevelen van de FSMA ontoereikend blijken, kan deze diverse herstelmaatregelen opleggen, zoals de activiteiten volledig of gedeeltelijk ophouden⁴⁸. Tot slot kan de niet-naleving van de gedragsregels tot de oplegging van administratieve sancties leiden⁴⁹.

De erkende complianceofficers vervullen een sleutelfunctie bij de toepassing van de gedragsregels

Een complianceofficer bij een gereguleerde onderneming vervult een sleutelfunctie. Deze maakt het immers mogelijk bepaalde garanties te bieden in verband met de naleving van de gedragsregels en draagt zo bij tot de bescherming van de consument. De complianceofficers zijn de bevoorrechte gesprekspartners van de FSMA bij de gereguleerde ondernemingen. Doorgaans zijn zij haar aanspreekpunt tijdens inspecties. De FSMA is zich terdege bewust van hun cruciale rol. Voortaan organiseert zij daarom, op basis van een risicogebaseerde benadering, gesprekken met complianceofficers die hun functie bij een onderneming neerleggen. Tijdens die gesprekken kunnen de complianceofficers de balans opmaken van hun ervaring.

FOCUS 2020

In 2020 zal de FSMA bepaalde van haar toezichtsinstrumenten verder aanpassen aan de nieuwe vereisten die de MiFID II-richtlijn en de IDD-richtlijn hebben ingevoerd. Zo zal zij op zowel Belgisch als Europees vlak werk maken van een grotere convergentie bij de interpretatie van de gedragsregels. Zij zal verschillende transversale analyses of inspecties organiseren om de tenuitvoerlegging te controleren van de verplichtingen die uit die richtlijnen voortvloeien. Bepaalde van die inspecties zullen opnieuw kaderen in gezamenlijke acties op initiatief van ESMA. Ook zal de FSMA blijven toewerken naar een efficiënt beleid inzake administratieve sancties in de ernstigste gevallen van niet-naleving van de gedragsregels, en dit vanuit zowel ontradend als repressief oogpunt.

Bovendien zal de wet van 21 december 2013 betreffende diverse bepalingen inzake de financiering voor kleine en middelgrote ondernemingen in 2020 opnieuw onder de loep moeten worden genomen, met name ingevolge de door de wet van 21 december 2017 aangebrachte wijzigingen⁵⁰. In het vooruitzicht daarvan zijn in 2019 inspecties gestart bij diverse kredietgevers. In 2020 zullen die inspecties worden voortgezet.

⁵⁰ De wet van 21 december 2013 betreffende diverse bepalingen inzake de financiering voor kleine en middelgrote ondernemingen is in 2017 gewijzigd, onder andere om het beroep dat wordt gedaan op zekerheden en waarborgen, beter te omkaderen, en om de bevoegdheden van de FSMA inzake het toezicht op de wederbeleggingsvergoeding uit te breiden.

⁴⁸ Artikelen 310 en 311, § 3, van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

⁴⁹ Artikel 319 van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

De FSMA erkent de complianceofficers: in 2019 heeft zij 21 kandidaten erkend. Zij werkt ook mee aan de follow-up van de examens die voor de complianceofficers worden georganiseerd, door erop toe te zien dat de examenvragen geregeld worden geactualiseerd. Verder erkent de FSMA, op advies van de NBB, de opleidingsinstellingen die voor de permanente opleiding van de complianceofficers instaan. In dat verband heeft de FSMA tijdens de verslagperiode een standpunt op haar website gepubliceerd. Daarin licht zij onder meer toe hoe de cycli van drie jaar in het kader van de verplichting tot permanente opleiding moeten worden berekend.

Verder maakte de FSMA alle gereguleerde ondernemingen en hun complianceofficers in 2019 nogmaals attent op bepaalde belangrijke verplichtingen in het kader van hun erkenning. Zo herhaalde zij dat zij haar onverwijld op de hoogte moeten brengen van elke aanstelling en elke wijziging in de functie van een complianceofficers⁵¹. Dit geldt onder meer voor het vertrek, om welke reden ook⁵², van erkende complianceofficers, ongeacht of zij al dan niet meteen worden vervangen. Bij niet-naleving van deze verplichtingen kunnen administratieve sancties worden opgelegd⁵³.

51 Artikel 87*bis*, § 1, laatste lid, van de wet van 2 augustus 2002.

52 Als zij ontslag nemen, met pensioen gaan, ontslag krijgen, ...

53 Krachtens artikel 87*bis*, § 4, van de wet van 2 augustus 2002 zijn de bepalingen van de artikelen 36 en 37 van de wet van 2 augustus 2002 van toepassing ingeval de in dit artikel opgelegde verplichtingen niet worden nageleefd.

De inspecties ter plaatse in 2019

De inspecties ter plaatse worden door het Centraal Inspectieteam van de FSMA uitgevoerd. Doorgaans wordt een risicogebaseerde benadering gehanteerd bij de selectie van de ondernemingen waar zo'n inspectie zal worden uitgevoerd. Daarbij wordt rekening gehouden met verschillende factoren, zoals de impact van de activiteit van de entiteit onder controle op het vlak van het aantal retail- of professionele klanten, het soort producten en diensten dat wordt aangeboden, het marktaandeel en de waarschijnlijkheid dat een risico zich zal voordoen. Doelstelling is onder meer de beoordeling van de kans op schade voor de consumenten of op een negatieve impact op het vertrouwen in het financiële stelsel. In de meeste gevallen probeert de FSMA ook een zo breed mogelijke marktdekking te garanderen wanneer zij de entiteiten onder controle selecteert waar zij een inspectie ter plaatse zal uitvoeren.

In 2019 maakten de inspecties in het kader van het toezicht op de reglementering inzake antiwitwassen een erg groot deel uit van de missies van het Centraal Inspectieteam van de FSMA, met 109 inspecties ter plaatse⁵⁴. Van de andere inspecties die in 2019 plaatsvonden, hadden tien betrekking op het naleven van de gedragsregels. Er werden ook inspecties ter plaatse uitgevoerd in andere domeinen waarop de FSMA toeziet, zoals de naleving van de prudentiële regels, onder meer door de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening⁵⁵, of inspecties betreffende de kwaliteitscontrole van bedrijfsrevisoren, uitgevoerd voor rekening van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren^{56 57}.

54 Zie dit verslag, p. 86.

55 Zie dit verslag, p. 126.

56 Zie dit verslag, p. 81.

57 Zie het jaarverslag van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren (CTR), dat beschikbaar is op de FSMA-website.

Tijdens het parcours in het Wikifin Lab krijgen de leerlingen op bepaalde momenten debriefings door een animator. Deze debriefings moeten hen helpen de resultaten van een pas gespeeld spel te interpreteren en er de nodige lessen uit te trekken.

(Deze foto werd genomen voor de social-distancing-maatregelen in het kader van de coronacrisis van kracht werden.)

ACTIE TEGEN ONREGELMATIGE ACTIVITEITEN

Financiële consumenten kunnen een doelwit zijn van oplichters. De FSMA heeft als taak consumenten te waarschuwen voor onregelmatige activiteiten zoals fraude via boiler rooms, binaire opties, virtuele munten of piramidespelen. Zij onderzoekt aanwijzingen van verdachte aanbiedingen. Ze doet dat op basis van informatie van derden, meldingen van consumenten of eigen vaststellingen. Naast de publicatie van waarschuwingen kan haar onderzoek leiden tot sancties of tot maatregelen om de onregelmatige activiteiten te stoppen.

Onregelmatige activiteiten	58
Samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten en publicatie van waarschuwingen	58
De sociale media als lokmiddel	60
Identiteitsdiefstal door oplichters	61
Aanwezigheid op het Financieel Forum	62
Meldingen van consumenten	62
Behandeling van klokkenluidermeldingen	64

Onregelmatige activiteiten

Samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten en publicatie van waarschuwingen

173 websites geblokkeerd na meldingen aan het parket

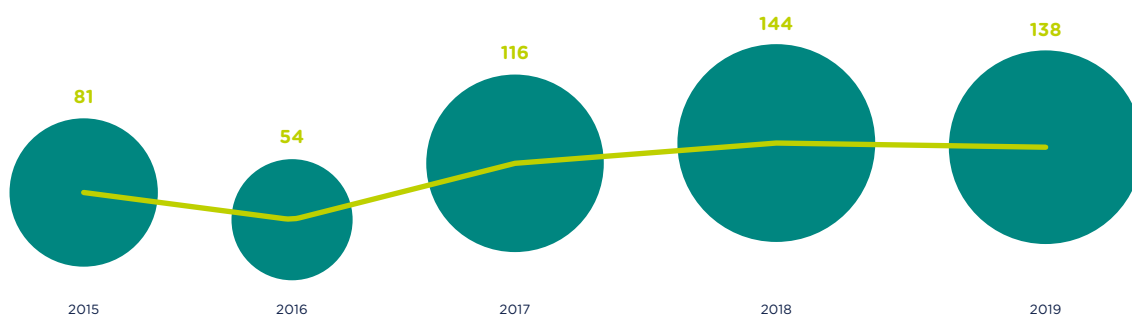
Als de FSMA vermoedt dat financiële producten of diensten onregelmatig zijn, kan zij besluiten om een onderzoek in te stellen. Komen er tijdens dat onderzoek strafbare feiten aan het licht, dan maakt zij het dossier over aan de gerechtelijke autoriteiten. Veelal gaat het om aanwijzingen van beleggingsfraude, vaak in een internationale context. Hiervoor zijn verregaande onderzoeksmaatregelen vereist die bij voorkeur leiden tot een strafrechtelijke vervolging. Als een gerechtelijk onderzoek effectief leidt tot een vervolging voor de strafrechter, kan die strafrechter, in tegenstelling tot de FSMA, ook uitspraak doen over de burgerlijke belangen en een schadevergoeding toekennen aan de gedupeerden die zich burgerlijke partij hebben gesteld. Dankzij de dossiers die de FSMA in 2019 heeft doorgegeven aan het parket, kon de toegang vanuit België tot 173 frauduleuze websites worden geblokkeerd.

138 waarschuwingen op de FSMA-website

Naast haar samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten, publiceert de FSMA zelf waarschuwingen op haar website waarin zij het publiek attent maakt op de gevaren van bepaalde beleggingsvoorstellen. In 2019 heeft zij 138 waarschuwingen gepubliceerd.

De FSMA publiceert niet enkel eigen waarschuwingen maar ook waarschuwingen van Europese collega-toezichhouders. Die krijgt zij via ESMA. In 2019 waren het er 755. Voorts plaatst zij op haar website hyperlinks naar waarschuwingen van toezichhouders buiten de Europese Unie die lid zijn van IOSCO.

Grafiek 8: Waarschuwingen

Zeer uiteenlopende frauduleuze beleggingsaanbiedingen

In 2018 werden Belgische consumenten vooral belaagd met **frauduleuze aanbiedingen voor beleggingen in cryptomunten**⁵⁸. Opvallend was dat de oplichters overwegend in het Frans te werk gingen. Zij wendden zich dus hoofdzakelijk tot het Franstalige publiek in België en Frankrijk. Maar in mei 2019 merkte de FSMA een verschuiving op naar Nederlandstalige consumenten. Die nieuwe tendens zet zich versneld door sinds juli 2019. Nederlandstalige consumenten die ten prooi vallen aan dergelijke fraudepraktijken, geven vaak aan telefonisch gecontacteerd te zijn na hun contactgegevens te hebben doorgegeven of na advertenties op sociale media of een vals persartikel te hebben aangeklikt.

In 2019 doken ook **frauduleuze platformen voor onlinetrading** op. Dat zijn gemengde platformen die niet enkel handel in cryptomunten aanbieden maar ook trading in binaire opties, CFD's en forex-producten.

Die nieuwe vorm van fraude via onlinehandelsplatformen vertoont vele gelijkenissen met de cryptomuntfraude die in 2018 werd opgemerkt. De meeste van die platformen zijn in het Engels en richten zich ook tot het publiek via advertenties op sociale media waarin bekende personen, zonder hun medeweten, een methode aanprijzen om snel rijk te worden.

Sinds 2019 ziet de FSMA een opvallende diversificatie bij de **frauduleuze aanbiedingen voor vermogensbeheer**. Slachtoffers krijgen zeer uiteenlopende aanbiedingen zoals overeenkomsten voor vermogensbeheer, spaarrekeningen of diensten van vermogensbeheer of beleggingsadvies voor de vastgoedsector. Soms stellen fraudeurs beleggingen voor in parkeerplaatsen of in diverse alternatieve beleggingsproducten zoals zeldzame aardmetalen, goud, edele metalen of wijn. Daarbij beloven ze merkbaar hogere rendementen dan gangbaar op de markt en vaak zelfs gewaarborgde rendementen.

Achter zo'n aanlokkelijke aanbiedingen gaan bijna altijd oplichters schuil die er enkel op uit zijn hun slachtoffers geld afhandig te maken.

In 2019 kreeg de FSMA ook opmerkelijk meer meldingen van consumenten over **frauduleuze kredietaanbiedingen** via internet. In totaal heeft zij 156 dergelijke meldingen van consumenten behandeld, wat vier keer meer is dan in 2018. Een mogelijke verklaring hiervoor ligt in het toenemende gebruik van sociale media door oplichters en het stijgend aantal gevallen van identiteitsdiefstal bij ondernemingen met een vergunning.

Bij die fraudepraktijken en onrechtmatige kredietaanbiedingen deinzen de fraudeurs, die in geen enkel FSMA-register zijn ingeschreven, er niet voor terug om bijzonder aantrekkelijke kredieten voor te stellen aan personen die soms moeilijkheden ondervinden om een lening te krijgen bij vergunde instellingen. Ze doen zich soms voor als geregistreerde kredietverleners of als medewerkers van een kredietinstelling. Ze benaderen hun slachtoffers via e-mail, sociale media of internetreclame. Als ze consumenten overtuigd hebben om op hun voorstel in te gaan, vragen zij hen om eerst een aantal kosten te vergoeden die verbonden zijn aan het krediet, zoals een verzekeringspremie om de kredietverlener in te dekken tegen niet-terugbetaling van de lening, dossierkosten of andere administratieve kosten. Die kosten zijn evenwel puur fictief. Zodra de consument ze heeft betaald, verdwijnt de kredietverstrekker met de noorderzon en wordt het zo goed als onmogelijk om het gestorte geld te recupereren.

Meer dan ooit raadt de FSMA beleggers aan om uiterst voorzichtig te zijn als hen dergelijke voorstellen worden gedaan. Ze benadrukt dat ze altijd ter beschikking staat: beleggers kunnen haar contacteren voor ze in een beleggingsverhaal stappen om na te gaan of het beleggingsvoorstel legaal is. Voorts doet de FSMA al het mogelijke om reclame voor dergelijke aanbiedingen een halt toe te roepen. Zij meldt misstanden systematisch aan de gerechtelijke autoriteiten nadat ze zelf onderzoek heeft verricht om de identiteit te achterhalen van de oplichters die schuilgaan achter die aanbiedingen, onder meer door de geldstromen te controleren.

58 Zie het jaarverslag 2018 van de FSMA, p. 50.

De sociale media als lokmiddel

De FSMA stelt vast dat sociale media steeds vaker worden gebruikt voor malafide aanbiedingen van financiële diensten en producten. Platformen zoals Twitter, Facebook, Instagram of LinkedIn blijken dé kanalen bij uitstek om valse aanbiedingen uitermate snel en op vrij anonieme wijze te verspreiden. Oplichters maken gebruik van gewone publicaties of advertenties ('gesponsorde berichten') om hun illegale voorstellen te verspreiden. Ze benutten sociale media ook om hun slachtoffers persoonlijk te contacteren, soms door hun een vriendschapsverzoek te sturen, dan weer door hun rechtstreeks een bericht te sturen via de chatboxen van Facebook, Instagram of LinkedIn.

Vroeger kwam deze praktijk specifiek voor bij fraude met cryptomunten. Maar vandaag lijkt ze nagenoeg systematisch te worden gebruikt voor alle soorten beleggingsfraude.

Een andere veelgebruikte techniek om beleggingsvoorstellen geloofwaardig te maken, is het verspreiden van valse artikels of interviews waarin bekende personen uit de media, sport- of zakenwereld bepaalde financiële beleggingen zogezegd aanprijzen. Die circuleren op websites met *fake news* en op Facebook waar ze opduiken als gesponsorde advertenties.

Om dit probleem het hoofd te bieden, zet de FSMA enerzijds actief in op sensibilisering van de consumenten. Zo heeft zij een waarschuwing gepubliceerd om consumenten bewust te maken van dergelijk frauduleus gebruik van sociale media en geeft zij bij elk contact met consumenten het volgende veiligheidsadvies:

- wees bijzonder wantrouwig als iemand u contacteert met een beleggingsvoorstel;
- controleer het e-mailadres van de persoon die u contacteert: als hij een professionele aanbieder is, heeft hij normaal gezien ook een professioneel e-mailadres;
- wees achterdochtig, zoek informatie op over het beleggingsvoorstel en ga na wie de persoon is die u heeft gecontacteerd. Weet dat bijna alle beleggingsvoorstellen waar u niet eerst zelf om gevraagd hebt, frauduleus zijn.

Anderzijds werkt de FSMA samen met de gerechtelijke autoriteiten als zij dergelijke reclame detecteert om de verspreiding van bedrieglijke beleggingsvoorstellen zo snel mogelijk in de kiem te smoren.

Identiteitsdiefstal door oplichters

Sinds eind 2018 worden alsmaar meer ondernemingen met een vergunning de dupe van identiteitsdiefstal (problematiek van de *cloned firms*). Oplichters nemen de identiteit aan van een vergunde onderneming om de consumenten te laten geloven dat zij hen beleggingsdiensten mogen aanbieden, terwijl dat helemaal niet het geval is. Hun aanbod is puur bedrog.

Van consumenten die ten prooi zijn gevallen aan beleggingsfraude, verneemt de FSMA vaak dat zij overtuigd waren van de eerlijkheid en legitimiteit van hun gesprekspartner omdat die beweerde te handelen voor rekening van een vennootschap die was opgenomen in een van de FSMA-lijsten of registers van andere toezichthouders in het buitenland.

In 2019 heeft de FSMA meer dan 70 identiteitsfraudes opgetekend. In diezelfde periode ontving de FSMA meer dan 150 meldingen van consumenten die rechtstreeks betrekking hadden op identiteitsdiefstal.

Om de aandacht van het grote publiek te vestigen op de gevaren van dergelijke praktijken, heeft de FSMA een waarschuwing gepubliceerd waarin zij de consumenten uitlegt hoe zij kunnen proberen na te gaan of hun gesprekspartner wel degelijk is wie hij beweert te zijn. Bij twijfel raadt de FSMA aan om niet in te gaan op de voorstellen.

Daarnaast heeft de FSMA op haar website een nieuwe waarschuwing geplaatst om het risico op verwarring te beperken tussen een reguliere vennootschap die is opgenomen in een FSMA-register en een vennootschap die de identiteit van een andere vennootschap heeft gestolen. Hierin spoort zij de consumenten aan om op hun hoede te zijn voor identiteitsdiefstal en om de contactgegevens te controleren van de vennootschap die zij opzoeken. Zij maakt hen ook attent op de lijst van ondernemingen waarvan zij heeft opgemerkt dat ze onregelmatige activiteiten uitoefenen. De FSMA staat overigens altijd klaar om duidelijkheid te scheppen voor iedereen die de minste twijfel heeft over de identiteit van zijn gesprekspartner.

FOCUS 2020

In 2020 zal de FSMA haar acties in de strijd tegen onregelmatige beleggingsvoorstellen krachtig voortzetten. Daarbij zal zij haar aandacht toespitsen op de activiteiten van frauduleuze onlinetradingplatformen.

Zij zal ook initiatieven blijven nemen voor preventie, zo nodig in samenwerking met andere autoriteiten. Centraal daarbij blijft het actief publiceren van waarschuwingen. Meer dan ooit moet het publiek gewaarschuwd worden voor dergelijke oplichters die, om het vertrouwen van de consumenten te winnen, niet aarzelen om de identiteit aan te nemen van een regulier bedrijf, beweren te handelen voor rekening van vennootschappen die in België of in het buitenland een vergunning hebben gekregen, of de naam en het imago gebruiken van bekende personen, en dit buiten hun weten. De FSMA streeft ernaar het publiek de reflex aan te leren om contactgegevens en webadressen zorgvuldig te controleren. Daarnaast zullen er ook andere preventie maatregelen worden genomen om te voorkomen dat consumenten in de val lopen, zoals het blokkeren van de toegang tot bepaalde websites door de gerechtelijke autoriteiten, op aangeven van de FSMA.

Aanwezigheid op het Financieel Forum

In 2019 heeft de FSMA meermaals deelgenomen aan het Belgisch Financieel Forum om de aandacht te vestigen op de gevaren van beleggingsfraude. Het Financieel Forum brengt professionals, overheden, de academische wereld en bedrijfswereld samen om het debat en de gedachtewisseling over financiële en economische problematieken te stimuleren. Deze ontmoetingsplaats maakt een ruime verspreiding mogelijk van financiële en economische informatie. De FSMA heeft die kans aangegrepen om een duidelijke boodschap te verspreiden: 'Laat u niet vangen door oplichters!'

Zij heeft toelichting gegeven over de verschillende vormen van fraude waar zij onderzoek naar verricht en beschreven welke methodes criminelen gebruiken om hun slachtoffers geld afhandig te maken. Voorts heeft zij informatie verstrekt over haar preventieve acties en haar samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten.

Daarnaast heeft zij van de gelegenheid gebruik gemaakt om haar voornaamste raadgevingen voor het vermijden van fraude nogmaals te herhalen:

- Controleer met wie je te maken hebt (www.fsma.be).
- Wantrouw beloftes van buitensporige winst.
- Ga niet in op voorstellen van onbekenden.
- Contacteer de FSMA bij de minste twijfel.
- Ben je het slachtoffer geworden van fraude, meld dit aan de FSMA en dien klacht in bij de politie.

Meldingen van consumenten

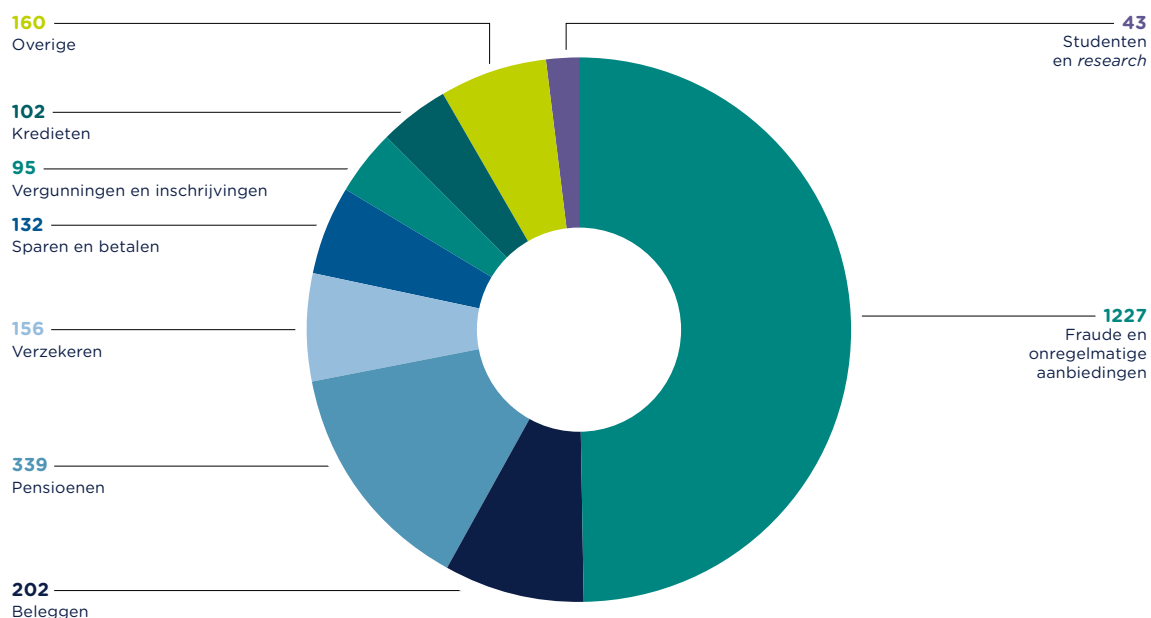
De FSMA beschikt over een meldpunt. Consumenten kunnen er terecht met vragen, klachten, informatie en suggesties.

De FSMA ontving in het verslagjaar 2.456 meldingen van consumenten over diverse financiële onderwerpen. Dat is negentien procent meer dan in 2018. In dat jaar registreerde de FSMA 2.066 vragen en klachten.

De helft van de meldingen ging over fraude en onregelmatige aanbiedingen van financiële producten en diensten. In totaal ontving de FSMA 1.227 meldingen in deze categorie. Deze meldingen gaan voornamelijk over piramidespelen, over valse tradingplatformen voor beleggingen in binaire opties, forex, CFD's of cryptomunten, over *boiler rooms* en *recovery rooms*, over fraude met cryptomunten en over kredietfraude.

Consumenten stuurden 339 meldingen over het thema pensioenen. Ze deden beroep op de expertise van de FSMA als toezichthouder op de aanvullende pensioenen. Consumenten hebben voornamelijk vragen en klachten over de uitbetaling van het aanvullend pensioen bij pensionering en over hun pensioengegevens die ze kunnen raadplegen op de website Mypension.be.

Grafiek 9: Aantal meldingen van consumenten per categorie

De FSMA kreeg 202 meldingen over beleggen. Die slaan op vragen en klachten over effecten, beleggingsfondsen, beleggingsverzekeringen, vermogensbeheer en de toepassing van de MiFID- en IDD-regelgeving ter bescherming van beleggers.

Steeds meer consumenten vinden de weg naar de FSMA en vertrouwen op haar expertise. Sinds 2015 steeg het aantal meldingen met 60 procent. Vooral meldingen over fraude en onregelmatige aanbiedingen nemen toe. De FSMA gebruikt deze informatie om in samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten op te treden tegen fraudeurs.

Meldingen van consumenten zijn een belangrijke bron van informatie voor de FSMA. Ze bieden inzicht in problemen over financiële producten en diensten. Op die manier zijn ze belangrijke signalen voor het toezicht van de FSMA op de financiële sector.

Het is de FSMA niet toegelaten om te bemiddelen indien een consument een klacht heeft over een financieel product of een financiële instelling. Bemiddeling is de taak van de Ombudsman voor financiële geschillen en de Ombudsman van Verzekeringen.

Een aantal meldingen gaan over onderwerpen die buiten de bevoegdheid van de FSMA vallen, bijvoorbeeld over fraude bij betalingstransacties. In dat geval verwijst de FSMA consumenten door naar bevoegde instellingen zoals de Nationale Bank van België, de FOD Financiën en de FOD Economie. De FSMA is partner van het Meldpunt voor fraude van de FOD Economie.

Behandeling van klokkenluidermeldingen

De FSMA heeft een 'Contactpunt Klokkenluiders', waarop zij meldingen van daadwerkelijke of potentiële inbreuken op de financiële wetgeving ontvangt. Die meldingen kunnen haar helpen om eventuele misstanden op te sporen en op passende wijze aan te pakken.

Een klokkenluider is een persoon die een inbreuk vaststelt op de financiële wetgeving waarop de FSMA toezicht houdt, en die inbreuk aan de FSMA meldt. Klokkenluiders werken meestal in de financiële sector. Als zij een misstand te goeder trouw melden, worden zij beschermd tegen eventuele vergeldingsmaatregelen van hun werkgever.

De FSMA heeft het 'Contactpunt Klokkenluiders' op 28 september 2017 online gezet. In 2019 heeft zij de werking van het Contactpunt over een periode van twee jaar (vanaf de lancering tot september 2019) geëvalueerd. In die periode ontving het Contactpunt 144 meldingen van inbreuken.

Het Contactpunt analyseert de meldingen die het via een van de volgende vier kanalen ontvangt: via het formulier op de FSMA-website, per brief, tijdens een fysieke ontmoeting of telefonisch. Onderstaande statistieken tonen dat de meeste meldingen elektronisch en, in mindere mate, per brief gebeuren.

De verhouding tussen de anonieme en nominatieve meldingen is in evenwicht.

Door haar geheimhoudingsplicht kan de FSMA noch individuele feedback geven over haar onderzoeken naar aanleiding van de meldingen die zij ontvangt, noch over de eventuele maatregelen als gevolg van die onderzoeken.

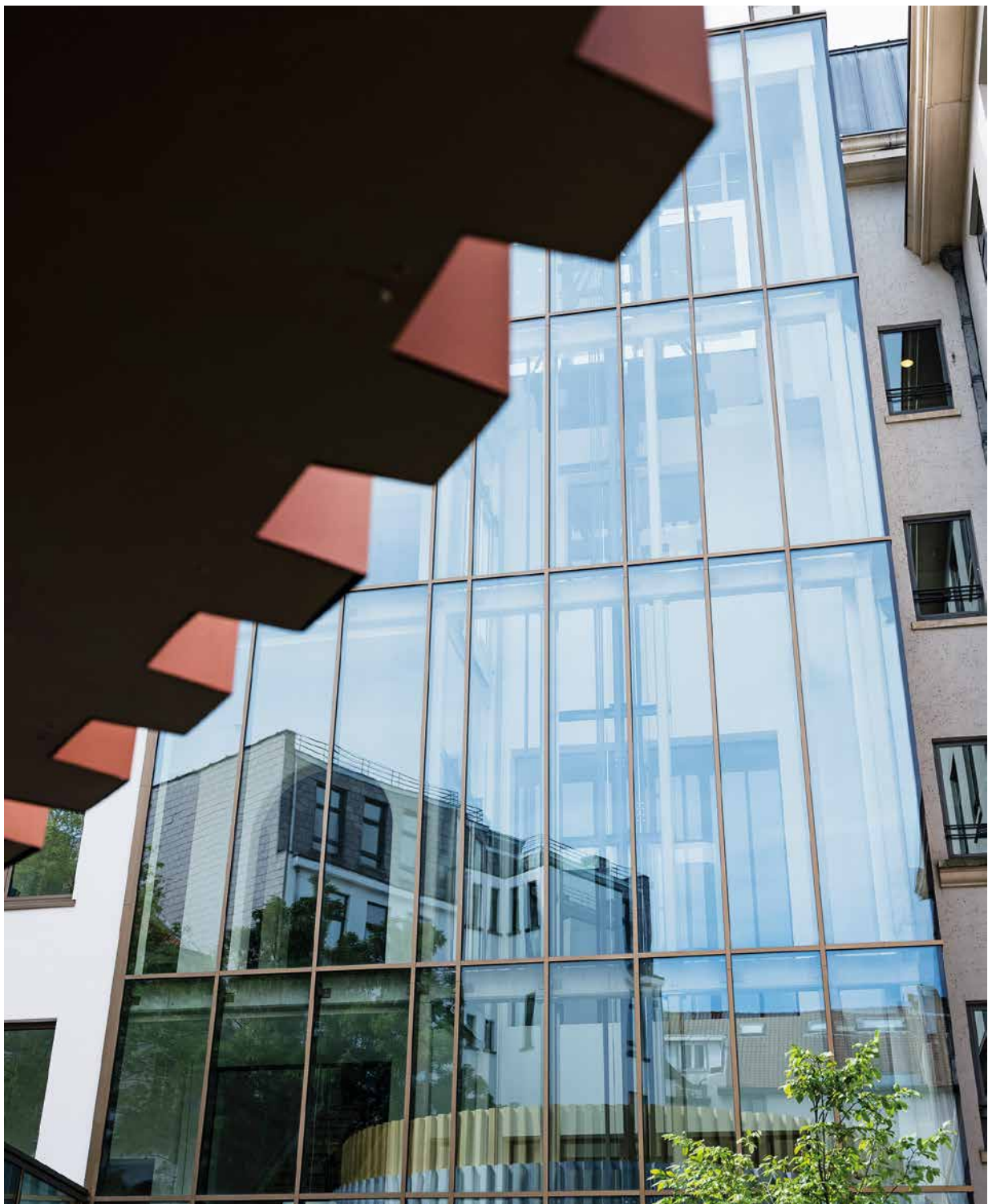
Grafiek 10: Overzicht van de klokkenluidermeldingen per kanaal (van september 2017 tot september 2019)

	 Brief	 Website	 Telefoon	 Fysieke ontmoeting	Totaal
Jaar 1	17	54	1	1	73
Jaar 2	16	55	0	0	71

Grafiek 11: Verhouding tussen de anonieme en de nominatieve klokkenluidermeldingen per kanaal (van september 2017 tot september 2019)

					
	Brief	Website	Telefoon	Fysieke ontmoeting	Totaal
Anoniem jaar 1	7	21	1	0	29
Nominatief jaar 1	10	33	0	1	44
Anoniem jaar 2	8	28	0	0	36
Nominatief jaar 2	8	27	0	0	35

De achtergevel van het gebouw van het Wikifin Lab werd volledig omgevormd tot een glazen wand waarin ook een lift werd geïnstalleerd.

TRANSPARANTIE VAN DE FINANCIËLE MARKTEN

Beleggers hebben correcte informatie nodig over ondernemingen om met kennis van zaken een beleggingsbeslissing te nemen. De FSMA ziet erop toe dat de informatie van beursgenoteerde ondernemingen getrouw, nauwkeurig en oprecht is en tijdig en op een correcte manier ter beschikking wordt gesteld van het brede publiek. De FSMA ziet eveneens toe op de correcte en transparante werking van de markten waarop deze ondernemingen genoteerd zijn. Daarnaast controleert de FSMA de informatie van niet-beursgenoteerde ondernemingen op het ogenblik dat zij een openbare uitgifte van effecten doen om geld op te halen bij beleggers.

Toezicht op de verrichtingen van genoteerde vennootschappen	68
Uitgiften en noteringen	68
Verschillende dossiers in verband met openbare overnamebiedingen	70
Toezicht op de gereguleerde informatie van genoteerde vennootschappen	71
190 emittenten	71
Aanpak van het toezicht	71
Concrete toezichtsinterventies in 2019	74
Toezicht op de verrichtingen van niet-genoteerde vennootschappen	76
23 uitgifteprospectussen in 2019	76
De informatienota's	76
Toezicht op de financiële markten	79
Toezicht op de bedrijfsrevisoren	81

Toezicht op de verrichtingen van genoteerde vennootschappen

Bij een openbare aanbieding van haar beleggingsinstrumenten of bij de toelating van haar beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereguleerde markt, moet een genoteerde vennootschap in beginsel een prospectus publiceren dat door de FSMA is goedgekeurd. De informatie in dat prospectus moet volledig, begrijpelijk en consistent zijn.

Nieuwe prospectusverordening

De bepalingen van de nieuwe prospectusverordening zijn integraal van toepassing sinds 21 juli 2019⁵⁹.

Twee gedelegeerde verordeningen vervolledigen de prospectusverordening⁶⁰. Ook zij zijn op 21 juli 2019 in werking getreden.

ESMA heeft de prospectusverordening op haar beurt verder aangevuld met een aantal aanbevelingen en Q&A's. Zo heeft zij bijvoorbeeld 'richtsnoeren betreffende risicofactoren' uitgevaardigd. Deze zijn sinds 4 december 2019 van toepassing.

⁵⁹ Verordening (EU) 2017/1129 van 14 juni 2017 betreffende het prospectus dat moet worden gepubliceerd wanneer effecten aan het publiek worden aangeboden of tot de handel op een gereguleerde markt worden toegelaten.

⁶⁰ Gedelegeerde verordening (EU) 2019/979 van 14 maart 2019 houdende aanvulling van de prospectusverordening met technische reguleringsnormen betreffende essentiële financiële informatie in de samenvatting van een prospectus, de publicatie en classificatie van prospectussen, reclame voor effecten, aanvullingen van een prospectus, en het kennisgevingsportaal, en Gedelegeerde verordening (EU) 2019/980 van 14 maart 2019 tot aanvulling van de prospectusverordening wat betreft de vorm, de inhoud, de controle en de goedkeuring van het prospectus.

Uitgiften en noteringen

In 2019 vond – met de vennootschap Sequana Medical – één beursintroduktie ('IPO') plaats. Daarnaast werd de vennootschap Titan Cement International, opgericht om de aandelen van een Griekse genoteerde vennootschap te kopen, voor het eerst tot de verhandeling op Euronext Brussels toegelaten. Begin 2019 mislukte haar eerste poging om een openbaar bod tot omruiling op de Griekse aandelen uit te brengen. Daardoor liep haar notering in België vertraging op. Haar tweede openbaar bod tot omruiling was wel succesvol en gaf een nieuwe impuls aan haar noteringsproces, dat in juli 2019 kon worden afgerond.

De genoteerde vennootschappen Elia Group, Xior Student Housing, Tinc, Aedifica en Montea voerden een kapitaalverhoging door. De FSMA heeft de betrokken prospectussen goedgekeurd.

Ook de obligatiemarkt was in 2019 opnieuw actief. De vennootschappen Atenor, SD Worx, GIMV, Bekaert en VGP gaven obligaties uit, die onder meer bij particuliere beleggers zijn geplaatst. De vennootschappen Immobel, Proximus, KBC Group en UCB stelden een basisprospectus op, waarna zij van start konden gaan met een uitgifteprogramma van *Euro Medium Term Notes*.

Goedkeuringstermijnen voor prospectussen

Het controle- en goedkeuringsproces van prospectussen bestaat uit verschillende cycli, waarbij telkens ontwerpteksten worden geanalyseerd en gefine-tuned. De wettelijke goedkeuringstermijn begint steeds opnieuw te lopen op de datum waarop een aangepast ontwerp-prospectus bij de FSMA wordt ingediend. De goedkeuringstermijn is dus eerder een antwoordtermijn. De wettelijke standaard-woordtermijn van de FSMA bedraagt 10 werkdagen per cyclus. Voor een IPO bedraagt die termijn 20 werkdagen.

Er bestaat echter ook een versnelde goedkeurings-procedure. Daarbij geldt een termijn van slechts vijf werkdagen per cyclus voor een prospectus dat uit afzonderlijke documenten bestaat en dat is opge-steld door een emittent die als 'frequent uitgevende instelling' wordt beschouwd. Die kwalificatie kan worden toegekend aan een emittent waarvan de aandelen tot de notering op een gereguleerde markt of op een MTF zijn toegelaten, en die hetzij – conform de prospectusverordening – een regis-tratiedocument heeft gedeponereerd of ter goedkeu-ring heeft voorgelegd in de vorm van een univer-seel registratiedocument (URD), hetzij gedurende minstens twee opeenvolgende boekjaren over een registratiedocument beschikte dat conform de oude prospectuswet was goedgekeurd. Om voor de versnelde goedkeuringsprocedure in aanmer-king te komen, moet ook aan andere voorwaarden zijn voldaan. Op het moment waarop de emittent het URD deponereert of ter goedkeuring voorlegt, moet hij schriftelijk aan de FSMA bevestigen dat hij de informatieverplichtingen die voortvloeien uit de transparantierichtlijn en de marktmisbruikverorde-ning, permanent heeft nageleefd.

Een frequent uitgevende instelling die elk boekjaar een URD opstelt en deponereert, heeft de goedkeuring van de FSMA enkel voor haar eerste en tweede URD

nodig. Daarna kan zij als bekend worden beschouwd en zich ertoe beperken haar URD – zonder vooraf-gaande goedkeuring – bij de FSMA te deponeren. Emittenten die vóór 21 juli 2019 ten minste voor de twee recentste boekjaren een registratiedocument ter goedkeuring hebben voorgelegd, kunnen vanaf hun eerste URD gebruikmaken van de mogelijkheid om dat bij de FSMA te deponeren. De FSMA zal URD's die enkel moeten worden gedeponereerd, niet goedkeuren. Het staat de emittenten echter vrij om geen gebruik te maken van een URD en jaarlijks dus een gewoon registratiedocument ter goedkeuring aan de FSMA voor te leggen. Dan is de normale goedkeuringsprocedure met een antwoordtermijn van 10 werkdagen van toepassing.

De Europese prospectusverordening bepaalt ver-der dat een URD als jaarlijks financieel verslag kan worden gebruikt. Zij verduidelijkt ook dat de risicofactoren in een URD niet noodzakelijk onmiddellijk na de inhoudsopgave moeten worden vermeld: het volstaat dat zij kunnen worden geïdentificeerd. Net zoals prospectussen en registratiedocumenten worden URD's op de website van de FSMA bekend-gemaakt.

Nieuwe regels inzake risicofactoren

Zoals al vermeld, heeft ESMA '*richtsnoeren betref-fende de risicofactoren in het kader van de pros-pectusverordening*' gepubliceerd. Doelstelling van die richtsnoeren is een passende, gerichte en meer gestroomlijnde openbaarmaking van risicofacto-ren in een gemakkelijk te analyseren, bondige en begrijpelijke vorm aan te moedigen, en de bevoegde autoriteiten te helpen bij hun toetsing van de spe-cificiteit en de materialiteit van risicofactoren, en van de indeling van risicofactoren in categorieën. De FSMA heeft beslist om die richtsnoeren in haar toezicht te verwerken en ze in overweging te nemen bij haar controle van een prospectus⁶².

62 Zie dit verslag, p. 29.

Zoals vermeld in het jaarverslag 2018⁶¹, biedt de prospectusverordening frequent uitgevende in-stellingen ('*frequent issuers*') (zie kader hierboven) die twee opeenvolgende registratiedocumen-ten hebben laten goedkeuren, vanaf 21 juli 2019 de mogelijkheid om hun registratiedocument niet meer te laten goedkeuren vóór het wordt gepubliceerd. De vennootschappen WDP en Montea hebben al gebruik gemaakt van die mogelijkheid.

61 Zie het jaarverslag van de FSMA 2018, p. 59.

Verschillende dossiers in verband met openbare overnamebiedingen

In 2019 zijn twee openbare overnamebiedingen en één openbaar uitkoopbod uitgebracht.

Allereerst was er het openbaar overnamebod op Global Graphics. Op die vennootschap is een verplicht bod uitgebracht, nadat een aandeelhouder de drempel van 30 procent van de stemrechtverlenende aandelen had overschreden. Global Graphics is een vennootschap naar Brits recht, die enkel in België is genoteerd. De Europese richtlijn inzake openbare overnamebiedingen bepaalt in dat geval dat het ontstaan en de draagwijdte van de verplichting om een bod uit te brengen worden beheerst door het recht van de lidstaat van de maatschappelijke zetel, in dit geval het Verenigd Koninkrijk, terwijl de 'aangelegenheden in verband met de geboden vergoeding, in het bijzonder de prijs, alsmede de aangelegenheden in verband met de biedingsprocedure, in het bijzonder informatie over het besluit van de bieder om een bod uit te brengen, de inhoud van het biedingsbericht en de openbaarmaking van het bod' worden beheerst door het recht van de lidstaat waar de hoofdmarkt is gevestigd, in dit geval België. Dit bod, dat enkel in België liep, vereiste een nauwe samenwerking tussen de twee bevoegde toezichthouders, het *Takeover Panel* in het Verenigd Koninkrijk en de FSMA, onder meer voor bepaalde inhoudelijke elementen van het biedprospectus en van de memorie van antwoord, die enkel door de FSMA zijn goedgekeurd.

Daarnaast was er het vrijwillige bod op de vennootschap Connect Group, dat in 2018 werd aangekondigd. Dat bod is in 2019 tot een goed einde gebracht, nadat de FSMA de bieder had gevraagd een nieuwe onafhankelijke expert aan te stellen voor de prijsverantwoording. Volgens de FSMA voldeed de eerste onafhankelijke expert immers niet aan de professionaliteitsvereisten als bedoeld in artikel 23, § 1, van het overnamebesluit.

Tot slot werd een openbaar uitkoopbod uitgebracht op de vennootschap PCB. Zodra een aandeelhouder 95 procent van de aandelen van een genoteerde emittent bezit, kan hij een openbaar uitkoopbod op die aandelen uitbrengen. Zo kan hij alle aandelen verwerven die hij nog niet in bezit heeft. Deze procedure vereist de tussenkomst van een onafhankelijk expert, die bevestigt dat de prijs de aandeelhoudersbelangen niet miskent. De minderheidsaandeelhouders hebben bij deze procedure het recht om, met het oog op de bescherming van hun belangen, aan de FSMA hun grieven mee te delen over het bod en meer bepaald over de waardering van de aandelen van de doelvennootschap of over de biedprijs. Aandeelhouders van de betrokken vennootschap hebben ook effectief grieven aan de FSMA meegedeeld. Op die grieven is geantwoord in het prospectus.

Toezicht op de gereguleerde informatie van genoteerde vennootschappen

De FSMA houdt niet alleen toezicht op de verrichtingen van genoteerde vennootschappen, maar ook op de gereguleerde informatie die deze ter beschikking stellen van het publiek. Het gaat daarbij zowel om informatie die de vennootschappen periodiek moeten publiceren, als om voorwetenschap.

190 emittenten

Het aantal genoteerde emittenten waarvan de gereguleerde informatie onder het toezicht van de FSMA valt, is in 2019 stabiel gebleven, met 190 tegenover 191 in 2018. Het ging daarbij meer bepaald om 184 Belgische en zes buitenlandse emittenten. Van 152 van die emittenten waren de effecten genoteerd op Euronext, van 30 op Euronext Growth en van acht op Europese gereguleerde markten. Verder waren er 124 emittenten van aandelen en 66 emittenten van andere effecten. De volledige lijst van de emittenten kan op de website van de FSMA worden geraadpleegd.

Aanpak van het toezicht

Genoteerde vennootschappen zijn vennootschappen die voor hun financiering een openbaar beroep doen op de markt, en waarvan de effecten dagelijks op de beurs worden verhandeld. De waarde van die vennootschappen varieert in functie van de gang van zaken. Beleggers lopen dan ook het risico om hun belegging volledig of gedeeltelijk te verliezen. Tegenover dat risico staat echter de hoop dat zij een hoger rendement kunnen behalen dan op een risicovrij geachte belegging. Om dat risico te beperken, is het essentieel dat de belegger zijn beleggingsportefeuille over verschillende effecten spreidt.

Hoewel het normaal is dat een aandelenbelegging een aanzienlijk risico inhoudt, is het toch van het grootste belang dat de markt over volledige informatie beschikt, die zonder vertraging wordt verspreid. Zo kunnen de marktdeelnemers hun beleggingsbeslissingen – de betrokken aandelen kopen, verkopen of in portefeuille houden – immers steeds met kennis van zaken nemen. Wettelijke bepalingen beheersen de periodieke en occasionele informatieverplichtingen van de genoteerde emittenten. Zij definiëren welke informatie moet worden gepubliceerd, hoe vaak zij moet worden gepubliceerd en binnen welke termijn dat moet gebeuren. De voor de genoteerde ondernemingen geldende informatieverplichtingen impliceren noch een absoluut recht op informatie voor de aandeelhouders, noch rechtstreekse toegang tot informatie waarvan de openbaarmaking niet wordt opgelegd.

Een aandelenbelegging impliceert onvermijdelijk het risico op waardeverlies als de genoteerde vennootschap slecht presteert. Dat waardeverlies zou ook het gevolg kunnen zijn van een waardeverschuiving ten voor- of nadele van een bepaalde aandeelhouder(sgroep) of van andere stakeholders. Om zo'n situatie te kunnen vermijden, voorziet het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen, net zoals het vroegere Wetboek van Vennootschappen, in een reeks maatregelen die moeten garanderen dat bij de genoteerde onderneming de nodige *checks and balances* worden georganiseerd. Het gaat dan om beschermingsmechanismen zoals de aanwezigheid van onafhankelijke bestuurders, de rol van de commissaris en het auditcomité, het verplichte beroep dat in bepaalde situaties op onafhankelijke deskundigen moet worden gedaan, de opstelling van bijzondere verslagen, de gekwalificeerde meerderheden voor belangrijke beslissingen, ... Bedoeling van die bepalingen is bij de genoteerde vennootschap tot een besluitvormingsproces te komen dat rekening houdt met de belangen van alle aandeelhouders.

De belangrijkste rol van de FSMA in dat verband is erop toezien dat de genoteerde vennootschap haar informatieverplichtingen naleeft. Dat betekent dat zij het publiek de nodige informatie ter beschikking moet stellen om de transparantie, integriteit en goede werking van de markt te waarborgen. Die informatie moet getrouw, nauwkeurig en oprecht zijn, zodat het publiek zich een oordeel kan vormen over de invloed van die informatie op de positie, het bedrijf en de resultaten van de vennootschap. Bovendien moet de informatie de aandeelhouders in staat stellen om hun rechten op basis van die informatie uit te oefenen, onder meer tijdens de algemene vergadering. Tot slot moet de informatie het, in voorkomend geval, voor een aandeelhouder die zich benadeeld voelt, mogelijk maken om bij de bevoegde rechtsinstantie een gerechtelijke procedure in te stellen.

De wetgever heeft bepaald dat het toezicht van de FSMA ter zake in hoofdzaak a posteriori wordt uitgeoefend. De FSMA vervult haar rol op basis van een controleplan. Zij aarzelt echter niet om proactief te werken in complexere dossiers, bijvoorbeeld door in dialoog te gaan met de onafhankelijke bestuurders en hen te wijzen op hun verantwoordelijkheid in materies die belangenconflicten inhouden, door verduidelijkingen te vragen aan de commissarissen die ook een signaalfunctie hebben ten aanzien van de FSMA, of door de informatie te onderzoeken die onafhankelijke deskundigen verstrekken in het kader van verrichtingen, onder meer verrichtingen die een belangenconflict inhouden.

In het kader van de modernisering van het Wetboek van Vennootschappen heeft de FSMA de expertengroep en de minister van Justitie sinds 2017 haar opmerkingen en overwegingen bezorgd in verband met materies die de genoteerde vennootschappen aanbelangen.

De FSMA heeft ter zake onder meer vastgesteld dat het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen haar praktijk heeft verankerd door de bepalingen over belangenconflicten ook van toepassing te verklaren wanneer de definitieve beslissing door de algemene vergadering moet worden genomen. Die praktijk werd door de FSMA aanbevolen, maar was niet verplicht onder de oude regeling. In het licht van die evolutie heeft de FSMA ook haar Q&A's over inbrengen in natura aangepast. Daarnaast is de regeling inzake aankopen van eigen aandelen uitgebreid tot verkopen van die aandelen en houdt deze beter rekening met de marktrealiteiten. Dat gebeurt onder meer door de praktijk van de *accelerated bookbuilding* toe te staan voor de verkoop van eigen aandelen. De FSMA heeft haar circulaire daarover natuurlijk aangepast.

Een ander aandachtspunt van de FSMA bestond erin toe te zien op de impact van het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen op het financieel recht. In die zin heeft zij bijgedragen tot het onderzoek van de technische impact van het dubbel stemrecht, het zogenaamde 'loyauteitsstemrecht', op de wetgeving inzake verplichte openbare overnamebiedingen en op de transparantiereglementering.

Bovendien heeft de FSMA haar – in maart 2019 gepubliceerde – studie over de verklaringen van niet-financiële informatie in de jaarlijkse financiële verslagen 2017 van de Belgische genoteerde vennootschappen, voorgesteld aan ESMA, BEL IR (*Belgian Investor Relations Association*) en de Werkgroep van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO). Ook heeft zij de genoteerde vennootschappen geregeld geïnformeerd, onder meer via een presentatie – bij BEL IR – van de ontwikkelingen rond het nieuwe elektronische verslaggevingsformaat, het *European Single Electronic Format (ESEF)*, dat vanaf 1 januari 2020 bij de opstelling van de jaarlijkse financiële verslaggeving moet worden gebruikt.

Actie van de FSMA in het Nyrstar-dossier

In 2019 heeft het dossier Nyrstar bijzondere aandacht gevergd.

Nyrstar is in 2007 ontstaan uit de samenvoeging van de zinkactiviteiten van Umicore en het Australische Zinifex. Eerst was het bedrijf vooral actief als zink-smelter, maar in 2009 besliste het management om verticaal te integreren door investeringen in mijnbouw. Mede door de tegenvallende prijsevolutie van grondstoffen bleek Nyrstar niet in staat de mijnen waarin ze met geleend geld investeerde, rendabel uit te baten. In 2015 werd de beslissing genomen om het merendeel van de mijnen opnieuw te verkopen en in te zetten op de herontwikkeling van de smelterij Port Pirie in Australië tot een geavanceerde faciliteit voor het recycleren en raffineren van de overgebleven metalen uit de bijproducten die geproduceerd worden tijdens het normale productieproces van de Australische smelters. Het belang van de herontwikkeling van Port Pirie en haar verwachte toekomstige bijdrage tot het resultaat werden steeds onderlijnd in de communicatie door de vennootschap. Het project liep echter significante vertraging op en overschreed ruimschoots het vooropgestelde budget. Op 1 februari 2019 stelde de vennootschap bovendien de winstverwachtingen voor de herontwikkelde site substantieel naar beneden bij.

De hoge schuldenlast van Nyrstar en het risico op belangenconflicten als gevolg van de relatie met hoofdaandeelhouder Trafigura waren reeds geruime tijd aandachtspunten van de FSMA. De FSMA drong geregeld aan op meer transparantie over de financieringsbronnen van de groep. Zo publiceerde de vennootschap de voorbije jaren, op vraag van de FSMA, naast haar klassieke netto-schuldpositie, eveneens haar schuldpositie inclusief *zinc metal prepay* en *perpetual notes*. Zo verwees Nyrstar ook, eveneens op vraag van de FSMA, op de kaft van het uitgifteprospectus van 4 februari 2016, in het bijzonder naar de risicofactoren verbonden aan haar hoge schuldgraad en krappe liquiditeitspositie en de relatie met hoofdaandeelhouder Trafigura. Begin 2019 heeft de FSMA ook aangedrongen op

bijkomende transparantie over de herontwikkeling van Port Pirie, onder meer over de link tussen dit project en de waardering van de intern geproduceerde residuen.

Nyrstar werd de voorbije jaren opgevolgd door een vijftiental analisten. Eén daarvan laat zich al jaren kritisch uit over de hoge schuldenlast van Nyrstar en de risico's verbonden aan de voorafbetalingen en de *off-balance* financieringsbronnen. Na de publicatie van een winstwaarschuwing door Nyrstar op 20 september 2018 groeiden bij de meeste analisten de twijfels over de kansen van de vennootschap om haar schuldenberg te trotseren. Op 12 november 2018 verlaagde één analist in een verslag met als titel "*Abandon ship*" het koersdoel naar 1 eurocent, met als rating 'een overtuigend verkoopadvies'. De kritische analistenverslagen kregen ruime aandacht in de financiële pers.

Op 18 januari 2019 kondigde Nyrstar een aantal wijzigingen aan in het bestuur van de vennootschap in het kader van een nazicht van haar balansstructuur. Hierop interpelleerde de FSMA de onafhankelijke bestuurders over de rol van Trafigura in de besluitvorming binnen de raad van bestuur en wees zij hen op hun bijzondere verantwoordelijkheid voor de bescherming van de rechten van de minderheidsaandeelhouders.

Op 15 maart 2019 kondigde de vennootschap vervolgens aan dat zij de betaling van een interestcoupon op de uitstaande obligaties zou uitstellen. De vennootschap liet eveneens weten dat ze in constructieve discussies was met de verschillende stakeholders over een herstructurering en herschikking die voor de aandeelhouders een heel aanzienlijke verwatering zou meebrengen.

Naar aanleiding van een perslek over de omvang van de herstructurering, schorste de FSMA op 8 april 2019 de notering van Nyrstar. Het doel van deze schorsing was een adequate informatieverstrekking en dus de goede werking van de markt te verzekeren. De schorsing bleef gehandhaafd tot Nyrstar op 15 april 2019 via een persbericht de markt infor-

meerde dat ze een akkoord had bereikt over een grootschalige herstructurering van de groep. Daarbij verwierf hoofdaandeelhouder Trafigura de controle over de operationele activiteiten van Nyrstar in ruil voor de overname van een deel van de schulden. Obligatiehouders en banken zouden bij de herstructurering belangrijke *haircuts* slikken en de aandeelhouders zouden quasi volledig verwaterd worden.

De verschillende stappen die nodig waren om de herstructurering te realiseren, waren juridisch zo vormgegeven dat er geen biedplicht op Nyrstar ontstond in hoofde van Trafigura. Desondanks heeft de FSMA na de bekendmaking van de herstructurering aan Trafigura gevraagd om, met het oog op de bescherming van de minderheidsaandeelhouders van Nyrstar, een vrijwillig overnamebod te lanceren. Trafigura heeft echter geweigerd om op die vraag in te gaan.

De FSMA heeft de bestuurders en het management van Nyrstar zowel schriftelijk als mondeling ondervraagd over de gebeurtenissen die geleid hebben tot de snelle verslechtering van de liquiditeitssituatie in het vierde kwartaal van 2018. Ze heeft hen op de hoogte gebracht van haar bekommernissen, hen gewezen op hun verantwoordelijkheid voor de jaarrekeningen 2018 en aangedrongen op de grootste mogelijke transparantie naar de markt toe. Zo publiceerde Nyrstar op vraag van de FSMA onder andere integraal het verslag van de onafhankelijke bestuurders in het kader van de toepassing van de belangenconflicteregeling op de herstructurering. Ook met de commissaris van de vennootschap waren er regelmatig contacten. In die context hield de FSMA rekening met de signalen van de minderheidsaandeelhouders en van een klokkenluider.

Toen de commissaris op 26 mei 2019 een verslag van niet-bevinding afleverde bij de jaarrekeningen 2018 heeft de FSMA de raad van bestuur gevraagd om op de algemene vergadering van 25 juni 2019 de goedkeuring van de jaarrekening uit te stellen in overeenstemming met artikel 555 van het Wetboek van Vennootschappen. Omdat de vennootschap daar niet op wilde ingaan, heeft de FSMA op 19 juni 2019 een waarschuwing gepubliceerd waarin zij aangaf dat ze van oordeel was dat de aandeelhouders over onvoldoende informatie beschikten om de jaarrekening 2018 goed te keuren. Op 22 juni 2019 maakte Nyrstar bekend dat zij de besluiten over de jaarrekeningen 2018 introk en dat zij een nieuwe algemene vergadering zou plannen om te beraadslagen en te besluiten over de jaarrekeningen van zodra de commissaris zijn controlewerkzaamheden had voltooid. Omdat de commissaris pas op 27 september 2019 zijn definitief auditverslag afleverde, werd de algemene vergadering pas tegen 5 november 2019 opnieuw samengeroepen.

Daarnaast heeft de FSMA er zowel in juni als in november 2019 bij de vennootschap op aangedrongen om, na de algemene vergadering, de antwoorden op alle schriftelijke en mondelinge vragen van aandeelhouders die op de vergadering werden besproken in extenso ter beschikking te stellen op de website van de vennootschap.

De FSMA heeft ook bepaalde aspecten van de informatieverstrekking door Nyrstar aan een *a posteriori* onderzoek onderworpen. Op basis van dat onderzoek heeft zij onder meer, overeenkomstig artikel 70 van de wet van 2 augustus 2002, de auditeur gevat met het dossier. Deze procedure kan desgevallend leiden tot het opleggen van een administratieve geldboete.

Concrete toezichtsinterventies in 2019

Zoals al aangegeven, is het toezicht door de FSMA op de gereguleerde informatie van genoteerde vennootschappen in essentie een a-posterioritoezicht. De interventies van de FSMA in dat verband zijn zeer divers. Zij kan vragen dat bijkomende informatie wordt verstrekt, dat wijzigingen of correcties worden aangebracht in later te publiceren gereguleerde informatie, of dat informatie of correcties onmiddellijk worden gepubliceerd. Zij kan een waarschuwing publiceren of ernstige aanwijzingen van een inbreuk aan de auditeur van de FSMA overmaken. Dit laatste kan aanleiding geven tot administratieve sancties.

Wanneer de FSMA, bij de uitoefening van haar opdrachten, over informatie beschikt die van betekenisvol belang en relevant is voor de uitoefening van de toezichtbevoegdheden van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren, deelt zij die informatie op eigen initiatief aan het College mee. Het College analyseert die informatie en beslist, in voorkomend geval, om een dossier te openen.

Tijdens het verslagjaar heeft de FSMA vier waarschuwingen gepubliceerd:

- Een waarschuwing over de vennootschap Nyrstar⁶³. Daarin stelde de FSMA dat de aandeelhouders over onvoldoende informatie beschikten om de jaarrekening tijdens de algemene vergadering te kunnen goedkeuren. Zij baseerde zich daarvoor op het feit dat de commissaris een verslag van niet-bevinding had afgeleverd bij die jaarrekening.
- Een waarschuwing over de vennootschap Picanol. Daarin verduidelijkte de FSMA dat zij bij haar a-posterioritoezicht op de financiële informatie van Picanol tot de conclusie was gekomen dat deze sinds 2017 zeggenschap uitoefende over Tessenderlo Group. Picanol had Tessenderlo integraal moeten consolideren in plaats van te verwerken volgens de equity-methode. De FSMA heeft Picanol gevraagd haar rekeningen te verbeteren en heeft de markt ervan geïnformeerd dat Picanol de IFRS-normen sinds 2017 verkeerd toepaste.
- Twee waarschuwingen over de laattijdige publicatie van, enerzijds, het jaarverslag door zes emittenten en, anderzijds, het halfjaarlijks verslag door twee emittenten.

In het kader van haar toezicht op de periodieke informatie en op de transparantiereglementering heeft de FSMA drie dossiers aan de auditeur en twee dossiers aan het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren overgelegd.

Bij haar toezicht op de jaarrekeningen besteedde de FSMA niet alleen aandacht aan de belangrijkste boekhoudstandaarden voor de gecontroleerde vennootschappen, maar focuste zij ook op de jaarlijks door ESMA vastgestelde prioriteiten. Die hadden betrekking op de correcte toepassing van en de informatieverstrekking over twee belangrijke nieuwe boekhoudstandaarden die in 2018 in werking zijn getreden, namelijk IFRS 15 Opbrengsten uit contracten met klanten en IFRS 9 Financiële instrumenten. De ESMA-prioriteiten betroffen ook de door de emittenten verstrekte informatie over de verwachte impact van de IFRS 16-standaard *Leases*, die in werking is getreden voor het boekjaar 2019.

De belangrijkste aandachtspunten van ESMA in verband met de andere onderdelen van het jaarverslag waren:

- de niet-financiële informatie en de kritische prestatie-indicatoren in verband met de niet-financiële beleidslijnen, in het bijzonder de materies inzake milieu en klimaatverandering;
- de toepassing van de ESMA-richtsnoeren over alternatieve prestatie maatstaven (*Alternative Performance Measures of APM's*), in het bijzonder de definitie van en toelichting bij de APM's alsook het beginsel van prominentie;
- de impact van de brexit op de activiteit en de financiële informatie.

Naast voornoemde acties is de FSMA onder meer ook in de volgende gevallen tussenbeide gekomen bij verschillende emittenten:

- tegenstrijdigheden in de gepubliceerde financiële informatie;
- ontoereikende informatie over de redenen voor de evolutie van de financiële gegevens, ontoereikende informatie over de activiteiten van een onderneming of over de heroriëntering van haar bedrijfsmodel, een te beknopte beschrijving van haar risico's en onzekerheden, of een overzicht van de niet-gereguleerde informatie ten opzichte van de gereguleerde informatie;
- onnauwkeurigheden in de beschrijving van de governancestructuur, het ontbreken van informatie bij transacties met verbonden partijen, het gebrek aan kwaliteitsvolle toelichtingen over afwijkingen van de toepassing van de Corporate Governance Code;
- de niet-naleving van de wettelijke bepalingen over de verklaringen van niet-financiële informatie;

63 Zie dit verslag, p. 73.

- ontoereikende informatie over de brexit;
- het ontbreken van toelichting bij de waardering van voorraden en de impact daarvan op de brutomarge;
- het ontbreken van specifieke informatie over de methode voor de beoordeling van de aanzienlijke toename van het kredietrisico van een onderneming;
- een ontoereikende beschrijving van de verschillende prestatieverplichtingen in de overeenkomsten met klanten en van de verdeling van de transactieprijs over die prestatieverplichtingen;
- een slechte inschatting van het moment waarop de prestatieverplichtingen ontstaan, met een ongepaste timing van de boeking van de omzet tot gevolg;
- het ontbreken van informatie over het feit dat de gehanteerde levensduur bij waardeverminderingstests voor immateriële vaste activa een grote bron van onzekerheid is;
- de sterk voor verbetering vatbare toepassing van de ESMA-aanbevelingen inzake alternatieve prestatie maatstaven.

Toezicht op de verrichtingen van niet-genoteerde vennootschappen

23 uitgifteprospectussen in 2019

De FSMA is ook belast met het toezicht op de prospectussen van niet-genoteerde emittenten. In het kader daarvan heeft zij in 2019 zo'n 23 prospectussen goedgekeurd, waarvan zes over de uitgifte van aandelen door coöperatieve vennootschappen, vier over werknemersparticipatieplannen, één over de uitgifte van obligaties en 12 over *tax shelters*.

De informatienota's

De prospectuswet van 11 juli 2018, die de prospectusverordening ten uitvoer legt, voorziet in het opstellen van een informatienota⁶⁴ voor de aanbiedingen aan het publiek waarvan de totale tegenwaarde minder bedraagt dan of gelijk is aan vijf miljoen euro of acht miljoen euro, naargelang het geval, alsook voor de toelatingen tot Euronext Growth en Euronext Access⁶⁵. De wet van 11 juli 2018 eist enkel dat een informatienota bij de FSMA wordt neergelegd, zonder dat die vooraf moet worden goedgekeurd. De FSMA is echter bevoegd om die informatienota's aan een a-posteriori controle te onderwerpen en om het wettelijke karakter van de uitgevoerde openbare aanbieding te controleren.

64 Zij voert ook de *de minimis*-regeling in voor aanbiedingen aan het publiek met een totale tegenwaarde van 500.000 euro of minder, en met een maximaal inschrijvingsbedrag per belegger van 5.000 euro.

65 Zie de mededeling FSMA_2018_09 van 22 juni 2018 in verband met de drempels en de criteria die bepalen welke regeling van toepassing is op de betrokken aanbiedingen en/of toelatingen.

Het prospectus van NewB: een geval apart

Wat het a-prioritoezicht betreft dat de FSMA in 2019 op prospectussen van niet-genoteerde vennootschappen uitoefende, vereist het specifieke geval van het prospectus van NewB nadere toelichting.

Toen de vennootschap NewB in oktober 2019 haar aanbieding aan het publiek startte, bevatte het betrokken prospectus het businessplan dat NewB aan de NBB en de ECB had overgelegd in het kader van haar dossier voor het verkrijgen van een vergunning als kredietstelling.

Op die datum was de procedure rond de eventuele verlening van een vergunning als kredietinstelling echter nog niet afgerond bij de NBB en de ECB. In het kader van dat vergunningsdossier heeft de NBB bij de raming van het op te halen minimumkapitaal rekening gehouden met de methodologische onzekerheden en hypothesen van het businessplan. Bedoeling was NewB in staat te stellen de eigenvermogensvereisten gedurende een periode van drie jaar na te leven, rekening houdend met de verwachte verliezen. Daaruit vloeit voort dat noch de ECB en de NBB, noch de FSMA het businessplan van NewB op welke manier dan ook hebben gevalideerd (noch de onderliggende hypothesen, noch het daaruit voortvloeiende plan).

In het licht daarvan wilde de FSMA dat NewB die feitelijke toestand in de waarschuwing op de eerste

bladzijde van het prospectus zou vermelden. Verder wenste zij ook dat NewB in die waarschuwing aandacht zou besteden aan:

- het feit dat de goedkeuring van het prospectus door de FSMA geen validering inhoudt van de leefbaarheid van het beschreven project of van het realistische karakter van het businessplan dat in het prospectus wordt beschreven;
- het hoge risiconiveau verbonden aan de leefbaarheid van het bedrijfsmodel van NewB en aan de betrouwbaarheid van haar businessplan, omdat zij geen echte ervaring had met bankactiviteiten en met de activiteit van verzekeringsdistributie;
- de operationele risico's verbonden aan het opstarten van een niet eerder uitgevoerde activiteit;
- de extra kapitaalbehoeften van NewB tijdens de duur van haar businessplan.

Tot slot moest de waarschuwing de beleggers ook informeren over de exacte reden waarom het vereiste niveau van het prudentieel eigen vermogen was vastgesteld op 30 miljoen euro (en zo het bedrag van het bod had bepaald). Dat bedrag moest NewB in staat stellen om de verliezen op te vangen die zij tijdens haar eerste drie bedrijfsjaren zou opbouwen, alsook om de opgelegde prudentiële ratio's te blijven naleven. Bovendien moest de waarschuwing de beleggers informeren over de mogelijke impact die een langdurige verslechtering van de financiële situatie van NewB en van haar prudentiële ratio's na die drie jaar zou hebben alsook over de voortzetting van haar bedrijf in dergelijke situatie.

Statistieken over de neerlegging van de informatienota's

Tussen de inwerkingtreding van die wet (op 21 juli 2018) en 31 december 2019 zijn 704 informatienota's en 53 aanvullingen bij de FSMA neergelegd. Daarbij kunnen twee verschillende categorieën worden onderscheiden, namelijk:

- de informatienota's die door 'professionele' actoren van het type crowdfundingplatformen zijn uitgegeven en gestructureerd;
- de informatienota's die rechtstreeks door de economische eindbegunstigden van de openbare aanbieding zijn uitgegeven, zonder enige tussenstructuur.

A-posterioriconrole en doelstellingen van de controles

Een a-posterioriconrole – met andere woorden, een controle na de verspreiding van het document onder het publiek en na de vermoedelijke inschrijving op het beleggingsinstrument – impliceert een heel andere denkwijze en benadering dan een a-prioriconrole door de FSMA. Haar controles en acties moeten dus aansluiten bij de onderliggende filosofie en de basisbeginselen (op zowel Europees als Belgisch niveau) die ertoe geleid hebben dat voor een a-posterioriconrole van de documenten is geopteerd.

Bij de gekozen benadering kunnen twee krachtlijnen worden onderscheiden in functie van de doelstellingen die de FSMA met haar a-posterioricontroles nastreeft, namelijk:

- de opsporing van onregelmatige parameters bij een openbare aanbidding (en/of een toelating van effecten tot de verhandeling op een MTF) of van onregelmatige of frauduleuze aanbiddingen;
- de verbetering van de informatie die aan kandidaat-beleggers wordt verstrekt.

Bij de benadering die focust op de verbetering van de verstrekte informatie, rijzen juridische en praktische vragen die verband houden met het feit dat de informatie al onder het publiek is verspreid op het moment waarop zij wordt gecontroleerd.

Zo rijst het praktische probleem hoe om te gaan met opmerkingen die tijdens de a-posterioriconrole worden geformuleerd, en hoe die in de reeds gepubliceerde informatienota's te verwerken. De vraag naar de verwerking van de opmerkingen rijst ook wanneer de aanbidding al is afgesloten op het moment waarop de a-posterioriconrole wordt uitgevoerd.

Als tijdens de controle geen wezenlijke fouten of onjuistheden in de informatie in de informatienota worden ontdekt die een impact kunnen hebben op de beoordeling van de beleggingsinstrumenten, ontvangt de emittent een lijst met opmerkingen. Bedoeling is dat hij daarmee rekening houdt bij een eventuele latere openbare aanbidding die hij zou uitbrengen waarbij hij een informatienota gebruikt.

Worden tijdens de controle toch wezenlijke fouten, tekortkomingen of onjuistheden ontdekt, dan kan de FSMA de emittent verzoeken een aanvulling op te stellen om de vastgestelde fouten en tekortkomingen zo snel mogelijk te verbeteren, en de aanbidding op te schorten tot die aanvulling is gepubliceerd. De publicatie van de aanvulling zal een recht op terugtrekking doen ontstaan in hoofde van alle inschrijvers van wie de aandelen nog niet zouden zijn geleverd.

Als de aanbidding al is afgesloten, is een aanvulling natuurlijk geen optie meer. Als de vastgestelde fouten of tekortkomingen elementen betreffen die niet van aard zijn de analyse van de belegger op het moment van zijn beleggingsbeslissing ingrijpend te veranderen, ontvangt de emittent een lijst met opmerkingen. Bedoeling is dat hij daarmee rekening houdt bij een eventuele latere openbare aanbidding die hij zou uitbrengen waarbij hij een informatienota gebruikt. Als de vastgestelde fouten of tekortkomingen elementen betreffen die de analyse van de emittent op het moment van zijn beleggingsbeslissing wel ingrijpend kunnen veranderen, dan kan de FSMA haar sanctiebevoegdheden uitoefenen.

Bij haar controles is de FSMA herhaaldelijk tussenbeide gekomen met het oog op de verbetering van de latere informatienota's. Bepaalde uitgaven zijn ook opgeschort tot de publicatie van een aanvulling op de gewijzigde informatienota. Tot slot zijn onregelmatige aanbiddingen ook gesignaleerd aan de bevoegde dienst van de FSMA.

Toezicht op de financiële markten

In 2019 verbeterde de FSMA haar opsporingstools in het kader van de toepassing van de markt-misbruikverordening (*Market Abuse Regulation* of MAR).

Allereerst plukte zij de vruchten van de verbeterde transactierapportering. Daarbij wordt nu ook de identiteit van de opdrachtgevers van de orders vermeld en wordt ook ingegaan op alle transacties die op de markt worden uitgevoerd, inclusief transacties in derivaten of gelijkgestelde producten.

Met de hulp van haar data-analysespecialisten ontwikkelde de FSMA opsporingstools, die haar onder meer in staat stellen om de databanken met de transacties door leidinggevenden af te toetsen aan de transacties die op de markt uitgevoerd worden en aan de persberichten met financiële resultaten en voorwetenschap. Op die manier kan de naleving worden gecontroleerd van:

- de verplichtingen inzake de melding van transacties door leidinggevenden;
- de gesloten periodes voorafgaand aan de openbaarmaking van de halfjaarlijkse resultaten en van de jaarresultaten;
- het verbod op transacties tussen het ontstaan en de publicatie van voorwetenschap.

Verder is ook een tool ontwikkeld waarmee de door de marktpartijen behaalde winsten of vermeden verliezen kunnen worden berekend. Met die tool kunnen ongebruikelijke situaties worden opgespoord in die informatie.

Opsporing van transacties en verdachte orders

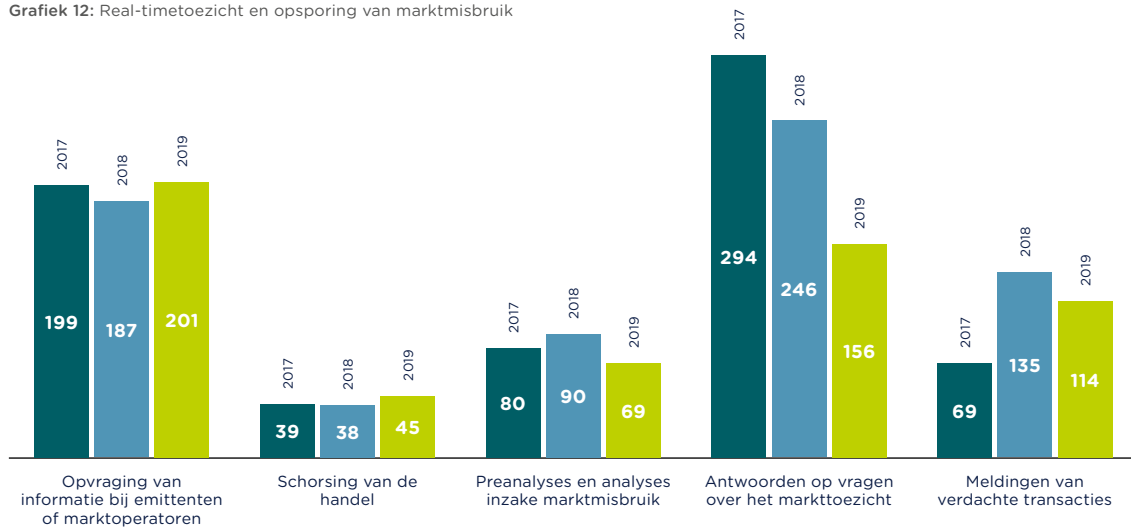
De markt-misbruikverordening bepaalt dat de financiële tussenpersonen over de nodige middelen en procedures moeten beschikken om verdachte transacties en orders te kunnen opsporen. In 2018 heeft de FSMA bij alle Belgische tussenpersonen naar die procedures gepeild en hun antwoorden geanalyseerd. Daarbij heeft zij vastgesteld dat bepaalde tussenpersonen geen efficiënte procedures hadden. Het feit dat bepaalde tussenpersonen geen verdachte transacties meldden, heeft die vaststelling nog bevestigd.

Een tussenpersoon die geen enkele procedure had, heeft van de FSMA het bevel gekregen om er een uit te werken binnen een vooraf bepaalde termijn. Die tussenpersoon heeft dat bevel opgevolgd.

Er zijn inspecties uitgevoerd bij financiële tussenpersonen. Die resulteerden in aanbevelingen die binnen een bepaalde termijn ten uitvoer moesten worden gelegd.

De FSMA heeft alle tussenpersonen een brief gestuurd met haar conclusies en algemene aanbevelingen. Andere inspecties zijn gepland vanaf 2020.

Grafiek 12: Real-timetoezicht en opsporing van marktmisbruik

Drie jaar na de inwerkingtreding van de marktmisbruikverordening heeft de FSMA een seminarie georganiseerd voor de genoteerde vennootschappen. Door de grote belangstelling van de emittenten werden er twee sessies georganiseerd. Tijdens die sessies kwamen de volgende thema's aan bod: voorwetenschap, de transacties door leidinggevenden, het schorsingsbeleid,

FOCUS 2020

In 2020 zal de FSMA onder meer focus- sen op de niet-financiële informatie van genoteerde vennootschappen, de voorbereiding van de toepassing van het nieuwe elektronische formaat voor financiële verslaggeving, het toezicht op de informatie-nota's, de inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen en de recent in werking getreden IFRS-standaarden.

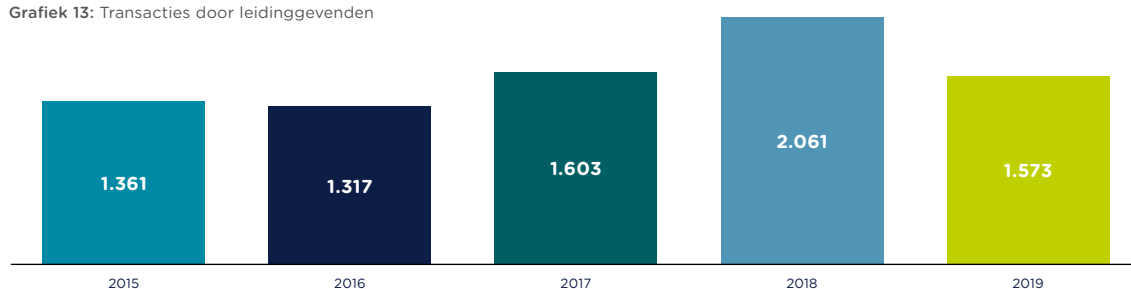
het sanctiebeleid en de herziening van de marktmisbruikverordening. Het seminarie, waarin onder andere praktijkvoorbeelden werden gegeven, had als doel de emittenten te sensibiliseren voor de essentiële bepalingen van de betrokken reglementering, zodat zij die zo passend en volledig mogelijk zouden kunnen toepassen.

Meldplicht voor leidinggevenden

Begin 2019 heeft de FSMA alle emittenten gevraagd haar de lijst van de leidinggevenden en van de nauw met hen verbonden personen te bezorgen. Die personen zijn immers verplicht hun transacties in aandelen van de emittent en daaraan gerelateerde financiële instrumenten te

melden. Door die vraag konden alle emittenten nogmaals voor die verplichting worden gesensibiliseerd. De meldingen van de leidinggevenden en van de nauw met hen verbonden personen blijven op een hoog peil.

Grafiek 13: Transacties door leidinggevenden

Toezicht op de bedrijfsrevisoren

Bedrijfsrevisoren spelen een belangrijke rol in het verzekeren van een correcte informatieverstrekking aan de markt. Zij dragen er immers toe bij dat leveranciers, kredietgevers, beleggers, klanten en werknemers van vennootschappen de nodige zekerheid hebben dat de jaarrekening een correct beeld geeft van de financiële situatie van een vennootschap.

Om die reden heeft de wetgever het toezicht op de bedrijfsrevisoren toevertrouwd aan een speciaal daartoe opgericht orgaan: het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren. De belangrijkste missie van dit College is toe te zien op de kwaliteit van de revisorale opdrachten uitgevoerd door bedrijfsrevisoren. Het toezicht gebeurt door een systeem van kwaliteitscontroles op bedrijfsrevisoren en door de behandeling van toezichtsdossiers waaronder het onderzoek van klachten inzake bedrijfsrevisoren.

De FSMA levert een belangrijke bijdrage tot de werking van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren⁶⁶. De werkingskosten van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren worden gedragen door de FSMA en verhaald op de sector via het Instituut der Bedrijfsrevisoren. Voor deze werkingskosten werd via koninklijk besluit een jaarlijks te indexerende budget van 2,8 miljoen euro vastgelegd waarbij voorzien werd dat de gebeurlijke overschotten aan de sector dienen terugbetaald te worden. De FSMA heeft sinds de oprichting van het College in 2017 jaarlijks een substantieel deel van dit budget kunnen terugstorten.

In 2019 werd het secretariaat-generaal van het College verder versterkt. De FSMA leverde ook een belangrijke ondersteuning aan de werking van het College. Dat gebeurde onder meer door het ter beschikking stellen van haar expertise op verschillende domeinen – zoals juridisch, boekhoudkundig of inzake risico-algoritmes – bij de uitvoering van de missies van het College.

In 2019 werden de inspecties op basis van de in 2017 ontwikkelde methodologie voortgezet. Deze methodologie focust op de interne kwaliteitsbeheersingssystemen van het bedrijfsrevisorenkantoor en de toepassing hiervan in een selectie van individuele auditdossiers. Ook de algemene kwaliteit van deze individuele auditdossiers wordt in beschouwing genomen.

Er werd eveneens een methodologie voor een nieuwe perimeter van inspecties uitgewerkt. Deze perimeter omvat enerzijds de toepassing van de antiwitwaswetgeving⁶⁷ en anderzijds de regelgeving over de rol van de commissaris met betrekking tot het auditcomité, inclusief het verstrekken van niet-auditdiensten. Een dergelijke methodologie wordt gezamenlijk ontwikkeld door het secretariaat-generaal van het College en het Centraal Inspectieteam van de FSMA. Het Centraal Inspectieteam voert vervolgens de inspecties uit bij de revisorenkantoren die organisaties van openbaar belang als klanten hebben.

⁶⁶ Zie het jaarverslag 2017 van de FSMA, p. 66.

⁶⁷ Wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten.

Als voorbereiding op de nieuwe inspectiecyclus, werkte de FSMA mee aan een specifieke opleiding van revisoren. Deze opleiding heeft er mee voor gezorgd dat de sector zich heeft kunnen aanpassen aan de nieuwe methodologie die de FSMA hanteert. De inspecties van de FSMA zijn immers tijdsintensiever dan bij vroegere inspecties het geval was, waardoor deze zorgen voor de nodige impact op het terrein bij de revisorenkantoren.

De sanctiecommissie van de FSMA is bevoegd voor het behandelen van tuchtprocedures inzake bedrijfsrevisoren. In 2019 maakte het College bepaalde dergelijke dossiers inzake revisoren over aan de sanctiecommissie⁶⁸.

Een volledig overzicht van de activiteiten van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren in 2019 staat in het jaarverslag van het College⁶⁹.

68 Voor een overzicht van de activiteiten van de sanctiecommissie, zie dit verslag p. 182.

69 Het jaarverslag van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren kan geraadpleegd worden op de website van het College: www.ctr-csr.be.

Tijdens het parcours in het Wikifin Lab spelen de leerlingen bepaalde spellen individueel. Dat gebeurt op hun persoonlijke tablets en ze nemen daarvoor plaats in 'Pods', comfortabele stoelen waarin ze zich wat kunnen afsluiten van de buitenwereld om zich beter te concentreren.

DEGELIJKHEID EN INTEGRITEIT VAN DE FINANCIËLE SECTOR

Elke consument moet kunnen vertrouwen op zijn financiële onderneming. Die moet degelijk zijn en haar medewerkers integer en bekwaam. De FSMA controleert verschillende types van ondernemingen in de financiële sector. De controles slaan op diverse onderwerpen zoals de organisatie en de continuïteit van de bedrijfsvoering, de professionele betrouwbaarheid en deskundigheid van bestuurders, deugdelijk bestuur, de naleving van opleidingsvoorwaarden en de naleving van de wetgeving over witwassen van geld en financiering van terrorisme.

Strengere aanpak van witwassen en financiering van terrorisme	86
Toezicht op de marktoperatoren	88
Wie zijn de marktoperatoren?	88
De marktoperatoren in België in cijfers	89
Waaruit bestaat het toezicht van de FSMA op de Belgische marktoperatoren?	91
Toezicht op de financiële benchmarks	94
Toezicht op de financiële marktinfrastructuren	95
Toezicht op de tussenpersonen en de kredietgevers	97
Overzicht van de tussenpersonen en de kredietgevers	97
Wie zijn de tussenpersonen of bemiddelaars?	100
Wie zijn de kredietgevers?	101
Gevolmachtigde onderschrijvers vormen een aparte categorie	101
Nieuw examensysteem voor verzekeringsdistributie	102
Aangepaste regels voor bijscholing	104
Nieuwsbrieven bevatten belangrijke informatie voor tussenpersonen en kredietgevers	105
Afbouw van collectieve inschrijvingen van tussenpersonen	106
Einde voorlopige machtiging voor nevenverzekeringstussenpersonen	107
Fit en proper: ondernemingen moeten volledig transparant zijn	108

Strengere aanpak van witwassen en financiering van terrorisme

Tijdens de verslagperiode ging de FSMA na of de ondernemingen en personen onder haar toezicht passend georganiseerd zijn om de strijd aan te gaan tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme.

Ze deed meer dan 100 inspecties ter plaatse bij verzekeringstussenpersonen, makelaars in bank- en beleggingsdiensten, kredietgevers, kleinschalige beheerders en wisselkantoren. Bij de makelaars keek de FSMA met bijzondere aandacht naar ondernemingen met een belangrijke omzet van tak 23-producten.

Voor de entiteiten onder toezicht van de FSMA geldt er sinds 2017 nieuwe wetgeving met strengere regels en bijkomende verplichtingen in het voorkomen van witwassen van geld en financiering van terrorisme⁷⁰.

De entiteiten moeten de risico's waaraan ze bloot staan, inventariseren en beoordelen en vervolgens maatregelen nemen om die risico's te verminderen en te beheren. Deze risicogebaseerde aanpak is een van de belangrijkste nieuwigheden in de wetgeving. Ze brengt wijzigingen met zich mee op het vlak van organisatie en procedures van de entiteiten.

Om risico's goed in te schatten, moeten de entiteiten rekening houden met de kenmerken van hun klanten, de producten, diensten of verrichtingen die ze aanbieden, de betrokken landen of geografische gebieden, en de leveringskanalen waarop ze een beroep doen.

Het is pas na deze algemene evaluatie van de risico's dat de entiteiten kunnen bepalen hoe ze zich moeten organiseren en hoe ze hun beleid, procedures en controlemaatregelen invullen. Op die manier kunnen ze hun verplichtingen inzake waakzaamheid en individuele risicobeoordeling van hun klanten vervullen.

Deze aanpak is geen eenmalige oefening, maar een proces dat doorlopend geactualiseerd moet worden. De wijze van witwassen van geld en financiering van terrorisme is immers constant in evolutie. Criminelen kunnen zwakke schakels in het controlesysteem exploiteren. Een activiteit met beperkt risico kan hierdoor plots een hoger risico inhouden. De entiteiten moeten hiervoor waakzaam zijn. Ze moeten rekening houden met waarschuwingssignalen en zich kunnen aanpassen aan nieuwe omstandigheden of aan een nieuw type van klanten.

70 Wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten.

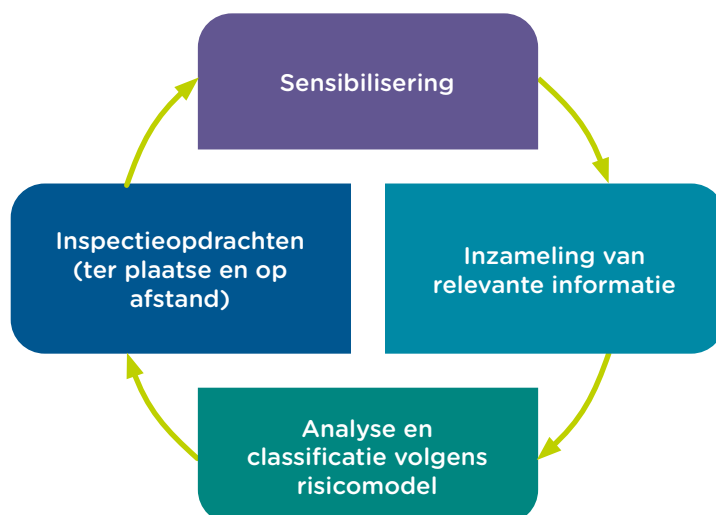
De entiteiten vullen jaarlijks een uitgebreide vragenlijst van de FSMA in over de omvang van hun activiteiten en de naleving van de wettelijke verplichtingen. Daarnaast brengt de verantwoordelijke voor de strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme van elke entiteit hierover jaarlijks verslag uit. De FSMA bepaalt op basis van een zelf ontwikkeld risicomodel het risicoprofiel van de onderworpen entiteiten. Op basis daarvan doet ze inspecties ter plaatse en voert controles vanop afstand uit.

Tabel 3: Inspecties en controles ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme

	Inspectie ter plaatse	Controle vanop afstand
Verzekeringstussenpersonen	88	100
Makelaar in bank- en beleggingsdiensten	8	/
Kredietgevers	5	8
Kleinschalige beheerders	5	5
Wisselkantoren	3	3

Bij de inspecties keek de FSMA naar de effectieve toepassing van de procedures door de gecontroleerde entiteiten, alsook naar de kwaliteit van een steekproef van klantendossiers. Ze ging na hoe de entiteiten belangrijke delen van de wetgeving invullen. Die slaan onder meer op de evaluatie van risico's, de identificatie en controle van de identiteit van klanten, het respecteren van embargo's, het omgaan met atypische transacties en het melden van mogelijk verdachte transacties aan de Cel voor Financiële Informatieverwerking. De FSMA controleerde ook hoe de entiteiten gegevens en documenten bewaren, hoe het staat met de kennis van hun personeelsleden over de wetgeving en hoe ze hen hiervoor sensibiliseren.

De FSMA analyseert zulke informatie. De analyse laat haar toe te zien met welke moeilijkheden de ondernemingen en personen onder haar toezicht kampen bij de toepassing van de wetgeving. Ze stelt de FSMA in staat om verduidelijkingen aan te brengen en nog meer in te zetten op begeleiding en sensibilisering zodat de sector de wetgeving op een meer uniforme wijze toepast.

FOCUS 2020

Het voorkomen van witwassen van geld en de financiering van terrorisme staat in 2020 hoog op de agenda van de FSMA. Naast controle doet ze blijvende inspanningen om ondernemingen onder haar toezicht te sensibiliseren en te informeren over het thema.

Tijdens de verslagperiode publiceerde de FSMA voor de marktoptatoren een mededeling⁷¹ met aandachtspunten bij het invullen van de jaarlijkse vragenlijst. Voor de tussenpersonen en de kredietgevers publiceerde ze een circulaire⁷² met haar verwachtingen over hoe ze zich best organiseren. Meer bepaald ging het over hun beleid en procedures om de geïdentificeerde risico's te beheren en te verkleinen.

Ze greep de inspecties en controles ook aan om te kijken of tussenpersonen voldoen aan de inschrijvingsvoorwaarden en kredietgevers bepaalde vergunningsvoorwaarden naleven.

Toezicht op de marktoptatoren

De FSMA houdt toezicht op de activiteiten van verschillende marktoptatoren. Ze controleert beheervenootschappen van beleggingsfondsen, vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies, onafhankelijk financieel planners, wisselkantoren en crowdfundingplatformen en beheerders van financiële benchmarks.

Wie zijn de marktoptatoren?

De hoofdactiviteit van de **beheervenootschappen** bestaat in het beheer van beleggingsfondsen. Zij mogen daarnaast ook sommige beleggingsdiensten verrichten voor individuele klanten. Er bestaan twee soorten vergunningen voor beheervenootschappen, afhankelijk van het type beleggingsfondsen onder beheer: de instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) en de alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB's). De meeste beheervenootschappen hebben beide vergunningen. Daarnaast is er ook nog een apart statuut voor kleinschalige beheerders van AICB's.

Terwijl de hoofdactiviteit van de beheervenootschappen bestaat in het beheer van beleggingsfondsen, houden **vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies** zich hoofdzakelijk bezig met het verstrekken van beleggingsdiensten aan individuele klanten. Voor deze activiteit hebben ze een vergunning nodig.

71 Mededeling FSMA_2019_11 van 28 mei 2019 – Aandachtspunten bij het invullen van de periodieke vragenlijst over het voorkomen van witwassen van geld en de financiering van terrorisme (AML_Survey).

72 Circulaire FSMA_2019_12 van 27 juni 2019 – Passend organisatorisch kader voor de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme.

Onafhankelijk financieel planners hebben een vergunning van de FSMA die hen toelaat raad te geven over financiële planning⁷³.

Wisselkantoren hebben een vergunning van de FSMA voor het aankopen en verkopen van deviezen.

Crowdfundingplatformen die beleggingsinstrumenten commercialiseren, hebben een afzonderlijke vergunning van alternatieve-financieringsplatform nodig.

Benchmarkbeheerders bieden indices aan die kunnen worden gebruikt om de waarde van financiële instrumenten of contracten vast te stellen of om de prestaties van beleggingsfondsen te meten. Ook zij hebben een vergunning nodig van de FSMA.

De marktoperatoren in België in cijfers

Belgische ondernemingen

Tabel 4: Belgische ondernemingen met vergunning van de FSMA

	31/12/2016	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2019
Beheervenootschappen van ICBE's	7	7	8	9
Beheervenootschappen van AICB's	9	9	13	13
Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies	19	17	16	16
Onafhankelijk financieel planners	6	7	5	5
Wisselkantoren	9	7	7	7 ⁷⁴
Crowdfundingplatformen		6	6	7
Benchmarkbeheerders				2

De FSMA kende in 2019 een vergunning toe aan één **beheervenootschap** van ICBE's. Vijf ondernemingen dienden in 2019 een aanvraag voor een vergunning als beheervenootschap in, waarvan één als beheervenootschap van ICBE's en vier als beheervenootschap van niet-openbare AICB's. Deze dossiers waren in de verslagperiode nog niet afgerond.

Zij ontving in 2019 twee nieuwe aanvragen tot vergunning als **vennootschap voor vermogensbeheer en beleggingsadvies**. Eén beleggingsonderneming verzaakte in het verslagjaar aan haar vergunning. Deze onderneming ging verder als kleinschalige beheerder, waarvoor ze bij de FSMA reeds geregistreerd stond.

⁷³ Naast deze specifiek vergunde ondernemingen bestaan andere ondernemingen die reeds gereguleerd zijn en daardoor geen bijkomende vergunning nodig hebben om aan financiële planning te doen. Kredietinstellingen, beleggingsondernemingen, verzekeringsondernemingen, pensioenfondsen, bank- en verzekeringstussenpersonen en beheervenootschappen van AICB's en ICB's behoren tot deze categorie.

⁷⁴ De betalingsinstellingen die diensten van valutawissel verrichten, zijn niet inbegrepen in dit aantal. Zij staan onder toezicht van de Nationale Bank van België.

Eén onderneming diende in 2019 een aanvraag in tot vergunning als **onafhankelijk financieel planner**. Dit dossier was op het einde van de verslagperiode nog niet afgerond.

De FSMA weigerde in 2019 een aanvraag tot vergunning van een **wisselkantoor**. Het was de tweede aanvraag van dezelfde onderneming. De FSMA had haar eerste aanvraag geweigerd omwille van de gebrekkige transparantie van haar aandeelhouderschap. De FSMA stelde vast dat de onderneming haar aandeelhoudersstructuur daarna op beperkte wijze vereenvoudigde. De aangebrachte wijzigingen boden evenwel geen afdoende oplossing voor de essentiële bezwaren die de FSMA bij de eerste aanvraag had geuit. Vandaar dat de FSMA de nieuwe aanvraag weigerde. De onderneming tekende beroep aan tegen deze beslissing.

De FSMA vergunde in 2019 twee **benchmarkbeheerders**⁷⁵.

Tabel 5: Belgische ondernemingen met een registratie bij de FSMA

	31/12/2016	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2019
Kleinschalige beheerders van AICB's	53	63	80	112

Kleinschalige beheerders van AICB's zijn vennootschappen die alleen fondsen mogen beheren die niet openbaar worden verkocht en waarvan het totale beheerde vermogen onder een bepaalde, wettelijke drempel blijft.

Zodra het totale beheerde vermogen van een kleinschalige beheerder de wettelijke drempel overschrijdt of zodra hij minstens één openbaar beleggingsfonds beheert, moet hij een vergunning aanvragen. Kleinschalige beheerders kunnen er vrijwillig voor kiezen om een vergunning aan te vragen, omdat ze een verdere stijging van hun activa onder beheer verwachten of omdat ze in aanmerking willen komen voor een Europees paspoort.

In 2019 koos één kleinschalige beheerder voor een overstap naar het statuut van vergunde beheervenootschap⁷⁶. Dit dossier was op het einde van de verslagperiode nog niet afgerond.

Buitenlandse ondernemingen

Tabel 6: Buitenlandse ondernemingen met een bijkantoor in België⁷⁷

	31/12/2016	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2019
Bijkantoren van beleggingsondernemingen	12	13	11	10
Bijkantoren van beheervenootschappen van ICB's	13	14	12	15

⁷⁵ Zie dit verslag, p. 94.

⁷⁶ Zie ook dit verslag, p. 89.

⁷⁷ Deze tabel vermeldt alleen de bijkantoren onder toezicht van de FSMA. Beleggingsondernemingen die diensten leveren die in België aan beursvennootschappen zijn voorbehouden, moeten hun bijkantoren aanmelden bij de Nationale Bank van België.

Deze ondernemingen bezitten een vergunning van een andere toezichthouder uit de Europese Economische Ruimte (EER). Daardoor krijgen ze een ‘Europees paspoort’ om in België een bijkantoor te vestigen. Voor deze bijkantoren houdt de FSMA toezicht op de gedragsregels en de strijd tegen witwassen en financiering van terrorisme. Voor het overige staan deze ondernemingen onder toezicht van de toezichthouder in hun lidstaat van oorsprong.

Tabel 7: Buitenlandse ondernemingen die in België actief zijn in ‘vrij verkeer van diensten’

	31/12/2016	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2019
Beheervenootschappen van ICB's uit de EER	108	116	127	154
Beleggingsondernemingen uit de EER	2.990	3.005	3.158	3.171
Beleggingsondernemingen uit een derde land	84	90	98	75 ⁷⁸

Buitenlandse vergunde ondernemingen die in de EER gevestigd zijn, krijgen een tweede type van ‘Europees paspoort’. Daarmee mogen ze in België actief zijn zonder dat ze er een bijkantoor hebben gevestigd. Dit regime heet ‘vrij verkeer van diensten’. Deze ondernemingen staan onder toezicht van de toezichthouder in hun lidstaat van oorsprong. De overgrote meerderheid zijn beleggingsondernemingen uit het Verenigd Koninkrijk.

Waaruit bestaat het toezicht van de FSMA op de Belgische marktoperatoren?

De aard en de omvang van het toezicht van de FSMA op de vergunde ondernemingen varieert naargelang het statuut. De regels voor beheervenootschappen en beleggingsondernemingen zijn uitgebreider dan die voor wisselkantoren, crowdfundingplatformen en onafhankelijk financieel planners. Ook de omvang en de complexiteit van de activiteiten van elke onderneming speelt een rol. Minder complexe ondernemingen mogen, met toepassing van het proportionaliteitsbeginsel, een eenvoudigere organisatie hebben. Dat belet niet dat ook zij moeten voldoen aan de minimumnorm.

De FSMA gaat voor elke onderneming na of de leiding deskundig, betrouwbaar en voldoende beschikbaar is. Ze screent alle kandidaat-leiders en buigt zich over de taakverdeling tussen de leiders en gaat na of ze in staat zijn om een daadwerkelijke wederzijdse controle op elkaar uit te oefenen.

De organisatie van de ondernemingen moet passend zijn, rekening houdend met de omvang en de complexiteit van haar activiteiten. Voor beheervenootschappen en beleggingsondernemingen gaat daarbij grote aandacht naar de controlefuncties zoals risicobeheer, interne audit en *compliance*, naar de uitbesteding van diensten en naar de continuïteit van de dienstverlening.

78 Een aantal ondernemingen die niet langer actief zijn, werden van de lijst geschrapt.

De meeste ondernemingen zijn onderworpen aan gedragsregels, die aangepast zijn aan hun activiteit. Ze moeten zich op loyale, billijke en professionele wijze inzetten voor de belangen van hun klanten. Ze moeten hun klanten ook correcte, duidelijke en niet-misleidende informatie bezorgen. De meest uitgebreide gedragsregels zijn de MiFID-gedragsregels⁷⁹. Die gelden voor alle ondernemingen die beleggingsdiensten verrichten. Dat kunnen, naast beleggingsondernemingen, ook beheervenootschappen en crowdfundingplatformen zijn.

Alle ondernemingen moeten goed georganiseerd zijn om de strijd aan te gaan tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme⁸⁰.

Bij hun vergunningsaanvraag voegen de ondernemingen een financieel plan voor drie jaar. Onafhankelijk financieel planners en crowdfundingplatformen moeten ook een attest bezorgen waaruit blijkt dat hun beroepsaansprakelijkheid verzekerd is.

Beheervenootschappen en beleggingsondernemingen moeten over voldoende aanvangskapitaal en eigen vermogen beschikken. Grote aandeelhouders worden gescreend en moeten financieel sterk genoeg staan om, mocht dat nodig zijn, voor bijkomend kapitaal te zorgen. De FSMA ontvangt en onderzoekt op regelmatige basis financiële en andere rapportering van de beleggingsondernemingen en beheervenootschappen.

Waar beheervenootschappen deel uitmaken van een bankgroep staat de FSMA in nauw contact met de banktoezichthouder, de Nationale Bank van België of de Europese Centrale Bank (ECB). Aandachtspunten op het niveau van de beheervenootschap kunnen immers ook gevolgen hebben voor de bankgroep waartoe ze behoort en omgekeerd. In bepaalde gevallen neemt de FSMA deel aan het groepstoezicht dat op het niveau van de Europese Centrale Bank wordt georganiseerd.

De kleinschalige beheerders van AICB's vormen voor de FSMA een buitenbeentje in de groep van *asset management*-vennootschappen. Voor deze ondernemingen geldt enkel een meldplicht. De FSMA registreert hen. De ondernemingen staan niet onder haar toezicht, behalve voor wat betreft de regels over de strijd tegen witwassen en de financiering van terrorisme.

79 Zie dit verslag, p. 50.

80 Zie dit verslag, p. 86.

Heldere vragenlijsten voor kandidaat-leiders van vergunde ondernemingen

Om te kunnen beoordelen of de leiders van de ondernemingen onder toezicht deskundig, betrouwbaar en voldoende beschikbaar zijn, legt de FSMA hen onder meer een vragenlijst voor. Tijdens de verslagperiode heeft de FSMA deze 'fit en proper'-vragenlijsten herwerkt om ze om te vormen tot gebruiksvriendelijke documenten die de kandidaten aanspreken en de verwachtingen helder stellen. De vragen in verband met de betrouwbaarheid zijn dezelfde voor alle ondernemingen onder toezicht van de FSMA. De vragen over de deskundigheid kunnen verschillen naargelang het statuut van de onderneming.

Duidelijke verwachtingen inzake de beschrijving en het verslag over de interne controle

De effectieve leiding van beheervenootschappen en van beleggingsondernemingen moet elk jaar aan de FSMA verslag uitbrengen over de interne controle. De FSMA had vastgesteld dat de jaarlijkse verslaggeving die zij van de ondernemingen ontvangt, te vaak beperkt blijft tot een beschrijving van de organisatie van de interne controle en te weinig informatie bevat over de daadwerkelijk uitgevoerde controles, hun resultaten en de maatregelen om vastgestelde tekortkomingen te verhelpen.

De FSMA publiceerde daarom een geüpdatete circulaire met haar verwachtingen over dit onderwerp. Deze circulaire behandelt de beschrijving van de interne controle en het jaarlijkse verslag van de effectieve leiding.

Een correcte en geregeld geactualiseerde beschrijving van de interne controle is belangrijk, zowel voor de onderneming als voor de FSMA. De nieuwe circulaire houdt rekening met recente evoluties in de controlepraktijk, onder meer wat betreft de inhoud van het vergunningsdossier voor nieuwe ondernemingen en wat betreft de strijd tegen witwassen en de financiering van terrorisme.

Om een goed beeld te krijgen van de interne controle in de praktijk vraagt de FSMA voortaan aan de effectieve leiding om elk jaar een concrete vragenlijst in te vullen. De antwoorden op deze vragen vormen het verslag van de effectieve leiding over de interne controle.

Samenwerking met de erkende commissarissen

De erkende commissarissen van de beheervenootschappen die publieke ICB's en AICB's beheren, werken mee aan het prudentiële toezicht van de FSMA. Zij controleren bepaalde cijfergegevens en financiële verslagen die de beheervenootschappen aan de FSMA moeten overmaken. Zij beoordelen ook de internecontrolemaatregelen die de beheervenootschappen hebben genomen, met bijzondere aandacht voor de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving.

Tijdens de verslagperiode verduidelijkte de FSMA haar verwachtingen hierover in een nieuwe circulaire⁸¹. Specifiek voor het verslag van de effectieve leiding over de interne controle verwacht de FSMA dat de erkende commissaris nagaat of het verslag weerspiegelt hoe de personen die belast zijn met de effectieve leiding te werk zijn gegaan bij het opstellen van hun verslag en of het verslag wordt ondersteund met voldoende documentatie.

81 Circulaire FSMA_2020_01 dd. 02/02/2020, Medewerkingsopdracht van de erkend commissarissen.

Toezicht op de financiële benchmarks

De FSMA is verantwoordelijk voor het toezicht op de financiële benchmarks. Zo kende zij in 2019 vergunningen toe aan de beheerders van de kritische benchmarks Euribor en Eonia en van de Bel 20. Ze kijkt toe op de eerbiediging van de Europese regels inzake bedrijfsvoering, transparantie en berekeningswijze van deze referentie-indexen.

Een vergunning voor de beheerder van de Euribor

De *Euro Interbank Offered Rate* (Euribor) is een maatstaf voor de rente in de eurozone die banken betalen wanneer ze geld lenen van andere banken of financiële instellingen op termijnen van een week tot een jaar. Het *European Money Markets Institute* (EMMI) is de beheerder van deze benchmark en berekent elke werkdag de benchmark zoveel mogelijk op basis van transactiegegevens van een panel van 18 Europese banken.

EMMI werkte sinds 2018 aan een hybride methodologie met als doel de berekening van de benchmark voornamelijk op financiële transacties te baseren. De benchmark was voorheen volledig gebaseerd op schattingen van panelbanken, wat niet strookte met de Europese benchmarkverordening. Wanneer een panelbank over onvoldoende financiële transacties beschikt, kan zij schattingen aan EMMI overmaken die zoveel mogelijk gebaseerd zijn op gerelateerde marktgegevens.

Van april 2019 tot en met november schakelden de panelbanken één voor één over van de Euribor gebaseerd op schattingen naar de hybride Euribor. Op 6 mei 2019 diende EMMI een vergunningsdossier in als beheerder van de Euribor-benchmark. De FSMA kende deze toe op 2 juli 2019 na consultatie van het college van toezichthouders. Marktparticipanten kunnen de Euribor dus blijven gebruiken in nieuwe contracten.

Een alternatief voor de Eonia en een uitbreiding van de vergunning van EMMI

De *Euro Overnight Index Average* (Eonia) is een maatstaf voor de rente in de eurozone die banken aanrekenen wanneer ze elkaar geld uitlenen voor een termijn van een dag. Hij werd tot voor kort elke dag berekend op basis van effectief uitgevoerde transacties van een panel van 28 banken.

De FSMA nam deel aan het debat over de keuze van een nieuwe risicovrije rente-benchmark voor de eurozone binnen de zogenaamde *Risk Free Rate*-werkgroep. Deze koos de *Euro Short-Term Rate* (€ster) die de ECB sinds 2 oktober 2019 publiceert.

In 2018 boog de *Risk Free Rate*-werkgroep zich over scenario's voor de transitie van de Eonia naar de €ster. Hij publiceerde in december een consultatiepaper. De voornaamste aanbeveling was dat de beheerder van de Eonia zijn berekening zou koppelen aan de €ster en dat hij de Eonia zou blijven publiceren tot eind 2021. Op 2 oktober 2019 publiceerde EMMI voor het eerst een Eonia berekend als een €ster + 8,5 basispunten.

EMMI diende vervolgens een aanvraag in om haar vergunning uit te breiden tot de Eonia. Na consultatie van het college van toezichthouders besloot de FSMA op 10 december 2019 om de uitbreiding van de vergunning toe te kennen. Deze vergunning is tijdelijk van aard omdat EMMI op 3 januari 2022 de publicatie van de Eonia zal stopzetten. De markt heeft dus twee jaar de tijd om over te schakelen naar de €ster. De *Risk Free Rate*-werkgroep raadt het gebruik van de Eonia in nieuwe contracten sterk af.

Euronext geregistreerd als benchmarkbeheerder

Op 1 maart 2019 ontving de FSMA een aanvraag van Euronext Brussels voor een registratie als beheerder van haar drie significante benchmarks (de BEL 20, de BEL 20 Gross Return en de BEL 20 Net Return) en van 35 niet-significante benchmarks. Uit de analyse van het registratiedossier bleek dat Euronext Brussel aan alle vereisten van de benchmarkverordening voldoet en de FSMA kende daarom op 25 maart 2019 de registratie toe.

De Euronext-benchmarks maken gebruik van gereguleerde marktgegevens: Euronext haalt de invoergegevens rechtstreeks uit haar IT-systeem dat de data van haar handelsplatformen bevat. Dit heeft als gevolg dat Euronext Brussels is vrijgesteld van een aantal vereisten van de benchmarkverordening.

Aangezien het benchmarkproces verdeeld is over Euronext Brussels, Euronext Paris, Euronext Amsterdam en Euronext Lisbon, beslisten de toezichthouders om een gezamenlijk toezicht uit te bouwen.

Toezicht op de financiële marktinfrastructuur

Vergunningen voor de centrale effectenbewaarinstellingen

Centrale effectenbewaarinstellingen (CSD's) zijn instellingen die effectenafwikkelingssysteem exploiteren, effecten in een giraal systeem initieel vastleggen of effectenrekeningen bovenaan de houdersketen verstrekken en aanhouden. België kent twee CSD's, namelijk Euroclear Belgium en Euroclear Bank.

Een Europese verordening van 2014 regelt de activiteiten van de CSD's. Sinds 2017 zijn de technische reguleringsnormen van de Europese autoriteit ESMA voor de CSD's van kracht. De verordening bepaalt dat alle Europese CSD's een vergunning moeten aanvragen binnen de zes maanden na de datum van inwerkingtreding van een aantal relevante reguleringsnormen.

De Nationale Bank van België (NBB) is bevoegd voor de vergunning van Belgische CSD's en verantwoordelijk voor het toezicht op deze instellingen. De FSMA heeft als toezichthouder van de handelsplatformen een aantal specifieke bevoegdheden. Ze staat ook in voor de naleving van een aantal gedragsregels.

In 2019 gaf de FSMA een positief advies in het kader van de vergunningsdossiers van Euroclear Belgium en Euroclear Bank aan de NBB die op haar beurt de vergunningen toekende. De FSMA houdt toezicht op deze ondernemingen voor wat betreft haar bevoegdheden.

De FSMA neemt deel aan de EMIR-colleges van buitenlandse centrale tegenpartijen

Centrale tegenpartijen (CCP's) zijn instellingen die clearingdiensten aanbieden voor financiële transacties. Deze ondernemingen treden op als koper tegenover de verkoper en als verkoper tegenover de koper, om zo het tegenpartijrisico van beide partijen te reduceren.

De FSMA is lid van zes 'EMIR-colleges'⁸² van buitenlandse CCP's die belangrijk zijn voor de Belgische financiële markt. Het lidmaatschap heeft verschillende verklaringen. Voor sommige buitenlandse CCP's houdt de FSMA toezicht op CSD's waarbij de CCP is aangesloten, voor andere op het handelsplatform dat de CCP bedient.

Het EMIR-college geeft advies aan de nationale autoriteit over de uitbreiding van een vergunning, materiële wijzigingen van modellen en parameters voor het bepalen van dekkingsverplichtingen, de intrekking van een vergunning en het afsluiten van een nieuwe interoperabiliteitsregeling tussen twee CCP's.

Vergunningen voor met vereffeninginstellingen gelijkgestelde instellingen

Een met een vereffeninginstelling gelijkgestelde instelling is een instelling die instaat voor het gehele of gedeeltelijke operationele beheer van diensten die worden verstrekt door een centrale effectenbewaarinstelling. Een kredietinstelling die hoofdzakelijk diensten van bewaarneming van financiële instrumenten aanbiedt, kan ook voor dit statuut opteren.

FOCUS 2020

De FSMA zal in 2020 aandacht besteden aan de robuustheid van de ondernemingen die actief zijn op het vlak van vermogensbeheer, onder meer voor wat betreft hun interne controle, met bijzondere aandacht voor de taken die zij uitbesteden en voor de beheersing van het cyberrisico.

De FSMA gaat na of deze ondernemingen passende maatregelen nemen om te voorkomen dat belangenconflicten hun klanten schaden. Ze ziet er ook op toe dat deze instellingen alle gegevens bijhouden over hun diensten en activiteiten. Op die manier kunnen ze hun verplichtingen tegenover hun klanten nakomen en passende maatregelen nemen om de rechten van hun klanten te vrijwaren in geval van insolventie.

Drie met een vereffeninginstelling gelijkgestelde instellingen stonden in 2019 onder het toezicht van de FSMA. Een vierde instelling diende een vergunningsaanvraag in om het statuut van een met een vereffeninginstelling gelijkgestelde instelling te bekomen maar trok nadien haar aanvraag terug in. In december 2019 ontving de FSMA een vergunningsaanvraag van een nieuwe kandidaat. Tijdens de verslagperiode was deze aanvraag nog niet afgerond.

⁸² EMIR staat voor *European Market Infrastructure Regulation*, een Europese verordening over onder meer de activiteiten van centrale tegenpartijen.

Toezicht op de tussenpersonen en de kredietgevers

De FSMA controleert de toegang tot het beroep van de tussenpersonen in de financiële sector. Het gaat om tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten, in verzekeringen en herverzekeringen en in hypothecair krediet en in consumentenkrediet.

De FSMA behandelt de aanvragen voor de inschrijving in de verschillende registers van tussenpersonen. Ze houdt deze publieke registers bij en controleert of de tussenpersonen zich houden aan de wettelijke voorwaarden voor de uitoefening van hun beroep.

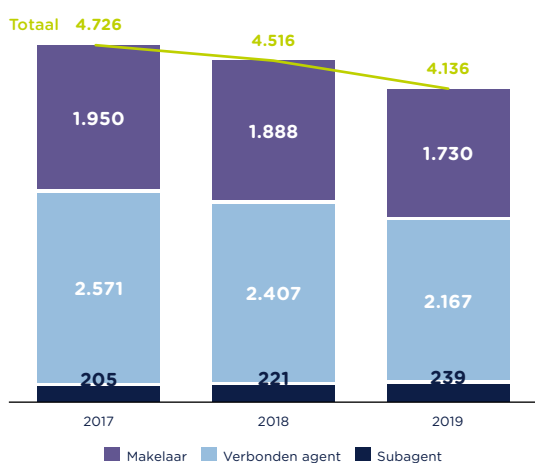
De FSMA controleert ook de toegang tot het beroep van kredietgever en de wijze waarop de kredietgevers de vergunningsvoorwaarden naleven.

Overzicht van de tussenpersonen en de kredietgevers

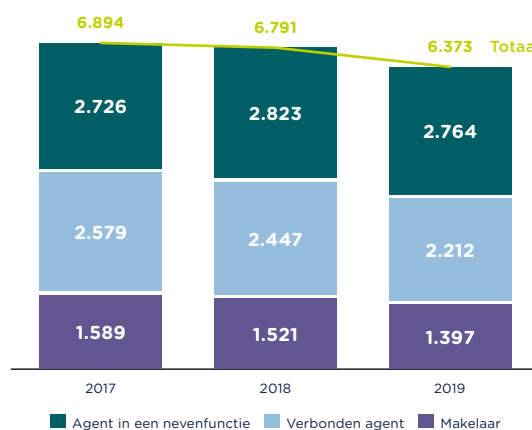
Op 31 december 2019 waren er bij de FSMA 23.304 tussenpersonen ingeschreven in de registers. Daarnaast telde de FSMA ook 193 vergunningen van kredietgevers.

Bij de tussenpersonen waren er 10.490 verzekeringstussenpersonen, 2.288 tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten en 17 herverzekeringstussenpersonen ingeschreven. De FSMA registreerde ook 4.136 bemiddelaars in hypothecair krediet en 6.373 bemiddelaars in consumentenkrediet.

Grafiek 14: Kredietbemiddelaars in hypothecair krediet

Grafiek 15: Kredietbemiddelaars in consumentenkrediet

Bij de kredietgevers waren er 115 vergund voor verlening van hypothecair krediet en 78 voor consumentenkrediet.

Buiten de herverzekeringstussenpersonen tekent de FSMA voor alle types van tussenpersonen opnieuw een daling op. Deze evolutie ligt in lijn met de cijfers van de voorgaande jaren.

In de meeste gevallen nemen de tussenpersonen zelf het initiatief om hun inschrijving stop te zetten. Alles wijst erop dat fusies en overnames in de sector de voornaamste reden zijn waarom tussenpersonen hun activiteiten beëindigen. Ook de stijgende leeftijd van de bemiddelaars, de digitalisering van de sector en reorganisaties in distributiemodellen zijn factoren die daarbij een rol spelen.

Ook de FSMA kan het initiatief nemen om de inschrijving van een tussenpersoon door te halen. Wanneer de FSMA vaststelt dat een tussenpersoon de inschrijvingsvoorwaarden niet naleeft, dan zal zij aan de tussenpersoon vragen om zich in regel te stellen. Gebeurt dit niet dan zal de FSMA de tussenpersoon formeel aanmanen en legt zij de tussenpersoon een termijn op waarbinnen hij de tekortkoming moet verhelpen. Geeft de tussenpersoon daar geen gevolg aan, dan zal de FSMA zijn inschrijving schrappen.

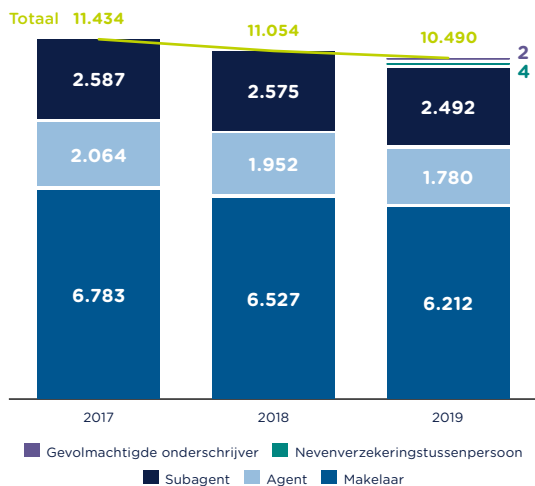
Zo schrapte de FSMA in 2019 de inschrijving van 415 tussenpersonen uit de registers omdat zij niet langer voldeden aan de inschrijvingsvereisten. Daarnaast schorste de FSMA de inschrijving van zes tussenpersonen tijdelijk. Tabel 8 geeft een overzicht van de redenen van deze maatregelen.

Verder heeft de FSMA in 2019 16 aanvragen tot inschrijving geweigerd omdat de inschrijvingsvoorwaarden niet waren vervuld. In zes gevallen oordeelde de FSMA dat de kandidaat-tussenpersoon niet beschikte over de vereiste geschiktheid en professionele betrouwbaarheid.

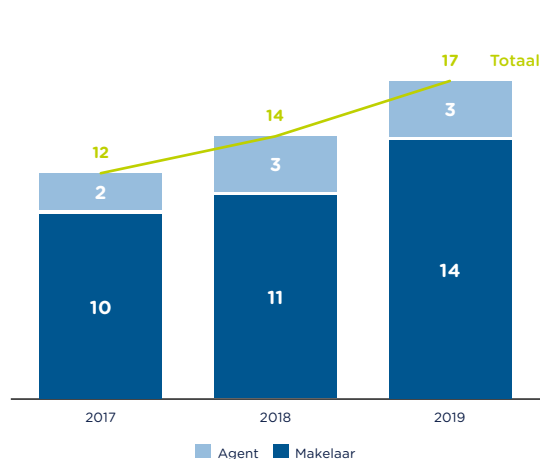
Tabel 8: Schrappingen en schorsingen in 2019

	Schrappingen	Schorsingen
Inschrijvingsdossier niet in orde	22	
Geschiktheid en professionele betrouwbaarheid niet vervuld	7	6
Beroepsaansprakelijkheidsverzekering niet in orde	54	
Samenwerking met ombudsdiensten ontoereikend	2	
Bijdrage in werkingskosten niet betaald	301	
Tussenpersoon failliet	29	
Totaal	415	6

Grafiek 16: Verzekeringstussenpersonen

Grafiek 17: Herverzekeringstussenpersonen

De FSMA heeft de tussenpersonen er regelmatig op gewezen hoe belangrijk het is dat zij hun inschrijvingsdossier up-to-date houden en dat zij haar informeren over alle wijzigingen in hun dossiergegevens.

Inbreuken die de FSMA vaststelt kunnen ook aanleiding geven tot administratieve sancties. Zo waren er vaststellingen dat tussenpersonen reeds actief waren voordat de FSMA hun aanvraag tot inschrijving had goedgekeurd. Zolang zij niet zijn ingeschreven, mogen deze tussenpersonen geen bemiddelingsactiviteiten uitoefenen. Ook voor de gereguleerde ondernemingen geldt een verbod om samen te werken met niet-ingeschreven tussenpersonen.

In 2019 heeft de FSMA in dergelijke situaties administratieve sancties opgelegd, dossiers aan de auditeur van de FSMA overgelegd met het oog op de oplegging van administratieve sancties, of minnelijke schikkingen afgesloten. Die maatregelen betreffen zowel verzekeringstussenpersonen en tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten als verzekeringsondernemingen.

In één dossier besliste de FSMA bijvoorbeeld dat ook het niet-verstrekken van correcte informatie over het aantal personen in contact met het publiek en het niet-actualiseren van die informatie tot de oplegging van een administratieve sanctie kan leiden. In het betrokken dossier is met de tussenpersoon een minnelijke schikking ten belope van 35.000 euro gesloten⁸³.

Inschrijvingsdossier steeds up-to-date

De FSMA stelt vast dat het voor tussenpersonen géén automatisme is om wijzigingen aan hun inschrijvingsdossier stelselmatig aan haar door te geven. Nochtans zijn alle tussenpersonen daartoe wettelijk verplicht. Ze moeten wijzigingen onmiddellijk doorgeven via de webapplicatie Cabrio. Het inschrijvingsdossier moet altijd up-to-date zijn. Het is essentieel dat de FSMA steeds over de meest recente gegevens beschikt.

Wie zijn de tussenpersonen of bemiddelaars?

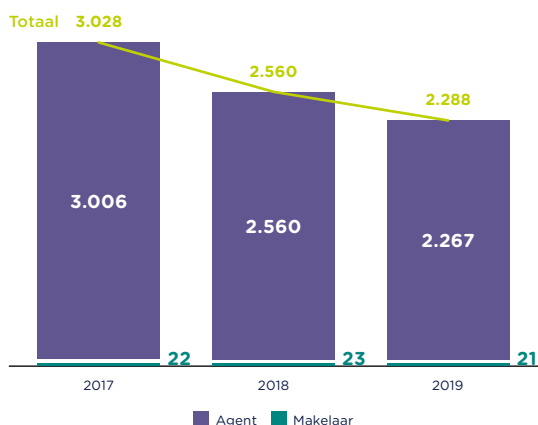
Tabel 9: Overzicht van de bemiddelingsactiviteiten

Categorie	Activiteit				
	Hypothecair krediet	Consumenten-krediet	Verzekeringen	Her-verzekeringen	Bank- en beleggingsdiensten
Makelaar	X	X	X	X	X
Agent			X	X	X
Verbonden agent	X	X	X		
Subagent	X		X	X	
Agent in een nevenfunctie		X			
Nevenverzekeringstussenpersoon			X		
Gevolmachtigde onderschrijver			X		

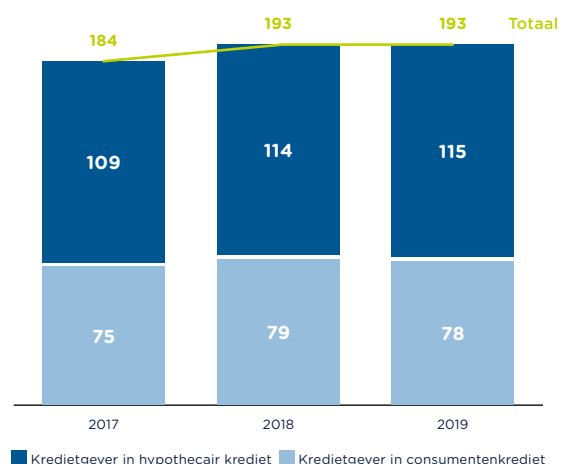
Er wordt aan bemiddeling gedaan in het kader van verschillende activiteiten. Per activiteit zijn er verschillende categorieën van tussenpersonen of bemiddelaars:

- Een **makelaar** brengt gereguleerde ondernemingen en consumenten met elkaar in contact. Een makelaar mag geen enkele verplichting hebben om zijn productie of een deel ervan bij een bepaalde kredietgever, verzekerings-, herverzekerings- of andere gereguleerde onderneming te plaatsen.
- Een **verzekerings- of herverzekeringsagent** oefent bemiddelingswerkzaamheden uit in naam en voor rekening van één of meer verzekerings- of herverzekeringsondernemingen. Een verzekeringsagent moet aan de FSMA meedelen of hij al dan niet een verbonden agent is van één of meer verzekeringsondernemingen.
- Een **agent in bank- en beleggingsdiensten** handelt exclusief in naam en voor rekening van één enkele vergunde onderneming.
- Een **verbonden agent in kredieten of in verzekeringen** doet aan bemiddeling voor rekening en onder de volle en onvoorwaardelijke verantwoordelijkheid van één kredietgever of verzekeringsonderneming of van een groep van kredietgevers of verzekeringsondernemingen.
- Een **subagent** handelt onder de verantwoordelijkheid van een makelaar of een agent.

Grafiek 18: Tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten

Grafiek 19: Kredietgevers

- Een **agent in een nevenfunctie** verkoopt, als hoofdactiviteit, goederen en diensten van niet-financiële aard en treedt, als nevenactiviteit en voor rekening van één of meer kredietgevers, als bemiddelaar in consumentenkrediet op.
- Een **nevenverzekeringstussenpersoon** heeft als hoofdactiviteit de verkoop van goederen en de levering van diensten van niet-financiële aard zoals reizen, telefoons, fietsen en auto's. Als aanvulling op deze goederen en diensten biedt hij bepaalde verzekeringsproducten aan⁸⁴.
- Een **gevolmachtigde onderschrijver** is een verzekeringstussenpersoon die in naam en voor rekening van verzekeringsondernemingen verzekeringsovereenkomsten sluit en beheert. Hij verzekert zelf geen enkel risico. De verzekeringsonderneming voor wie de gevolmachtigde onderschrijver optreedt, draagt het risico.

Wie zijn de kredietgevers?

Er worden drie categorieën van kredietgevers onderscheiden:

- kredietgevers die een ander statuut hebben, zoals kredietinstellingen of verzekeringsondernemingen;
- sociale kredietgevers: dit zijn Vlaamse, Brusselse en Waalse openbare of private instellingen die kredietovereenkomsten afsluiten hetzij tegen een lagere rentevoet dan de markrente of renteloos, hetzij tegen meer gunstige voorwaarden dan de geldende marktvoorwaarden;
- andere kredietgevers die tot geen van beide voornoemde categorieën behoren, worden door de wet als "andere kredietgevers" beschouwd. Naast organisatievereisten gelden voor deze kredietgevers ook transparantievereisten voor hun controlerende aandeelhouders en betrouwbaarheids- en geschiktheidsvoorwaarden voor hun effectieve leiders en hun bestuurders.

Gevolmachtigde onderschrijvers vormen een aparte categorie

Gevolmachtigde onderschrijvers vormen sinds 2019 een nieuwe categorie van verzekeringstussenpersonen⁸⁵. Een gevolmachtigde onderschrijver is een verzekeringstussenpersoon die bevoegd is om de dekking van risico's te accepteren in naam en voor rekening van een verzekeringsonderneming. Hij kan verzekeringsovereenkomsten afsluiten en beheren in opdracht van de verzekeringsonderneming. De gevolmachtigde onderschrijver kan zelf geen risico's verzekeren. Het risico wordt steeds gedragen door een verzekeringsonderneming.

Ondernemingen die bij de FSMA zijn ingeschreven als verzekeringstussenpersoon en reeds onderschrijvingsactiviteiten uitoefenden, konden onder bepaalde voorwaarden genieten van een overgangsregime.

Dit overgangsregime hield in dat deze ondernemingen tot 10 april 2020 de tijd hadden om een aanvraag tot inschrijving als gevolmachtigde onderschrijver in te dienen. Tot aan de aanvaarding

⁸⁴ Onder bepaalde voorwaarden kan een nevenverzekeringstussenpersoon vrijgesteld zijn van de inschrijvingsplicht bij de FSMA.

⁸⁵ Zie dit verslag, p. 169.

of eventueel de weigering van hun aanvraag, mochten zij hun onderschrijvingsactiviteiten verder uitoefenen onder hun bestaande inschrijving als verzekeringstussenpersoon.

37 ondernemingen lieten de FSMA vorig jaar weten dat ze gebruik willen maken van het overgangsregime. In 2019 schreef de FSMA ook twee nieuwe ondernemingen in als gevolmachtigde onderschrijver. Deze ondernemingen vielen niet onder het overgangsregime.

Aanvragen tot inschrijving als gevolmachtigde onderschrijver verlopen via het online Cabrio-platform van de FSMA op dezelfde manier als aanvragen voor de andere categorieën van verzekeringstussenpersonen.

Om kandidaten te helpen bij het indienen van een aanvraag, stelt de FSMA het 'Modeldocument inzake passende organisatie' ter beschikking. Dat document bevat een aantal open vragen die relevant kunnen zijn om aan te tonen dat ze over een passende organisatie beschikken, wat voor gevolmachtigde onderschrijvers één van de inschrijvingsvoorwaarden is.

Nieuw examensysteem voor verzekeringsdistributie

Naar aanleiding van de omzetting van de Europese richtlijn over de verzekeringsdistributie (IDD) in Belgisch recht⁸⁶ wordt in 2020 een nieuw examensysteem voor het toetsen van de beroepskennis van verzekeringstussenpersonen van kracht⁸⁷.

Het nieuwe examensysteem bevat vier verschillende modules: een algemene module en drie gespecialiseerde modules. De gespecialiseerde modules sluiten aan bij de onderverdeling van verzekeringsproducten in de IDD-richtlijn. Zij onderscheidt drie categorieën: niet-leven, leven zonder beleggingscomponent en leven met beleggingscomponent.

Voor elke categorie omschrijft ze over welke minimumkennis tussenpersonen moeten beschikken om toegang te krijgen tot het beroep en wat die minimumkennis precies inhoudt. De examens worden dus niet langer opgebouwd volgens verzekeringstak zoals het geval was in het verleden.

De nieuwe regels gelden voor verzekeringstussenpersonen, herverzekeringstussenpersonen en nevenverzekeringstussenpersonen en ook voor de medewerkers die bij deze tussenpersonen gereguleerde functies uitoefenen.

Die verschillende modules zullen er als volgt uitzien:

⁸⁶ Wijziging van de wet van 4 april 2014 in december 2018 ter omzetting van de IDD-richtlijn. Zie dit verslag, p. 170.

⁸⁷ Koninklijk besluit van 18 juni 2019 tot uitvoering van de artikelen 5, 19°/1, 264, 266, 268 en 273 van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

MODULE 1

Module 1 is de algemene module. Zij betreft de algemene kennis die gemeenschappelijk is voor de drie voornoemde productcategorieën. Verder betreft zij onder meer ook de geldende beginselen voor de toepassing van de gedragsregels, de witwaswetgeving en de basiskennis van de verzekeringsproducten waarop de drie productcategorieën betrekking hebben.

Voor deze module moet iedereen slagen die actief is op het vlak van de distributie van verzekeringsproducten, namelijk:

- de tussenpersonen-natuurlijke personen;
- de effectieve leiders die de *facto* verantwoordelijk zijn voor de activiteit;
- de verantwoordelijken voor de distributie (VVD's);
- de personen in contact met het publiek (PCP's).

Na voor de eerste module te zijn geslaagd, moeten de tussenpersonen-natuurlijke personen, de effectieve leiders die *de facto* verantwoordelijk zijn voor de activiteit van verzekerings- of herverzekeringsdistributie, en de verantwoordelijken voor de distributie (VVD's) ook slagen voor de aanvullende gespecialiseerde modules. Voor welke modules zij precies moeten slagen, hangt af van het soort producten dat zij distribueren.

MODULE 2

Module 2 is een gespecialiseerde module. Zij betreft de vereiste specifieke kennis voor de distributie van niet-levensverzekeringsproducten. Verder vult deze module de basiskennis over de gedragsregels aan, waarnaar al bij het examen over module 1 wordt gepeild.

MODULE 3

Module 3 is een gespecialiseerde module. Zij betreft de vereiste specifieke kennis voor de distributie van levensverzekeringsproducten zonder beleggingscomponent. Verder vult deze module de basiskennis over de gedragsregels en de witwaswetgeving aan, waarnaar al bij het examen over module 1 wordt gepeild. Voor levensverzekeringen is module 3 een 'algemene' module: iedereen die levensverzekeringsproducten wil verkopen, moet er immers voor slagen (behalve de PCP's).

MODULE 4

Module 4 is een gespecialiseerde module. Zij betreft de nodige specifieke kennis voor de distributie van levensverzekeringsproducten met beleggingscomponent. Deze module is echter enkel toegankelijk voor wie is geslaagd voor module 3.

Die nieuwe examens worden pas vanaf 1 januari 2021 effectief geïmplementeerd. De FSMA heeft daarom met de sector afgesproken dat de personen die in de tussentijd zouden moeten aantonen dat zij over de vereiste beroepskennis beschikken, dat kunnen doen door een reeks examens af te leggen die nu al zijn erkend. Welke examens zij moeten afleggen, hangt af van het soort verzekeringsproducten dat zij wensen te distribueren⁸⁸.

De examens die in het kader van de overgangsregeling worden afgelegd in afwachting van de inwerkingtreding van het modulaire systeem, zullen nog tot uiterlijk 30 april 2022 als bewijs kunnen dienen dat de vereiste beroepskennis is verworven.

Aangepaste regels voor bijscholing

Personen die de activiteit van verzekeringsdistributie uitoefenen, moeten niet alleen de vereiste kennis verwerven om toegang te krijgen tot het beroep, maar moeten hun beroepskennis ook geregeld bijschaven.

De personen in contact met het publiek kunnen de opleidingen blijven volgen die door hun werkgever worden georganiseerd. De andere personen voor wie de bijscholingsverplichting geldt, moeten echter opleidingen volgen die door geaccrediteerde opleidingsverstrekkers worden georganiseerd.

FOCUS 2020

De FSMA zet meer en meer in op bevestigingen om beter zicht te krijgen op de sector van de tussenpersonen en kredietgevers. Een bevestiging kan worden gericht aan alle tussenpersonen, of kan zich specifiek richten op een welbepaald deel ervan. Dit hangt steeds af van het voorwerp van de bevestiging.

De FSMA organiseert in 2020 voor het derde jaar op rij een bevestiging over de naleving van de antiwitwaswetgeving. In 2020 voert de FSMA voor het eerst een bevestiging uit over de naleving van de gedragsregels inzake verzekeringsdistributie.

Tussenpersonen en kredietgevers zijn verplicht om te antwoorden op de vragen van de FSMA. Indien zij dit niet doen, riskeren zij hun inschrijving of vergunning te verliezen.

De nieuwe reglementering heeft bepaalde wijzigingen ingevoerd die sinds 1 januari 2020 van toepassing zijn.

De belangrijkste wijzigingen betreffen:

- de duur van de bijscholingsperiode, die van drie jaar tot één jaar wordt teruggebracht; en
- het aantal bijscholingspunten, waarbij de personen die geregeld een bijscholing moeten volgen, minimum 15 bijscholingspunten per jaar moeten behalen.

Bovendien zullen de regels voor de bijscholing ook worden aangepast, onder meer met het oog op een harmonisering tussen de verschillende sectoren die actief zijn op het vlak van de financiële bemiddeling. Die aangepaste regels zullen in een nieuw reglement worden opgenomen.

Nieuwsbrieven bevatten belangrijke informatie voor tussenpersonen en kredietgevers

De FSMA informeert de tussenpersonen en de kredietgevers regelmatig over nieuwigheden en evoluties in de regelgeving en het toezicht daarop. Dat doet ze door de publicatie van nieuwsbrieven. In 2019 publiceerde de FSMA 11 nieuwsbrieven voor tussenpersonen.

Deze wijze van communicatie beantwoordt aan de verwachtingen van de sector. Nieuwsbrieven zijn het communicatiekanaal bij uitstek om een grote populatie zoals die van de tussenpersonen en de kredietgevers te bereiken.

In 2019 wijzigde het regelgevend kader grondig. Dat is een gevolg van de inwerkingtreding van de IDD-richtlijn over verzekeringsdistributie. De nieuwsbrieven brachten deze wijzigingen in kaart. Zo publiceerde de FSMA nieuwsbrieven over de nieuwe categorie van de nevenverzekeringstussenpersonen, over wijzigingen aan de webapplicatie Cabrio voor het online beheer van inschrijvingsdossiers en over het nieuwe examensysteem voor de toegang tot het beroep van verzekeringstussenpersoon.

Ook over de antiwitwaswetgeving⁸⁹, de nieuwe categorie van gevolmachtigde onderschrijvers en de brexit⁹⁰ stuurde de FSMA nieuwsbrieven naar de tussenpersonen. De nieuwsbrieven bevatten ook richtsnoeren voor de tussenpersonen om hun inschrijvingsdossiers up-to-date te houden⁹¹.

Deze nieuwsbrieven helpen de tussenpersonen en kredietgevers om zich beter voor te bereiden op de inspecties van de FSMA, waarbij in het verslagjaar de nadruk op de naleving van de antiwitwaswetgeving lag.

FOCUS 2020

Het toezicht op de inschrijvingen van tussenpersonen staat centraal in 2020. De FSMA ziet toe op de overdracht van collectieve naar individuele inschrijvingsdossiers van tussenpersonen. Daarnaast controleert ze of alle nevenverzekeringstussenpersonen bij haar zijn ingeschreven.

89 Zie dit verslag, p. 86.

90 Zie dit verslag, p. 162.

91 De nieuwsbrieven van de FSMA zijn raadpleegbaar op haar website.

Afbouw van collectieve inschrijvingen van tussenpersonen

Tussenpersonen kunnen niet langer collectief worden ingeschreven. Toezien op de afbouw van collectieve inschrijvingen door centrale instellingen is een belangrijke taak voor de FSMA in 2020.

Sinds 28 december 2018 is het niet langer mogelijk voor een centrale instelling om collectieve inschrijvingsaanvragen in te dienen voor verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen. Voor de tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten en kredietbemiddelaars geldt dit verbod sedert 1 juni 2019.

Iedere nieuwe tussenpersoon is bijgevolg individueel verantwoordelijk voor zijn inschrijvingsdossier. Een tussenpersoon kan wel nog aan een derde een volmacht geven om zijn dossier online in te dienen en te beheren. Hij blijft evenwel zelf verantwoordelijk voor zijn dossier en voor zijn actualisering.

Dat betekent dat hij verantwoordelijk is voor het bewaren van bijvoorbeeld bewijsstukken van de beroepskennis van verantwoordelijken voor de distributie en personen in contact met het publiek of van bewijzen dat de leiding van een tussenpersoon geschikt en professioneel betrouwbaar is. Ook voor wijzigingen in inschrijvingsdossiers geldt een individuele verantwoordelijkheid.

De FSMA heeft de wettelijke plicht om binnen de voor ieder statuut wettelijke bepaalde termijn de collectieve inschrijvingen over te dragen naar individuele inschrijvingen. Totdat deze overdracht heeft plaatsgevonden, blijven de reeds ingeschreven collectieve tussenpersonen geldig ingeschreven en mogen ze hun activiteiten voortzetten. Elke centrale instelling blijft in die overgangperiode verantwoordelijk voor de permanente naleving van de inschrijvingsvoorwaarden.

Toezien op de overdracht van collectieve inschrijvingsdossiers naar individuele dossiers is een prioriteit voor de FSMA in 2020. Eerst komen de dossiers van verzekeringstussenpersonen en herverzekeringstussenpersonen aan de beurt. In een latere fase volgen de collectief ingeschreven tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten, gevolgd door de collectief ingeschreven kredietbemiddelaars.

Einde voorlopige machtiging voor nevenverzekeringstussenpersonen

De Europese IDD-richtlijn over verzekeringsdistributie voerde de nieuwe categorie van nevenverzekeringstussenpersoon⁹² in de wet in.

Een natuurlijke of rechtspersoon⁹³ kwalificeert als een nevenverzekeringstussenpersoon indien de volgende cumulatieve voorwaarden zijn vervuld:

- zijn hoofdactiviteit is de verkoop van goederen en de levering van diensten zoals reizen, telefoons, fietsen of auto's;
- als aanvulling op deze goederen en diensten biedt de verzekeringstussenpersoon tegen vergoeding bepaalde verzekeringsproducten aan⁹⁴.

Tenzij zij in aanmerking komen voor een vrijstelling⁹⁵, moeten nevenverzekeringstussenpersonen ingeschreven zijn in het register van de verzekerings- en nevenverzekeringstussenpersonen. Die inschrijving is nodig om te kunnen starten met een activiteit van verzekeringsdistributie⁹⁶.

De nevenverzekeringstussenpersonen die op 28 december 2018 de activiteit van nevenverzekeringstussenpersoon beoefenden en niet waren ingeschreven in het register van een andere categorie van verzekeringstussenpersonen zijn tot 28 december 2020 voorlopig gemachtigd om deze activiteit verder uit te oefenen. Voorwaarde is wel dat zij vóór 28 december 2020 een volledige aanvraag tot inschrijving als nevenverzekeringstussenpersoon bij de FSMA indienen. Gebeurt deze volledige aanvraag niet tijdig of wordt de aanvraag tot inschrijving in tussentijd geweigerd, dan vervalt de voorlopige machtiging⁹⁷.

De FSMA zal in 2020 bijzonder aandachtig controleren of de nevenverzekeringstussenpersonen die een activiteit van verzekeringsdistributie uitoefenen wel degelijk over een inschrijving in het register van de verzekerings- en nevenverzekeringstussenpersonen beschikken.

92 Het begrip 'nevenverzekeringstussenpersoon' wordt gedefinieerd in artikel 5, 56° van de wet van 4 april 2014.

93 Op voorwaarde dat het geen kredietinstelling of geen beleggingsonderneming in de zin van artikel 4, lid 1, punten 1) en 2), van Verordening (EU) nr. 575/2013 van het Europees Parlement en de Raad betreft.

94 De verzekeringsproducten mogen geen levensverzekerings- of aansprakelijkheidsrisico's dekken tenzij die dekking het goed of de dienst aanvult dat in het kader van de hoofdactiviteit wordt aangeboden.

95 Nieuwsbrief van 24 september 2019 - Doe de test: bent u een (vrijgestelde) nevenverzekeringstussenpersoon?

96 Artikel 259, § 1 van de wet van 4 april 2014.

97 Artikel 57 van de wet van 6 december 2018.

Fit en proper: ondernemingen moeten volledig transparant zijn

De FSMA heeft in 2019 in verschillende dossiers vastgesteld dat tussenpersonen ernstige feiten zoals een vervolging of een sanctie niet op spontane wijze meldden. Nochtans bestaat er een meldplicht: tussenpersonen moeten volledig transparant zijn over alle feiten die van belang zijn voor hun inschrijving bij de FSMA.

Wanneer een onderneming een aanvraag indient om zich in te schrijven als tussenpersoon, moet zij aantonen dat zij voldoet aan de wettelijke inschrijvingsvoorwaarden. Zo lang de inschrijving loopt, moet een tussenpersoon aan deze voorwaarden blijven voldoen.

Deze voorwaarden omvatten onder andere de vereisten op het vlak van fit en proper. Een tussenpersoon moet aantonen dat hij over de geschiktheid of passende deskundigheid en over de professionele betrouwbaarheid beschikt om zijn beroep uit te oefenen.

‘Geschiktheid of passende deskundigheid’ duiden op de professionele bekwaamheid die vereist is voor de functie van tussenpersoon, terwijl ‘professionele betrouwbaarheid’ eerder duidt op de morele integriteit van de tussenpersoon. Indien de FSMA oordeelt dat een tussenpersoon niet langer geschikt of professioneel betrouwbaar is, zal ze zijn inschrijving als tussenpersoon schrappen.

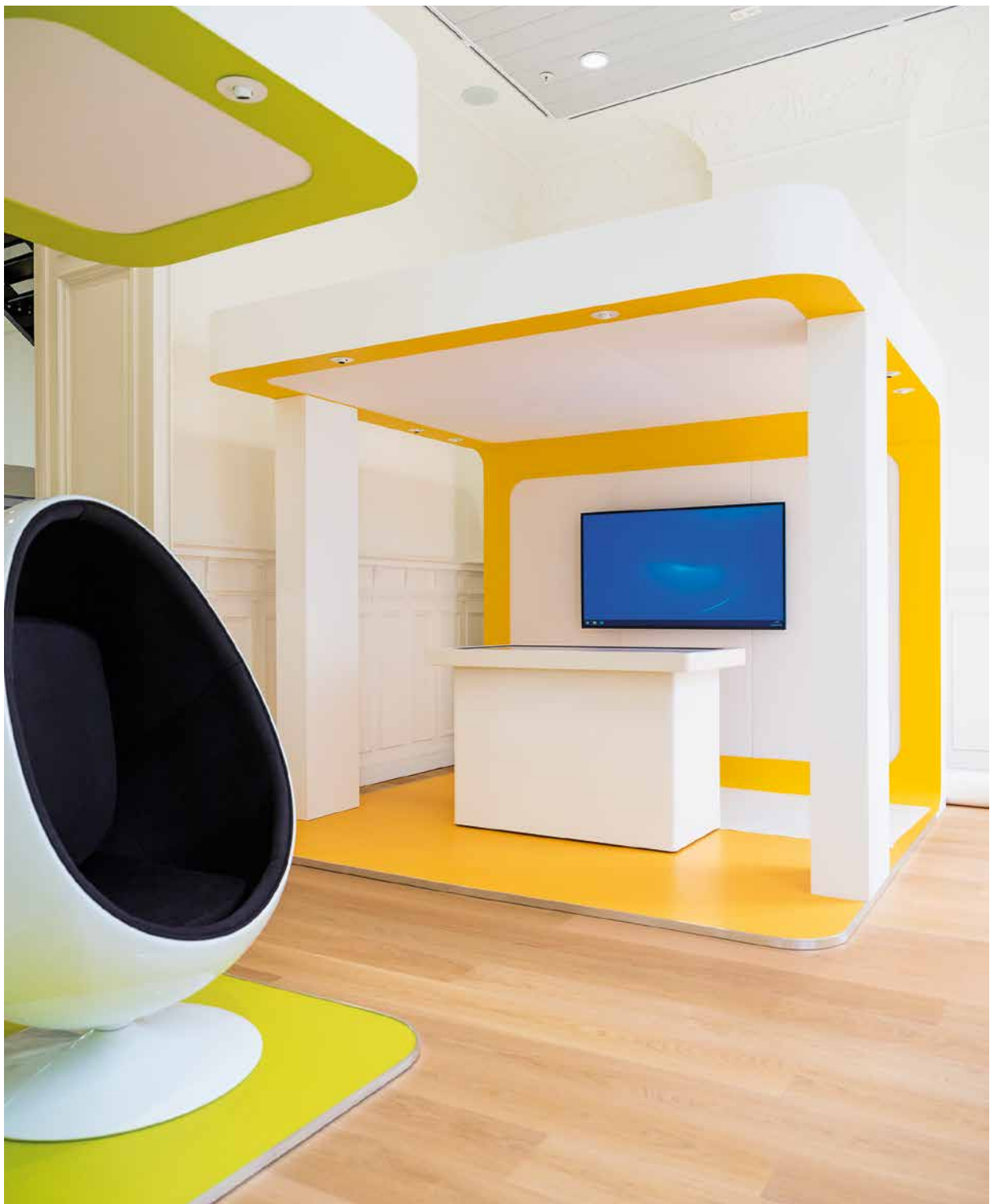
Wanneer de FSMA deze criteria beoordeelt, hecht zij een bijzonder belang aan de transparantie van de betrokken personen ten aanzien van de FSMA. Zo moet de tussenpersoon de FSMA informeren over alle feiten die redelijkerwijze relevant zouden kunnen zijn voor haar beoordeling.

Het betreft dan bijvoorbeeld een strafrechtelijke vervolging van de tussenpersoon, of van één van de verantwoordelijke personen of administratieve sancties of maatregelen die werden opgelegd door een andere toezichthouder, zoals de Nationale Bank van België, de FOD Economie of een buitenlandse toezichthouder.

In geval van twijfel over de relevantie van bepaalde informatie, is het aangewezen om de FSMA toch proactief en spontaan te informeren. De FSMA zal rekening houden met alle relevante elementen om haar beoordeling te maken. De FSMA kijkt dus steeds naar de concrete omstandigheden van het dossier.

Ondanks de verplichting tot spontane melding stelde de FSMA in 2019 in verschillende dossiers vast dat tussenpersonen ernstige feiten niet op spontane wijze hadden meegedeeld. De FSMA ontving via andere kanalen informatie over zulke ernstige feiten. Op basis van die informatie is de FSMA overgegaan tot een herbeoordeling op het vlak van fit en proper. Het gebrek aan transparantie was een belangrijk element in deze beoordeling.

Een aantal spellen tijdens het parcours in het Wikifin Lab, worden in kleine groepen gespeeld rond 'tafels'. Dat zijn grote touchscreens waarop de leerlingen bijvoorbeeld een spel kunnen spelen rond beleggen op de beurs of aankopen doen in een shopping center.

BESCHERMING VAN HET AANVULLEND PENSIOEN

De FSMA staat in voor het toezicht op de aanvullende pensioenen die werknemers en zelfstandigen kunnen opbouwen in het kader van hun beroepsactiviteiten. Het beheer van deze pensioenen van de tweede pijler gebeurt via verzekeringsondernemingen of pensioenfondsen. De FSMA controleert of deze pensioeninstellingen en hun inrichters de sociale wetgeving van de tweede pensioenpijler naleven. Naast dit sociaal toezicht oefent de FSMA ook een prudentieel toezicht uit op de pensioenfondsen. Dit betekent dat de FSMA waakt over de financiële gezondheid en de passende organisatie van deze instellingen.

Sociaal toezicht	112
Jaarlijks overzicht van de tweede pensioenpijler	112
Correcte aangiften aan DB2P	116
De FSMA vraagt grotere voorzichtigheid bij de financiering van pensioentoezeggingen via groepsverzekeringen	117
Omvang onbetaalde aanvullende pensioenen daalt	118
De FSMA controleert producten zonder wettelijke rendementswaarborg	119
De FSMA helpt pensioenconsument inzicht te verwerven in pensioengegevens	120
Pensioenconsument vindt weg naar de FSMA	120
Mypension.be helpt pensioenconsument op weg naar zijn pensioeninstelling	121
Tweejaarlijkse verslagen brengen evolutie van aanvullende pensioenen in beeld	121
Nieuwe informatieverplichtingen voor pensioenfondsen	122
Prudentieel toezicht	122
Beleggingen van pensioenfondsen evolueren gunstig	124
Pensioenfondsen nemen herstelmaatregelen	124
Pensioenfondsen halen positief resultaat in Europese stresstest	125
Inspecties over het beleggingsbeleid van pensioenfondsen en het beheer van belangenconflicten	126
Inspecties over de organisatie van multiwerkgeversfondsen	127
De FSMA geeft toelichting bij nieuwe Europese wetgeving voor pensioenfondsen	127
Uniek loket voor rapportering van pensioenfondsen	128

Sociaal toezicht

De sociale wetgeving met betrekking tot de aanvullende pensioenen stelt de regels vast over de toekenning, verwerving en uitbetaling van aanvullende pensioenrechten. De bescherming van deze rechten staat in deze wetgeving voorop. Dit gebeurt in eerste instantie door werkgevers of zelfstandigen te verplichten het beheer van de toegekende pensioenrechten toe te vertrouwen aan een pensioeninstelling. Dit kan een pensioenfonds of een verzekeringsonderneming zijn. De sociale aanvullende pensioenwetgeving beoogt ook te waarborgen dat aangeslotenen accurate informatie krijgen over hun opgebouwde rechten en in bepaalde gevallen ook inspraak hebben over hun aanvullend pensioen.

De FSMA is belast met het toezicht op de naleving van deze sociale wetgeving. Dit toezicht richt zich zowel op de inrichters van het aanvullend pensioen als op de pensioeninstellingen. Binnen het sociaal toezicht ligt de nadruk op controles waarbij een bepaald thema voor de hele sector wordt onderzocht. Bij het bepalen van haar prioriteiten en van het te onderzoeken thema kiest de FSMA voor een risicogebaseerde benadering: de belangrijkste risico's worden eerst behandeld.

Controles kunnen leiden tot individuele handhavingstrajecten voor de pensioeninstellingen of de inrichters van aanvullende pensioenplannen die de wetgeving miskennen. De inrichters zijn in de meeste gevallen de werkgevers die een aanvullend pensioen voorzien voor hun werknemers.

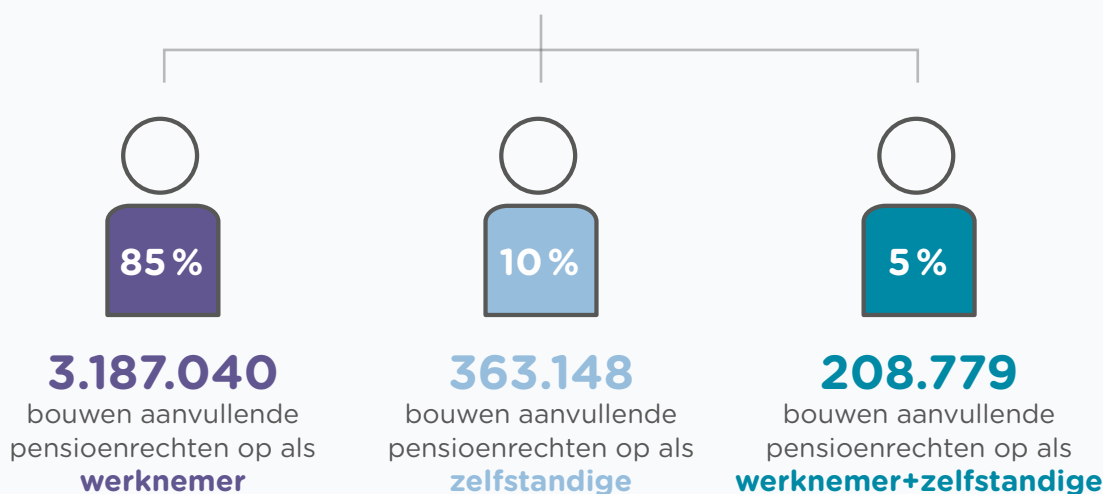
Controles resulteren vaak in leidraden die de pensioeninstellingen hulp bieden voor de correcte naleving van de wetgeving. Dat gebeurt onder meer aan de hand van de goede praktijken die tijdens een controle zijn vastgesteld. Controles monden soms ook uit in beleidsmatige aanbevelingen aan de betrokken overheidsinstanties.

Jaarlijks overzicht van de tweede pensioenpijler

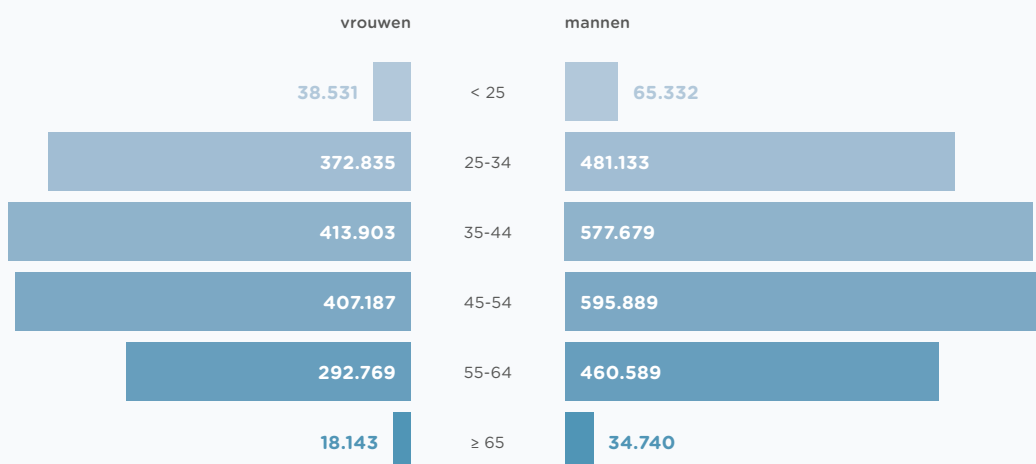
De FSMA publiceert jaarlijks een overzicht van het aanvullend pensioen dat werknemers en zelfstandigen opbouwen in de tweede pensioenpijler. Het overzicht bevat een reeks gegevens uit de pensioendatabank DB2P. Deze gegevens geven een beeld van de toestand op 1 januari 2019.

3.758.967

personen zijn aangesloten bij een aanvullend pensioenplan

Grafiek 20: Aangeslotenen per leeftijdscategorie en per geslacht⁹⁸

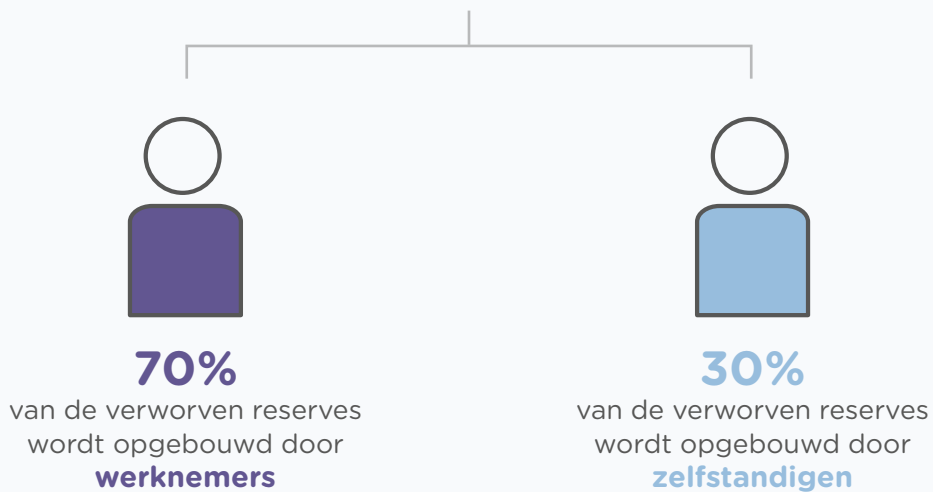

98 De pensioendatabank DB2P vermeldt voor 237 aangeslotenen geen geslacht. Ze staan niet in de grafiek.

85,6 miljard euro

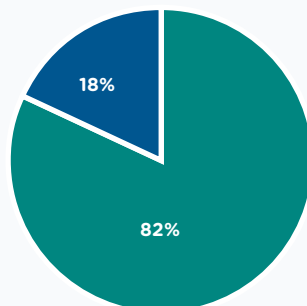
verworven pensioenreserve

De **verworven reserve** is het bedrag aan pensioenreserve dat een aangeslotene op een bepaald ogenblik tijdens zijn loopbaan al heeft opgebouwd en dat verworven is. Wanneer de aangeslotene uit dienst treedt, kan hij dit bedrag overdragen naar een andere pensioeninstelling.

Verworven reserves (in miljard euro)

14,6	Pensioenfonds	0,9
44,8	Groepsverzekering	25,3
59,4	Totaal	26,2

28 verzekeraars beheren samen **70,1 miljard euro** aan pensioenreserves.

176 pensioenfondsen (IBP's) beheren samen **15,5 miljard euro** aan pensioenreserves.

Pensioenplannen voor werknemers⁹⁹

Het initiatief voor de opbouw van een pensioenplan voor werknemers gaat meestal uit van de werkgever. Heel wat werkgevers hebben een pensioenplan voor alle of een deel van de werknemers van hun onderneming. In dat geval spreekt men van een **ondernemingsplan**. Het initiatief kan ook uitgaan van een bedrijfssector. In dat geval geldt het pensioenplan voor de werknemers van een hele sector. Dit heet een **sectorplan**. Daarnaast bestaat nog een reeks **andere plannen** zoals de onhaalstructuur voor het beheer van pensioenreserves van werknemers die uit dienst zijn getreden en die hun pensioenreserves hebben overgedragen.

1.874.136

werknemers bouwen pensioenrechten op in **ondernemingsplannen**

verworven reserves:
49,4 miljard euro

gemiddelde verworven reserve:
27.230 euro

1.971.159

werknemers bouwen pensioenrechten op in **sectorplannen**

verworven reserves:
4,7 miljard euro

gemiddelde verworven reserve:
2.425 euro

345.761

werknemers bouwen pensioenrechten op in **andere plannen**

verworven reserves:
5,1 miljard euro

gemiddelde verworven reserve:
14.936 euro

Pensioenplannen voor zelfstandigen¹⁰⁰

Een zelfstandige kan op individuele basis een aanvullend pensioen opbouwen via het **Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen (VAPZ)**. Als een zelfstandige het statuut heeft van een **zelfstandige bedrijfsleider**, bijvoorbeeld als zaakvoerder of bestuurder in een vennootschap, kan de onderneming voor hem een aanvullend pensioen opbouwen. Zelfstandigen die hun professionele activiteit niet in een vennootschap uitoefenen hebben sinds 1 juli 2018 de mogelijkheid om een pensioen bijeen te sparen via het **Vrij Aanvullend Pensioen voor de Zelfstandigen actief als Natuurlijk Persoon (VAPZNP)**.

487.655

zelfstandigen bouwen pensioenrechten op in het kader van **het VAPZ**

verworven reserves:
7,9 miljard euro

gemiddelde verworven reserve:
16.408 euro

229.125

zelfstandigen bouwen pensioenrechten op als **zelfstandig bedrijfsleider**

verworven reserves:
18,3 miljard euro

gemiddelde verworven reserve:
81.644 euro

3.153

zelfstandigen bouwen pensioenrechten op in het kader van **het VAPZNP**

verworven reserves:
26,7 miljoen euro

gemiddelde verworven reserve:
8.587 euro

Grote verschillen in aanvullend pensioen

De gemiddelde verworven reserve van wie een aanvullend pensioen opbouwt en de pensioenleeftijd nadert – de leeftijdscategorie van 55- tot 64-jarigen – bedraagt 54.384 euro¹⁰¹. Achter dit globale gemiddelde gaan grote verschillen schuil. Zo bedraagt de mediaanreserve voor de 55-64-jarigen slechts 8.747 euro.

⁹⁹ Werknemers kunnen aangesloten zijn bij meerdere types van pensioenplannen, bijvoorbeeld bij ondernemingsplannen en sectorplannen. Zij worden in de cijfers meerdere keren geteld.

¹⁰⁰ Zelfstandigen kunnen aangesloten zijn bij meerdere types van pensioenplannen, bijvoorbeeld bij het VAPZ en als zelfstandig bedrijfsleider. Zij worden in de cijfers meerdere keren geteld.

¹⁰¹ Zie het sectoroverzicht 2019 'De tweede pensioenpijler in beeld' van 25 november 2019, p. 11 en 12, beschikbaar op de website van de FSMA.

Bij mannen ligt de gemiddelde verworven reserve voor die leeftijdscategorie op 68.550 euro. Dat is een stuk hoger dan bij vrouwen (32.030 euro).

Ook tussen de professionele sociale-zekerheidsstatuten zijn er grote verschillen qua verworven reserves in de leeftijdscategorie van 55- tot 64-jarigen. Zo beschikt een zelfstandige bedrijfsleider gemiddeld over een pensioenreserve van 138.321 euro, terwijl een werknemer die aangesloten is bij een sectoraal pensioenplan gemiddeld beschikt over een reserve van 4.618 euro.

De mediaangegevens wijzen in dezelfde richting. Een zelfstandige bedrijfsleider heeft een mediaanreserve van 72.828 euro. Een werknemer bij een sectoraal pensioenplan heeft een mediaanreserve van 1.152 euro.

Correcte aangiften aan DB2P

Burgers hebben sinds eind 2016 via de website Mypension.be toegang tot de databank voor aanvullende pensioenen DB2P. Deze databank verzamelt gegevens over de aanvullende pensioenen van werknemers en zelfstandigen en is daardoor een zeer belangrijke informatiebron. Burgers moeten erop kunnen rekenen dat de databank volledige en betrouwbare informatie bevat. De afgelopen jaren heeft de FSMA daarom veel aandacht besteed aan de kwaliteit van de rapportering door de pensioeninstellingen en aan de tijdigheid van de aangiften. De FSMA treedt streng op tegen pensioeninstellingen die hun rapporteringsverplichtingen niet correct nakomen. Hoewel tussen 2016 en 2019 een opmerkelijk positieve evolutie werd vastgesteld, blijven de aangiften van de pensioeninstellingen aan DB2P een belangrijk aandachtspunt voor de FSMA.

Buitenlandse pensioeninstellingen moeten rapporteren aan DB2P

Het rapporteren van gegevens aan de databank DB2P geldt voor alle pensioeninstellingen die Belgische aanvullende pensioenen beheren. Deze verplichting is ook van toepassing op buitenlandse pensioenfondsen die een grensoverschrijdende activiteit uitoefenen in België en op buitenlandse verzekeringsondernemingen die op de Belgische markt actief zijn in het beheer van Belgische aanvullende pensioenen.

De buitenlandse pensioenfondsen die Belgische pensioenplannen beheren, zijn bij de FSMA gekend op basis van een notificatieprocedure tussen de toezichthouders van de betrokken landen. Die moeten ze doorlopen voordat zij in België een dergelijke grensoverschrijdende activiteit mogen ontwikkelen. Deze notificatieprocedure geldt niet voor de buitenlandse verzekeraars.

Voor deze verzekeraars geldt weliswaar een notificatieprocedure bij de Nationale Bank van België, maar de informatie die in dat kader wordt uitgewisseld laat niet toe om uit te maken of de betrokken verzekeraar ook daadwerkelijk actief is binnen het domein van de aanvullende pensioenen. Daarom stuurde de FSMA aan 77 buitenlandse levensverzekeraars die in België actief zijn een vragenlijst om te weten of ze in België ook daadwerkelijk Belgische aanvullende pensioenen beheren en bijgevolg moeten rapporteren aan DB2P.

Vijf buitenlandse verzekeraars bleken in België pensioenactiviteiten te ontplooiën, in hoofdzaak binnen het domein van de aanvullende pensioenen voor zelfstandige bedrijfsleiders. Op bevel van de FSMA hebben alle buitenlandse verzekeraars inmiddels hun aangiften aan DB2P opgestart.

De FSMA vraagt grotere voorzichtigheid bij de financiering van pensioentoezeggingen via groepsverzekeringen

De FSMA beveelt verzekeraars en werkgevers aan om meer voorzichtigheid aan de dag te leggen bij de financiering van pensioentoezeggingen van het type vaste prestaties via groepsverzekeringen.

Bij dit soort pensioenplannen belooft de werkgever bij pensionering van een werknemer een vooraf bepaald pensioen uit te betalen. Hij draagt hiervoor het financiële risico. Als het pensioenbedrag ontoereikend is, moet hij het tekort aanzuiveren. De voorbije jaren heeft dit type pensioenplannen aan populariteit ingeboet. Het financieel belang van dit soort pensioenplannen is evenwel nog steeds aanzienlijk¹⁰².

De FSMA kwam tot haar aanbeveling na onderzoek van een steekproef van pensioenplannen van het type vaste prestaties die werkgevers laten beheeren door een verzekeringsonderneming. Wanneer werkgevers voor het beheer van hun pensioenplannen een beroep doen op groepsverzekeringen gelden er minder stringente financieringsregels dan bij het beheer door pensioenfondsen.

De FSMA wenste de risico's in kaart te brengen die daaruit voortvloeien. Ze deed dit op basis van gegevens van 2017. Ze onderzocht eerst de wijze van financiering van de pensioenplannen. Ze ging verder na of de verworven reserves van de aangesloten werknemers voldoende gefinancierd waren. Ze controleerde ten slotte in welke mate de aanwezige fondsen binnen de groepsverzekering toelieten om de pensioenkapitalen op einddatum – de zogeheten verworven prestaties – uit te betalen.

Financiering van pensioenplannen is soms ontoereikend

Uit het onderzoek naar de financieringsmethodes bleek dat de puur individuele kapitalisatiemethode het meest courant is. Deze methode houdt de nodige risico's in: zij anticipeert niet op de stijging van pensioenkosten door loonsverhogingen en schuift deze kosten grotendeels door naar de toekomst. Daardoor stijgen de premielasten voor de werkgevers exponentieel en kan de houdbaarheid van de financiering van de pensioenplannen onder druk komen te staan.

Het onderzoek naar de financieringsmethodes bracht een bijzondere risicocategorie aan het licht. Minstens tien procent van de onderzochte pensioenplannen streeft uitdrukkelijk een minimaal financieringsniveau na. Deze plannen bouwen geen enkele financiële buffer op. Ze scoren hierdoor ondermaats op het vlak van de financieringsgraad, waardoor risico's voor de aangesloten werknemers ontstaan.

Tekorten bij financiering van de verworven reserves

Vervolgens onderzocht de FSMA of de verworven reserves van de aangeslotenen voldoende gefinancierd waren. De verworven reserves zijn de pensioenrechten die een aangesloten werknemer kan overdragen naar een ander pensioenplan wanneer hij zijn werkgever verlaat. Wettelijk gezien moeten de verworven reserves op ieder ogenblik gefinancierd zijn, zo niet moet de verzekeraar bijkomende premies opvragen.

¹⁰² Pensioentoezeggingen van het type vaste prestaties via groepsverzekeringen vertegenwoordigden op 1 januari 2019 een bedrag van 11,7 miljard euro aan verworven reserves. Meer informatie vindt u in het jaarlijkse sectoraal overzicht 'De tweede pensioenpijler in beeld' op de website van de FSMA.

In 2017 bleek er bij 18 procent van de onderzochte pensioenplannen een tekort te bestaan ten opzichte van de verworven reserves. De verzekeraars moesten dus extra premies opvragen bij hun klanten. Grote financieringstekorten kwamen daarbij zelden voor. De verklaring hiervoor ligt in de wijze van financiering van de groepsverzekeringen. Bij de overgrote meerderheid gebeurt dit door beleggingen in tak 21-verzekeringen met gewaarborgd rendement. Tekorten zijn daarbij niet het gevolg van plotselinge schommelingen in de activa, maar ontstaan veeleer geleidelijk omdat de financiering niet is afgestemd op de evolutie van de pensioenverplichtingen.

Bij het onderzoek naar de verworven reserves stelde de FSMA vast dat een aantal verzekeraars werkgevers niet tijdig op de hoogte brachten van financieringstekorten. De FSMA eiste van deze verzekeraars dat ze hun procedures aanpasten zodat ze werkgevers tijdig zouden verwittigen als er tekorten zijn.

Financiering van de verworven prestaties ondermaats

Uit het onderzoek over de verworven prestaties bleek dat bij 67 procent van de onderzochte pensioenplannen het door de verzekeraar gewaarborgde rendement onvoldoende was om de uitbetaling ervan op termijn te waarborgen. Dit betekent dat werknemers moeten kunnen rekenen op de toekenning van winstdeelnames door de verzekeraar of op bijkomende bijdragen van hun werkgever. De toekenning van winstdeelnames is in de huidige economische context allesbehalve evident. Het bekomen van bijkomende bijdragen van de werkgever gaat in tegen het principe van 'externalisering' of het afscheiden van pensioengelden van het vermogen van de werkgever. Het geëxternaliseerd beheer beoogt immers de pensioenrechten van werknemers te beschermen in geval van faillissement van hun werkgever.

Om al deze redenen vraagt de FSMA aan de verzekeraars en werkgevers om te kiezen voor voorzichtige financieringsmethodes en om in elk geval af te zien van methodes die uitsluitend een minimaal financieringsniveau nastreven.

Opdat de FSMA deze aanbeveling ook effectief zou kunnen afdwingen is echter een aanpassing van het wettelijk kader nodig. De regelgeving inzake de financiering van aanvullende pensioenen van het type vaste prestaties vertoont immers grote verschillen tussen groepsverzekeringen en pensioenfondsen. Deze verschillen slaan zowel op de financiering van pensioenplannen als op de rapportering over deze financiering en eventuele herstelmaatregelen. Ze kunnen ook leiden tot 'prudentiële arbitrage' waarbij werkgevers het beheer van pensioenen van het type vaste prestaties eerder toevertrouwen aan een groepsverzekeraar dan aan een pensioenfonds omwille van de minder strenge financieringsregels voor groepsverzekeringen.

Omvang onbetaalde aanvullende pensioenen daalt

De Wet op de Aanvullende Pensioenen (WAP) verplicht pensioeninstellingen om aangeslotenen op het ogenblik van pensionering te contacteren en te informeren over hun recht op uitbetaling van een aanvullend pensioen. Deze verplichting houdt in dat de pensioeninstellingen alles in het werk moeten stellen om aangeslotenen tijdig en op correcte wijze te identificeren.

De FSMA startte in juli 2017 een onderzoek naar de naleving van deze informatieplicht. Deze controle had betrekking op de toekenning van aanvullende pensioenen die de pensioeninstellingen op 1 januari 2016 nog niet hadden uitbetaald. De controle leidde tot de vaststelling dat op die datum een bedrag van 180 miljoen euro niet was uitgekeerd.

De FSMA verplichtte de pensioeninstellingen om alles in het werk te stellen om niet-uitbetaalde aanvullende pensioenen alsnog uit te keren en daarbij gebruik te maken van alle officieel beschikbare data, in het bijzonder die van het Rijksregister.

Door het ingrijpen van de FSMA is het volume aan onbetaalde aanvullende pensioenen gevoelig gedaald tot 67 miljoen euro. Dit bedrag betreft het aanvullend pensioen van bijna 16.000 mensen.

Uit het onderzoek blijkt dat sommige pensioeninstellingen onvoldoende actie hadden ondernomen om aangeslotenen of hun begunstigen op te sporen. Zo zijn er gevallen waarbij pensioeninstellingen het Rijksregister niet raadpleegden, ook al hadden ze daartoe toegang. Ook zijn er gevallen waarbij ze nalieten een brief te sturen naar aangeslotenen, zelfs al beschikten ze over hun adres.

Zelfs als de pensioeninstellingen alle nodige maatregelen hebben genomen om tot een tijdige betaling te kunnen overgaan, wijst het onderzoek uit dat het onmogelijk is om alle aanvullende pensioenen uit te betalen. Het gaat dan om gevallen van personen die verhuisd zijn naar een onbekend adres in het buitenland, die niet antwoorden op oproepen van pensioeninstellingen of zelfs uitdrukkelijk de betaling van een aanvullend pensioen weigeren.

De wetgever voorziet voor dergelijke gevallen geen oplossing zodat regelgevend ingrijpen wenselijk zou kunnen zijn. Er bestaat een regeling waarbij slapende tegoeden na verloop van tijd bij de Deposito- en Consignatiekas worden gedeponneerd. Die procedure staat niet open voor tweedepijlercontracten.

Sommige tegoeden hebben jarenlang op een begunstigde gewacht. De vraag rijst of de pensioeninstellingen voor deze wachtperiode intrest moeten betalen. De FSMA spreekt zich hierover niet uit. Dit is een zaak van burgerlijk recht en komt de rechter toe. Consumenten kunnen ook terecht bij de Ombudsman van verzekeringen voor een bemiddelde oplossing.

De FSMA controleert producten zonder wettelijke rendementswaarborg

De FSMA deed in 2019 een controle naar drie pensioenproducten zonder wettelijke rendementswaarborg. Het gaat om het aanvullend pensioen voor de zelfstandige bedrijfsleiders (zie WAPBL)¹⁰³, het vrij aanvullend pensioen voor de zelfstandigen actief als natuurlijk persoon (zie WAPZNP)¹⁰⁴ en het vrij aanvullend pensioen voor werknemers (zie WAPW)¹⁰⁵. De laatste twee producten bestaan sinds 2018.

Met haar controle wou de FSMA nagaan of de afwezigheid van een wettelijke rendementswaarborg pensioeninstellingen niet in de verleiding zou brengen om overdreven risicovolle pensioenproducten aan te bieden aan zelfstandigen en werknemers. Op deze wijze wou de FSMA eventuele *bad practices* in een vroeg stadium tegengaan.

103 Wet van 15 mei 2014 houdende diverse bepalingen (WAPBL).

104 Wet van 18 februari 2018 houdende diverse bepalingen inzake aanvullende pensioenen en tot instelling van een vrij aanvullend pensioen voor de zelfstandigen actief als natuurlijk persoon, voor de meewerkende echtgenoten en voor de zelfstandige helpers (WAPZNP).

105 Wet van 6 december 2018 tot instelling van een vrij aanvullend pensioen voor de werknemers en houdende diverse bepalingen inzake aanvullende pensioenen (WAPW).

Uit het onderzoek bleek dat het overgrote deel van de reserves die in deze pensioenproducten worden opgebouwd, belegd zijn in tak 21-verzekeringen. Die dragen een beperkt risico. Beleggingen in risicovollere producten zoals tak 23-fondsen kwamen maar in beperkte mate voor. De FSMA zal een aantal tak 23-producten aan een meer gedetailleerd onderzoek onderwerpen.

De FSMA helpt pensioenconsument inzicht te verwerven in pensioengegevens

Naast haar taak als toezichthouder vervult de FSMA een belangrijke rol op het vlak van informatieverstrekking aan de burgers over de aanvullende pensioenen. Wikifin, het programma rond financiële educatie van de FSMA, publiceert veel informatie over pensioenen op zijn website. De FSMA stelt daarnaast op haar website aanvullende informatie ter beschikking in de vorm van vaak gestelde vragen (FAQ's).

Die FAQ's zijn bestemd voor werknemers en zelfstandigen die nood hebben aan begrijpelijke en toegankelijke uitleg over vaak erg complexe pensioenmateries. De uitleg moet hen helpen om met kennis van zaken een beslissing te nemen op cruciale momenten, bijvoorbeeld bij verandering van werkgever of bij pensionering. Meer bepaald helpen de FAQ's pensioenconsumenten om de gegevens van DB2P op Mypension.be en hun individuele pensioensituatie te begrijpen.

De FSMA past de FAQ's voortdurend aan. Op die manier worden de FAQ's gebruiksvriendelijker. Aanpassingen zijn ook nodig omdat wetwijzigingen een actualisering van de verstrekte informatie vereisen.

Pensioenconsument vindt weg naar de FSMA

De FSMA ontving in het verslagjaar 399 meldingen over aanvullend pensioen. Vier op de vijf meldingen komen van consumenten die alsmaar makkelijker hun weg naar de FSMA vinden. Het gaat om 325 vragen en klachten, 15 procent meer dan in 2018 en twee keer zoveel als in 2017.

De meeste meldingen van consumenten hadden betrekking op de uitbetaling van hun aanvullend pensioen. Daarnaast ontving de FSMA voornamelijk meldingen over de gegevens die consumenten over hun aanvullend pensioen kunnen raadplegen in de databank DB2P.

De meldingen over de uitbetaling van het aanvullend pensioen bij pensionering hebben diverse invalshoeken. Consumenten willen weten op welk moment hun aanvullend pensioen wordt uitbetaald en wie voor de uitbetaling zorgt. Ze stellen vragen over de mogelijkheid tot afkoop van hun aanvullend pensioencontract. Ze willen weten welke informatie de pensioeninstellingen die verantwoordelijk zijn voor de uitbetaling van hun aanvullend pensioen, moeten geven en wanneer ze dat moeten doen. Ook hebben ze vragen over welk belastingtarief van toepassing is in geval van uitbetaling van hun aanvullend pensioen in kapitaal of in rente.

Het stijgend aantal meldingen van pensioenconsumenten is wellicht een gevolg van de openstelling van de databank DB2P in december 2016. De raadpleging van die informatie op Mypension.be

zorgt immers voor reflectie en sensibilisering van de consument op het vlak van de opbouw van zijn aanvullende pensioenrechten.

90 procent van de vragen of klachten handelde over aanvullende pensioenen opgebouwd door werknemers. Slechts vijf procent van de vragen en klachten betrof het aanvullend pensioen van zelfstandigen.

Ook voor professionelen zoals pensioeninstellingen, consultants en advocaten is de FSMA een aanspreekpunt. Zij stellen meestal vragen over de interpretatie van de wetgeving en vragen hierover het standpunt van de FSMA. In 2019 ontving de FSMA 74 professionele meldingen. De bevraging door professionelen geeft geregeld aanleiding tot de publicatie van standpunten¹⁰⁶.

Mypension.be helpt pensioenconsument op weg naar zijn pensioeninstelling

De FSMA stelde vast dat aangeslotenen niet altijd op de hoogte zijn van de manier waarop ze hun pensioeninstelling kunnen bereiken. Dit bleek in de praktijk vooral een probleem voor werknemers die van werkgever veranderden en pensioenrechten hadden opgebouwd bij een pensioenfonds.

Anders dan verzekeringsondernemingen beschikken veel pensioenfondsen niet over een website of een klachtendienst, waar pensioenconsumenten terecht kunnen voor informatie. Om pensioenconsumenten te helpen hun weg te vinden naar hun pensioeninstelling drong de FSMA er bij hen op aan om hun contactgegevens op te laden op de website Mypension.be.

Hoewel het niet gaat om een verplichte aangifte gaven 65 pensioenfondsen gevolg aan die oproep. 56 andere hadden voordien al op eigen initiatief hun contactgegevens opgeladen.

Tweejaarlijkse verslagen brengen evolutie van aanvullende pensioenen in beeld

De FSMA publiceert om de twee jaar een verslag over de sectorale pensioenstelsels en een verslag over het vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen en zelfstandige bedrijfsleiders. Deze verslagen hebben als doel de evolutie van de verschillende stelsels op te volgen¹⁰⁷. Ze bevatten een hele brede waaier aan informatie.

Eind 2017 waren er 50 sectorale pensioenstelsels. Het aantal betrokken werknemers nam licht toe in vergelijking met de situatie eind 2015. Bepaalde bedrijfstakken blijven achter en hebben nog steeds geen sectoraal pensioenplan. De bijdrageniveaus van de meeste stelsels zijn bescheiden.

¹⁰⁶ De standpunten van de FSMA over aanvullende pensioenen kunnen worden geraadpleegd op haar website.

¹⁰⁷ Zie het tweejaarlijks verslag betreffende de sectorale pensioenstelsels van augustus 2019 en het tweejaarlijks verslag betreffende het aanvullend pensioen voor zelfstandigen en zelfstandige bedrijfsleiders van oktober 2019, beschikbaar op de website van de FSMA.

De overgrote meerderheid van de sectorale aanvullende pensioenen werd uitgekeerd onder de vorm van een eenmalig kapitaal.

De FSMA stelt op basis van de cijfers van begin 2018 vast dat ongeveer 55 procent van de zelfstandigen in hoofdberoep een aanvullend pensioen opbouwt. Het gaat overwegend om mannen.

FOCUS 2020

Tot voor kort gold voor vele pensioenplannen een minimale leeftijd voor de aansluiting van werknemers. De WAP bepaalde dat deze minimumleeftijd niet hoger mocht liggen dan 25 jaar. Sedert 1 januari 2019 zijn leeftijdsvoorwaarden in pensioenplannen niet langer toegestaan. Werkgevers moeten jonge medewerkers bij indiensttreding onmiddellijk aansluiten bij het pensioenplan van de personeelscategorie waartoe ze behoren.

De FSMA controleert in 2020 of werkgevers en pensioeninstellingen deze nieuwe regels correct toepassen. Pensioenplannen die voorzagen in een aansluitingsleeftijd moeten worden aangepast aan de nieuwe wetgeving. Nog belangrijker is dat de pensioeninstellingen en werkgevers hun procedures voor de aansluiting van nieuwe werknemers aanpassen, zodat jonge werknemers ook daadwerkelijk onmiddellijk worden aangesloten.

Nieuwe informatieverplichtingen voor pensioenfondsen

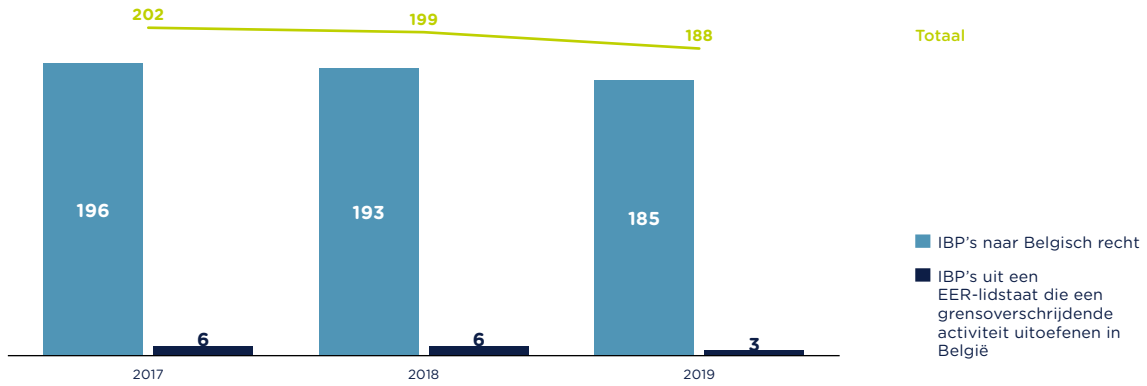
De Europese richtlijn IORP II heeft een aantal nieuwe informatieverplichtingen voor pensioenfondsen in het leven geroepen. Zo moet de jaarlijkse pensioenfiche voortaan ook gegevens bevatten over de betaalde bijdragen en de kosten. De Belgische wetgever koos ervoor om deze gegevens ook te laten opladen in de databank DB2P, zodat aangeslotenen er via Mypension.be kennis van kunnen nemen. De FSMA nam deel aan de werkzaamheden van de werkgroep die de aangifte van deze extra gegevens aan de databank heeft voorbereid. Bij de omzetting van de IORP II-richtlijn werd de uitbreiding van de nieuwe informatieregels naar de verzekeringsondernemingen in het vooruitzicht gesteld, maar een effectieve politieke beslissing daarover moet nog worden genomen.

Prudentieel toezicht

De FSMA oefent prudentieel toezicht uit op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBP's), doorgaans pensioenfondsen genoemd, die actief zijn in België. Ze beschermt de rechten van de aangeslotenen en rentegenieters en waakt over een gezonde organisatie en de financiële stabiliteit en soliditeit van de IBP's. Pensioenfondsen moeten zorgen voor een passende financiering van hun pensioenverplichtingen. Ze waarderen hun pensioenverplichtingen op voorzichtige wijze en zorgen voor prudente en voldoende gespreide beleggingen. Ze brengen alle relevante risico's in kaart. Ze dragen zorg voor hun organisatie en zijn transparant over hun beleid ten aanzien van hun stakeholders.

Eind 2019 telde België 185 IBP's naar Belgisch recht ten aanzien van 193 pensioenfondsen in 2018. Voornamelijk kleinere pensioenfondsen zetten hun activiteiten stop. Ze droegen hun activiteiten over naar andere pensioenfondsen, meestal multiwerkgeversfondsen, of naar groepsverzekeringen. Daarnaast beheren drie pensioenfondsen uit andere lidstaten van de Europese Economische

Grafiek 21: Aantal IBP's

Ruimte (EER) pensioenplannen die onderworpen zijn aan de Belgische sociale en arbeidswetgeving ten aanzien van zes pensioenfondsen in 2018. Deze daling is onder andere een gevolg van de brexit.

De volgende grafieken bevatten een aantal kerncijfers over de pensioenfondsensector. Meer statistische gegevens over de sector zijn terug te vinden op de website van de FSMA.

De FSMA zag eind 2019 toe op 17 pensioenfondsen met grensoverschrijdende activiteiten. Deze pensioenfondsen zijn actief in 14 landen van de EER, voornamelijk in Nederland, Ierland en Luxemburg. Verder zijn er ook activiteiten in Zwitserland en meerdere landen van het Midden-Oosten.

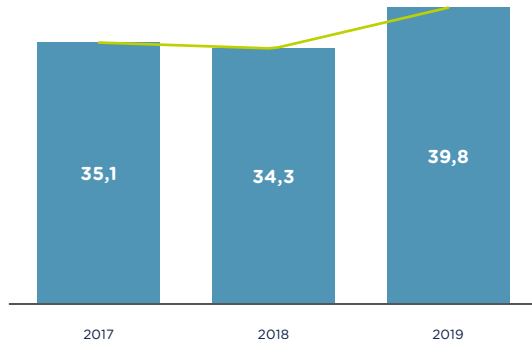
In 2019 ontving de FSMA tien kennisgevingen van een grensoverschrijdende activiteit in de EER en één kennisgeving van een activiteit daarbuiten. In geen van deze dossiers tekende de FSMA verzet aan tegen de uitvoering van deze activiteiten. In alle gevallen ging het om dossiers van pensioenfondsen die reeds over de grens actief waren.

Vergeleken met eind 2018 daalde het aantal pensioenfondsen met grensoverschrijdende activiteiten in het verslagjaar met twee. Dat was een gevolg van de overdracht van grensoverschrijdende activiteiten naar twee multiwerkgeversfondsen die zelf reeds grensoverschrijdende activiteiten uitvoerden.

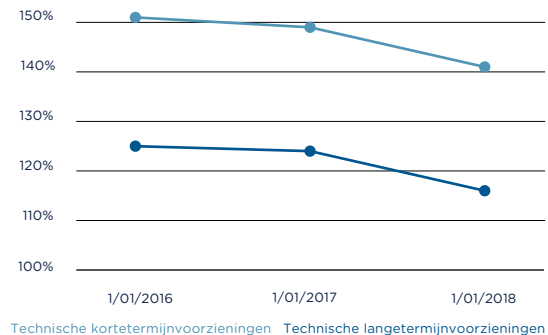
Grafiek 22: Aantal IBP's naar Belgisch recht (in 2019)

Grafiek 23: Balanstotaal van de IBP's naar Belgisch recht (in miljard euro)

Grafiek 24: Evolutie van de dekkingsgraad

Beleggingen van pensioenfondsen evolueren gunstig

De goede resultaten op de financiële markten in 2019 hadden een gunstig effect op de pensioenfondsen. Het rendement van hun beleggingen ging sterk omhoog. Het gezamenlijke balanstotaal steeg hierdoor op één jaar tijd met 16 procent tot 39,8 miljard euro¹⁰⁸. Daarmee werd de daling van hun gezamenlijk vermogen met 2,4 procent tot 34,3 miljard euro in 2018 ruimschoots ingehaald. Die daling – de eerste sinds 2008 – was een gevolg van slecht presterende financiële markten, wat leidde tot financieringstekorten bij individuele pensioenfondsen.

Pensioenfondsen nemen herstelmaatregelen

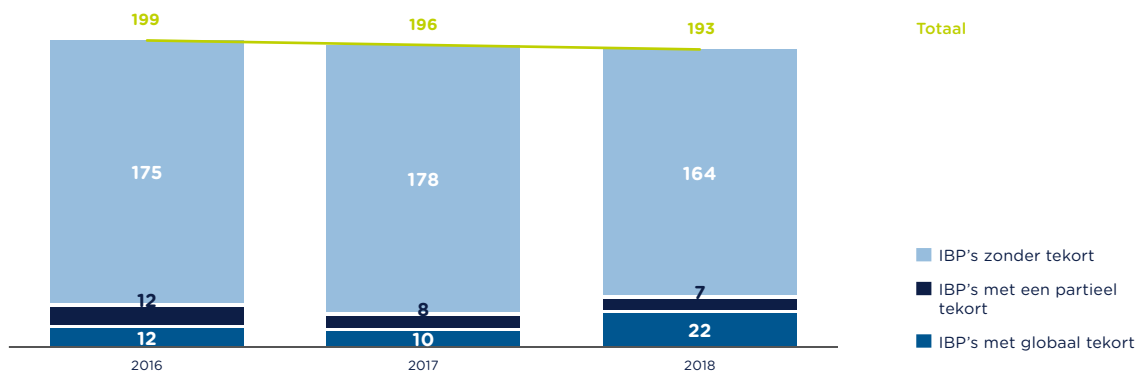
Pensioenfondsen met een financieringstekort moeten herstelmaatregelen nemen om dat tekort weg te werken. Een tekort kan zich voordoen op het niveau van het fonds als geheel – ‘een globaal tekort’ – of op het niveau van het pensioenplan van een of meerdere bijdragende ondernemingen – een ‘partieel tekort’.

Het aantal pensioenfondsen met een globaal tekort steeg van 10 eind 2017 tot 22 eind 2018. Deze forse toename was voornamelijk te wijten aan slechte financiële rendementen eind 2018. Het aantal pensioenfondsen met een partieel tekort bleef ongeveer stabiel. Hun aantal daalde van acht eind 2017 naar zeven eind 2018. De financiële situatie in het eerste kwartaal 2019 verbeterde evenwel dermate dat een aantal pensioenfondsen hun tekorten zonder herstelplan konden wegwerken. Eind 2019 waren er nog zeven pensioenfondsen met een globaal tekort en vier met een partieel tekort¹⁰⁹.

¹⁰⁸ Het gaat om voorlopige cijfers.

¹⁰⁹ Op grond van voorlopige rapportering.

Grafiek 25: Aantal IBP's met of zonder tekort

De tekorten zijn niet enkel toe te schrijven aan slechte beleggingsresultaten. Ze zijn ook het gevolg van de strengere – en dus veiligere – hypothesen die pensioenfondsen hanteerden voor de berekening van hun pensioenverplichtingen. Zo moeten pensioenfondsen bijvoorbeeld meer geld opzijzetten in een klimaat van langdurige lage rente.

Financieringstekorten deden zich vooral voor op het vlak van de pensioenverplichtingen op lange termijn. Eind 2018 waren er slechts drie IBP's met een tekort op korte termijn, één meer dan het jaar voordien. Eind 2019 was er één IBP met een tekort op korte termijn¹¹⁰.

Het verschil tussen korte- en langetermijnverplichtingen blijkt ook uit de gemiddelde dekkingsgraden van de sector, die eind 2018 respectievelijk 141 en 116 procent bedragen. De dekkingsgraad geeft aan over hoeveel middelen een pensioenfonds beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen.

Pensioenfondsen halen positief resultaat in Europese stresstest

Belgische pensioenfondsen zijn in staat om negatieve financiële schokken op te vangen. Dat is gebleken uit de resultaten van een Europese stresstestoefening.

De Europese Autoriteit voor Verzekeringen en Bedrijfspensioenen (EIOPA) organiseert sinds 2015 om de twee jaar een stresstestoefening voor pensioenfondsen. De oefening van 2019 peilde naar de capaciteit van pensioenfondsen om onder gespannen economische omstandigheden stand te houden.

Het Europees Comité voor Systemrisico's (ESRB) stelde in nauwe samenwerking met de Europese Centrale Bank (ECB) een stressscenario op. Dat omvatte een aanzienlijke daling van verscheidene waarden, zoals aandelen en vastgoed, en een stijging van de rente op korte termijn.

110 Op grond van voorlopige rapportering.

De oefening paste in een context van lage rentes en van grotere economische onzekerheid, in hoofdzaak als gevolg van de brexit en het toegenomen protectionisme in de Verenigde Staten.

De stresstest peilde voorts naar de zogeheten tweede-ronde-effecten of hoe negatieve schokken via pensioenfondsen doorwerken op de reële economie en de financiële markten.

De stresstest onderzocht ten slotte de blootstelling van pensioenfondsen aan risico's op het vlak van duurzaamheid. Uitdagingen op het vlak van klimaat, sociaal beleid en goed bestuur werden voor het eerst meegenomen in de oefening.

Het stressscenario werd zowel toegepast op de balanscijfers opgesteld volgens het Belgische solvabiliteitsregime *National Balance Sheet (NBS)* als volgens de *Common Balance Sheet-methode (CBS)*. De CBS is een toezichtsinstrument dat EIOPA ontwikkelde om pensioenverplichtingen onder beheer van pensioenfondsen volgens een geharmoniseerde Europese methodologie te waarderen en voor te stellen. De CBS brengt ook alle mechanismen in beeld die pensioenfondsen kunnen gebruiken om hun verplichtingen na te komen wanneer zich tekorten voordoen. Ze kunnen daarbij een beroep doen op een beschermingsfonds en op de capaciteit van sponsors om tekorten aan te zuiveren. Ze hebben ook de mogelijkheid om pensioentoezeggingen in te korten.

De Belgische resultaten van de stresstest zijn zowel onder het *NBS*-regime als met toepassing van de *CBS*-methode positief. Uit de stresstestoefening blijkt immers dat Belgische pensioenfondsen, gemiddeld genomen, ook onder extreem gespannen economische omstandigheden standhouden.

Dit resultaat is in hoofdzaak te danken aan de ruime buffers die de deelnemende pensioenfondsen aanhouden. Ook de aanwezigheid van sterke sponsors, die tekorten aanzuiveren, beïnvloedt het resultaat positief. België is daarmee één van de landen die in het stressscenario een volledige dekking van hun verplichtingen weten te handhaven onder het nationaal regime.

De test vond plaats in 19 Europese landen¹¹¹ met een markt voor aanvullende pensioenen die een voldoende grote omvang hebben. Veertien Belgische pensioenfondsen deden mee aan de stresstest. Ze vormen een representatief staal van de sector van aanvullende pensioenfondsen in België. Hun marktaandeel bedroeg 60 procent, de door EIOPA opgelegde deelnamegraad.

Inspecties over het beleggingsbeleid van pensioenfondsen en het beheer van belangenconflicten

In het verslagjaar zette de FSMA haar inspecties bij de IBP's verder. De focus lag daarbij op het besluitvormingsproces en de opvolging inzake het beleggingsbeleid. Meer bepaald werd ingezoomd op de beheersing van belangenconflicten.

Aan de hand van dit thema kan de FSMA de naleving van de geldende wettelijke bepalingen in de praktijk beoordelen, en nagaan in welke mate de belangen van de aangeslotenen worden verzekerd. Daarnaast ligt het gekozen thema in het verlengde van de analyses van de *Statements of Investment Principles (SIP)* die enkele jaren geleden werden uitgevoerd.

¹¹¹ Het Verenigd Koninkrijk heeft wegens de brexit-problematiek beslist om niet deel te nemen aan deze oefening.

Tijdens deze analyses werd het belang van goed bestuur en meer bepaald van een adequaat besluitvormingsproces en een passende opvolging al onder de aandacht van de IBP's gebracht. Het doel van deze inspectiecyclus was dan ook om na te gaan hoe het besluitvormingsproces en de opvolging inzake beleggingen bij de betrokken IBP's worden beheerd. Bijzondere aandacht ging daarbij uit naar het passende beheer van de belangenconflicten die zich bij beleggingen kunnen voordoen.

Inspecties over de organisatie van multiwerkgeversfondsen

De FSMA startte in 2019 een nieuwe inspectiecampagne over de beheers- en werkingsregels van multiwerkgeversfondsen. Deze IBP's beheren pensioenregelingen van verscheidene ondernemingen die al dan niet tot dezelfde ondernemingsgroep behoren. De inspecties slaan op de afspraken die de pensioenfondsen en de ondernemingen onderling hebben gemaakt over een aantal regels. Meer bepaald gaat het over regels inzake de toewijzing van activa, rendement en kosten aan de verschillende bijdragende ondernemingen en pensioenregelingen.

De FSMA geeft toelichting bij nieuwe Europese wetgeving voor pensioenfondsen

Toekomstige gepensioneerden door middel van strenge toezichtsnormen een hoge mate van zekerheid bieden dat hun aanvullende pensioenen goed worden beheerd. Dat is het doel van prudentiële regels die de Europese Unie in 2003 met haar eerste pensioenfondsenrichtlijn (IORP I)¹¹² heeft geïntroduceerd.

De Europese richtlijn IORP II¹¹³ die sinds begin 2019 van kracht is, diept het bestaande wettelijk kader uit om die doelstelling waar te maken. De nieuwigheden slaan op grensoverschrijdende activiteiten en overdrachten, op de *governance* en op de informatieverplichtingen van pensioenfondsen.

Zo bevat de nieuwe richtlijn een aangepaste procedure voor het grensoverschrijdende beheer van pensioenregelingen en nieuwe regels voor de grensoverschrijdende overdrachten van pensioenverplichtingen.

De verfijning van het governancekader heeft betrekking op de invoering van een algemeen governancestelsel dat stoelt op een passende en transparante organisatiestructuur, een doeltreffende interne controle en duidelijke beleidslijnen, onder andere inzake beloning. Ook het risicobeheer wordt beter omkaderd, onder meer door de invoering van een eigen-risicotoetsing. Daarnaast werden de regels inzake uitbesteding van functies en de *fit & proper*-vereisten verder uitgewerkt.

112 De richtlijn (EU) 2003/41/EG van het Europees Parlement en de Raad van 3 juni 2003 betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening.

113 De richtlijn (EU) 2016/2341 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2016 betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening.

De invoering van onafhankelijke sleutelfuncties beoogt het vernieuwde risicobeheersysteem te ondersteunen. Door deze regels worden de vroegere governanceaanbevelingen van de FSMA wettelijk verankerd: *soft law* wordt *hard law*.

Op het vlak van informatie deelt IORP II de informatieverplichtingen op in functie van de verschillende fasen van de pensioenopbouw: de fase vóór de aansluiting, de opbouwfase van het aanvullend pensioen, de fase vóór de pensionering en de uitbetalingsfase. In elk van die fasen gelden er andere verplichtingen.

De FSMA geeft toelichting bij de nieuwe wetgeving tot omzetting van de richtlijn IORP II. In een mededeling¹¹⁴ heeft ze reeds op het ogenblik van de inwerkingtreding van deze regelgeving de aandacht van de IBP's gevestigd op de nieuwe wettelijke verplichtingen die uit de wet voortvloeien en waarmee onmiddellijk rekening moest worden gehouden. Daarnaast heeft ze interne beleidslijnen uitgewerkt die pensioenfondsen kunnen volgen wanneer ze hierom vragen. Op die manier wil ze een gelijk speelveld creëren voor alle pensioenfondsen en haar toezicht vlot laten verlopen. Voor een aantal regels gelden overgangsperiodes tot in 2022.

FOCUS 2020

Alle pensioenfondsen moeten vóór 31 december 2020 overgaan tot de benoeming of herbenoeming van de verantwoordelijken voor de interne auditfunctie, de compliancefunctie en de actuariële functie. De FSMA moet deze benoemingen vooraf goedkeuren. De FSMA zet in 2020 haar inspanningen verder om deze dossiers binnen de wettelijk opgelegde einddatum te behandelen.

De FSMA blijft tevens de naleving van de nieuwe Europese rapporteringsverplichtingen ten aanzien van EIOPA en ECB nauw opvolgen. Deze rapportering geeft de FSMA een beter en sneller zicht op de situatie van de pensioenfondsen en laat een meer gedetailleerde analyse toe van hun beleggingsportefeuilles. Deze gegevens leveren bijkomende informatie op voor haar risicogebaseerd toezicht. De FSMA begeleidt de sector om aan deze nieuwe rapporteringsverplichtingen te voldoen. Ze biedt hiervoor *guidance* en heeft een aanspreekpunt.

Daarnaast rolt de FSMA in 2020 een volledig vernieuwd risicomodel uit. Het zal de basis vormen voor haar jaarlijks operationeel controleplan.

Uniek loket voor rapportering van pensioenfondsen

Pensioenfondsen beschikken sinds 2019 bij de FSMA over één enkel loket voor de rapportering van gegevens aan de FSMA en aan de Nationale Bank van België (NBB). Op die manier kan de gegevensinzameling efficiënt verlopen en wordt vermeden dat pensioenfondsen aan twee toezichthouders moeten rapporteren. Deze aanpak houdt verband met nieuwe rapporteringsverplichtingen van de FSMA ten aanzien van EIOPA en van de NBB ten aanzien van de ECB in het kader van het Europees Stelsel van Centrale Banken en het Eurosysteem.

De architectuur van het Wikifin Lab is een combinatie van de bestaande, klassieke elementen van het gebouw, met moderne toetsen zoals de glazen achtergevel en dit alles gecombineerd met een volledig digitaal parcours voor de leerlingen.

BESTRIJDING VAN FINANCIËLE INBREUKEN

De FSMA kan administratieve sancties opleggen voor inbreuken op de financiële wetgeving. Deze sancties nemen de vorm aan van administratieve geldboetes, opgelegd door een onafhankelijke sanctiecommissie, of van minnelijke schikkingen.

18 nieuwe onderzoeksdossiers in 2019	132
12 minnelijke schikkingen in 2019	133
Gerechtelijke procedures	136
Internationale samenwerking	137

18 nieuwe onderzoeks- dossiers in 2019

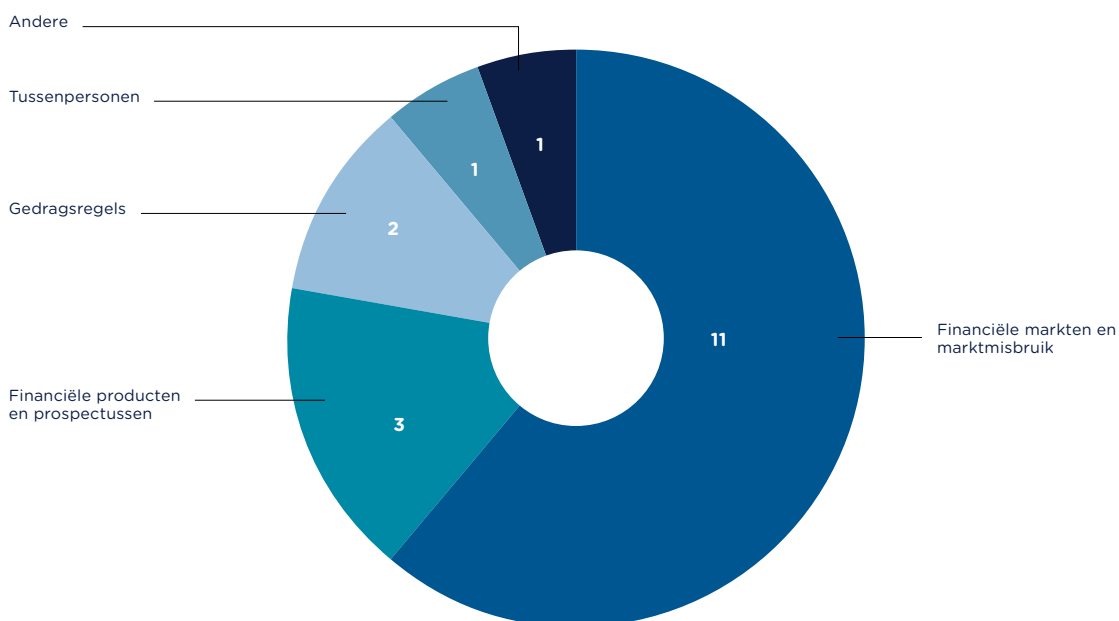
Als het directiecomité ernstige aanwijzingen vaststelt van een praktijk waarvoor mogelijk een administratieve sanctie moet worden opgelegd, draagt het de auditeur op om dit nader te onderzoeken¹¹⁵. Die beslissing wordt genomen op basis van aanwijzingen die door de controlediensten van de FSMA zijn overgemaakt, of naar aanleiding van een klacht of een melding.

In 2019 heeft het directiecomité 18 nieuwe onderzoeksdossiers¹¹⁶ geopend.

Het directiecomité beslist, in overeenstemming met artikel 70, § 1, van de wet van 2 augustus 2002, om een onderzoek te starten als er aanwijzingen zijn van een praktijk die aanleiding kan geven tot een administratieve sanctie. Daarvoor wordt er een 'onderzoeksdossier' geopend. Dat heeft betrekking op feiten, niet op personen. Het is dus mogelijk dat het onderzoek van de feiten uitwijst dat het aantal betrokken personen moet worden bijgesteld.

De feiten worden onderzocht door de medewerkers van het auditoraat, onder leiding van de auditeur. De wet geeft hen daartoe verschillende onderzoeksbevoegdheden. Zo kan de FSMA¹¹⁷ bijvoorbeeld schriftelijke informatie opvragen, personen verhoren, telecommunicatiegegevens opvragen of gegevens in beslag nemen.

Grafiek 26: Thematisch overzicht van de in 2019 geopende onderzoeksdossiers

¹¹⁵ Artikel 70, § 1 van de wet van 2 augustus 2002.

¹¹⁶ Dit cijfer omvat niet de onderzoeksdossiers die de FSMA heeft geopend in het kader van een verzoek tot samenwerking van een buitenlandse toezichthouder. Voor meer informatie over hoe dergelijke verzoeken worden behandeld, zie dit verslag, p. 137.

¹¹⁷ Artikel 78 tot 85bis van de wet van 2 augustus 2002.

Na afronding van zijn onderzoek bezorgt de auditeur zijn definitief verslag aan het directiecomité¹¹⁸. Op basis hiervan beslist het directiecomité welk gevolg aan het dossier moet worden gegeven¹¹⁹. Het directiecomité kan bijkomende onderzoeksdaden vragen, het dossier aan de sanctiecommissie overmaken, een minnelijke schikking aanvaarden of het dossier zonder gevolg klasseren.

12 minnelijke schikkingen in 2019

De wet biedt de mogelijkheid om een dossier af te sluiten door een minnelijke schikking¹²⁰ te treffen.

De beslissing om een minnelijke schikking te aanvaarden, wordt genomen door het directiecomité. Als voorwaarde geldt dat de betrokken persoon heeft meegewerkt aan het onderzoek en vooraf heeft ingestemd met het voorstel tot minnelijke schikking.

In 2019 heeft het directiecomité twaalf minnelijke schikkingen aanvaard, op voorstel van de auditeur, voor een totaalbedrag van 2.247.102 euro. Hierbij waren zowel natuurlijke personen als rechtspersonen betrokken.

De onderzoeksdossiers waarvoor een minnelijke schikking werd aanvaard, hadden betrekking op diverse toezichtsdomeinen. Als voorbeeld lichten wij hierna een aantal minnelijke schikkingen toe¹²¹. Op de website van de FSMA staan alle teksten van de minnelijke schikkingen die in 2019 zijn afgesloten.

Minnelijke schikking in een complex dossier van marktmisbruik

Op 17 september 2019 heeft de FSMA een minnelijke schikking aanvaard in een dossier over de overname van aandelen van vennootschap A door vennootschap B die vervolgens onrechtstreeks waren doorverkocht aan vennootschap C.

Na het onderzoek te hebben verricht, heeft de FSMA geoordeeld dat de bepalingen over marktmisbruik waren overtreden en dat de markt, op verschillende ogenblikken, niet correct was geïnformeerd over de verrichte transacties.

Dit dossier illustreert de diverse facetten van marktmisbruik in een vrij complexe set van feiten waarbij diverse protagonisten betrokken zijn. Er is zowel sprake van misbruik van voorkennis als van marktmanipulatie door het verspreiden van misleidende verklaringen en de laattijdige publicatie van voorkennis door een beursgenoteerde vennootschap. Bij dit dossier zijn overigens zowel rechtspersonen als natuurlijke personen betrokken.

118 Artikel 70, § 2 van de wet van 2 augustus 2002.

119 Artikel 71 van de wet van 2 augustus 2002.

120 Artikel 71, § 3 van de wet van 2 augustus 2002.

121 Enkel de minnelijke schikkingen waarvoor toelichtingen van algemene aard kunnen worden gegeven, worden hier beschreven.

Marktmisbruik heeft een bijzonder nefaste invloed op de integriteit van de markten en op het consumentenvertrouwen. Precies daarom worden administratieve onderzoeksdoSSIERS over marktmisbruik altijd prioritair behandeld door de toezichthouder die er een substantieel deel van de middelen aan besteedt.

In totaal werd voor deze minnelijke schikking een boete van 1,4 miljoen euro betaald door de verschillende betrokken partijen. Dat is de zwaarste administratieve sanctie ooit opgelegd door de FSMA. Zij staat in verhouding tot het vermogensvoordeel dat de verschillende partijen gerealiseerd hebben.

Vier minnelijke schikkingen met verzekeringsondernemingen

Verzekeringsondernemingen mogen enkel samenwerken met verzekeringstussenpersonen die zijn ingeschreven bij de FSMA. Om te worden ingeschreven moet een verzekeringstussenpersoon beschikken over de vereiste kennis en ervaring, en alle nodige formaliteiten hebben vervuld. Als hij niet langer voldoet aan bepaalde voorwaarden, wordt hij door de FSMA geschorst of geschrapt.

De FSMA publiceert een lijst van de verzekeringstussenpersonen die zijn ingeschreven. Elke wijziging in die lijst wordt onmiddellijk bekendgemaakt.

In 2019 heeft de FSMA vier minnelijke schikkingen gesloten met verzekeringsondernemingen die hadden samengewerkt met een of meer verzekeringstussenpersonen die niet waren ingeschreven of van wie de inschrijving was vervallen.

Die problematiek is beslist niet nieuw. De FSMA hanteert een nultolerantie. Tot dusver zijn er geen gevallen van recidive vastgesteld.

De bedragen die betaald werden voor die vier minnelijke schikkingen stonden in verhouding tot de aard van de inbreuk, meer bepaald het aantal niet-ingeschreven tussenpersonen waarmee was samengewerkt en de duur van de inbreuk. Het ging om boetes van 250.000 euro, 150.000 euro en tweemaal 75.000 euro.

Alle betrokken verzekeringsondernemingen werden bewust gemaakt van deze problematiek en hebben maatregelen genomen om dergelijke problemen in de toekomst te vermijden.

Minnelijke schikking met een financieel analist

Op 4 juni 2019 werd een minnelijke schikking gesloten met een Franse financieel analist. Hij had posities ingenomen in *contracts for difference* (CFD's, financiële contracten voor de verrekening van verschillen) op Belgische aandelen, telkens vlak voor een analyse over de betrokken aandelen werd gepubliceerd door het analysekantoor waarvoor hij werkte. Twee van die verrichtingen leverden hem een totale winst op van 28.551,28 euro.

De FSMA heeft geoordeeld dat de betwiste transacties een inbreuk vormen op de wettelijke regeling over misbruik van voorkennis. Op het ogenblik dat hij deze verrichtingen uitvoerde, had deze financieel analist immers via verschillende kanalen toegang tot de analyses van zijn kantoor, nog voor die gepubliceerd werden.

De minnelijke schikking hield een boete van 57.102,56 euro in. Zij werd zonder naamsvermelding gepubliceerd op de website van de FSMA. Dat is uitzonderlijk aangezien de FSMA doorgaans verkiest een dergelijke sanctie bekend te maken met naam en toenaam. Maar dat had afbreuk kunnen doen aan een niet-nominatief bekendgemaakt arrest dat vóór deze minnelijke schikking was uitgesproken door de Franse *Conseil d'Etat* over diezelfde persoon maar over andere verrichtingen.

Minnelijke schikking met een bestuurder van een genoteerde vennootschap

Op 17 juli 2019 werd een minnelijke schikking afgesloten met een lid van de raad van bestuur van een genoteerde vennootschap. Deze persoon had verzuimd om een aantal van zijn transacties in aandelen van de vennootschap te melden.

Als regel geldt dat leidinggevendenden van genoteerde vennootschappen hun transacties in aandelen van hun vennootschap binnen de drie werkdagen moeten melden aan de FSMA (vroeger hadden zij hiervoor vijf werkdagen de tijd).

In dit geval bleek de bestuurder geen enkele transactie te hebben verricht vóór er bevoorrechte informatie was gepubliceerd. Niets wees op misbruik van voorkennis.

Voor de minnelijke schikking werd een boete van 50.000 euro betaald ten gunste van de Schatkist. Zij werd gedurende zes maanden met naamsvermelding gepubliceerd op de website van de FSMA.

Minnelijke schikking met een verzekeringstussenpersoon

Op 19 november 2019 werd een minnelijke schikking afgesloten met een verzekeringstussenpersoon die is ingeschreven bij de FSMA.

Verzekeringstussenpersonen moeten een of meer natuurlijke personen aanstellen als verantwoordelijke voor de distributie. Hoeveel personen precies hangt af van de organisatie en de activiteiten van de tussenpersoon. Bovendien is een tussenpersoon wettelijk verplicht om de FSMA onmiddellijk op de hoogte te brengen van elke wijziging in de gegevens in zijn inschrijvingsdossier.

Bij contact met de FSMA bleek de tussenpersoon onvoldoende verantwoordelijken voor de distributie te hebben aangesteld. Hij had immers nagelaten te melden hoeveel personen in contact met het publiek hij tewerk stelde en beschikte niet langer over voldoende distributieverantwoordelijken. Op vraag van de FSMA heeft hij de toestand onmiddellijk rechtgezet en ook de nodige interne en organisatorische maatregelen getroffen om dergelijke incidenten in de toekomst te vermijden.

Voor de minnelijke schikking werd een boete van 35.000 euro betaald. Zij werd met naamsvermelding bekendgemaakt op de website van de FSMA.

Minnelijke schikking voor inbreuken op de regelgeving over publiciteit

Op 10 december 2019 heeft de FSMA een minnelijke schikking afgesloten met verschillende verzekeringsondernemingen van eenzelfde groep voor inbreuken op de regelgeving over publiciteit.

De FSMA had op bepaalde pagina's van een website reclame opgemerkt die niet voldeed aan de reglementair vereiste minimuminformatie die verstrekt moet worden over financiële producten.

Daarnaast stelde de FSMA vast dat een pagina van de website niet voldeed aan de reglementaire voorwaarden voor het vermelden van de beloning die voor een financieel product kan worden verkregen.

De FSMA acht dergelijke informatie uitermate belangrijk voor de bescherming van de consumenten. Die moeten er immers van uit kunnen gaan dat de informatie over verzekeringsproducten die zij aantreffen op een website correct is.

De procedure die de FSMA heeft opgestart tegen deze verzekeringsondernemingen mondde uit in een minnelijke schikking. Die hield de betaling in van een boete van 60.000 euro en een nominatieve publicatie op de website van de FSMA.

Gerechtelijke procedures

Arrest van het Hof van Cassatie van 6 december 2019

In haar jaarverslag van 2018¹²² heeft de FSMA bericht over het cassatieberoep dat was ingesteld tegen het arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 24 september 2015. Met dat arrest had het Hof van Beroep zich uitgesproken over een beroep tegen een beslissing die genomen was door de sanctiecommissie op 17 juni 2013 over, onder meer, marktmanipulatie. Het Hof van Beroep had de beslissing van de sanctiecommissie vernietigd en, opnieuw rechtdoend, de genoteerde vennootschap die op het ogenblik van de feiten deel uitmaakte van een bankverzekeringsgroep, veroordeeld tot betaling van een geldboete van 250.000 euro voor overtreding van artikel 25, § 1, eerste lid, 4° van de wet van 2 augustus 2002 en artikel 5 van het koninklijk besluit van 14 november 2007. Daarnaast had het Hof van Beroep aan twee leiders van die vennootschap een geldboete opgelegd van telkens 200.000 euro voor overtreding van artikel 25, § 1, eerste lid, 4° van de wet van 2 augustus 2002.

Zoals bericht in het jaarverslag van 2018, hadden de betrokken leiders cassatieberoep ingesteld, maar in de loop van de procedure afstand gedaan van hun beroep om vervolgens elk afzonderlijk een nieuw cassatieberoep in te stellen tegen het arrest van het Hof van Beroep.

Op 6 december 2019 heeft het Hof van Cassatie een arrest uitgesproken waarmee het ook deze cassatieberoepen tegen het arrest van het Hof van Beroep van 24 september 2015 verwerpt. Daarmee is dat arrest definitief geworden.

Dit arrest van het Hof van Cassatie maakt een einde aan de sanctieprocedure ten aanzien van de twee leiders van de genoteerde vennootschap die ten tijde van de feiten deel uitmaakte van een bankverzekeringsgroep, en aldus aan de sanctieprocedures die waren opgestart in september 2009 door het directiecomité van de toenmalige Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen. Aanleiding hiervoor was een voorafgaand onderzoek naar de externe communicatie van de genoteerde vennootschap over het verloop van de uitvoering van haar solvabiliteitsplan en over haar solvabiliteitsprognoses tijdens de periode van januari 2008 tot juni 2008. Volgens het directiecomité bevatten die ernstige aanwijzingen van koersmanipulatie. De sanctieprocedures resulteerden in twee beslissingen van de sanctiecommissie van 17 juni 2013 en twee arresten van

122 Zie het jaarverslag 2018 van de FSMA, p.119-120.

het Hof van Beroep waartegen, zoals hierboven aangegeven, cassatieberoepen werden ingesteld. Tegen één van beide arresten van het Hof van Beroep waren nog cassatieberoepen hangende, dewelke bij het vermelde arrest van 6 december 2019 ook verworpen werden.

Pro memorie wordt eraan herinnerd dat de sanctiecommissie, daarin bijgetreden door het Hof van Beroep, in dit dossier ten gronde had geoordeeld dat de betrokken vennootschap en haar leiders artikel 25, § 1, eerste lid, 4° van de wet van 2 augustus 2002 herhaaldelijk hadden overtreden door informatie te verspreiden die valse of misleidende signalen kon geven over het aandeel van de vennootschap, terwijl zij wisten of hadden moeten weten dat die informatie onjuist of misleidend was. Daarnaast had de sanctiecommissie geoordeeld dat de inbreuken die de betrokken vennootschap had gepleegd op artikel 25, § 1, eerste lid, 4° van de wet van 2 augustus 2002 ook een inbreuk inhielden op artikel 5 van het koninklijk besluit van 14 november 2007. Als een emittent valse of misleidende informatie verstrekt aan de markt, voldoet hij daardoor immers evenmin aan de voor hem geldende verplichting om aan het publiek de nodige informatie ter beschikking te stellen om de transparantie, de integriteit en de goede werking van de markt te verzekeren.

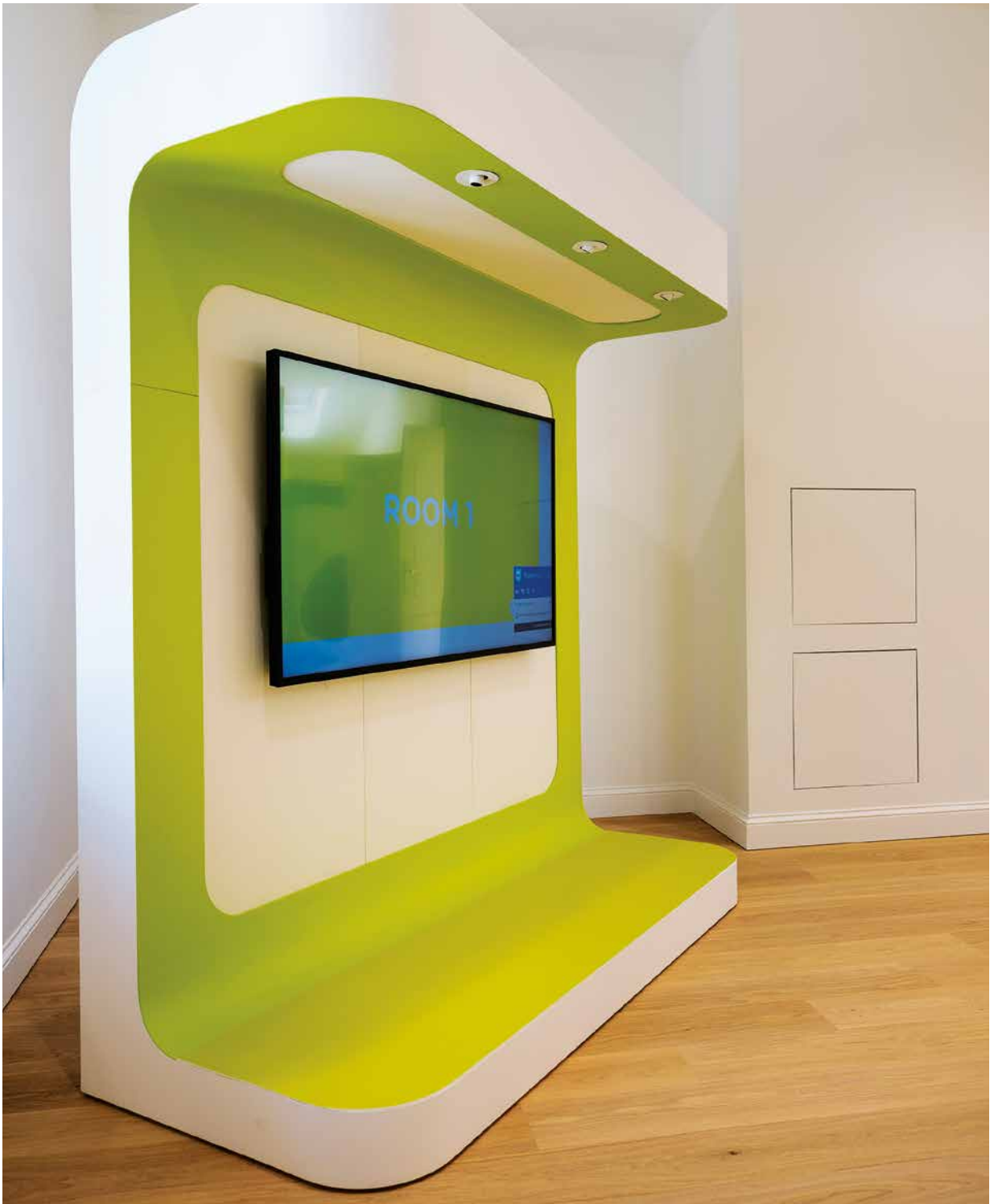
Internationale samenwerking

In 2019 heeft de FSMA 22 verzoeken om internationale samenwerking gekregen van bevoegde buitenlandse toezichthouders. In 2018 waren dat er 17. Zij heeft al die verzoeken behandeld binnen een termijn van gemiddeld 47 dagen. De duur van die termijn hangt onder meer af van de aard en de omvang van de nodige onderzoeksdaden. Vaak moet zij de begunstigden van een verrichting identificeren.

Soms moet de FSMA ook informatie verzamelen bij een emittent of een telecomoperator, of een hoorzitting organiseren voor personen die verdacht worden van een inbreuk of er getuige van zijn.

Op haar beurt heeft de FSMA in 2019 51 samenwerkingsverzoeken gericht aan bevoegde buitenlandse autoriteiten, tegenover 44 in 2018.

Tijdens het parcours worden momenten ingelast waarbij de leerlingen in een 'kamer' uitleg krijgen over de thema's die aan bod komen.

FINANCIËLE EDUCATIE VOOR IEDEREEN

Bijdragen tot financiële educatie van de bevolking is een van de wettelijke opdrachten van de FSMA. Ze heeft hiervoor een programma opgezet onder de naam Wikifin. Dit programma ontwikkelt initiatieven om de financiële geletterdheid van de bevolking te verbeteren. Het programma steunt op verschillende pijlers. Voor het grote publiek zijn er de website Wikifin.be en sensibiliseringscampagnes. Voor jongeren (en hun leerkrachten) is er een educatief luik. Tot slot is er het Wikifin Lab, een digitaal en interactief centrum voor financiële educatie.

De portaalsite Wikifin.be en de sensibiliseringscampagnes	140
Wikifin.be: een referentie voor financiële consumenten	140
Doelgerichte sensibiliseringsacties	140
 Financiële educatie in het lessenpakket van alle leerlingen	 141
De economische en financiële competentie is een van de sleutelcompetenties in de Vlaamse eindtermen	 142
Financiële educatie wordt ook in het <i>Pacte d'excellence</i> van de Federatie Wallonië-Brussel geïntegreerd	 142
 Het Wikifin Lab: de fysieke verankering van financiële educatie in België	 143
Het sluitstuk van een lang proces	143
Een parcours dat afwisselend individueel en in groep wordt afgelegd	144
Actuele maatschappelijke thema's	144
Ervaringsleren	145
De keuze voor een digitaal parcours	146

De portaalsite Wikifin.be en de sensibiliseringscampagnes

Wikifin.be: een referentie voor financiële consumenten

De portaalsite www.wikifin.be is in 2013 gelanceerd met als doel consumenten neutrale, betrouwbare en praktische financiële informatie te verstrekken. De website kende van bij zijn lancering veel succes en zijn naamsbekendheid bij het Belgische publiek blijft groeien. Sinds zijn lancering is de website al meer dan 11 miljoen keer bezocht. In 2019 waren er ruim 3 miljoen bezoekers, die meer dan 5 miljoen pagina's op de website bekeken.

Naast uitgebreide informatie stelt de website ook praktische tools ter beschikking van de consumenten. Die tools zijn erg populair en geven de burgers niet alleen een concreet beeld van de verschillende mogelijkheden die zij hebben, maar ook van de impact van een financiële beslissing op hun dagelijkse financiële situatie. Zo geeft de Erfenissimulator de consumenten een idee van hoe een nalatenschap wordt verdeeld en hoeveel successierechten de erfgenamen zullen moeten betalen. Met de IMMOsimulator kan de consument een raming maken van de kostprijs van een woonproject, waardoor hij de impact ervan op zijn budget kan inschatten. Daarnaast zijn nog tal van andere tools te vinden op Wikifin.be.

In 2019 is een nieuwe vergelijkingstool voor zichtrekeningen ontwikkeld. Op vraag van de minister van Economie en Consumenten ontwikkelde de FSMA een digitale tool, waarmee de kosten voor zichtrekeningen bij de verschillende Belgische banken gratis met elkaar kunnen worden vergeleken. Die kosten kunnen variëren afhankelijk van de aangeboden producten en diensten en van de instelling die ze aanbiedt. De consumenten kunnen zo nagaan welke rekeningen de interessantste voor hen zijn in functie van de producten en diensten die zij wensen. In de loop van het jaar is de vergelijkingstool op twee punten uitgebreid. In de eerste plaats houdt de tool nu ook rekening met de variabele kosten op basis van het gemiddelde bedrag per geldopname dat de gebruiker in zijn profiel vermeldt. In de tweede plaats zijn ook de informatiedocumenten in verband met de tarieven beschikbaar bij de resultaten die worden getoond in de tool. Sinds zijn lancering is deze vergelijkingstool voor zichtrekeningen al meer dan 483.000 keer gebruikt.

Doelgerichte sensibiliseringsacties

De FSMA voerde via Wikifin verschillende campagnes om het publiek te sensibiliseren rond vragen over geld en om de naamsbekendheid van de verschillende onderdelen van haar programma rond financiële educatie bij het grote publiek nog te vergroten. Zo liep er een campagne op de nationale radiozenders die met onlineadvertenties werd ondersteund. Om een gepaste boodschap via het juiste kanaal te versturen, voerde de FSMA een erg gerichte campagne op basis

van sociodemografische kenmerken en van hoe mensen omgaan met geldzaken. Door het doelpubliek te segmenteren kan de FSMA gericht en efficiënt communiceren.

Parallel daarmee organiseerde de FSMA eind maart 2019 een nieuwe themaweek rond geldzaken. Tijdens die zogenaamde 'Geldweek' in samenwerking met diverse partners werd de aandacht gevestigd op het belang van financiële educatie. Daarnaast zette de FSMA, onder de naam Wikifin, in die week tal van initiatieven op touw en nam zij de rol van coördinator tussen de vele stakeholders op zich.

Tijdens de Geldweek speelden meer dan 40.000 leerlingen van het lager onderwijs 'budgetPRET' en 'Just'in Budget'. Wikifin stelt deze twee spellen over budgetbeheer ter beschikking van de leerlingen van het lager onderwijs. Met die spellen komt financiële educatie op een ludieke manier aan bod in de klas. De leerlingen leren wat geld beheren inhoudt. Bedoeling is hen van jongs af te doen inzien dat zij elke euro maar één keer kunnen uitgeven, een belangrijke les die hen later veel financiële zorgen kan besparen. Via Wikifin wil de FSMA de leerlingen zo jong mogelijk de nodige vaardigheden aanreiken, zodat zij later goed kunnen functioneren in de samenleving en verantwoordelijke burgers kunnen worden.

De klassen uit de eerste graad van het secundair onderwijs namen deel aan de Wikifin Quiz. Op het wedstrijdprogramma stonden 30 vragen over geldzaken uit het dagelijks leven. Zo'n 1.200 leerlingen van het secundair onderwijs namen het vanuit hun klas via een onlineplatform rechtstreeks tegen elkaar op, met als inzet een reischeque voor de hele klas. De quiz werd ook in 26 andere Europese landen gespeeld. De winnende Belgische klas mocht deelnemen aan de Europese finale. Dit evenement kwam tot stand in samenwerking tussen Febelfin en Wikifin.

De leerlingen van de tweede en derde graad van het middelbaar onderwijs konden dan weer deelnemen aan de Wikifin School Challenge. Bedoeling was de leerlingen op een speelse manier vertrouwd te maken met de basisprincipes van budgetbeheer via het Wikifin-spel 'Budget Aan-Zet'.

Financiële educatie in het lessenpakket van alle leerlingen

Van bij de aanvang vormen de jongere generaties een belangrijke doelgroep van het FSMA-programma rond financiële educatie. Geld leren beheren en goede financiële gewoontes aanleren, gebeurt immers het best zo vroeg mogelijk. Om deze doelgroep efficiënt te kunnen bereiken, werkt de FSMA nauw samen met de verschillende onderwijsactoren.

De economische en financiële competentie is een van de sleutelcompetenties in de Vlaamse eindtermen

In januari 2018 keurde het Vlaams Parlement een nieuw decreet goed dat de contouren van de eindtermen herdefinieert en de sleutelcompetenties vastlegt die in de eindtermen van het secundair onderwijs aan bod moeten komen.

De autoriteiten definieerden zestien basisvaardigheden die de Vlaamse leerlingen moeten beheersen om in een snel en steeds evoluerende maatschappij te kunnen leven. Een van de nieuwe sleutelcompetenties is de 'economische en financiële competentie'. Die streeft drie doelstellingen na, namelijk:

1. inzicht ontwikkelen in consumptiegedrag, inkomstenverwerving en financiële producten, om budgettaire gevolgen op korte en lange termijn te kunnen inschatten,
2. de werking van ondernemingen en organisaties en hun maatschappelijke rol duiden, en
3. nadenken over de werking van de markten en de economie als systeem, en de invloed van de overheid hierop binnen de (inter)nationale context kunnen duiden.

De tenuitvoerlegging van de hervorming van de eindtermen in het Vlaams secundair onderwijs is voor de eerste graad ingegaan op 1 september 2019. Voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs zijn de werkzaamheden nog aan de gang. Voor die twee graden zouden de nieuwe eindtermen in principe op 1 september 2021 in werking moeten treden.

Om leerkrachten te ondersteunen die vanaf 1 september 2019 met financiële educatie aan de slag gingen in de eerste graad van het secundair onderwijs, zette de FSMA in 2019 vooral in op de ontwikkeling van nieuw materiaal voor de eerste graad. Zo heeft zij bijvoorbeeld een basisselectie van het beschikbare materiaal voor de eerste graad in een onlinecatalogus gebundeld. Die catalogus is in 2019 meer dan 1.000 keer gedownload.

Om de leerkrachten te helpen bij de implementatie van de hervorming, heeft Wikifin bijgedragen aan info- en vormingssessies in Leuven, Kortrijk, Antwerpen, Hasselt en Brugge. Zo konden meer dan 1.000 leerkrachten en pedagogen worden bereikt.

Financiële educatie wordt ook in het *Pacte d'excellence* van de Federatie Wallonië-Brussel geïntegreerd

In de Federatie Wallonië-Brussel zal financiële educatie in het *Pacte d'excellence* worden geïntegreerd. Dat *Pacte d'excellence* herdefinieert en moderniseert de gemeenschappelijke opleiding die in de toekomst aan alle Franstalige leerlingen zal worden verstrekt. In de praktijk betekent dit dat alle leerlingen bepaalde vaardigheden moeten verwerven in de zogenaamde *tronc commun* (of 'gemeenschappelijke stam'), die van het derde jaar kleuteronderwijs tot het derde jaar secundair onderwijs loopt. Die *tronc commun* omvat vijf niet-transversale en twee transversale *domaines d'apprentissage* (of 'leerdomeinen'). Het thema 'financiële educatie en verantwoord consumeren' komt aan bod in leerdomeinen 6 en 7 van het *Pacte d'excellence*, getiteld '*créativité, engagement, esprit d'entreprendre*' (of 'creativiteit, engagement en ondernemingszin') en '*apprendre à apprendre et à poser des choix*' (of 'leren leren en keuzes maken'). Leerdomeinen 6 en 7 zijn transversale domeinen, die dus in alle onderwezen vakken aan bod moeten komen.

‘Financiële educatie en verantwoord consumeren’ zal dus weldra deel uitmaken van het lesprogramma van alle leerlingen van het derde jaar kleuteronderwijs tot het derde jaar secundair onderwijs. De leerlingen van de derde graad van het secundair beroeps- en technisch onderwijs volgen sinds 2016 al lessen ‘*Formation sociale et économique*’ (FSE) (of ‘sociale en economische vorming’). Dit gemeenschappelijk vak moet verplicht worden aangeboden in alle netten van het beroeps- en technisch secundair onderwijs. De zes thema’s die aan bod komen, betreffen grotendeels de vaardigheden op het vlak van financiële educatie en verantwoord consumeren (consumptie, budgetbeheer, rechten en plichten van burgers en werknemers). Via deze lessen kunnen de leerlingen concreet leren een budget te beheren, de gevaren van kredieten te identificeren, hoe de arbeidsmarkt aan te pakken of welke vragen rond consumptie pertinent voor hen zijn.

Pro memorie: de FSMA heeft zitting in het *Comité de pilotage* (of ‘stuurcomité’), dat onder meer concrete voorstellen moet formuleren voor een optimale integratie van financiële educatie en verantwoord consumeren in het schoolcurriculum. Parallel daarmee zet de FSMA haar inspanningen voort op het vlak van de vorming van leerkrachten rond financiële educatie en verantwoord consumeren. Zo heeft zij tijdens het schooljaar opleidingsdagen voor de leerkrachten georganiseerd en haar inspanningen voortgezet op het vlak van de actualisering van bestaande en de ontwikkeling van nieuwe lessuggesties die gratis ter beschikking worden gesteld van de leerkrachten op het Wikifin-platform. In 2019 zijn meer dan 7.567 Franstalige pedagogische fiches van dat platform gedownload.

Het Wikifin Lab: de fysieke verankering van financiële educatie in België

Het sluitstuk van een lang proces

Het Wikifin Lab, waarvan de ontstaansgeschiedenis teruggaat tot 2015, vloeit voort uit de overtuiging van de FSMA dat een kwalitatief programma rond financiële educatie pas compleet is als het een fysieke verankering heeft waar kan worden geëxperimenteerd met concrete situaties rond financiële educatie.

Het onderzoek van de haalbaarheid van een Belgisch financieel educatief centrum en de bijbehorende reflectie werden gestimuleerd door talrijke internationale ontmoetingen en bezoeken aan buitenlandse musea. Zo was het digitaal centrum ‘*Financial Life Park*’ (FLIP) in Wenen bijvoorbeeld een belangrijke inspiratiebron, onder andere voor de kennismuur van het Wikifin Lab.

Geïnspireerd door al die ontmoetingen en bezoeken, en gesterkt in haar overtuiging door een grondige studie van de haalbaarheid van een museum rond financiële educatie in België, heeft de FSMA beslist om het avontuur van de oprichting van een financieel educatief centrum in België aan te gaan.

Een parcours dat afwisselend individueel en in groep wordt afgelegd

Het Wikifin Lab is een vernieuwend, digitaal en interactief centrum voor financiële educatie, waar de bezoekers experimenteren met verschillende financiële situaties uit het dagelijks leven. Tijdens een twee uur durend parcours wordt soms individueel, soms in kleine groepjes gespeeld. Een animator begeleidt elke groep en last tijdens het bezoek pedagogische momenten in om de kritische geest van de bezoekers aan te wakkeren en hun vaardigheden duurzaam te verankeren.

Tijdens het parcours verwerven de bezoekers inzichten die een antwoord kunnen bieden op hun geldvragen, zoals hoe en waarom wordt mijn consumptiegedrag beïnvloed? Ben ik bereid risico's te nemen met mijn spaargeld? Welke impact hebben mijn keuzes op mijn omgeving en de maatschappij? Hoe hou ik mijn budget in evenwicht?

Het Wikifin Lab zet de bezoekers ertoe aan hun kritische geest aan te scherpen en confronteert hen met hun persoonlijke keuzes en hun keuzes als burger. Verder helpt het de bezoekers om hun kennis te verbeteren en inzicht te verwerven in de financiële basismechanismes. Bedoeling is hen te helpen om met kennis van zaken keuzes te maken in hun dagelijks leven. Die ludieke en educatieve ervaring in het Wikifin Lab biedt de bezoekers niet enkel een stevige basis, maar geeft hen ook zin om hun geldzaken in handen te nemen.

Het bezoek is onderverdeeld in drie cycli rond drie thema's en drie afzonderlijke pedagogische momenten:

- animaties in kleine groepjes;
- individuele budgetspellen;
- pedagogische momenten met de hele groep.

Een bezoek aan het Wikifin Lab moet de jongeren zin geven om een actieve rol op te nemen in hun financieel leven. Het geeft hen bagage om hun levensprojecten te realiseren door hen te helpen om niet enkel de valstrikken te herkennen, maar ook de financiële kansen die zich voordoen.

Actuele maatschappelijke thema's

De thema's die aan bod komen in het Wikifin Lab, zijn niet toevallig gekozen. De vier thema's staan centraal in financiële educatie, zoals die is bepaald door specialisten. Zij weerspiegelen ook de huidige maatschappelijke uitdagingen. Tot slot spelen zij in op de punten die aan beide kanten van de taalgrens in het curriculum zijn ingeschreven.

De volgende vier thema's komen aan bod in het Wikifin Lab:

- de invloeden bij consumptie;
- de keuzemogelijkheden met spaargeld;
- de impact van keuzes op de maatschappij en de omgeving;
- een evenwichtig budgetbeheer.

Voor de invulling van die thema's heeft Wikifin een beroep gedaan op vooraanstaande specialisten, zoals wetenschappers gespecialiseerd in gedragseconomie en gaming. Zij stelden onder andere hun expertise ter beschikking voor het thema rond invloeden bij consumptie en om de pedagogische momenten van het parcours af te stemmen op jongere bezoekers. Tijdens die momenten wordt onder meer stilgestaan bij de gedragsaspecten waarvan we ons bewust zouden moeten zijn als we financiële beslissingen nemen. Hun visie was ook belangrijk voor de totstandbrenging van de animaties over de keuzes als burger.

Toonaangevende economen en deskundigen op het vlak van financiële educatie hebben de FSMA bijgestaan bij de uitbouw van het thema van de spaarkeuzes.

Een gerenommeerd pedagoog stelde zijn expertise ter beschikking voor de invulling van de pedagogische momenten. Tijdens die momenten krijgen de bezoekers de gelegenheid om hun ervaring te herbeleven, te ontleden en de verschillende concepten en mechanismen te begrijpen die zij tijdens het spel hebben 'ervaren'. Die pedagogische momenten moeten de bezoeker helpen om de onderliggende boodschappen van de verschillende activiteiten te begrijpen en op te nemen.

Tot slot stelden pedagogen uit het Nederlandstalig onderwijs en uit het onderwijs in de Federatie Wallonië-Brussel hun expertise ten dienste van de uitbouw van de animaties, zodat het Wikifin Lab ten volle op de doelstellingen van de verschillende onderwijsnetten kan inspelen.

Ervaringsleren

Voor de verwezenlijking van die doelstellingen is in het Wikifin Lab voor een ervaringsgerichte aanpak geopteerd.

De leerlingen nemen actief deel aan de ervaring en observeren dus niet enkel. Daarna moeten zij over die ervaring nadenken om er de nodige lessen uit te trekken en om in de praktijk te brengen wat zij hebben geleerd. Zo zullen zij hun kennis en pas verworven vaardigheden als leidraad kunnen gebruiken bij hun toekomstige beslissingen en handelingen.

Deze cyclus vindt zijn oorsprong in het wereldberoemde model van het ervaringsleren.

FOCUS 2020

De **officiële opening van het Wikifin Lab** zal ongetwijfeld dé mijlpaal van 2020 worden.

Middelbare scholen kunnen zich nu al inschrijven voor een bezoek aan het Wikifin Lab tijdens het schooljaar 2020-2021. Inschrijven kan via www.wikifinlab.be.

In 2020 wordt ook aan een **nieuwe versie van de website Wikifin.be** gewerkt. De huidige versie is in 2013 gelanceerd en is sindsdien erg succesvol. De website is de voorbije jaren sterk uitgebreid met nieuwe inhoud en functionaliteiten, en heeft nu bepaalde grenzen bereikt. Om ten volle op de behoeften van de consumenten te kunnen blijven inspelen, krijgt de website een nieuwe structuur en een nieuw design, om zo beter aan te sluiten bij het surfgedrag van de bezoekers.

In samenwerking met de Europese Commissie werkt de FSMA ook verder aan een groot **project** dat tot doel heeft de implicaties en de praktische modaliteiten van een eventueel toekomstig digitaal leerplatform rond financiële educatie in kaart te brengen en te beoordelen. Dat platform zou de burgers ertoe moeten aanzetten om zich te informeren en bij te scholen over geldzaken.

De keuze voor een digitaal parcours

Hoewel het Wikifin Lab geen attractiepark is, moet een bezoek aan het centrum toch een ludieke ervaring zijn. De keuze voor een volledig digitaal parcours is ingegeven door de wens om de leerlingen te boeien via een medium dat zij erg waarderen, zonder echter het pedagogische aspect uit het oog te verliezen.

Onderzoek toont aan dat digitale tools een positieve impact hebben op het leerproces van leerlingen. De leerlingen zijn allemaal in het digitale tijdperk geboren en zullen zowel in hun privé- als beroepsleven met digitale tools te maken krijgen. Verder dragen die tools bij tot een sterkere motivatie van de leerlingen en een grotere betrokkenheid bij de opbouw van hun kennis.

Onderwijsonderzoek toont duidelijk de voordelen van digitale technologieën voor het leerproces van de leerlingen, die meer geëngageerd en sterker gemotiveerd blijken te zijn. Het gebruik van digitale tools moet echter kaderen in een algemene leerstrategie, waarbij digitale tools doordacht worden gebruikt.

Het Wikifin Lab heeft een 'Kennismuur'. Die stelt de leerlingen in staat om, aan de hand van verschillende objecten in vitrines, via de touchscreens meer uitleg kunnen krijgen over financiële thema's.

INTERNATIONALE ACTIVITEITEN

Financiële regelgeving wordt als gevolg van de internationalisering van de financiële markten steeds vaker op Europees en internationaal vlak bepaald. Internationale samenwerking en coördinatie tussen toezichthouders winnen hierdoor aan belang. De FSMA is lid van verschillende internationale en Europese organisaties die aan de basis liggen van nieuwe regels en standaarden opstellen voor de financiële sector.

De internationale en Europese activiteiten van de FSMA	150
Overschakeling van de financiële sector naar meer duurzaamheid	152
Herziening van het Europees systeem voor financieel toezicht	154
Voorzetting van de denkoefening over de cryptoactiva	155
Risico's verbonden aan hefboomfinanciering bij beleggingsfondsen	156
Opvolging van het rapport over niet-bancaire financiële intermediatie	157

De internationale en Europese activiteiten van de FSMA

Internationaal

De FSMA is op internationaal vlak lid van:

de internationale organisatie van toezichthouders op de financiële markten en producten

de Internationale Vereniging van Verzekeringstoezichthouders

de Internationale Organisatie van Pensioentoezichthouders

De FSMA is betrokken bij de werkzaamheden van de Raad voor Financiële Stabiliteit

De FSMA hecht veel belang aan internationale en Europese samenwerking. Ze is actief in verschillende internationale en Europese organisaties en haar voorzitter, Jean-Paul Servais, bekleedt verscheidene belangrijke mandaten.

Op Europees niveau zetelt de FSMA in de *Board of Supervisors* van ESMA en EIOPA en is lid van de *General Board* van de ESRB.

De voorzitter van de FSMA leidde binnen ESMA het *Financial Innovation Standing Committee* (FISC) dat de tendensen inzake financiële vernieuwing analyseert.

Op wereldwijd niveau zetelt de FSMA in de *Board* van IOSCO, is lid van IAIS en IOPS en is betrokken bij de werkzaamheden van de FSB.

Europa

De FSMA is op Europees vlak betrokken bij de opstelling en omzetting van nieuwe financiële regelgeving. Ze is lid van:

de Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen

De FSMA neemt deel aan de werkzaamheden van het Europees Comité voor Systeemrisico's

De voorzitter van de FSMA speelt sinds meerdere jaren een voorname rol binnen IOSCO. Sinds 2016 is hij ondervoorzitter van IOSCO en lid van de IOSCO Board. Sinds 2014 is hij voorzitter van het Europees Regionaal Comité van IOSCO en voorzitter van het Financieel en Auditcomité van IOSCO.

Als IOSCO-ondervoorzitter vertegenwoordigt hij IOSCO binnen een aantal andere internationale organisaties. Zo is hij sinds maart 2017 voorzitter van de *IFRS Monitoring Board*. Dit orgaan houdt toezicht op de *International Accounting Standards Board* (IASB), die internationale standaarden voor verslaggeving in jaarverslagen en jaarrekeningen opstelt. Dit mandaat werd voor twee jaar verlengd in 2019.

Hij neemt ook deel aan de *Official Sector Steering Group* (OSSG) die werkt aan de hervorming van financiële referentie-indexen zoals de Euribor en de Libor en rapporteert aan de FSB. Hij woonde als ondervoorzitter vergaderingen bij van de FSB *Plenary* en haar *Steering Committee*.

De interactie tussen IOSCO en de FSB werd in de voorbije jaren sterker. Dat komt omdat de FSB meer aandacht heeft voor risico's op het vlak van financiële stabiliteit in de financiële markten. Zo stelde IOSCO aanbevelingen op over liquiditeitsrisico's en het gebruik van hefboomen bij beleggingsfondsen. Ze voerde hiermee een rapport van de FSB uit over kwetsbaarheden waaraan beleggingsfondsen bloot staan¹²³. IOSCO leverde ook input aan de FSB over actuele onderwerpen zoals crypto-activa, *stablecoins* en de mogelijke risico's van marktfragmentatie.

De FSMA maakte deel uit van een werkgroep van IOSCO over de EU-wetgeving in verband met de verwerking van persoonsgegevens (GDPR). De werkgroep onderzocht de impact van deze wetgeving op de internationale samenwerking op het vlak van uitwisseling van gegevens tussen de leden van IOSCO. Dit leidde tot de opstelling van een mechanisme dat landen van de Europese Economische Ruimte (EER) toelaat persoonsgegevens over aangelegenheden op het vlak van toezicht en handhaving te delen met landen van buiten die zone.

Volgens het Europees Comité voor gegevensbescherming biedt deze door IOSCO uitgewerkte administratieve regeling passende waarborgen voor de uitwisseling van persoonsgegevens. De FSMA heeft deze administratieve regeling ondertekend en op haar website bekendgemaakt.

Overschakeling van de financiële sector naar meer duurzaamheid¹²⁴

Duurzaamheid is meer dan ooit een Europese en internationale prioriteit. De financiële sector vormt daarop geen uitzondering. Het aantal initiatieven rond duurzame financiering stijgt dan ook gestaag.

Eind december 2019 stelde de Europese Commissie haar nieuwe '*Green Deal*' voor. Daarin wordt de financiële sector als een van de sleutelsectoren voor het succes van het nieuwe plan voorgesteld. De doelstelling van de '*Green Deal*' is drieledig: kapitalen heroriënteren naar een duurzamere economie, klimaat- en milieuaspecten systematisch in het risicobeheer integreren, en de transparantie en langetermijnvisie bevorderen. De overschakeling naar een koolstofneutrale economie tegen 2050 vereist een jaarlijkse investering van 180 miljard euro. Dat is enkel haalbaar als ook het spaargeld van de particulieren wordt gemobiliseerd.

¹²³ Zie het verslag 2018 van de FSMA, p. 142-143, en dit verslag, p. 156.

¹²⁴ Zie ook dit verslag, p. 163.

In het kader van haar toezicht op de financiële markten stelt de FSMA ook een groeiende belangstelling van het Belgische publiek voor milieuvriendelijke beleggingen vast. Zoals aangegeven door de Europese Commissie, blijven particuliere beleggers en hun beleggingskeuzes doorslaggevend bij de heroriëntering van kapitaal naar groene en duurzame economische activiteiten.

De FSMA volgt de wetgevende evoluties op Europees niveau dan ook op de voet en was vorig jaar actief betrokken bij de werkzaamheden op initiatief van de Europese Commissie. De *Disclosure*-verordening, die strengere eisen stelt aan de communicatie over duurzaamheid, en de benchmarkverordening, die twee nieuwe klimaatbenchmarks voorstelt, zijn in december 2019 gepubliceerd. De definitieve versie van de taxonomie wordt in de eerste maanden van 2020 verwacht. De Taxonomie bevat de lijst van activiteiten die bijdragen tot de strijd tegen klimaatverandering en tot de milieubescherming. Die tool is ontwikkeld om een grotere transparantie over financiële producten te garanderen. Zo wordt onder meer geëist dat de producenten de ecologisch duurzame activiteiten identificeren die effectief via de belegging zullen worden gefinancierd. Het betrokken percentage moet aan de consument worden meegedeeld in het prospectus over het financieel product.

Na de inwerkingtreding van de *Disclosure*-verordening zal de informatieverstrekking van de financieel adviseurs en de producenten van financiële producten worden uitgebreid met een voorstelling van de risico's van de klimaatverandering voor de belegging en van de klimaat- en milieu-impact van de gefinancierde economische activiteit. Wanneer financiële producten aan de klanten worden voorgesteld, moeten hun ecologische en sociale kenmerken en hun kenmerken van goed bestuur aan de voorkeuren van de koper worden afgetoetst. De belegger zal dan niet enkel zijn financiële doelstellingen en zijn voorkeuren inzake risico's aan zijn bankier kunnen meedelen, maar ook kunnen aangeven dat hij wenst dat de nadruk op duurzaamheid wordt gelegd. Tot slot zullen de milieuprestaties van het product gedetailleerd moeten worden toegelicht in het jaarverslag en op de website van de producent. De FSMA zal nagaan of die informatieverplichtingen worden nageleefd. Zodra de uitvoeringsteksten in werking zijn getreden, zal zij zowel de financiële sector als de consumenten richtsnoeren bezorgen.

Om de keuze van de belegger te vergemakkelijken, hebben zowel de openbare als de particuliere sector verschillende labels ontwikkeld op nationaal¹²⁵ en internationaal vlak. In 2019 startte de Europese Commissie de werkzaamheden om het (reeds voor bepaalde producten en diensten bestaande) Europese ecolabel uit te breiden tot de financiële producten. Zo wil zij garanderen dat de middelen worden gebruikt voor projecten met een positieve milieu- en klimaatimpact. De Europese standaard voor groene obligaties vormt een aanvulling op de vrijwillige initiatieven van banken en overheidsinstellingen. De Taxonomie gebruikt dat model van groene lening, dat bestemd is voor particuliere en institutionele beleggers, als referentiebasis voor de identificatie van de duurzame activiteiten die met de ingezamelde middelen kunnen worden gefinancierd.

De FSMA neemt actief deel aan de uitvoering en implementatie van de nieuwe Europese verordeningen via een nauwgezette en geëngageerde medewerking aan de werkzaamheden van de werkgroepen die gedelegeerde en technische verordeningen moeten opstellen. Zo werkte zij in 2019 mee aan de praktische voorbereiding van milieu-informatie die financieel adviseurs, ter uitvoering van de *Disclosure*-verordening, aan de beleggers zullen moeten meedelen.

125 Zie ook dit verslag, p. 163.

Herziening van het Europees systeem voor financieel toezicht

Het Europees systeem voor financieel toezicht is een netwerk rond de drie Europese toezicht-houdende autoriteiten (ESA's), het Europees Comité voor Systeemrisico's (ESRB) en de nationale toezichthouders. De voornaamste taak is te zorgen voor consistent en passend financieel toezicht in de hele EU.

De herziening van het Europees systeem voor financieel toezicht heeft tot doel om de ESA's de nodige bevoegdheden en instrumenten te bieden om een convergent en kwalitatief toezicht te garanderen. Deze herziening heeft betrekking op de bevoegdheden en de bestuursorganen van deze autoriteiten (ESMA – EIOPA – EBA).

Een eerste reeks herzieningen heeft betrekking op het toekennen van bijkomende convergentiebevoegdheden aan de ESA's. Eén van de belangrijkste convergentie-instrumenten betreft de *peer reviews*, waarbij de kwaliteit en volledigheid van het nationaal toezicht worden afgetoetst. In de toekomst zullen *peer reviews* uitgevoerd worden door een team van werknemers van de ESA's en vertegenwoordigers van de nationale toezichthouders en zal de *Management Board* van de ESA's een leidinggevende rol krijgen in het proces. De finale goedkeuring van het *peer review* rapport blijft een bevoegdheid van de *Board of Supervisors*.

Daarnaast zullen de ESA's twee Europese toezichtsprioriteiten kunnen bepalen die alle nationale toezichthouders dienen op te nemen in hun werkplan.

Er wordt tevens extra belang gehecht aan consumentenbescherming, onder andere via bijkomende bevoegdheden inzake productinterventie en coördinatiemogelijkheden bij het uitvoeren van *mystery shopping*-activiteiten.

Een tweede reeks herzieningen heeft betrekking op de directe toezichtsbevoegdheden. ESMA, de Europese kapitaalmarkttoezichthouder, wordt bevoegd voor de goedkeuring van en het toezicht op beheerders van kritieke benchmarks en de erkenning van niet-Europese beheerders van benchmarks die gebruikt worden in de EU. Ook de goedkeuring van en het toezicht op de aanbieders van datarapporteringsdiensten die de rapportering van transacties in financiële instrumenten verzorgen, wordt overgedragen aan ESMA.

Een derde herziening heeft betrekking op het antiwitwastoezicht. De coördinerende anti-witwasbevoegdheden die tot nu toe verspreid waren tussen de drie Europese toezichtsautoriteiten, worden toegekend aan de Europese Bankautoriteit (EBA). De rol van EBA wordt versterkt en de nodige toezichtsinstrumenten worden voorzien. Zo wordt onder meer een nieuw permanent comité van nationale antiwitwastoezichtsautoriteiten opgericht en krijgt EBA de mogelijkheid om rechtstreeks maatregelen op te leggen indien nationale toezichthouders niet adequaat optreden.

Voorzetting van de denkoefening over de cryptoactiva

Verschillende Europese en internationale instanties hebben bijzondere aandacht besteed aan de thematiek van de cryptoactiva.

In januari 2019 publiceerden ESMA¹²⁶ en EBA¹²⁷ een advies over de Europese financiële regels die mogelijk van toepassing zijn op de verschillende vormen van crypto-activa, in antwoord op een verzoek van de Europese Commissie in het kader van haar in maart 2018 gepubliceerde FinTech-actieplan. Uit een verslag¹²⁸ van juli 2019 met daarin een samenvatting van de resultaten van twee ESMA-onderzoeken bij de bevoegde nationale autoriteiten naar de toepassing van verschillende soorten vergunningen op de FinTech-ondernemingen, blijkt dat de reglementaire onzekerheid het grootst is over de problematiek van de cryptoactiva, de *Initial Coin Offerings* (ICO's) en de *Distributed Ledger Technology* (DLT). Op basis van die verschillende documenten lanceerde de Europese Commissie in december 2019 een consultatie over een reglementair kader voor cryptoactiva¹²⁹.

IOSCO heeft van de cryptoactiva een prioritair thema gemaakt in haar werkprogramma voor 2019 en 2020. Zo heeft zij een *ICO Support Framework* op poten gezet dat de autoriteiten in staat stelt om hun ervaringen met *Initial Coin Offerings* met elkaar te delen. In mei 2019 publiceerde IOSCO een consultatiedocument over de risico's en de sleutelementen waarmee op reglementair vlak rekening moet worden gehouden voor de handelsplatformen voor cryptoactiva. In februari 2020 is het eindverslag gepubliceerd met daarin de opmerkingen die in het kader van de consultatie waren geformuleerd¹³⁰. IOSCO voerde ook een onderzoek uit naar de risico's verbonden aan beleggingsfondsen die posities in cryptoactiva houden. Verder keurde zij een mandaat voor de beleggerseducatie rond cryptoactiva goed.

De aankondiging door Facebook – in juni 2019 – van de lancering van het Libra-project bracht een specifiek soort cryptomunten, de *stablecoins*, onder de aandacht. Hun waarde wordt stabiel geacht dan die van de oorspronkelijke cryptomunten, zoals *bitcoins*. Die aankondiging heeft internationaal echter veel reacties uitgelokt, wat de projecten van Facebook en haar partners heeft afgeremd. Zo heeft de G20 de *Financial Stability Board* bijvoorbeeld gemandateerd om het fenomeen te onderzoeken dat, door zijn potentieel wereldwijde impact, voor reële reglementaire uitdagingen zou kunnen zorgen.

Gelet op de eerder vermelde prioriteiten is het logisch dat IOSCO binnen haar *FinTech Network* een *Stablecoin Working Group* heeft opgericht, die de ontwikkelingen rond *stablecoins* moet opvolgen. In een eerste stadium onderzocht de groep in welke mate de IOSCO-beginselen en –standaarden van toepassing kunnen zijn op initiatieven van het *stablecoin*-type. De conclusie luidt

126 ESMA, *Advice - Initial Coin Offerings and Crypto-Assets*, januari 2019.

127 EBA, *Report with advice for the European Commission on crypto-assets*, januari 2019.

128 ESMA, *Report - Licensing of FinTech business models*, juli 2019.

129 https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/crypto-assets-2019/public-consultation_en.

130 OICV-IOSCO, *Issues, Risks and Regulatory Considerations Relating to Crypto-Asset Trading Platforms*, februari 2020.

dat dergelijke initiatieven geval per geval moeten worden onderzocht. Een gedetailleerd inzicht in de werking van elk *stablecoin*-project, inclusief de rechten en plichten van de deelnemers en de plichten van de sponsor, is immers nuttig om te bepalen welke standaarden en beginselen concreet van toepassing kunnen zijn¹³¹.

Risico's verbonden aan hefboomfinanciering bij beleggingsfondsen

IOSCO heeft op 13 december 2019 aanbevelingen gepubliceerd voor een kader dat ertoe strekt hefboomfinanciering van beleggingsfondsen gemakkelijker te beoordelen¹³². Er worden door IOSCO hefboomfinancieringsmaatstaven vooropgesteld die door toezichthouders kunnen worden toegepast op een breed scala aan fondsen. Het gebruik van dit kader heeft dan ook tot doel om tot een monitoring te komen die consistent is. De hefboomfinancieringsmaatstaven moeten toelaten om de risico's voor de financiële stabiliteit, die voortvloeien uit het gebruik van hefboomfinanciering door een fonds of groep van fondsen, te beoordelen. Door de publicatie van deze aanbevelingen komt IOSCO dan ook tegemoet aan de FSB-aanbevelingen over het gebruik van hefboomfinanciering in beleggingsfondsen¹³³.

De door IOSCO aanbevolen methodologie berust op een benadering in twee stappen. In de eerste stap worden de fondsen geïdentificeerd waarvoor de kans groter is dat zij risico's zouden kunnen vormen voor het financiële systeem. In de tweede stap worden de daarbij geïdentificeerde fondsen grondiger geanalyseerd op basis van risicogebaseerde maatstaven.

Op basis van de beschikbare data zal IOSCO jaarlijks een verslag publiceren. Dit jaarlijks verslag zal de tendensen op het gebied van hefboomfinanciering binnen de sector van het vermogensbeheer op een globaal niveau weergeven.

131 IOSCO, *Global Stablecoin Initiatives*, maart 2020.

132 *Recommendations for a Framework Assessing Leverage in Investment Funds - Final Report*. Zie de IOSCO-website: <https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD645.pdf>

133 *Policy Recommendations to Address Structural Vulnerabilities from Asset Management Activities*, in het bijzonder *Recommendation 10*. Zie de FSB-website: <https://www.fsb.org/wp-content/uploads/FSB-Policy-Recommendations-on-Asset-Management-Structural-Vulnerabilities.pdf>

Opvolging van het rapport over niet-bancaire financiële intermediatie

Een eerste gezamenlijk verslag over asset management en niet-bancaire financiële intermediatie werd door de FSMA en de NBB geschreven in 2017, op verzoek van de minister van Financiën en van de *High Level Expert Group* over de toekomst van de Belgische financiële sector¹³⁴. Dit verslag kaderde binnen de evolutie naar een meer marktgeoriënteerd financieel systeem, waarin financiële bemiddeling buiten de banksector plaatsvindt. Een meer marktgebaseerd financieel systeem kan een alternatief bieden voor het ophalen van geld door banken en helpt zo de economie te ondersteunen. Maar het kan ook bepaalde risico's met zich mee brengen, zowel voor de financiële stabiliteit als voor beleggers.

Het verslag uit 2017 bracht geen belangrijke bezorgdheden aan het licht, maar bevatte wel een aanbeveling om de activiteiten van beide sectoren periodiek verder te monitoren. De FSMA en de NBB actualiseerden in 2019 dan ook voor het tweede opeenvolgende jaar hun studie over het onderwerp¹³⁵. Voor de eerste keer werd daarbij de term niet-bancaire financiële intermediatie gehanteerd in plaats van *shadow banking*. Deze wijziging in terminologie is in overeenstemming met de evoluties op internationaal vlak. Sinds oktober 2018 hanteert ook het FSB deze benaming.

De FSMA en de NBB berekenden op basis van de gehanteerde FSB-definitie de omvang van de entiteiten die actief zijn in de sector van de niet-bancaire financiële intermediatie in België. De omvang van deze sector daalde van 147 miljard euro eind 2017 tot 142 miljard euro eind 2018. De sector bestaat hoofdzakelijk uit geldmarktfondsen en andere beleggingsfondsen die niet kwalificeren als aandelenfondsen, waarvan de grote meerderheid onder toezicht van de FSMA staat. De achteruitgang in de omvang van de sector was grotendeels te wijten aan een waardedaling van de activa in de portefeuille van deze fondsen ten gevolge van de marktturbulentie eind 2018. Ondanks deze turbulentie is gebleken dat de Belgische beleggingsfondsen voldoende schokbestendig waren om de liquiditeitsdruk te weerstaan.

Volgens de definitie die de EBA hanteert, bedroeg de omvang van de activiteiten inzake niet-bancaire financiële intermediatie in België 24,7 miljard euro eind 2018, tegenover 17,5 miljard euro eind 2017. Deze EBA-definitie neemt beleggingsfondsen niet in aanmerking indien zij aan bepaalde voorwaarden voldoen. De stijging in de omvang van de sector, volgens deze EBA-definitie, is dan ook te wijten aan een wijziging in de samenstelling van de sector van de Belgische beleggingsfondsen eind 2018. In deze periode groeide de omvang van de geldmarktfondsen omwille van een verhoogd aantal toetredingen. De groei in omvang van de geldmarktfondsen ging dan weer ten nadele van andere types beleggingsfondsen die volgens de EBA-definitie geen deel uitmaken van de sector van de niet-bancaire financiële intermediatie.

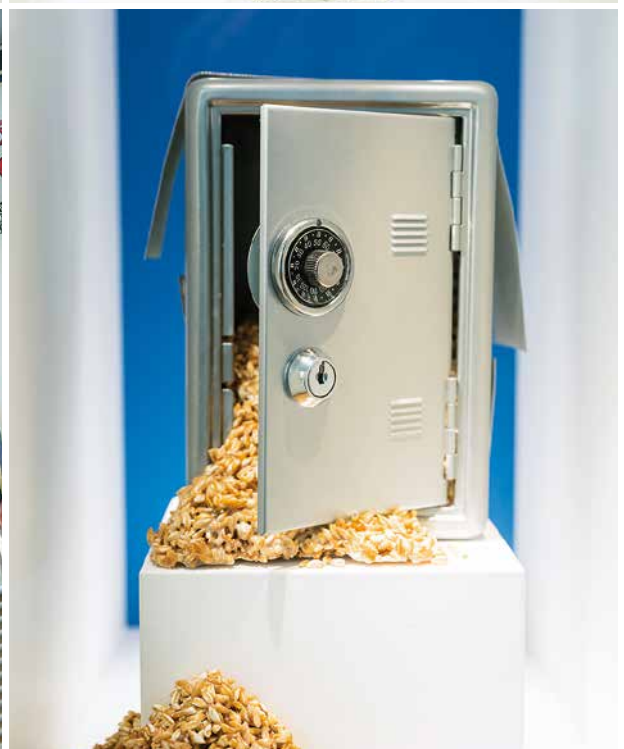
134 *Report on Asset Management and Shadow banking, submitted to the Minister of Finance of Belgium and the High Level Expert Group on the future of the Belgian financial sector, September 2017.* Zie de website van de FSMA: https://www.fsma.be/sites/default/files/public/content/EN/shadowbanking/2017_report_shadowbanking.pdf.

135 *Update on Asset Management and Shadow banking, March 2020.* Zie de website van de FSMA.

Het derde verslag bracht geen nieuwe feiten aan het licht die ertoe noopten de besluiten uit het rapport van 2017 te wijzigen. Het verslag identificeerde geen wezenlijke systemische risico's die geassocieerd worden met asset management en niet-bancaire financiële intermediatie. De ontwikkelingen in beide activiteiten en de verbanden met de andere sectoren van de economie moeten wel nog nauwlettend in de gaten worden gehouden, inclusief mogelijke reputatierisico's bij financiële dienstengroepen (het zogenaamde *step-in-risico*).

Het verslag besteedt ook aandacht aan de opvolging van de aanbevelingen uit het rapport van 2017. Eén specifieke aanbeveling heeft betrekking op de mogelijke mismatch tussen enerzijds de liquiditeit van de activa van de beleggingsfondsen en anderzijds de mogelijkheden die aan beleggers wordt geboden om op aanvraag hun rechten van deelneming door het fonds te laten inkopen. Deze mogelijke mismatch werd reeds door verschillende internationale instellingen, zoals het FSB, IOSCO en het ESRB, geïdentificeerd als een potentieel risico voor de financiële stabiliteit. Bovendien kunnen dergelijke mismatches, indien deze niet gepast worden beheerd, ook een ongunstig effect hebben op de deelnemers in de fondsen. Daarom blijft de FSMA dan ook inspanningen leveren om doeltreffende liquiditeitsbeheersprocessen voor beleggingsfondsen te stimuleren en het aantal beschikbare liquiditeitsinstrumenten uit te breiden. Via een koninklijk besluit kregen de Belgische beleggingsfondsen eind 2018 ook de mogelijkheid om bijkomende liquiditeitsinstrumenten te voorzien, die ze kunnen gebruiken bij eventuele liquiditeitsproblemen.

Een aantal objecten in de 'Kennismuur' die symbool staan voor een financieel thema: het varkentje met reddingsboei stelt het Europees systeem van garantie voor het spaargeld voor; de tulp verwijst naar de tulpen crisis uit de zeventiende eeuw en bij uitbreiding naar alle financiële crisissen uit de geschiedenis; de gokmachine vertegenwoordigt het verband tussen risico en rendement; de brandkast met graankorrels verwijst naar het thema krediet en het feit dat landbouwers vroeger hun kredieten aflostten met een deel van hun oogst.

NIEUWE EVOLUTIES EN UITDAGINGEN

De financiële sector maakt een aantal evoluties door, onder meer als gevolg van maatschappelijke en technologische veranderingen. De FSMA volgt deze evoluties van nabij op. Enkele van deze evoluties en uitdagingen worden hieronder besproken.

De dienstverlening na de brexit	162
Duurzame financiering wordt de norm	163
Cyberdreiging stelt financiële sector voor uitdagingen	164

De dienstverlening na de brexit

Op 31 januari 2020 verliet het Verenigd Koninkrijk de Europese Unie. In de aanloop naar de brexit heeft de FSMA verschillende initiatieven genomen om de sector en het publiek voor te bereiden op de nieuwe situatie. Ondernemingen en tussenpersonen die in het VK gevestigd zijn, zullen na het verstrijken van de overgangperiode immers niet automatisch in België of andere lidstaten van de Europese Economische Ruimte (EER) kunnen werken.

In de loop van 2019 hebben verschillende verzekeringstussenpersonen uit het VK de FSMA gecontacteerd. Na de brexit en de overgangperiode, mogen deze tussenpersonen niet langer op basis van hun Europees paspoort optreden voor risico's in andere EER-lidstaten van in de EER gevestigde verzekeringnemers.

Een aantal van deze ondernemingen heeft daarom een dochteronderneming opgericht in België. Vervolgens hebben deze dochterondernemingen zich ingeschreven als verzekeringstussenpersoon bij de FSMA. Als Belgische onderneming, kunnen zij zich beroepen op het Europees paspoort om actief te zijn in de andere lidstaten van de EER, of om daar een permanente vestiging te openen. Andere ondernemingen hadden reeds een Belgische dochteronderneming en hebben de structuur daarvan aangepast om na de brexit de Europese activiteiten verder uit te oefenen vanuit de Belgische onderneming.

De Belgische dochteronderneming kan de Europese verzekeringsdistributieactiviteiten van de Britse moederverenootschap overnemen en verder uitoefenen na de brexit. Zo kan de continuïteit van de dienstverlening voor Europese klanten en risico's, ook na de brexit verzekerd worden.

Ook Britse beleggingsondernemingen worden na de brexit en de overgangperiode beschouwd als ondernemingen uit een derde land. Deze ondernemingen mogen in België in 'vrij verkeer van diensten' enkel beleggingsdiensten aanbieden aan bepaalde categorieën van professionele klanten en Britse onderdanen.

In samenspraak met de *Financial Conduct Authority* (FCA), die toezicht houdt op de Britse beleggingsondernemingen, contacteerde de FSMA alle Britse beleggingsondernemingen die onder het statuut van 'vrij verkeer van diensten' in België actief zijn. Deze beleggingsondernemingen werd gewezen op de beperkingen die in geval van het ontbreken van een akkoord tussen de EU en het VK op hen van toepassing zouden zijn. Er werd ook gevraagd naar hun plannen in dat geval. Minder dan 200 ondernemingen antwoordden dat ze in een dergelijk geval actief zouden blijven in België onder het beperkte regime van 'vrij verkeer van diensten' door ondernemingen uit derde landen.

Eenzelfde oefening vond plaats bij de Britse verzekeraars die in België actief waren. Uit de ontvangen antwoorden is gebleken dat het merendeel van de verzekeringsondernemingen hebben besloten om een portefeuilleoverdracht te realiseren naar een onderneming binnen de EU. Na een dergelijke overdracht zullen deze portefeuilles worden aangehouden door een onderneming die over een vergunning beschikt om binnen de EU, en dus binnen België, verzekeringsactiviteiten uit te oefenen, waardoor de continuïteit van de verzekeringscontracten gewaarborgd is.

De FSMA was ook betrokken bij de voorbereiding van een wetsontwerp over de brexit¹³⁶. Dit ontwerp omvat onder meer een machtiging voor de Koning om, op advies van de FSMA en de NBB, de nodige maatregelen te nemen om de uitvoering te verzekeren van contracten die afgesloten werden met Britse financiële spelers vooraleer de erkenning verviel van hun vergunning, inschrijving of iedere andere vorm van toelating om in de EU actief te zijn. Deze machtiging geldt voor de hele financiële sector.

Duurzame financiering wordt de norm

Het jaar 2019 sluit het warmste decennium ooit op Aarde af. Het was gekenmerkt door de oproepen van jongeren tot klimaatactie en hevige branden in Australië tijdens een hete zomer.

In deze context evolueert de financiële sector in de richting van een duurzamere financiering, betere consumenteninformatie en een kanalisering van de gemobiliseerde middelen naar projecten die aan bepaalde milieu- en sociale criteria voldoen. Deze ontwikkeling in de richting van groene financiering gebeurt zowel op nationaal, Europees als op internationaal niveau¹³⁷. Er is steeds meer aandacht voor het verminderen van de druk op het milieu, het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen en van de vervuiling, het minimaliseren van de hoeveelheid afval en een efficiënter gebruik van natuurlijke rijkdommen.

Op financieel vlak is het de bedoeling de consument meer transparantie te bieden over de bestemming van de fondsen die hij belegt. Dat moet gebeuren door het duurzaam karakter van een belegging te evalueren en te eisen dat alle nodige informatie wordt verstrekt zodat de belegger kan nagaan of een financieel product tegemoetkomt aan de duurzaamheidsoverwegingen.

Een cruciaal concept voor duurzaamheid zijn 'duurzame beleggingen'. De Europese teksten¹³⁸ definiëren duurzaam beleggen als: 'een investering in een economische activiteit die bijdraagt tot een milieudoelstelling, die bijvoorbeeld wordt gemeten aan de hand van belangrijke indicatoren voor een efficiënt gebruik van de middelen met betrekking tot het energieverbruik, hernieuwbare energie, grondstoffen, water en land, met betrekking tot de productie van afval en de uitstoot van broeikasgassen en met betrekking tot de effecten op de biodiversiteit en de kringlooeconomie'. De Europese teksten definiëren duurzaam beleggen ook als 'een investering in een economische activiteit die bijdraagt tot een sociale doelstelling, en in het bijzonder een investering die bijdraagt tot de bestrijding van ongelijkheden, die de sociale cohesie, de sociale integratie en de arbeidsverhoudingen bevordert of een investering in menselijk kapitaal of in economisch of sociaal achtergestelde gemeenschappen'.

De FSMA heeft ervoor gekozen om proactief mee te werken aan de ontwikkeling van initiatieven op nationaal, Europees en internationaal niveau. Zij is ook van plan bij te dragen aan de snelle tenuitvoerlegging van internationale teksten over duurzame financiering.

136 Zie ook het jaarverslag 2018 van de FSMA, p. 148.

137 Zie dit verslag, p. 152.

138 Zie dit verslag, p. 153.

Er bestaan talrijke privé-initiatieven, zowel Belgische als Europese, met betrekking tot de certificering van duurzame financiële producten. Deze labels worden ontwikkeld door spelers die niet aan de overheid zijn verbonden, maar afkomstig zijn uit het maatschappelijk middenveld of uit de financiële sector zelf. Zij kunnen een beroep doen op een externe commissie voor de beoordeling van aanvragen, met de steun van academici of ratingbureaus.

Op Belgisch niveau worden hoofdzakelijk twee certificeringen gebruikt. Een eerste is het label *Towards sustainability*, een kwaliteitsnorm voor duurzame en maatschappelijk verantwoorde beleggingen die ontwikkeld werd door Febelfin. Daarnaast bestaat er het solidariteitslabel van Financité/Fairfin, een gemeenschappelijk certificeringsproces dat het mogelijk maakt om bepaalde financiële producten het 'label van solidaire financiering' toe te kennen. Ook op internationaal niveau zijn er tal van initiatieven. De eisen waaraan moet worden voldaan om dergelijke labels te verkrijgen, verschillen sterk, evenals de uitzonderingen die zijn toegestaan.

De FSMA is niet betrokken bij privé-initiatieven voor de certificatie van financiële producten. Wegens de privé-aard van deze labels controleert de FSMA niet of de producten die het label dragen daadwerkelijk voldoen aan de eisen van de kwaliteitsnorm. De FSMA vestigt wel de aandacht op dit gebrek aan controle door middel van een waarschuwing dat het label niet is goedgekeurd door de FSMA en dat private labels niet noodzakelijk voldoen aan de verplichtingen die op hen van toepassing zullen zijn in het kader van de toekomstige Europese regelgeving.

De FSMA ondersteunt proactief het afronden van de Europese werkzaamheden en de inwerkingtreding van een geharmoniseerd kader dat de beleggers betere informatie zal verschaffen over financiële producten, al dan niet gelabeld. In afwachting van de goedkeuring van deze Europese regelgeving roept de FSMA de consument op om bijzonder aandachtig te zijn voor bepaalde aspecten. Het gaat bijvoorbeeld om de vereisten die aan producten worden gesteld om voor een label in aanmerking te komen, de toegestane tolerantie marges bij de toekenning van een label, de frequentie waarmee gecontroleerd wordt of een product nog aan de toekenningsvoorwaarden voldoet, de mogelijkheid om tijdens de levensduur van het product af te wijken van de vereisten van een label, de toegepaste selectiviteit en de informatie die moet worden gepubliceerd.

De FSMA is ook aanwezig in de Belgische werkgroep voor duurzame financiering, waarin tal van overheidsinstellingen zijn verenigd, en is betrokken bij de invoering van het Europese Ecolabel op Belgisch niveau.

Cyberdreiging stelt financiële sector voor uitdagingen

De toenemende digitalisering van de financiële sector draagt ertoe bij dat cyberdreigingen een groot operationeel risico vormen voor de bedrijven die actief zijn in de financiële sector. Bovendien worden cyberdreigingen steeds gesofisticeerder en dus gevaarlijker. De dreigingen kunnen verschillende vormen aannemen, zoals diefstal van klantgegevens of het lamleggen van de IT-infrastructuur.

Dergelijke incidenten kunnen de reputatie en de activiteiten van een onderneming treffen, maar ook het publiek, en mogelijk ook de reputatie van de hele financiële sector. Het is dan ook een thema dat onverdeelde aandacht verdient aangezien de meest waardevolle activa van deze bedrijven hun klanten, de gegevens over hun klanten en hun reputatie zijn.

De FSMA verwacht dat alle entiteiten onder haar toezicht de nodige maatregelen treffen om zich goed te beschermen tegen cyberrisico's en zodoende reputatieschade te vermijden. Ze publiceerde daarom richtsnoeren inzake cybersecurityrisico's¹³⁹ om hen daarbij te helpen. De richtsnoeren leggen onder meer de nadruk op het feit dat cyberrisico's een businessprobleem zijn dat de aandacht noodzaakt van het management en niet louter als IT-probleem mag worden gezien. De richtsnoeren werden opgesteld in samenwerking met het Centrum voor Cybersecurity België (CCB). De Nationale Bank van België, verzekeringsmakelaars en andere stakeholders op het vlak van cyberrisico's leverden input.

Ook op internationaal en Europees vlak is cyberveiligheid een belangrijk thema dat de jongste jaren toenemende aandacht krijgt van toezichthouders en internationale organisaties. Het komt ook uitdrukkelijk aan bod in meerdere Europese wetteksten, zoals de richtlijn over de beveiliging van netwerk- en informatiesystemen¹⁴⁰, de richtlijn over betaaldiensten¹⁴¹ en de algemene verordening over gegevensbescherming¹⁴².

De FSMA werkte onder meer actief mee aan een verslag van de *Cyber Task Force* van IOSCO¹⁴³. Dat verslag vestigt de aandacht op het referentiekader dat op internationaal vlak bestaat inzake cyberveiligheid en moedigt een aantal goede praktijken aan.

Het verslag analyseert meer bepaald de toepassing van de drie referentiekaders die op internationaal vlak bestaan inzake cyberveiligheid. Het gaat om het *Cybersecurity Framework* van het *National Institute of Standards and Technology*, de *Guidance on Cyber Resilience for Financial Market Infrastructures* van IOSCO en van het *Committee on Payments and Market Infrastructures* (CPMI) en de ISO-normen gepubliceerd door de *International Organization for Standardization* (ISO) en de *International Electrotechnical Commission* (IEC).

In het verslag geeft een meerderheid van de IOSCO-leden aan dat hun nationale aanpak volledig of grotendeels conform is met een van die referentiekaders. Meer dan een derde van de IOSCO-leden heeft aangegeven dat ze binnen het jaar nieuwe regels, *guidance* of praktijken zouden publiceren voor heel hun financiële sector, of een deel ervan.

139 'Basisprincipes voor het beheer van cybersecurityrisico's', zie de website van de FSMA.

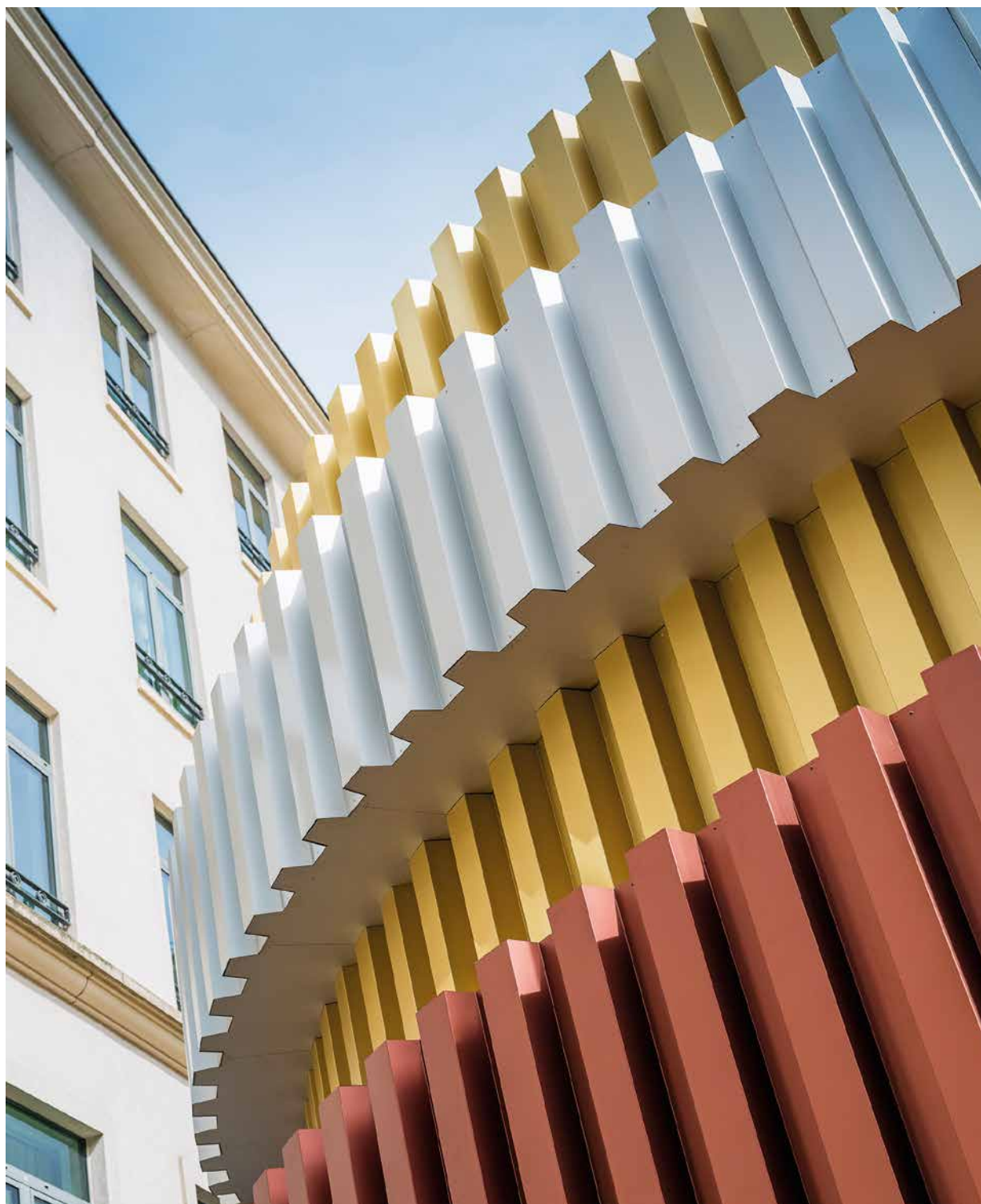
140 Richtlijn (EU) 2016/1148 van het Europees Parlement en de Raad van 6 juli 2016 houdende maatregelen voor een hoog gemeenschappelijk niveau van beveiliging van netwerk- en informatiesystemen in de Unie.

141 Richtlijn (EU) 2015/2366 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015 betreffende betalingsdiensten in de interne markt, houdende wijziging van de richtlijnen 2002/65/EG, 2009/110/EG en 2013/36/EU en verordening (EU) nr. 1093/2010 en houdende intrekking van richtlijn 2007/64/EG.

142 Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG.

143 FR09/2019 *Cyber Task Force, Report of the Board of IOSCO*, 18 juni 2019.

Een close-up van het dak van het auditorium van het Wikifin Lab, met de verschillende kleuren van de euro-munten.

WETGEVING EN REGELGEVING

De FSMA is nauw betrokken bij het omzetten van nieuwe wetgeving en het opstellen van nieuwe regels voor de financiële sector. In dit hoofdstuk staat een overzicht van de belangrijkste nieuwe ontwikkelingen in 2019.

Aandeelhoudersrechten	168
Gevolmachtigde onderschrijvers	169
Koninklijk besluit IDD	170

Aandeelhoudersrechten

Op 16 april 2020 heeft de Kamer van volksvertegenwoordigers in plenaire zitting een wetsvoorstel aangenomen dat onder meer de omzetting van Richtlijn 2017/828¹⁴⁴ regelt. Die richtlijn bevat maatregelen om de langetermijnbetrokkenheid van aandeelhouders in genoteerde vennootschappen te bevorderen en meer transparantie tussen deze vennootschappen en de beleggers te creëren. De nieuwe wet zet verschillende elementen van die richtlijn in Belgisch recht om.

De nieuwe regeling stelt genoteerde vennootschappen vooreerst in staat om hun aandeelhouders te identificeren. Zo wordt rechtstreekse communicatie tussen vennootschap en aandeelhouders mogelijk. De Europese wetgever acht deze communicatie van essentieel belang om de uitoefening van aandeelhoudersrechten te vergemakkelijken en de betrokkenheid van aandeelhouders te bevorderen. De tussenpersonen via wie de aandelen worden aangehouden, worden daarom verplicht om informatie over de identiteit van de aandeelhouders door te geven.

Een tweede reeks maatregelen is gericht op de betrokkenheid van aandeelhouders bij genoteerde vennootschappen. Een grotere betrokkenheid bij de *corporate governance* van vennootschappen draagt, volgens de Europese wetgever, immers bij tot een verbetering van hun financiële én niet-financiële prestaties. Die betrokkenheid zorgt er ook voor dat de vennootschappen de zaken op langere termijn gaan aanpakken. In dat kader worden aan institutionele beleggers¹⁴⁵ en vermogensbeheerders¹⁴⁶ een aantal transparantieverplichtingen voor het betrokkenheidsbeleid en de beleggingsstrategie in aandelen opgelegd. Verder wordt ook bepaald dat vermogensbeheerders de institutionele beleggers voor wie zij optreden, informatie moeten bezorgen aan de hand waarvan zij kunnen beoordelen of de vermogensbeheerder in het langetermijnbelang van de aandeelhouders handelt, en of zijn strategie een doeltreffende betrokkenheid van aandeelhouders mogelijk maakt. Met dezelfde doelstellingen voor ogen – de betrokkenheid van aandeelhouders vergroten en het langetermijnbeheer van de vennootschappen bevorderen – moeten volmachtadviseurs voortaan ook aan specifieke transparantievereisten voldoen, meer bepaald voor de gedragscode die zij hanteren, en voor hun onderzoek, adviezen en aanbevelingen.

Een derde luik handelt over de remuneratie van de personen belast met de leiding van de genoteerde vennootschappen. Noch de richtlijn, noch de nieuwe wet bevat specifieke bepalingen over de vorm en de structuur van deze remuneratie. De richtlijn en het wetsvoorstel verplichten de vennootschappen echter wel een remuneratiebeleid uit te werken en een remuneratieverslag op te stellen. Remuneratiebeleid en -verslag moeten ter stemming aan de aandeelhouders worden voorgelegd en worden gepubliceerd. De individuele remuneratie van de leden van het bestuursorgaan van de vennootschap moet voortaan worden gepubliceerd. De nieuwe wet houdt op dat punt dus een verstrenging in van de vereisten die oorspronkelijk in Belgisch recht werden ingevoerd door de wet van 6 april 2010 tot versterking van het deugdelijk bestuur bij de genoteerde vennootschappen en de autonome overheidsbedrijven en tot wijziging van de regeling inzake het beroepsverbod in de bank- en financiële sector.

Tot slot voert de richtlijn nieuwe regels in voor transacties met verbonden partijen. Zo'n transacties moeten onder meer openbaar worden aangekondigd op het ogenblik dat zij worden verricht.

144 Richtlijn 2017/828 van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2017 tot wijziging van Richtlijn 2007/36/EG wat het bevorderen van de langetermijnbetrokkenheid van aandeelhouders betreft.

145 Verzekeringsondernemingen en instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening, zoals bepaald door de Richtlijn.

146 Kredietinstellingen, beleggingsondernemingen, beheerders van AICB's en beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging.

Deze vereisten zijn vergelijkbaar met de vereisten die onder andere al zijn opgenomen in de artikelen 7:97 en 7:116 van het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen.

Gevolmachtigde onderschrijvers

Tijdens de verslagperiode is de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen gewijzigd om de activiteit van de gevolmachtigde onderschrijvers specifiek te reglementeren. De term 'gevolmachtigd onderschrijver' verwijst naar een verzekeringstussenpersoon die, als lasthebber van één of meer verzekeringsondernemingen, bevoegd is om, in naam en voor rekening van die verzekeringsondernemingen, de dekking van risico's te aanvaarden en verzekeringsovereenkomsten te sluiten en te beheren.

Die activiteit bestaat erin om de aard en omvang van de te verzekeren risico's in te schatten, en de premie daarvoor te bepalen. Dat is natuurlijk de primaire activiteit van een verzekeringsonderneming: zij legt de verzekeringsvoorwaarden vast, bepaalt de premie die de verzekeringnemer moet betalen, en legt daarvoor vervolgens reserves op haar balans aan om de schadevergoedingen of uitkeringen te dekken die zij tijdens de looptijd van de verzekeringspolis mogelijk moet betalen. Het belangrijkste verschil is dat een gevolmachtigd onderschrijver de risico's niet op zijn eigen balans neemt. Hij handelt uitsluitend voor rekening van een verzekeringsonderneming.

De gevolmachtigde onderschrijvers moeten zich als verzekeringstussenpersoon inschrijven. Daartoe is in het register van de verzekeringstussenpersonen een bijkomende categorie gecreeërd die voorbehouden is aan de gevolmachtigde onderschrijvers. De wet van 4 april 2014 onderwerpt hen aan dezelfde inschrijvingsvoorwaarden als de verzekeringsmakelaars. De gevolmachtigde onderschrijvers kunnen hun activiteiten wel uitoefenen binnen het kader van een exclusieve agentuurovereenkomst of van een juridische verbintenis om hun productie volledig of gedeeltelijk bij een bepaalde partij te plaatsen.

Gelet op de kenmerken van de activiteit van de gevolmachtigde onderschrijvers, zijn enkele specifieke bepalingen ingevoerd, onder andere voor de volgende aspecten:

- (i) De wet van 4 april 2014 verduidelijkt dat gevolmachtigde onderschrijvers over een passende organisatie moeten beschikken die hen toelaat de wettelijke vereisten na te leven.
- (ii) Er wordt bijzondere aandacht besteed aan de problematiek van de belangenconflicten. De activiteiten van een gevolmachtigd onderschrijver mogen niet met de klassieke 'distributie-activiteiten' van een traditioneel verzekeringstussenpersoon (verzekeringmakelaar, -agent of -subagent) worden gecumuleerd, maar moeten binnen een aparte rechtspersoon worden uitgeoefend.
- (iii) Met het oog op de transparantie over hun mandaat moeten gevolmachtigde onderschrijvers het publiek informeren over de naam van alle verzekeringsondernemingen die hen mandateren, en van de verzekeringstakken waarvoor deze hen mandateren.

Voor de gevolmachtigde onderschrijvers die op de datum van inwerkingtreding van deze nieuwe regeling al in een bestaande categorie van het register van de verzekeringstussenpersonen zijn ingeschreven, is in overgangsmatregelen voorzien.

Koninklijk besluit IDD

De IDD-richtlijn¹⁴⁷ is omgezet in Belgisch recht in deel 6 van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen. Hier zijn de regels en voorwaarden vastgelegd voor de toegang tot en de uitoefening van het verzekerings- en herverzekeringsdistributiebedrijf.

Met het IDD-KB¹⁴⁸ wordt de omzetting van de IDD-richtlijn vervolledigd. Dat koninklijk besluit vervangt het koninklijk besluit van 25 maart 1996 tot uitvoering van de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekerings- en herverzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen dat wordt opgeheven.

Het IDD-KB bevat vooral inhoudelijke wijzigingen van de vereisten voor beroepskennis, vakbekwaamheid en bijscholing. Zo voert de IDD-richtlijn voor de beroepskennis en de vakbekwaamheid het beginsel in dat alle personen die betrokken zijn bij het verzekerings- of herverzekeringsdistributiebedrijf over de nodige kennis moeten beschikken om hun klanten een passende dienstverlening te bieden.

Die vereiste geldt niet enkel voor de verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen maar ook voor hun effectieve leiders die verantwoordelijk zijn voor de activiteit van verzekerings- of herverzekeringsdistributie (hierna de 'de facto verantwoordelijke effectieve leiders' genoemd), hun distributieverantwoordelijken en de personen in contact met het publiek. Voor diezelfde personen, met uitzondering van de effectieve leiders, die actief zijn in verzekeringsondernemingen, gelden dezelfde vereisten.

Beroepskennis en vakbekwaamheid veronderstellen een theoretische kennis en praktijkervaring op het gebied van verzekerings- en herverzekeringsdistributie.

Voor de theoretische kennis voert het IDD-KB een systeem met modules in. De modules zijn afgestemd op het type verzekeringsproduct dat verdeeld wordt en op de functie die de betrokken persoon uitoefent.

In een eerste basismodule komen de materies aan bod die gemeenschappelijk zijn voor het verdelen van alle soorten verzekeringsproducten. Voorts bevat de basismodule een inleiding tot de specifieke aspecten van de verschillende soorten verzekeringen. De materie die hier behandeld wordt, moet gekend zijn door alle personen die moeten voldoen aan de vereisten inzake beroepskennis.

Voor de theorie zijn er, naast de basismodule, drie bijkomende gespecialiseerde modules voor de *de facto* verantwoordelijke effectieve leiders en de distributieverantwoordelijken. Die modules zijn dus niet bestemd voor de personen in contact met het publiek. Er wordt ingezoomd op de specifieke regels voor bepaalde types verzekeringsproducten. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de distributie van niet-levensverzekeringen, levensverzekeringen en verzekeringsproducten met een beleggingscomponent.

147 Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie.

148 Koninklijk besluit van 18 juni 2019 tot uitvoering van de artikelen 5, 19°/1, 264, 266, 268 en 273 van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

Net als voorheen kan een persoon aantonen dat hij de theorie kent door met succes een of meer examens af te leggen die erkend zijn door de FSMA. Als hij al een van de diploma's heeft behaald die zijn opgelijst in het KB, wordt ervan uitgegaan dat hij die theoretische kennis bezit. Als hij geschrapt is uit het register en opnieuw een inschrijvingsaanvraag indient, kan hij, onder bepaalde voorwaarden, een vrijstelling krijgen voor zover hij zijn aanvraag indient binnen de vijf jaar na zijn schrapping uit het register.

Er geldt een specifieke regel voor de personen in contact met het publiek die de theorie van de basismodule nog niet onder de knie hebben bij hun aanstelling. Die personen in contact met het publiek 'in opleiding' krijgen een termijn van één jaar om de theorie te leren. In die periode worden zij omkaderd door de tussenpersoon, een distributieverantwoordelijke of een andere persoon in contact met het publiek die voldoet aan alle vereisten van beroepskennis en vakbekwaamheid.

Om de theoretische kennis op peil te houden, is geregeld bijscholing nodig. Het IDD-KB bevat specifieke regels over bijscholing. In overeenstemming met de beginselen in de IDD-richtlijn, draagt de verplichte bijscholing minimum 15 uur per jaar. Voor nevenverzekeringstussenpersonen is een uitzondering gemaakt op die regel. Voor hen is de verplichte bijscholing beperkt tot drie uur per jaar.

Die vereiste bijscholing geldt voortaan ook voor de de facto verantwoordelijke effectieve leiders voor de verzekerings- of herverzekeringstussenpersoon.

Opdat de verantwoordelijke personen de producten die daadwerkelijk worden verdeeld grondig zouden kennen, is nu bepaald dat zij in de loop van de drie jaar na hun eerste aanstelling in die functie, ten minste 12 opleidingsuren moeten volgen om hun kennis bij te werken van de verzekeringsproducten die zij of de personen op wie zij toezien, verdelen.

Voor de personen in contact met het publiek, is het de taak van de werkgever om een opleidingsplan uit te werken zodat hun kennis op peil blijft. Dat opleidingsplan moet zijn afgestemd op de omvang en de aard van de werkzaamheden en op de personen in kwestie.

Naast de verplichting om voldoende kennis te verwerven van de theorie, blijft de vereiste behouden om te beschikken over praktijkervaring met verzekerings- of herverzekeringstussenpersoon. De minimumduur van de ervaring verschilt naargelang het statuut van de tussenpersoon, zijn functie en de wijze waarop de beroepskennis is aangetoond.

Het IDD-KB bevat een nieuwe vereiste qua praktijkervaring voor alle personen die rechtstreeks betrokken zijn bij de distributieactiviteiten en contact hebben met klanten. Die vereiste geldt vooral voor personen die bij een verzekeringsonderneming of een tussenpersoon zijn aangesteld als persoon in contact met het publiek, maar ook voor verzekeringssubagenten, hun distributieverantwoordelijken en hun de facto verantwoordelijke effectieve leiders.

Voor zij alleen mogen handelen, moeten die personen ten minste zes maanden praktische ervaring verwerven. Die nieuwe vereiste leunt nauw aan bij de richtsnoeren van ESMA voor de beoordeling van kennis en bekwaamheid¹⁴⁹ van personen die beleggingsadvies verlenen of informatie verstrekken over beleggingsproducten of -diensten.

149 ESMA 2015/1886, 'Richtsnoeren voor de beoordeling van kennis en bekwaamheid', maart 2016.

Net als voor het verwerven van de theoretische kennis, kunnen personen in contact met het publiek 'in opleiding' de vereiste minimumervaring, zo nodig, verwerven door hun werkzaamheden uit te oefenen onder toezicht van hun werkgever of een persoon die hij daartoe heeft aangesteld.

Op 5 juli 2019 is het IDD-KB in werking getreden. Er gelden evenwel een aantal overgangsbepalingen. Die moeten er vooral voor zorgen dat personen die al actief waren vóór de inwerkingtreding van de nieuwe regeling en al over beroepskennis moesten beschikken, niet opnieuw, zoals voorgeschreven door de nieuwe regels, moeten aantonen dat zij die kennis bezitten. Die regel geldt weliswaar enkel als zij dezelfde functie blijven uitoefenen voor hetzelfde type verzekeringsproducten.

Er zijn ook specifieke overgangsbepalingen voor personen die nu pas verplicht worden om over beroepskennis te beschikken hoewel ze al actief waren vóór de inwerkingtreding van de nieuwe regeling. Er wordt beschouwd dat die personen voldoen aan de kennisvereisten voor zover zij dezelfde gereglementeerde functie blijven uitoefenen bij dezelfde verzekerings- of herverzekeringstussenpersoon.

Aangezien vele ondernemingen die aan financiële bemiddeling doen verschillende gereglementeerde activiteiten combineren, wordt gewerkt aan een harmonisering van de beroepskennis- en vakbekwaamheidsvereisten voor de verschillende statuten van financiële tussenpersoon (in verzekeringen, bank- en beleggingsdiensten, hypothecair krediet en consumentenkrediet). De regeling die het IDD-KB invoert, lijkt een goed uitgangspunt om op voort te bouwen voor die harmonisering.

Na het doorlopen van het hele parcours, krijgen de leerlingen een afsluitende film te zien in het auditorium.

(Deze foto werd genomen voor de social-distancing-maatregelen in het kader van de coronacrisis van kracht werden.)

DE ORGANISATIE VAN DE FSMA

Structuur en organen van de FSMA	176
Directiecomité	176
Organogram van de departementen en diensten	177
Raad van toezicht	178
De interneauditfunctie bij de FSMA	181
Bedrijfsrevisor	182
Sanctiecommissie	182
Organisatie in de praktijk	185
Personeelsbeheer	185
Sociaal overleg	188
Ontwikkelingen op informaticagebied	189
Duurzaamheid	190

Structuur en organen van de FSMA

Directiecomité

Henk **Becquaert**,
lid van het directiecomité

Jean-Paul **Servais**,
voorzitter

Annemie **Rombouts**,
ondervoorzitter

Gregory **Demal**,
lid van het directiecomité

Organogram van de departementen en diensten

(situatie op 2 mei 2020)

Raad van toezicht

Samenstelling

Dirk Van Gerven,
voorzitter

Jean Eylenbosch

Roland Gillet

Deborah Janssens

Pierre Nicaise

Frédéric Rouvez

Kristien Smedts

Reinhard Steennot

David Szafran

Jan Verhoeye

Verslag over de uitoefening door de raad van toezicht van zijn wettelijke opdrachten

Algemeen toezicht op de FSMA

De raad van toezicht is krachtens de wet belast met het algemeen toezicht op de werking van de FSMA.

In de loop van 2019 heeft de raad van toezicht zeven keer vergaderd en één keer gebruik gemaakt van de schriftelijke besluitvormingsprocedure¹⁵⁰. Tijdens dit jaar heeft de raad van toezicht in het bijzonder de actuele uitdagingen voor de FSMA opgevolgd.

Zo bespraken de leden van de raad van toezicht op geregelde wijze de impact van nieuwe technologieën op de financiële sector en op de toezichtsoopdrachten en -methodes van de FSMA. Op grond van uiteenzettingen door de diensten van de FSMA werden met name de risico's besproken die zijn verbonden aan onlinedistributiemethodes van financiële instrumenten en aan nieuwe financiële producten zoals digitale activa (*crypto-assets*). De leden zijn van oordeel dat deze ontwikkelingen gepaard moeten gaan met een passende bescherming van de consument. Een Europese en zelfs internationale aanpak van deze ontwikkelingen, in het bijzonder van de mogelijke creatie van *stablecoins* die een systemisch risico kunnen vormen, dringt zich op.

De leden wisselden ook van gedachten over andere actuele thema's zoals de voorbereidingen op de brexit en de eerste ervaring met de Belgische wetgeving op het vlak van crowdfunding. De leden bespraken ook de toename van het passief vermogensbeheer, waaronder beleggingen via ETF's. Inzake het toezicht op diensten van vermogensbeheer ondersteunden ze de aandacht die gaat naar liquiditeitsrisicomanagement, in het verlengde van de aangescherpte monitoring van liquiditeitsrisico's van fondsen binnen de EU en op mondiaal vlak binnen IOSCO.

Bijzondere aandacht ging naar de initiatieven op Belgisch en Europees vlak inzake duurzame financiering. De raad van toezicht formuleerde suggesties bij de voorbereiding van de conclusies van de studie van de FSMA inzake de niet-financiële informatie die beursgenoteerde ondernemingen bekendmaken. De leden verwelkomden dat een opvolgingsstudie van de verklaringen van niet-financiële informatie is gepland in 2020.

Het directiecomité informeerde de raad van toezicht regelmatig over de vernieuwingen in de toezichtsmethodes die de FSMA hanteert. De leden moedigden de FSMA aan om verder te gaan op de ingeslagen weg van het gebruik van *data analytics* binnen het toezicht. Ze ondersteunden ook het voornemen om in het kader van het Actieplan van de FSMA voor 2020 meer gerichte thematische inspecties bij financiële instellingen te voeren, waarvan de bevindingen op korte termijn aan de gecontroleerde instellingen zouden kunnen worden meegedeeld. De raad van toezicht onderschreef ook het voornemen van het directiecomité om verder in te zetten op transparantie over de verwachtingen van de FSMA en op publieke duiding bij de (grenzen van) bevoegdheden van de FSMA.

De raad volgde tevens de initiatieven van de FSMA inzake financiële educatie van nabij op, en in het bijzonder de voorbereidingen voor de opening van het Wikifin Lab. Dit centrum voor financiële educatie, gelegen naast de zetel van de FSMA, zal een tastbare stap voorwaarts betekenen voor een effectief programma ter bevordering van de financiële geletterdheid van de jongeren in ons land.

¹⁵⁰ De aanwezigheidsgraad van de leden van de raad van toezicht op de vergaderingen bedroeg ruim 90 percent.

Tijdens een van de vergaderingen van de raad wisselden de leden van gedachten met de voorzitter van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren, waarvoor de FSMA het secretariaat waarneemt.

Regelgevende ontwikkelingen

De leden volgden van nabij de Belgische omzetting op van de richtlijn IORP II en zien deze regelgeving als een voorbeeld van kwaliteitsvolle regelgeving die België in Europa op de kaart zet. Op grond van zijn wettelijke opdracht vervat in artikel 49, § 3, van de wet van 2 augustus 2002 heeft de raad van toezicht het directiecomité tevens geadviseerd over het reglement van de FSMA over de rapportering van de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening.

De raad gaf ook advies over de vergoeding die benchmarkbeheerders voor het toezicht aan de FSMA dienen te betalen.

Op Europees vlak werden de leden ingelicht over de hervorming van ESMA en van de andere Europese toezichtsautoriteiten in de financiële sector. Deze hervorming strekt inzonderheid tot versterking van de convergentie van de toezichtspraktijken betreffende de financiële sector in de EU op basis van het eengemaakte regelgevende kader ("*single rule book*").

Werking van de FSMA

De leden wisselden geregeld van gedachten over onderwerpen die betrekking hadden op de organisatie en het personeelsbeleid van de FSMA.

In het kader van zijn wettelijke opdrachten keurde de raad op 18 december 2019 de begroting van de FSMA voor 2020 goed en beraadslaagde hij over het globaal actieplan van de FSMA voor 2020. De raad heeft de jaarrekening voor het jaar 2018 goedgekeurd op 25 april 2019 en de jaarrekening voor 2019 op 27 april 2020.

De raad van toezicht keurde onderhavig verslag, wat de bevoegdheden van de raad van toezicht betreft, op 27 april 2020 goed.

Verslag over de uitoefening door het auditcomité van zijn wettelijke opdrachten

Het auditcomité kwam in 2019 vier keer bijeen.

Met toepassing van artikel 48, § 1ter, eerste lid, 3°, van de wet van 2 augustus 2002 heeft het auditcomité de werkzaamheden van de interne audit opgevolgd, en het interne auditverslag over de onlineapplicatie voor de tussenpersonen besproken. Onder meer in dit domein is een robuuste beveiliging tegen cyberrisico's een belangrijk aandachtspunt. Het auditcomité heeft ook de opvolging van de aanbevelingen uit eerdere auditverslagen besproken en waakt over een tijdige uitvoering van de auditaanbevelingen.

Het auditcomité besprak tevens met het directiecomité de voorbereidingen voor het Wikifin Lab en de budgettaire aspecten ervan.

Het auditcomité bracht over zijn werkzaamheden verslag uit bij de raad van toezicht.

Op voorstel van het directiecomité heeft het auditcomité de begroting voor 2020 onderzocht en de raad van toezicht geadviseerd de begroting goed te keuren. Het auditcomité bekeek in dit kader tevens de prioritering van de IT-projecten.

Het auditcomité gaf ook een gunstig advies aan de raad van toezicht over onderhavig jaarverslag en over de rekeningen van de FSMA voor 2019.

De interneauditfunctie bij de FSMA

Interne audit is een onafhankelijke en objectieve activiteit die aan een organisatie zekerheid verstrekt over de mate waarin zij haar werking beheerst, die haar advies verleent om haar werking te verbeteren, en die bijdraagt tot het creëren van toegevoegde waarde. Zij helpt de organisatie haar doelstellingen te bereiken door een systematische en gedisciplineerde evaluatie van de processen voor risicobeheer, beheer en bestuur, en door voorstellen te formuleren om hun effectiviteit te verbeteren¹⁵¹.

Het auditcomité van de FSMA houdt onder meer toezicht op de werkzaamheden van de interneauditdienst. Het is samengesteld uit vier leden van de raad van toezicht.

Alle auditverslagen worden door het hoofd van de interneauditdienst voor bespreking en behandeling voorgelegd aan het directiecomité. Vervolgens worden ze ter goedkeuring overgemaakt en toegelicht aan het auditcomité, samen met de maatregelen die door het directiecomité zijn genomen om de auditaanbevelingen op te volgen.

In de loop van 2019 heeft de interneauditdienst vier hoofdopdrachten uitgevoerd en actief meegewerkt aan een meerjarig transversaal project.

Zo werden er zekerheidsverstrekken audits uitgevoerd voor de operationele activiteiten van de FSMA die rechtstreeks verband houden met de uitoefening van haar toezichtsbevoegdheden. Voor de veeleer 'corporate' of organisatorische domeinen werden er conformiteitsaudits verricht.

Daarnaast heeft de interneauditdienst, in een adviserende rol, deelgenomen aan een herziening van de IT-projecten die bij de FSMA worden ontwikkeld. Daarbij is bijzondere aandacht besteed aan de gehanteerde methodologie voor beheer en follow-up van de projecten.

Voorts heeft de interneauditdienst actief deelgenomen aan het opzetten van een meerjarig transversaal project voor de realisatie en controle van een uitvoerige *matrix mapping* van de toezichtsstrategieën en -beleidslijnen voor de reglementeringen die onder de bevoegdheid vallen van de FSMA en haar operationele diensten. Om die opdracht uit te voeren, zijn aan de interneauditdienst bijkomende middelen toegewezen (1,5 VTE) via interne detachering.

In de loop van het laatste trimester van 2019 werd de interne auditor van de FSMA belast met een ad-hocopdracht.

¹⁵¹ Nederlandse vertaling van de definitie in de International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing Framework (Internationale Normen voor het Referentiekader voor de Professionele Uitoefening van Interne Audit).

Naast deze opdrachten heeft de interneauditdienst zijn traditionele opvolgingsaudits verricht. Daarbij gaat de dienst na of de getroffen maatregelen voor het opvolgen van de auditaanbevelingen zijn uitgevoerd.

Ten slotte heeft het auditcomité de halfjaarlijkse activiteitenverslagen van de interneauditdienst over het jaar 2019 onderzocht, de activiteitenplanning van de dienst voor het jaar 2020 goedgekeurd en kennisgenomen van de belangrijke thema's waarvoor de FSMA zich in 2021 en 2022 geplaatst zal zien.

Bedrijfsrevisor

Volgens artikel 57, tweede lid van de wet van 2 augustus 2002, wordt de controle op de rekeningen van de FSMA uitgeoefend door een of meer bedrijfsrevisoren. Zij worden door de raad van toezicht benoemd voor een hernieuwbare termijn van drie jaar, op voorwaarde dat zij niet zijn ingeschreven op de lijst van de door de FSMA erkende revisoren en dat zij geen functie uitoefenen bij een onderneming die aan haar toezicht is onderworpen. De revisoren controleren en certificeren elk gegeven waarvan sprake is in de reglementering over de dekking van de werkingskosten van de FSMA zoals bedoeld in artikel 56 van voornoemde wet. BDO, vertegenwoordigd door de heer Alexandre Streel, werd door de raad van toezicht benoemd tot bedrijfsrevisor.

Sanctiecommissie

Samenstelling

In 2019 werd mevrouw Sofie Cools benoemd als lid van de sanctiecommissie in vervanging van mevrouw Veerle Colaert waarvan zij het mandaat voleindigt¹⁵². De sanctiecommissie dankt mevrouw Colaert voor haar deskundige deelname aan de werkzaamheden van de sanctiecommissie. De samenstelling van de sanctiecommissie en de duur van de mandaten van de leden zijn derhalve als volgt:

Michel Rozie, voorzitter
Ere-eerste voorzitter van het hof van beroep te Antwerpen, lid van de sanctiecommissie in de hoedanigheid van magistraat die geen raadsheer is in het Hof van Cassatie of in het hof van beroep te Brussel
(einde van het mandaat: 2 februari 2021)

Martine Castin
Lid van de sanctiecommissie met passende deskundigheid op het vlak van de wettelijke controle van de jaarrekening
(einde van het mandaat: 17 september 2023)

¹⁵² Krachtens het koninklijk besluit van 8 september 2019, bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 18 september 2019.

Sofie Cools
Lid van de
sanctiecommissie
(einde van het mandaat:
16 december 2023)

Erwin Francis
Raadsheer in het Hof
van Cassatie, lid van de
sanctiecommissie op
voordracht van de eerste
voorzitter van het Hof van
Cassatie
(einde van het mandaat:
2 februari 2021)

Guy Keutgen
Lid van de
sanctiecommissie
(einde van het mandaat:
2 februari 2021)

Jean-Philippe Lebeau
Voorzitter van de rechtbank
van koophandel van
Henegouwen, lid van de
sanctiecommissie in de
hoedanigheid van magistraat
die geen raadsheer is in het
Hof van Cassatie of in het
hof van beroep te Brussel
(einde van het mandaat:
16 december 2024)

Christine Matray
Eeraadsheer in het Hof
van Cassatie, lid van de
sanctiecommissie op
voordracht van de eerste
voorzitter van het Hof van
Cassatie
(einde van het mandaat:
16 december 2024)

Pierre Nicaise
Lid van de sanctiecommissie
(einde van het mandaat:
16 december 2024)

Philippe Quertainmont
Eeraadsheer in de Raad
van State, lid van de
sanctiecommissie op
voordracht van de eerste
voorzitter van de Raad van
State
(einde van het mandaat:
2 februari 2021)

Reinhard Steennot
Lid van de sanctiecommissie
(einde van het mandaat:
2 februari 2021)

Kristof Stouthuysen
Lid van de
sanctiecommissie met
passende deskundigheid
op het vlak van de
wettelijke controle van de
jaarrekening
(einde van het mandaat:
17 september 2020)

Marnix Van Damme
Kamervoorzitter in de
Raad van State, lid van
de sanctiecommissie op
voordracht van de eerste
voorzitter van de Raad van
State
(einde van het mandaat:
16 december 2024)

Beslissingen van de sanctiecommissie

Inbreuk op de wetgeving inzake kredietbemiddeling – Nominatieve bekendmaking

In 2019 heeft de sanctiecommissie een inbreuk vastgesteld op artikel VII.184, § 1, eerste lid, van het WER en een boete opgelegd. De betrokken rechtspersoon had op onrechtmatige wijze een activiteit van bemiddelaar inzake consumentenkrediet uitgeoefend zonder te beschikken over een inschrijving bij de FSMA. Met toepassing van artikel 86bis, § 1, eerste lid, van de wet van 2 augustus 2002 heeft de sanctiecommissie beslist aan deze vennootschap een administratieve geldboete ten belope van 2.500 euro op te leggen.

De sanctiecommissie besliste tevens met toepassing van artikel 72, § 3, van de wet van 2 augustus 2002 haar beslissing integraal en nominatief bekend te maken op de website van de FSMA. Zes maanden na de bekendmaking van de nominatieve beslissing dient deze te worden vervangen door een publicatie met weglating van de persoonsgegevens.

De omstandigheid dat er eveneens een inbreuk voorlag in hoofde van de kredietgever waarmee de betrokkene samenwerkte, met name op artikel VII.166, § 2, eerste lid, van het WER, dat bepaalt dat kredietgevers geen beroep mogen doen op een kredietbemiddelaar die niet overeenkomstig de wet is ingeschreven in het register van de FSMA, deed volgens de sanctiecommissie geen afbreuk aan de inbreuk in hoofde van de betrokken vennootschap op artikel VII.184, § 1, eerste lid, van het WER door de uitoefening van de activiteit van kredietbemiddeling zonder inschrijving bij de FSMA.

Het directiecomité van de FSMA heeft trouwens met de kredietgever, voor de inbreuk op artikel VII.166, § 2, eerste lid, van het WER, een minnelijke schikking afgesloten die voorziet in de betaling van een bedrag van 25.000 euro en de nominatieve bekendmaking ervan op de website van de FSMA. Tegen de beslissing van de sanctiecommissie werd geen beroep ingesteld.

Beslissingen van de sanctiecommissie op grond van de wet van 7 december 2016 tot organisatie van het beroep van en het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren

Zoals in vorige verslagen¹⁵³ toegelicht, is de sanctiecommissie ook belast met het nemen van tuchtmaatregelen ten aanzien van bedrijfsrevisoren op grond van de wet van 7 december 2016 tot organisatie van het beroep van en het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren.

Voor de maatregelen en boetes ten aanzien van het revisoraat is een specifieke kamer binnen de sanctiecommissie bevoegd die bestaat uit de zes magistraten en twee leden met deskundigheid in revisorale materies. Over de werking en activiteiten van de sanctiecommissie in revisorale materies wordt verslag uitgebracht via het jaarverslag van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren.

¹⁵³ Zie het jaarverslag 2016 van de FSMA, p. 129 en het jaarverslag 2017 van de FSMA, p. 175.

Organisatie in de praktijk

Personeelsbeheer

Personeelsbestand

In 2019 verwelkomde de FSMA 26 nieuwe medewerkers. Rekening houdend met de oppensioenstelling of uitdiensttreding van een aantal medewerkers, eindigt de personeelsteller op 365 medewerkers.

Tabel 10: Het personeelsbestand

	31/12/2018	31/12/2019
Personeelsbestand volgens het register (in aantal)	355	365
Personeelsbestand volgens het register (in VTE)	334,79	338,39
Operationeel personeelsbestand (in VTE)	323,65	333,20
Maximaal personeelsbestand ¹⁵⁴ (in VTE)	399	399

De FSMA draagt diversiteit hoog in het vaandel. Omdat zij uit hoofde van haar opdrachten, belast is met de uitoefening van openbaar gezag, zijn haar toezichtsfuncties evenwel voorbehouden aan EU-ingezetenen.

Het aantal statutaire en contractuele personeelsleden van de ex-CDV bleef op 14 medewerkers¹⁵⁵. De gemiddelde leeftijd van deze groep van medewerkers is 53,5 jaar, waarvan de jongste medewerker 44 jaar is.

De gemiddelde leeftijd van de FSMA-medewerkers is 42 jaar.

In 2019 was er een licht overwicht aan vrouwelijke medewerkers, zowel bij de medewerkers met een universitaire en bacheloropleiding als binnen het directiekader.

Einde 2019 telde de FSMA 60 procent medewerkers met een universitaire opleiding en 28 procent met een bacheloropleiding.

¹⁵⁴ Zie koninklijk besluit van 17 mei 2012 over de werkingskosten van de FSMA zoals gewijzigd door het koninklijk besluit van 28 maart 2014.

¹⁵⁵ Eén personeelslid is langdurig ziek.

De kwalificaties van de universitaire medewerkers zijn de volgende:

Tabel 11: De opleidingen van de universitaire medewerkers

Juridische opleiding	51,66 %	Economische opleiding	38,39 %
Wiskundige opleiding	2,84 %	Andere	7,11 %

De meerderheid van de medewerkers bezit meerdere diploma's.

32,05 procent van de medewerkers heeft een vorm van deeltijds arbeidsregime. De 90 %- en 95 %-regimes worden steeds populairder, zowel bij vrouwelijke als bij mannelijke medewerkers.

Taalkaders

Als publiekrechtelijke instelling is de FSMA onderworpen aan de wetgeving op het taalgebruik in bestuurszaken. Begin 2018 werden de koninklijk besluiten gepubliceerd die de geactualiseerde trappen van de hiërarchie en de taalkaders van de FSMA vastleggen¹⁵⁶. De taalverhoudingen werden op grond van gedetailleerde tellingen begin 2018 vastgesteld op 43,85 procent Franstalige en 56,15 procent Nederlandstalige medewerkers binnen elke taaltrap¹⁵⁷. Eind 2019 telt de FSMA 55,34 procent Nederlandstalige en 44,66 procent Franstalige medewerkers.

De FSMA implementeerde haar taalbeleid¹⁵⁸. Momenteel verwacht de FSMA immers, hoewel intern iedereen zich in zijn eigen taal kan uitdrukken, dat, met het oog op externe contacten, actief gewerkt wordt aan de kennis van de tweede landstaal. Daarom werd de talenkennis van alle FSMA-medewerkers getest. De grote meerderheid van de medewerkers behaalt het streefniveau. Desalniettemin blijft de FSMA taalopleidingen en andere initiatieven¹⁵⁹ aanbieden om haar medewerkers aan te moedigen hun kennis van de tweede landstaal verder te verbeteren. Ook de nieuwe medewerkers worden kort na hun indiensttreding getest zodat er in voorkomend geval kort op de bal kan worden gespeeld en een gepaste taalopleiding of -coaching kan worden voorgesteld.

Deontologie

Zowel de personeelsleden als de leden van het directiecomité van de FSMA dienen een deontologische code na te leven die is goedgekeurd door de raad van toezicht. Deze code legt in het bijzonder het verbod op om verrichtingen uit te voeren in financiële instrumenten van vennootschappen die onder permanent toezicht van de FSMA staan. Daarnaast is hij erop gericht alle belangenconflicten of mogelijke schijn van belangenconflicten te vermijden.

¹⁵⁶ Koninklijk besluit van 9 januari 2018 tot vaststelling van de taalkaders van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25 januari 2018 en koninklijk besluit van 9 januari 2018 tot vaststelling van de trappen van de hiërarchie van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25 januari 2018.

¹⁵⁷ Met uitzondering van het lijnmanagement waar de verhouding 50/50 is met 20 procent officieel tweetalige leden.

¹⁵⁸ Zie het jaarverslag 2017 van de FSMA, p. 180.

¹⁵⁹ Het Klapsalon (NL) of Les Midis Bavards (FR) is een initiatief waarbij een medewerker in zijn moedertaal een conversatietafel begeleidt met medewerkers die een andere moedertaal hebben en die zich vlotter willen leren uitdrukken in deze taal. In vele diensten worden nu ook vaker afspraken gemaakt over het gebruik van taal in vergaderingen of tussen collega's onderling, of wordt er een taalbuddy aangeduid met een collega zijn kennis van de andere landstaal op informele wijze kan oefenen.

Tijdens het afgelopen jaar werden de gebruikelijke vragen van medewerkers behandeld in verband met financiële verrichtingen of de uitoefening van bijkomende functies die al dan niet in het verlengde liggen van de bevoegdheden van de FSMA. Het directiecomité heeft in dit verband het beleid van de voorgaande jaren verdergezet.

Daarnaast heeft het directiecomité met toepassing van de bepalingen van de deontologische code en van de standaarden die binnen internationale organisaties van toezichthouders worden gehanteerd volgende beleidslijnen vastgesteld in de hypothese dat medewerkers de FSMA verlaten om een functie op te nemen bij een instelling onder haar toezicht of, in voorkomend geval, bij instellingen of organisaties waarmee de FSMA uit hoofde van haar wettelijke opdrachten frequent mee in contact komt:

- De medewerker wordt in voorkomend geval vrijgesteld van prestaties gedurende de periode van zijn wettelijke opzegtermijn. Dit geldt in ieder geval voor leden van de directie en wordt voor andere medewerkers geval per geval bekeken.
- Gedurende deze periode van *cooling off* heeft de medewerker geen contacten met zijn toekomstige werkgever.
- Gedurende een periode van 24 maanden onthoudt de medewerker zich van rechtstreekse of onrechtstreekse contacten met de FSMA en haar medewerkers, en, in voorkomend geval, van lobbying in de materies die tot de bevoegdheden van de FSMA behoren.

Personeelsbeheer

De FSMA zette haar inspanningen verder om de doeltreffendheid van het opleidingstraject voor nieuwe medewerkers te verhogen. Het opleidingstraject moet de medewerkers een transversaal zicht geven op de (institutionele context van) diverse opdrachten en bevoegdheden van de FSMA, en hen toelaten een gepaste *toezichtsreflex* te ontwikkelen. Dit is heel belangrijk nu het aantal nieuwe medewerkers -246 sedert 2011- naar verhouding tot het globale personeelsbestand van de FSMA zeer groot is.

Na deze integratie blijft de FSMA verder inzetten op de ontwikkeling van haar medewerkers door het organiseren van opleidingen, in functie van algemene of specifieke behoeften. Maar *coaching-on-the-job* en permanente feedback blijven essentiële, zo niet de belangrijkste, leerprocessen om een goede toezichthouder te worden. Toezicht houden wordt immers niet uit de boeken geleerd. Het vereist, naast de kennis van de regelgeving, immers inzichten en reflexen die enkel door het behandelen van verschillende dossiers en situaties verworven kunnen worden.

In 2019 werd een overheidsopdracht voor coaching gelanceerd waardoor niet alleen leidinggevenden beroep kunnen doen op een externe coach maar ook medewerkers die extra ondersteuning kunnen gebruiken in hun dagelijks functioneren. Deze begeleiding wordt ook aangeboden aan medewerkers die terugkeren naar een lange periode van arbeidsongeschiktheid.

Naast een verderzetting van de opleidingen rond communicatievaardigheden die de FSMA-medewerkers als eerste ambassadeur van de instelling helpen om de effectiviteit van hun boodschap te vergroten, stonden er ook enkele bijzondere opleidingen rond actuele thema's zoals Fin Tech op het programma.

De bevoegdheidsdomeinen van de FSMA zijn zeer divers en ook de regelgeving waarop zij toeziet, en de toepassingen die zij gebruikt om informatie te verwerken en dossiers te behandelen, evolueren voortdurend en snel. Daarom moedigt de FSMA haar medewerkers aan, met het oog op hun blijvende inzetbaarheid en een uitwisseling van *best practises*, om deel te nemen aan transversale projecten, en gaat zij in op vragen tot interne mobiliteit. In 2019 veranderden 19 medewerkers van dienst (5 procent van het personeel).

Het regelmatig geven van feedback raakt steeds beter ingeburgerd. In 2019 vonden opnieuw meer tussentijdse functioneringsgesprekken plaats. Ook de samenwerkingsgesprekken die in de zomer worden georganiseerd, blijven hun nut behouden. In tegenstelling tot functioneringsgesprekken, zijn samenwerkingsgesprekken informele gesprekken over de voortgang van uw werkzaamheden alsook over het reilen en zeilen van de dienst. Waar voorgaande jaren vooral de werking binnen de eigen dienst aan bod kwam, lag het accent dit jaar méér op de samenwerking tussen de diensten onderling, en hoe deze verder kan verbeterd worden.

Eind 2019 telt de FSMA 8 medewerkers die langdurig afwezig zijn wegens arbeidsongeschiktheid (2 procent van het personeel). Absenteïsmestatistieken tonen aan dat de FSMA beter scoort dan de benchmark. Toch bleef de gezondheid van de medewerkers in 2019 hoog op de agenda staan. De HR business partners investeerden heel wat tijd in gesprekken met medewerkers en leidinggevenden, zowel om, waar nodig, mits bepaalde bijstellingen arbeidsongeschiktheid te voorkomen als om een re-integratie na een periode van arbeidsongeschiktheid te begeleiden¹⁶⁰. Het geringe aantal langdurige afwezigen maakt dat HR álle medewerkers die terugkeren na langdurige ziekte kan begeleiden.

Sociaal overleg

In 2019 werd in het sociaal overleg veel aandacht besteed aan de voorbereiding van en het overleg over de nieuwe groepsverzekering die werd afgesloten voor de nieuwe medewerkers. Ook de medewerkers die reeds in dienst waren, kregen de kans om over te stappen naar het nieuwe plan. Het nieuwe plan is een marktconform vaste bijdragen plan dat enkel door werkgeversbijdragen wordt gefinancierd.

Verder werd een nieuw werkgelegenheidsplan gesloten voor 2019-2020 waarin de bestaande eindeloopbaanmaatregelen in herinnering werden gebracht, in het bijzonder extra flexibiliteit voor deeltijds werk, zoals het toestaan van een halftijdse tewerkstelling voor kaderleden terwijl in principe minstens een 80 %-regime wordt vooropgesteld, alsook de bestaande flexibiliteit voor afwezigheden omwille van medische raadplegingen.

In het paritair comité 325 werd een nieuw sectoraal akkoord gesloten voor 2019-2020. Naast de omzetting van enkele bepalingen in onbepaalde duur, werden enkele toepassingsmodaliteiten van de ontslagprocedure aangepast. De ontslagprocedure moet nu pas worden toegepast indien de betrokken medewerker twee (in plaats van één) jaar anciënniteit heeft. De schadevergoeding bij niet naleving van de procedure werd verlaagd van 9 respectievelijk 6 maanden loon, in functie van de anciënniteit, naar 6 respectievelijk 3 maanden loon. Ook de bepaling met betrekking tot de extra eindeloopbaanvakantie werd aangepast: de eerste extra vakantiedag wordt pas toegekend zodra de medewerker 56 jaar is ipv 55 jaar.

Verder werd de mogelijkheid voorzien om op ondernemingsvlak een akkoord te sluiten over de koopdrachtverhoging, werden de gelijke kansen voor de LGBTQIA+-personen expliciet opgenomen

¹⁶⁰ De FSMA gaat in het bijzonder na of de professionele werkrelatie een rol speelde in de afwezigheid, en neemt, waar nodig, maatregelen om een risico op herval te minimaliseren. Dergelijke maatregelen kunnen bestaan uit het toewijzen van een ander takenpakket, mobiliteit naar een andere dienst, een nauwe opvolging door HR, eventueel bijstaan door een vertrouwenspersoon binnen de dienst, ...

in de bepaling over het diversiteitsbeleid en werd de werkgeversdotatie ten behoeve van het Fonds voor vakbondsvorming verhoogd.

Wat loon- en arbeidsvoorwaarden in het algemeen betreft dient opgemerkt dat de FSMA (vanzelsprekend) volkomen gelijke kansen biedt aan mannen en vrouwen.

Nieuwe vormen van werken/thuiswerk

Alle FSMA-medewerkers beschikken vanaf de dag van hun indiensttreding over de mogelijkheid en de IT-infrastructuur om van thuis uit te werken. Het budget thuiswerkdagen waarop zij aanspraak kunnen maken is functie van hun anciënniteit, operationele autonomie en werkhouding.

Ontwikkelingen op informaticagebied

Het jaar 2019 is het eerste volledige productiejaar voor het migratieproject van het *data center*. Het gehele project is toevertrouwd aan NRB dat, samen met de FSMA, het serverpark beheert in een beveiligde omgeving die 24 uur op 24, 7 dagen op 7 gemonitord wordt.

Ook de laptops hebben een nieuwe configuratie gekregen. Nu kan elke gebruiker, waar hij zich ook bevindt, met hetzelfde gemak en vooral met dezelfde beveiliging als binnen de FSMA, verbinding maken met het FSMA-netwerk. Daarnaast heeft de FSMA de implementatie van een nieuw intern-communicatieplatform voorbereid en uitgetest. Dat moet in 2020 de mogelijkheid bieden om telefoongesprekken te voeren, deel te nemen aan videoconferenties of korte tekstjes te sturen naar collega's. Beide projecten bieden een omkadering met meer voordelen voor mobiliteit (internationale vergaderingen, inspecties...) en interne communicatie.

Dankzij een nieuw ingevoerde governance en methodologie voor projectbeheer worden de projecten beter geprioriteerd en is er meer transparantie. In 2020 wordt op de ingeslagen weg voortgegaan.

Ook de portaalsite waar tussenpersonen hun dossier elektronisch kunnen beheren, is verder uitgebouwd. Dat vereist voortdurende aanpassingen aan de wetgeving.

Er zijn eveneens verbeteringen aangebracht in het platform voor het beheren en versturen van enquêtes. De gebruikers hebben nu meer mogelijkheden en kunnen alsmaar zelfstandiger werken, zonder IT-tussenkomst. Het gebruik van dit platform werd uitgebreid, zowel buiten als binnen de FSMA, zodat interne gegevens gecodeerd kunnen worden met meer betrouwbaarheid en consistentie dan voorheen.

Het platform dat gebruikt wordt om hun gegevens ter beschikking te stellen van de diensten, wordt nu ten volle benut. Met dit platform kunnen de diensten optimaal gebruik maken van de gegevens om risicomodellen en andere verslagen op te stellen, en, na een leerproces, zelf ad-hocverslagen op te stellen.

Al deze tools dragen bij tot een coherent databeheer voor de FSMA, in een omgeving waar de diensten de gegevens steeds autonomer kunnen exploiteren.

Duurzaamheid

De FSMA geeft in haar interne bedrijfsvoering een belangrijke plaats aan duurzaamheid. Verder bouwend op het ecodynamisch label dat de FSMA in 2018 ontving van Leefmilieu Brussel, zijn in 2019 nieuwe initiatieven genomen.

De installatie van zonnepanelen is hierbij de meest zichtbare actie, maar ook bij de heraanleg van de binnentuinen, de renovatie van de verlichting, het aanbieden van duurzame maaltijden, het tegengaan van voedselverspilling en het aankoopbeleid zijn extra inspanningen geleverd.

Het verbruik van energie en papier is voor de FSMA een belangrijk aandachtspunt in haar duurzaamheidsbeleid. Niettegenstaande de verdere stijging van het aantal effectieven met twee procent, is het papierverbruik verder gedaald. In vergelijking met 2018 werd er 13 procent minder kopieën gemaakt en is het aantal brieven met acht procent gedaald als gevolg van een verdere informatisering.

Het energieverbruik is licht gestegen. Er werd twee procent meer elektriciteit verbruikt, maar dit was enkel het gevolg van de verschillende hittegolven in de zomerperiode. Los van de maanden juli en augustus daalde het verbruik met drie procent. Het gasverbruik daalde verder met zeven procent. In vergelijking met 2013 is dit een daling van respectievelijk 24 en 41 procent.

**Wikifin
Lab
opens
doors**

JAARREKENING VAN HET BOEKJAAR 2019

Dit hoofdstuk behandelt de jaarrekening van het boekjaar 2019 van de FSMA, inclusief uitleg over de resultaat- en balansposten, de resultaatbepaling en een beschrijving van de grondslagen van waardering. De raad van toezicht keurde de jaarrekening 2019 goed op 27 april 2020, conform artikel 48, § 1, 4°, van de wet van 2 augustus 2002 over het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

Juridisch kader	194
Balans	195
Resultatenrekening	196
Bijlagen	197
Balans	197
Resultatenrekening	198
Toelichting	200
Toelichting bij de balans	200
Toelichting bij de resultatenrekening	201
Waarderingsregels	202
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	204
Verslag van de bedrijfsrevisor over het boekjaar afgesloten op 31 december 2019	204

Juridisch kader

De FSMA stelt haar jaarrekening op volgens de bepalingen van artikel 57 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, en van het Koninklijk besluit van 12 augustus 2003, dat het schema van de jaarrekening bevat¹⁵⁴. Zowel het balansschema als het schema van de resultatenrekening zijn aangepast aan de specifieke aard van de activiteiten en de bevoegdheden van de FSMA.

De **werkingskosten**¹⁵⁵ van de FSMA worden gefinancierd door de ondernemingen en de personen die onder haar toezicht staan of waarvan de verrichtingen of de producten onder haar toezicht staan. Indien de geïnde bijdragen de reële uitgaven en lasten overschrijden, wordt het overschot terugbetaald¹⁵⁶. In het omgekeerde geval worden bijkomende bijdragen opgevraagd¹⁵⁷.

Voor 2019, bedraagt het budget voor de werkingskosten van de FSMA 85.808 k€, in overeenstemming met het financieringsbesluit. Hierin is de financiering van de zetel, ten belope van 3.123 k€, niet meegerekend¹⁵⁸.

Het financieringsbesluit voorziet binnen dit budgettair kader in een maximumbedrag van 11.000 k€¹⁵⁹ aan **uitgaven en lasten**. Dit maximumbedrag wordt aan het einde van het boekjaar aangepast in functie van de evolutie van het indexcijfer van de consumptieprijzen en de verhoudingsgewijze toename van het aantal personeelsleden¹⁶⁰. Deze aanpassing wordt door de bedrijfsrevisor van de FSMA gecertificeerd.

De kosten zoals bedoeld in artikel 2, 2° van het financieringsbesluit¹⁶¹ vallen niet onder dit geïndexeerde maximumbedrag, alsook de kosten met betrekking tot de organen en het personeel van de instelling.

Voor 2019 bedroeg het maximum aantal operationele personeelsleden dat de FSMA mocht tewerkstellen, 399 voltijdse equivalenten (VTE's)¹⁶², bepaalde categorieën¹⁶³ buiten beschouwing gelaten. Dit getal houdt geen rekening met de nieuwe bevoegdheden die aan de FSMA toegekend werden na 2014 zoals de praktische uitvoering van het toezicht op de bedrijfsrevisoren.

De financiering van het toezicht op de bedrijfsrevisoren werd vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 25 december 2016. De kosten en bijdragen van het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren worden opgenomen in de jaarrekening van de FSMA.

154 Koninklijk besluit van 12 augustus 2003 tot uitvoering van artikel 57, eerste lid van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, BS 15 oktober 2003, p. 50050.

155 Koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA ter uitvoering van artikel 56 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten (hierna 'financieringsbesluit' genoemd), BS 21 juni 2012, p. 33859, artikel 2.

156 Financieringsbesluit, artikel 23.

157 Financieringsbesluit, artikel 24.

158 De som van beide bedragen betreft 88.931 k€, zijnde de gebudgetteerde bijdragen voor de werkingskosten in 2019.

159 Financieringsbesluit, artikel 2, 4°; De oefening werd uitgevoerd voor boekjaar 2019 en betreft een maximumbedrag van 17.033 k€.

160 Financieringsbesluit, artikel 2, 4°

161 Dit betreffen o.a. de bijdragen aan Europese toezichtautoriteiten, uitzendkrachten, erelonen advocaten, belastingen, toezicht op de bedrijfsrevisoren etc.

162 Financieringsbesluit, artikelen 2, 1° en 36, § 1.

163 De categorieën die zijn opgesomd in artikel 2, 1° van het financieringsbesluit.

Balans ¹⁶⁴

ACTIVA	31/12/2019		31/12/2019	
VASTE ACTIVA		41.033		38.507
II. Materiële en immateriële vaste activa		41.033		38.507
1. Materiële vaste activa	36.732		34.632	
A. Terreinen en gebouwen	30.966		33.540	
B. Installaties, machines en uitrusting	141		125	
C. Meubilair en rollend materieel	33		0	
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	5.592		967	
2. Immateriële vaste activa	4.301		3.875	
VLOTTENDE ACTIVA		50.568		59.663
IV. Vorderingen op ten hoogste één jaar		3.716		13.493
A. Vorderingen i.v.m. de werking	2.536		12.338	
B. Overige vorderingen	1.180		1.155	
V. Beleggingen		35.009		38.007
VI. Liquide middelen		11.325		7.676
VII. Overlopende rekeningen		518		487
TOTAAL VAN DE ACTIVA		91.601		98.170

PASSIVA	31/12/2019		31/12/2019	
EIGEN VERMOGEN		15.000		14.000
II. Reserves		15.000		14.000
FINANCIERINGSFONDS		12.663		12.900
VOORZIENINGEN		10.841		9.373
SCHULDEN		53.097		61.897
IV. Schulden op meer dan één jaar		22.416		24.373
A. Financiële schulden	22.416		24.373	
2. Kredietinstellingen	22.416		24.373	
V. Schulden op ten hoogste één jaar		29.807		36.573
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	1.958		1.868	
C. Schulden i.v.m. de werking	12.209		14.519	
1. Leveranciers	3.980		2.624	
2. Overige schulden	8.229		11.895	
D. Schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	10.499		11.730	
1. Belastingen	1.907		1.633	
2. Bezoldigingen en sociale lasten	8.592		10.097	
E. Overige schulden	5.141		8.456	
VI. Overlopende rekeningen		874		951
TOTAAL VAN DE PASSIVA		91.601		98.170

Resultatenrekening

	Boekjaar 2019	Boekjaar 2018
I. OPBRENGSTEN	90.281	87.930
A. Bijdragen in de werkingskosten	89.942	87.625
B. Andere opbrengsten	339	305
II. WERKINGSKOSTEN	82.939	77.193
A. Diensten en diverse goederen	15.170	13.800
B. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62.874	58.127
C. Waardeverminderingen op vorderingen i.v.m de werking	168	175
D. Voorzieningen voor risico's en kosten	-255	348
E. Afschrijvingen op vaste activa	4.982	4.743
III. WERKINGSOVERSCHOT	7.342	10.737
IV. FINANCIEEL RESULTAAT	-1.201	-1.281
V. GEWOON WERKINGSOVERSCHOT	6.141	9.456
VI. UITZONDERLIJK RESULTATEN	0	0
VII. WERKINGSOVERSCHOT VAN HET BOEKJAAR	6.141	9.456
VERWERKING VAN HET WERKINGSSALDO VAN HET BOEKJAAR		
A. Te bestemmen werkingsoverschot (werkingstekort) van het boekjaar	6.141	9.456
B. Onttrekking aan de onbeschikbare reserves		
C. Toevoeging aan de onbeschikbare reserves	1.000	1.000
D. Terugbetalingen krachtens het koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA (*)	5.141	8.456
E. Bijkomende opvragingen krachtens het koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA (**)		

(*) Artikel 23 van het koninklijk besluit.

(**) Artikel 24 van het koninklijk besluit.

Bijlagen

Balans

	Terreinen en gebouwen	Installaties, machines en uitrusting	Meubilair en rollend materieel	Activa in aanbouw	Totaal materiële vaste activa	Software	Ontwikkelingskosten
II. STAAT VAN DE VASTE ACTIVA 2019							
a) Aanschaffingswaarde							
Per einde van het vorige boekjaar	62.041	663	194	967	63.865	931	13.286
Mutaties tijdens het boekjaar							
Aanschaffingen	466	115	44	4.625	5.250	32	2.226
Andere	0	0	0	0	0	0	0
Per einde van het boekjaar	62.507	778	238	5.592	69.115	963	15.512
b) Afschrijvingen en waardeverminderingen							
Per einde van het vorige boekjaar	28.501	538	194	0	29.233	931	9.411
Mutaties tijdens het boekjaar							
Geboekt	3.040	99	11	0	3.150	32	1.800
Andere	0	0	0	0	0	0	0
Per einde van het boekjaar	31.541	637	205	0	32.383	963	11.211
c) Nettoboekwaarde per einde van het boekjaar	30.966	141	33	5.592	36.732	0	4.301

Resultatenrekening

I.A. Brutobijdragen	Boekjaar 2019	Boekjaar 2018
1 Kredietinstellingen	9.410	9.046
2 Beleggingsondernemingen en onafhankelijke financiële planners	2.032	1.954
3 Tussenpersonen	16.705	16.065
4 Uitgiftedossiers	1.240	1.407
5 Beleggingsinstellingen	20.466	20.169
6 Noteringen op een Belgische markt	7.952	7.643
7 Verzekerings -en pensioenondernemingen	21.359	20.536
8 College 'Toezicht op de bedrijfsrevisoren'	2.251	2.904
9 Varia	5.404	4.778
10 Financiering van het gebouw	3.123	3.123
Totaal	89.942	87.625

I.A. Nettobijdragen [1]

1 Kredietinstellingen	8.711	7.915
2 Beleggingsondernemingen en onafhankelijke financiële planners	1.881	1.723
3 Tussenpersonen	16.705	16.065
4 Uitgiftedossiers	1.240	1.407
5 Beleggingsinstellingen	18.944	17.648
6 Noteringen op een Belgische markt	7.360	6.688
7 Verzekerings -en pensioenondernemingen	19.771	17.968
8 College 'Toezicht op de bedrijfsrevisoren'	1.926	2.300
9 Varia	5.140	4.332
10 Financiering van het gebouw	3.123	3.123
Totaal	84.801	79.169

[1] Bijdragen na toepassing van artikel 23 van het koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA.

II.B.1. Werknemers ingeschreven in het personeelsregister	Boekjaar 2019	Boekjaar 2018
a) Totaal aantal op de afsluitingsdatum van het boekjaar	366	356
b) Totaal aantal op de afsluitingsdatum van het boekjaar in voltijdse equivalenten	345	336
c) Gemiddeld personeelsbestand in voltijdse equivalenten	343	332
d) Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren	445.757	471.193
II.B.2. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen		
a) Bezoldigingen en rechtstreekse sociale voordelen	36.168	34.289
b) Werkgeversbijdragen voor sociale verzekeringen	9.493	10.359
c) Werkgeverspremies voor bovenwettelijke verzekeringen	12.211	8.966
d) Andere personeelskosten	3.162	2.680
e) Pensioenen	1.840	1.833
Totaal	62.874	58.127

II.D. Voorzieningen voor risico's en lasten

Terugneming diverse voorzieningen	-17	-6
Varia	300	867
Aanwending financieringsfonds	-538	-513
Totaal	-255	348

Toelichting

Toelichting bij de balans

Vaste activa

De stijging in de rubriek materiele vaste activa tijdens het boekjaar 2019 is hoofdzakelijk te verklaren door een sterke toename in de rubriek 'Activa in aanbouw en vooruitbetalingen'. In deze rubriek worden de geactiveerde kosten betreffende de renovatie en de inrichting van het Wikifin Lab in de Congresstraat 18 opgenomen.

Wat de immateriële vaste activa betreft, valt de toename van de investeringen in 2019 te verklaren door het uitbesteden van de ontwikkeling van informaticatoepassingen.

Plottende activa

De bijdragen voor de instellingen voor collectieve belegging (16.064.000 euro) werden verstuurd in juni 2019 waarbij de inning hoofdzakelijk plaatsvond voor 31 december 2019. In het boekjaar 2018 werden de bijdragen (16.428.000 euro) opgevraagd in december 2018 en vond de effectieve inning hoofdzakelijk plaats (9.820.000 euro) na 31 december 2018. Dit verklaart de dalende vorderingen op ten hoogste één jaar.

De FSMA besliste vanaf 2016 om maandelijks een belegging aan te gaan op een termijnrekening van korte duur (32 dagen). Op jaareinde 2019 werd een bedrag van 35.009.000 euro geplaatst.

Reserves

De liquiditeitsreserve werd tijdens 2019 verhoogd met 1.000.000 euro. De liquiditeitsreserve van 15.000.000 euro laat toe de continuïteit van de werking gedurende twee maanden te voorzien.

Ter herinnering, eind 2015 besliste het directiecomité om de reserves gedurende vijf jaar te laten stijgen met 1.000.000 euro. 2019 zal het laatste jaar zijn waarin de reserves worden verhoogd.

Financieringsfonds

Het 'financieringsfonds' financiert mee de FSMA-eigendommen.

Schulden

De rubriek 'Schulden op meer dan één jaar' (22.416.000 euro) bevat het nog verschuldigde saldo van de leningen die zijn aangegaan voor de financiering van het gebouw van de FSMA. Het bedrag van de annuïteit dat in 2020 vervalt (1.958.000 euro), wordt opgenomen onder de rubriek 'Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen'.

De schulden tegenover de leveranciers (3.980.000 euro) betreffen de facturen die per 31 december 2019 nog moesten worden betaald, alsook de nog te ontvangen facturen voor de tijdens het boekjaar 2019 geleverde diensten en goederen. Er zijn geen bemerkings over deze schulden.

De overige schulden in verband met de werking (8.229.000 euro) omvat hoofdzakelijk het saldo van het werkingsoverschot dat volgens het financieringsbesluit in de volgende jaren moeten worden terugbetaald. De daling kan hoofdzakelijk verklaard worden door het hoger werkingsoverschot, na terugstorting aan het IBR, (11.636.000 euro) van het boekjaar 2017 dat tijdens 2019 werd terugbetaald en het, na terugstorting aan het IBR, werkingsoverschot (7.852.000 euro) van het boekjaar 2018 dat pas in 2020 zal worden terugbetaald.

De rubriek 'Schulden met betrekking tot belastingen en bezoldigingen' daalt ten opzichte van het vorige boekjaar. De schulden met betrekking tot de bezoldigingen en de sociale lasten omvatten op 31 december 2019 het in 2020 te betalen vakantiegeld (6.367.000 euro) en verdienstepremies (457.000 euro), de sociale lasten (877.000 euro) en groepsverzekering (890.000 euro). Geen van deze schulden zijn vervallen op het einde van het jaar.

Toelichting bij de resultatenrekening

De opbrengsten

De rubriek 'Opbrengsten' bevat in hoofdzaak de bijdragen die verschuldigd zijn door de ondernemingen en personen onder het toezicht van de FSMA voor de dekking van haar werkingskosten. Voor de berekening van deze bijdragen wordt, volgens de modaliteiten van het financieringsbesluit, uitgegaan van een vast bedrag per gecontroleerde sector, of van een tarifiering van de verrichtingen, of nog van een activiteitsvolume.

De financiering van het "College 'Toezicht op de bedrijfsrevisoren'" (2.251.000 euro) is vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 25 december 2016. De FSMA dient voor deze bevoegdheid als een ondersteuning van het College.

De werkingskosten

RESULTATENREKENING	Boekjaar 2019		Boekjaar 2018	
II. WERKINGSKOSTEN	82.939		77.193	
A. Diensten en diverse goederen	15.170	18%	13.800	18%
B. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62.874	76%	58.127	75%
C. Waardeverminderingen, voorzieningen en afschrijvingen	4.895	6%	5.266	7%

De werkingskosten van de FSMA bestaan voornamelijk uit personeelskosten (76 procent). De evolutie van deze kosten ten opzichte van het boekjaar 2018, is een gecombineerd resultaat van enerzijds de stijging van het aantal personeelsleden en anderzijds de evolutie van de loonbarema's.

De evolutie van de 'Diverse goederen en diensten' kan verklaard worden door een grotere informaticakost en de indexatie van de prijzen en contracten.

Financiële resultaten

De financiële kosten omvatten hoofdzakelijk de interesten met betrekking tot de leningen die zijn aangegaan om het gebouw te financieren. Deze interestkosten dalen elk jaar.

Werkingsoverschot

Het boekjaar 2019 werd afgesloten met een werkingsoverschot dat zal worden terugbetaald aan de financiële sector van 5.141.000 euro.

Waarderingsregels

Oprichtingskosten

De herstructureringskosten worden integraal ten laste gebracht van het boekjaar waarin zij werden besteed.

Vaste activa

De rubriek 'Materiële vaste activa' is opgesplitst in:

- terreinen en gebouwen;
- installaties, machines en uitrusting;
- meubilair en rollend materieel;
- overige materiële vaste activa.

De aanschaffingswaarde van de maatschappelijke zetel van de FSMA wordt progressief afgeschreven over een periode van 25 jaar. Het bedrag van de jaarlijkse afschrijving evolueert evenredig met de kapitaalaflossing die wordt verricht in het kader van het krediet dat is aangegaan voor de financiering van het gebouw.

Naast de maatschappelijke zetel worden aankopen van goederen waarvan wordt verwacht dat ze meerdere jaren zullen worden gebruikt en die een minimale aankoop prijs van 1.000 euro per eenheid hebben, beschouwd als materiële vaste activa.

Die materiële vaste activa worden tegen aanschaffingsprijs geboekt en lineair afgeschreven over een periode van vier jaar, met uitzondering van de hardware die op drie jaar wordt afgeschreven.

De rubriek 'immateriële vaste activa' betreft aan derden betaalde ontwikkelingskosten voor informatietoepassingen. Voor zover die kosten meer dan 100.000 euro per toepassing bedragen, worden zij lineair afgeschreven over een periode van vijf jaar.

Computerlicenties worden volledig afgeschreven in het jaar waarin zij worden aangeschaft.

Vorderingen

De rubriek 'Vorderingen' betreft in hoofdzaak bijdragen in de werkingskosten van de FSMA die verschuldigd zijn door de ondernemingen onder haar toezicht. Vorderingen worden geboekt voor het openstaande bedrag. Voor de waardering wordt een onderscheid gemaakt tussen de

vorderingen op Belgische en buitenlandse debiteuren die geen tussenpersonen zijn, en de vorderingen op tussenpersonen.

Vorderingen op Belgische en buitenlandse debiteuren die geen tussenpersonen zijn

Vorderingen op Belgische debiteuren worden als dubieus beschouwd en als dusdanig geboekt als zij, drie maanden nadat zij voor invordering zijn overgemaakt aan de administratie van het kadaster, de registratie en de domeinen van de FOD Financiën, alsnog onbetaald zijn. Op dat ogenblik wordt op deze vorderingen een waardevermindering van 50 procent toegepast. Als er na een nieuwe periode van drie maanden nog steeds geen betaling is ontvangen, wordt er een bijkomende waardevermindering van 50 procent geboekt.

Vorderingen op buitenlandse debiteuren worden als dubieus geboekt en er wordt een waardevermindering van 50 procent op toegepast als zij drie maanden na het versturen van een aangezekende brief nog steeds niet zijn betaald. Na een nieuwe periode van drie maanden wordt het saldo van de vordering uit de balans afgeboekt en aan het resultaat toegerekend.

In geval van faillissement wordt de vordering onmiddellijk als dubieus geboekt en wordt tegelijkertijd een waardevermindering geboekt voor het volledige bedrag van de vordering.

Vorderingen op tussenpersonen

Niet-betaalde bijdragen van geschrapte tussenpersonen worden overgeboekt naar de 'Dubieuze debiteuren' na definitieve schrapping. Tegelijkertijd wordt een waardevermindering geboekt voor het openstaande bedrag.

Liquide middelen

Kastegoeden, tegoeden op zichtrekeningen en termijnbeleggingen worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

Voorzieningen

Voorzieningen worden aangelegd voor het dekken van verliezen of kosten van duidelijk omschreven aard die op de balansdatum als waarschijnlijk moeten worden beschouwd of vaststaan, maar waarvan de omvang slechts kan worden geraamd.

De 'voorzieningen voor risico's en kosten' worden geïndividualiseerd in functie van de risico's en kosten die ze moeten dekken.

Schulden

De schulden worden gewaardeerd tegen hun nominale waarde op de balansdatum van het boekjaar.

Vorderingen en verplichtingen in vreemde munten

De vreemde valuta's worden naar euro omgerekend tegen de slotkoers per einde boekjaar die is opgenomen in de gespecialiseerde dagbladen. Bij verplichtingen in vreemde munten kunnen zich omrekeningsverschillen voordoen. In voorkomend geval worden die als wisselkoersverschillen verwerkt.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Tegen de FSMA lopen een aantal vorderingen tot schadeloosstelling wegens vermeende tekortkomingen in het toezicht op de verzekeringsondernemingen en de pensioeninstellingen. Gezien de bijzondere omstandigheden van elk van die vorderingen is de FSMA van oordeel dat die vorderingen onontvankelijk of ongegrond zijn. Op dit ogenblik zijn er nog een aantal procedures hangende die zijn ingesteld tegen beslissingen tot schrapping van de inschrijving van verzekeringstussenpersonen of tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten, maar die houden geen rechtstreeks vermogensrechtelijk risico in voor de FSMA.

Verlag van de bedrijfsrevisor over het boekjaar afgesloten op 31 december 2019

Overeenkomstig de wettelijke en reglementaire bepalingen brengen wij U verslag uit over de uitvoering van de controle-opdracht die ons werd toevertrouwd.

Wij werden benoemd door de raad van toezicht van 19 april 2018, overeenkomstig het voorstel van het directiecomité, uitgebracht op aanbeveling van het auditcomité en op voordracht van de ondernemingsraad. Ons mandaat loopt af op de datum van de raad van toezicht die beraadslaagt over de jaarrekening afgesloten op 31 december 2020.

Verlag over de jaarrekening – Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de jaarrekening over het boekjaar afgesloten op 31 december 2019, opgesteld op basis van het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, met een balanstotaal van 91.601 (000) EUR en waarvan de resultatenrekening afsluit met een overschot van 6.141 (000) EUR. Wij hebben eveneens de bijkomende specifieke controles uitgevoerd die door de wet van 2 augustus 2002 en het koninklijk besluit van 12 augustus 2003 zijn vereist.

Het opstellen van de jaarrekening valt onder de verantwoordelijkheid van het directiecomité. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het opzetten, implementeren en in stand houden van een interne controle met betrekking tot het opstellen en de getrouwe weergave van de jaarrekening die geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van het maken van fouten, bevat; het kiezen en toepassen van geschikte waarderingsregels; en het maken van boekhoudkundige ramingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle uitgevoerd overeenkomstig de internationale controlestandaarden (ISA's) zoals deze in België werden aangenomen. Deze controlenormen vereisen dat onze controle zo wordt georganiseerd en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van het maken van fouten, bevat.

Overeenkomstig voornoemde controlenormen hebben wij rekening gehouden met de administratieve en boekhoudkundige organisatie van de FSMA, alsook met haar procedures van interne controle. Wij hebben van de verantwoordelijken en van het directiecomité van de FSMA de voor onze controles vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen. Wij hebben op basis van onze beoordeling de verantwoording onderzocht van de bedragen opgenomen in de jaarrekening. Wij hebben de gegrondheid van de waarderingsregels, de redelijkheid van de betekenisvolle boekhoudkundige ramingen gemaakt door de FSMA, alsook de voorstelling van de jaarrekening als geheel beoordeeld. Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid. Wij zijn van mening dat deze werkzaamheden een redelijke basis vormen voor het uitbrengen van ons oordeel.

Naar ons oordeel, rekening houdend met de toepasselijke wettelijke en bestuurrechtelijke voorschriften, geeft de jaarrekening afgesloten op 31 december 2019 een getrouw beeld van het vermogen, van de financiële toestand en van de werkingskosten van de FSMA en de in de toelichting vermelde gegevens stemmen met de bepalingen van het koninklijk besluit van 12 augustus 2003 overeen.

Brussel, 23 april 2020
Alexandre STREEL
Bedrijfsrevisor

LIJST VAN DE AFKORTINGEN

Voor de leesbaarheid worden in het jaarverslag afkortingen gebruikt, waarvan de volledige officiële benaming hieronder wordt weergegeven:

ADS	American Depository Share
AICB	Alternatieve instelling voor collectieve belegging
AIF	Alternative Investment Fund
AIFM	Alternative Investment Fund Managers
AMF	Autorité des Marchés Financiers
AMLD	Anti-money laundering Directive
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Common Balance sheet
CCB	Center for Cybersecurity Belgium
CDV	Controledienst voor de Verzekeringen
CFD	Contract for difference
CFI	Cel voor Financiële Informatieverwerking
CMS	Constant Maturity Swap
CRD	Capital Requirements Directive
CSD	Central Securities Depository
CTR	College van toezicht op de bedrijfsrevisoren
DB	Defined Benefit
DB2P	Databank aanvullende pensioenen
DC	Defined Contribution
DLT	Distributed Ledger Technology
EBA	European Banking Authority - Europese Bankautoriteit
ECB	Europese Centrale Bank
EER	Europese Economische Ruimte
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority - Europese Autoriteit voor Verzekeringen en Bedrijfspensioenen
EMIR	European Market Infrastructure Regulation
EMMI	European Money Markets Institute
EONIA	Euro OverNight Index Average
ESA	European Supervisory Authority - Europese toezichthoudende autoriteit
ESEF	European single electronic format
ESG	Environmental, Social and Governance
ESMA	European Securities and Markets Authority - Europese Autoriteit voor Effecten en Markten
ESRB	European Systemic Risk Board
EU	Europese Unie
Euribor	Euro Interbank Offered Rate
FAQ	Frequently asked questions
FATF	Financial Action Task Force
FCA	Financial Conduct Authority
Fintech	Financiële technologie
FISC	Financial Innovation Standing Committee
FSB	Financial Stability Board
FSMA	Financial Services and Markets Authority - Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten

GDPR	General Data Protection Regulation
GVV	Gereguleerde vastgoedvennootschap
IAIS	International Association of Insurance Supervisors
IASB	International Accounting Standards Board
IBP	Instelling voor Bedrijfspensioenvoorziening
IBR	Instituut van de Bedrijfsrevisoren
ICB	Instelling voor collectieve belegging
ICBE	Instelling voor collectieve belegging in effecten
ICO	Initial Coin Offerings
IDD	Insurance Distribution Directive
IFRS	International Financial Reporting Standards
IORP	Institution for Occupational Retirement Provision
IORP II	Richtlijn betreffende de werkzaamheden en het toezicht op IBP's (Institutions for Occupational Retirement Provision)
IOPS	International Organization of Pension Supervisors
IOSCO	International Organization of Securities Commissions – Internationale Organisatie van Effectentoezichthouders
IPO	Initial Public Offering
KID	Key Information Document
KIID	Key Investor Information Document
KMO	Kleine of middelgrote ondernemingen
MAR	Market Abuse Regulation
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive
MiFIR	Markets in Financial Instruments Regulation
MMoU	Multilateral Memorandum of Understanding
MTF	Multilateral Trading Facility
NBB	Nationale Bank van België
NBS	National Balance Sheet
OSSG	Official Sector Steering Group
OTC	Over-the-counter
OTF	Organized Trading Facility
PEPP	Pan-European personal pension product
PRIIP	Packaged Retail and Insurance-based Investment Product
PSD	Payment services Directive
SIP	Statements of Investment Principle
SPOC	Single point of contact
SRI	Sustainable and Responsible Investment
STORI	Storage of Regulated Information
SWG/FT	Strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme
TCFD	Task Force on Climate-related Financial Disclosures
UCITS	Undertaking for Collective Investments in Transferable Securities
URD	Universal Registration Document
VAPZ	Vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen
VVD	Verantwoordelijke voor de distributie
WAP	Wet aanvullende pensioenen
WAPBL	Wet aanvullend pensioen voor bedrijfsleiders
WAPZ	Wet aanvullend pensioen voor zelfstandigen
WAPZNP	Wet aanvullend pensioen voor de zelfstandigen actief als natuurlijk persoon
WAPW	Wet tot instelling van een vrij aanvullend pensioen voor de werknemers
WER	Wetboek van Economisch Recht
WG/FT	Witwassen van geld en financiering van terrorisme
WIBP	Wet betreffende het toezicht op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening

Verantwoordelijk uitgever

J.-P. Servais, Congresstraat 12-14, 1000 Brussel

Fotografie Christophe Vander Eecken

Vormgeving Gramma nv

Druk Bredero Graphics

www.fsma.be